

Raport diagnostyczny

Portret parterstwa kolbuszowskiego

GMINA
CMOLAS

GMINA
DZIKOWIEC

MIASTO I GMINA
KOLBUSZOWA

GMINA
NIWISKA

GMINA
MAJDAN KRÓLEWSKI

GMINA
RANIŻÓW

POWIAT
KOLBUSZOWSKI

Raport diagnostyczny

**Portret partnerstwa
kolbuszowskiego**

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa kolbuszowskiego

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Kazimierz Kwaśnik, Dorota Dworak, Piotr Serafin, Barbara Pałys, Dominika Serafin, Genowefa Dębiak, Paulina Halat, Wojciech Kosek, Krzysztof Matejek, Janusz Durak, Renata Konefał, Paweł Franuszkiewicz, Kazimierz Kwaśnik, Jolanta Marut, Monika Stopińska-Pacyna, Alicja Rzeszutek, Rafał Sułkowski (ZMP), Jacek Woźniak (ZMP)

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Powiat Kolbuszowski

Gmina Cmolas

Gmina Dzikowiec

Gmina Kolbuszowa

Gmina Majdan Królewski

Gmina Niwiska

Gmina Raniżów

Skład Rady Partnerstwa

Elżbieta Wróbel – wójt Gminy Niwiska – Przewodniczący RP

Józef Kardys – starosta Powiatu Kolbuszowskiego – członek RP

Eugeniusz Gałek – wójt Gminy Cmolas – członek RP

Józef Tęcza – wójt Gminy Dzikowiec – członek RP

Jan Zuba - Burmistrz Kolbuszowej – członek RP

Jerzy Wilk – wójt Gminy Majdan Królewski – członek RP

Władysław Grądział – wójt Gminy Raniżów – członek RP

Skład Grupy Roboczej

Kazimierz Kwaśnik – Koordynator GR (Gmina Niwiska)

Dorota Dworak – członek GR (Powiat Kolbuszowski)

Piotr Serafin – członek GR (Powiat Kolbuszowski)

Barbara Pałys – członek GR (Gmina Cmolas)

Dominika Serafin – członek GR (Gmina Cmolas)

Genowefa Dębiak – członek GR (Gmina Dzikowiec)

Paulina Halat – członek GR (Gmina Dzikowiec)

Wojciech Kosek – członek GR (Gmina Dzikowiec)

Krzysztof Matejek – członek GR (Gmina Kolbuszowa)

Janusz Durak – członek GR (Gmina Kolbuszowa)

Renata Konefał – członek GR (Gmina Majdan Królewski)

Paweł Franuszkiewicz – członek GR (Gmina Majdan Królewski)

Jolanta Marut – członek GR (Gmina Niwiska)

Monika Stopińska-Pacyna – członek GR (Gmina Raniszów)

Alicja Rzesutek – członek GR (Gmina Raniszów),

Spis treści

1. Charakterystyka partnerstwa – informacje ogólne, wewnętrzne powiązania funkcjonalne, wiodące funkcje, obowiązujące polityki rozwoju partnerów	13
1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie	13
1.2. Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa oraz określenie wiodących funkcji na obszarze	18
1.2.1. Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa	18
1.2.2. Wiodące funkcje obszaru partnerstwa	24
1.3. Analiza aktualnych polityk rozwoju gmin/partnerów	28
2. Portret statystyczny obszaru partnerstwa – charakterystyka wskaźnikowa (analiza podstawowa i pogłębiona)	30
2.1. Analiza wskaźnikowa w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym	30
2.2. Wymiary społeczny	34
2.2.1. Sytuacja demograficzna	35
2.2.2. Popyt na usługi (publiczne i rynkowe) oraz na infrastrukturę techniczną i społeczną w kontekście zmian demograficznych	40
2.2.3. Potencjał społeczny i ekonomiczny społeczności na terenie partnerstwa, potencjał ekonomiczny podmiotów prawnych, potencjał partnerów	50
2.2.4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	70
2.2.5. Stan i jakość środowiska na obszarze oraz zagospodarowanie przestrzenne ...	80
3. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju obszaru partnerstwa	88
3.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia partnerstwa w regionie/kraju	88
3.2. Kierunki ponadlokalnej polityki przestrzennej wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa	93
3.2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna	93
3.2.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe	96
3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona wód	99
3.2.4. Komunikacja i infrastruktura techniczna	102
3.2.5. Energetyka ze źródeł odnawialnych	104
3.3. Warunki życia mieszkańców	106

3.3.1.	Warunki mieszkaniowe	106
3.3.1.	Aktywność gospodarcza mieszkańców i miejsca pracy.....	109
3.3.2.	Warunki wypoczynku, dostęp do terenów zieleni	111
3.3.3.	Dostępność przestrzenna do usług podstawowych.....	114
3.4.	Kierunki polityki przestrzennej gmin obszaru partnerstwa.....	120
3.4.1.	Stan opracowań planistycznych (SUiKZP, MPZP)	120
3.4.1.	Obszary wykształconej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej	121
3.4.2.	Maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej.....	129
3.5.	Bariery, problemy, deficyty, kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy w zakresie gospodarki przestrzennej.....	136
3.5.1.	Kolbuszowa – historyczny układ urbanistyczny – potencjał i wyzwania	136
3.5.2.	Zmiany struktury przestrzennej wsi – Kolbuszowa Górna i Hadykówka	140
4.	Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa	143
4.1.	Potencjał obszaru partnerstwa.....	143
4.1.1.	Kapitał społeczny.....	143
4.1.2.	Zasoby i produkty.....	147
4.2.	Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa.....	154
4.3.	Determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa	163
4.4.	Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy	164

Nota metodologiczna

Prezentowane opracowanie Raport Diagnostyczny - Portret Partnerstwa gmin powiatu kolbuszowskiego, jest wynikiem pracy Zespołu. Prace diagnostyczne, analityczne i badawcze trwały od grudnia 2020 r. do kwietnia 2021 r.

Diagnoza opracowana została w oparciu o bogaty zasób źródeł, dokumenty o charakterze strategicznym, analitycznym, statystycznym, z wykorzystaniem dedykowanych diagnozie Partnerstwa narzędzi badawczych i analitycznych.

Monitor Rozwoju Lokalnego II (MRL II) - Specjalnie przygotowane i zasilone danymi na potrzeby Projektu CWD narzędzia - bazy danych. Służyły one głównie do analizy i oceny potencjału rozwojowego gmin i całego Partnerstwa. Na system MRL II składa się:

- Serwis MRL II - ocena potencjału rozwoju partnerstw:
www.partnerstwa.monitorrowoju.pl - baza umożliwiająca analizę potencjału rozwoju partnerstwa i gmin partnerstwa oraz przegląd podstawowych wskaźników rozwojowych bezwzględnych oraz względnych (w grupach porównawczych).
- Serwis MRL II - ocena potencjału rozwoju gmin:
www.gminy.monitorrowoju.pl. Baza umożliwiająca analizę potencjału rozwoju gmin oraz przegląd podstawowych wskaźników rozwojowych.
- Serwis MRL II - ocena potencjału rozwoju gmin wg obszarów:
www.analizy.monitorrowoju.pl. Baza umożliwiająca analizę potencjału rozwoju gmin oraz przegląd podstawowych wskaźników rozwojowych.

Kompatybilny z systemem MRL II zasób kartograficzny – analizy i prezentacje danych w formie kartogramów, map i ikonografik, dedykowany partnerstwom.

Pozyskany na potrzeby CWD zasób najświeższych (31 XII 2019) danych społeczno-ekonomicznych, m.in. dane: POLTAX, ZUS, KRUS, dane i prognozy demograficzne, MPSiR, i inne.

Zestaw badań społecznych dedykowanych badaniu opinii trzech kluczowych kategorii mieszkańców gmin:

- **Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży** zwane dalej „Badaniami młodzieży”. Badania, przeprowadzone online w dniach 16 do 23 grudnia 2020 roku za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, objęły 141 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, w tym 93

mieszkających na obszarze partnerstwa. Badanie przeprowadzono przy aktywnym udziale szkół i ich organów prowadzących.

- **Badanie opinii mieszkańców** gmin obszaru partnerstwa, zwane dalej „Badaniami mieszkańców”. Badania przeprowadzono online za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP, na niereprezentatywnej próbie 1130 aktywnych internautów - mieszkańców gmin obszaru partnerstwa, w dniach od 13 stycznia do 2 lutego.
- **Badanie opinii lokalnych liderów**, zwane dalej „Badaniami liderów”, skierowane do 2 kategorii liderów lokalnych, przeprowadzone online na grupie 66 osób w dniach od 27 stycznia do 2 lutego.

Inne narzędzia analityczne i badawcze dedykowane pogłębieniu Raportu Diagnostycznego:

- „**Badania samorządów w zakresie bilansu usług**”, będące analizą przepływów usług pomiędzy gminami oraz lokalizacji centrów poszczególnych kategorii usług na terenie partnerstwa, przy pomocy matrycy bilansu usług na terenie Partnerstwa, w formie generatora Excel, oraz wyników badań mieszkańców, młodzieży i liderów.
- Badania samorządów w zakresie przedsiębiorczości zwane dalej „**Badaniami przedsiębiorczości**”, diagnozujące warunki do rozwoju przedsiębiorczości w gminach obszaru partnerstwa, za pomocą arkusza „Podstawowe pytania dotyczące przedsiębiorczości”.
- Badania zasobów i produktów na obszarze partnerstwa, zwane dalej „**Badaniami zasobów i produktów**”. Badania przeprowadzono wśród wszystkich samorządów. Badania polegały na inwentaryzacji posiadanych przez samorzady zasobów i produktów.

Badania jakościowe:

- Spotkania Rady Partnerstwa.
- Dwa wywiady pogłębione grupowe.
- Sesje warsztatowe.
- Cotygodniowe spotkania Grupy Roboczej.

Zrealizowane badania, w znacznym stopniu siłami własnymi Partnerstwa, dostarczyły unikatowego zasobu danych i informacji o samorządach i jego mieszkańcach: ich opiniach, preferencjach, zachowaniach, korzystaniu z usług, planach i aspiracjach.

Sposób organizacji badań (z dużym zaangażowaniem Grupy Roboczej) oraz sama formuła badania opinii publicznej, wniosła dodatkowy walor społecznej

partycypacji mieszkańców w powstałym portrecie diagnostycznym.
Zgromadzone bazy danych pozostają do dyspozycji Partnerstwa i umożliwiają, w miarę potrzeb, dalszą pogłębioną analizę wyników.

1. Charakterystyka partnerstwa – informacje ogólne, wewnętrzne powiązania funkcjonalne, wiodące funkcje, obowiązujące polityki rozwoju partnerów

1.1. Podstawowe informacje o partnerstwie

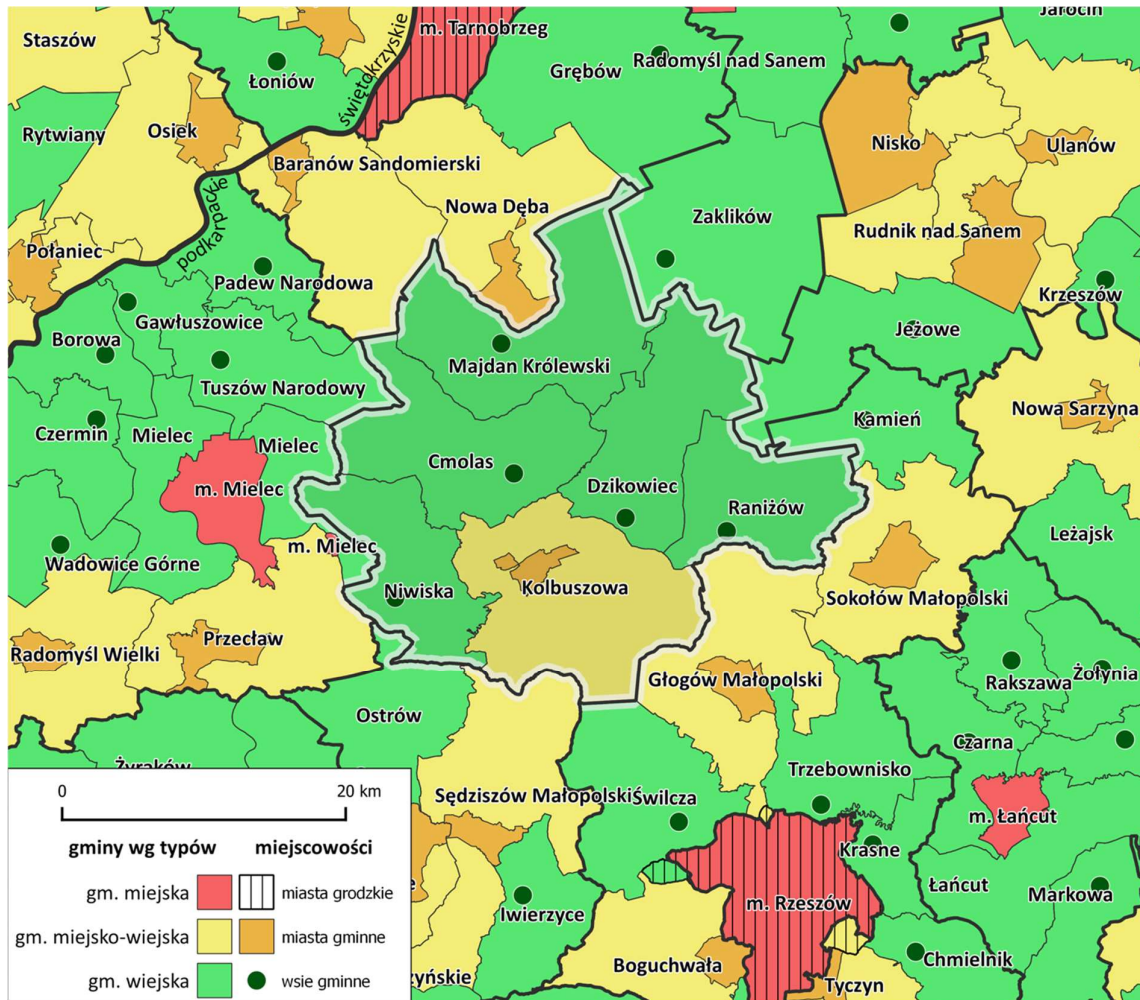
Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne

Gmina	Typ gminy	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (W tym – miasto)	Gęstość zaludnienia os/km
Cmolas	Gmina wiejska	134	8 215	59,6
Dzikowiec	Gmina wiejska	122	6356	52
Kolbuszowa	Gmina miejsko-wiejska	170	24 525 (8732)	144
Majdan Królewski	Gmina wiejska	156	10 033	56
Raniżów	Gmina wiejska	97	7 125	72
Niwiska	Gmina wiejska	95	6 173	61
Łącznie		774		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ewidencji Ludności poszczególnych gmin (dane na dzień 31.12.2020 r.).

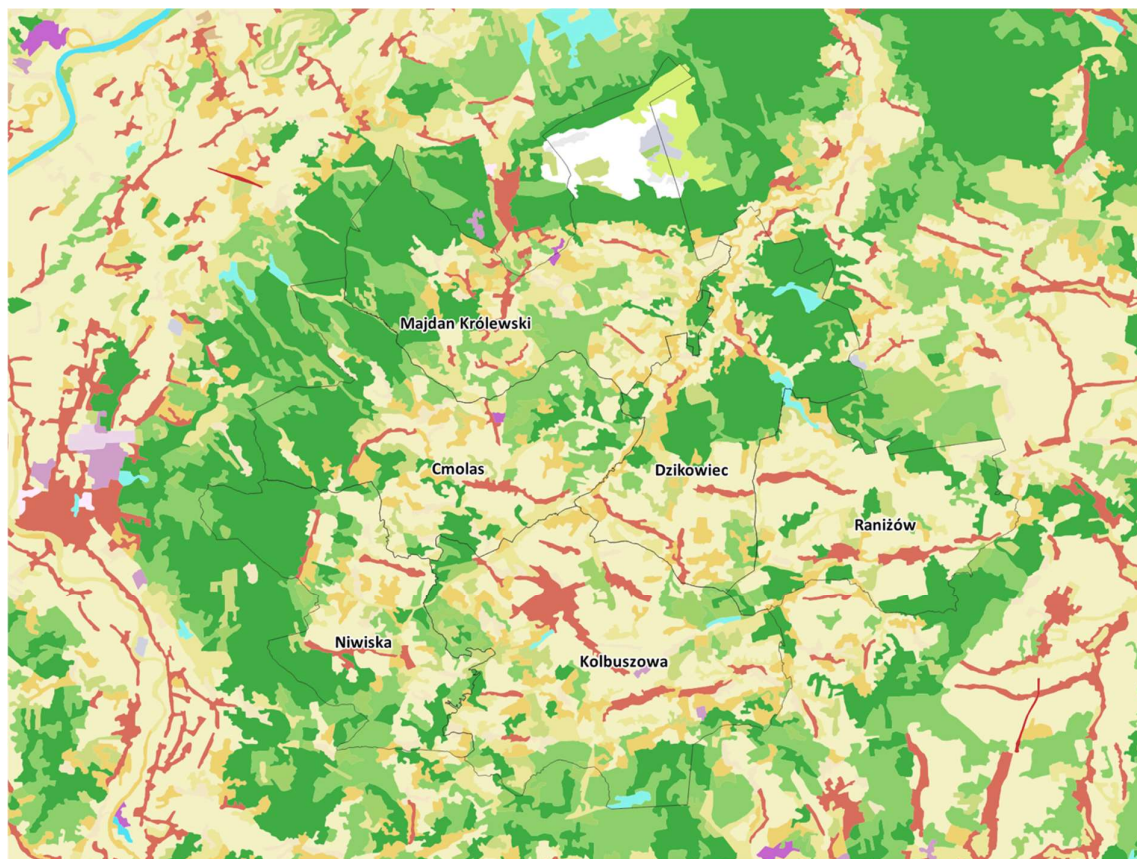
Wybór samorządów tworzących partnerstwo był pochodną decyzji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego. Partnerstwo tworzą gminy tworzące powiat kolbuszowski oraz samorząd powiatu kolbuszowskiego.

Ryc. 1. Partnerstwo kolbuszowskie – podział administracyjny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Rejestru Granic

Ryc. 2. Klasy pokrycia terenu

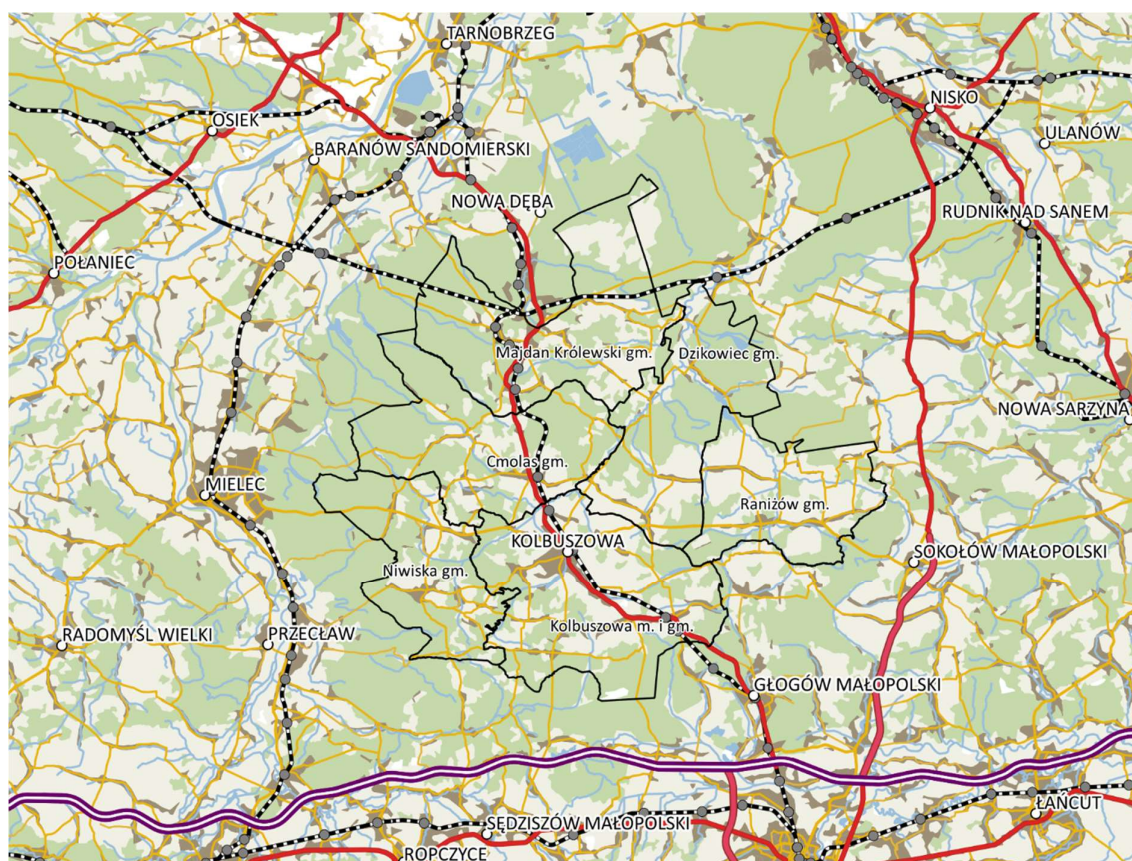

Legenda

CLC_2018		
Zabudowa luźna	Złożone systemy upraw i działek	Lasy w stanie zmian
Tereny przemysłowe lub handlowe	Tereny rolnicze / naturalne	Plaże, wydmy, piaski
Grunty orne	Lasy liściaste	Bagna śródlądowe
Sady i plantacje	Lasy iglaste	Cieki
Łąki, pastwiska	Lasy mieszane	Zbiorniki wodne
	Murawy i pastwiska naturalne	

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych CLC_2018. Projekt Corine Land Cover 2018 w Polsce został zrealizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wyniki projektu zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska clc.gios.gov.pl

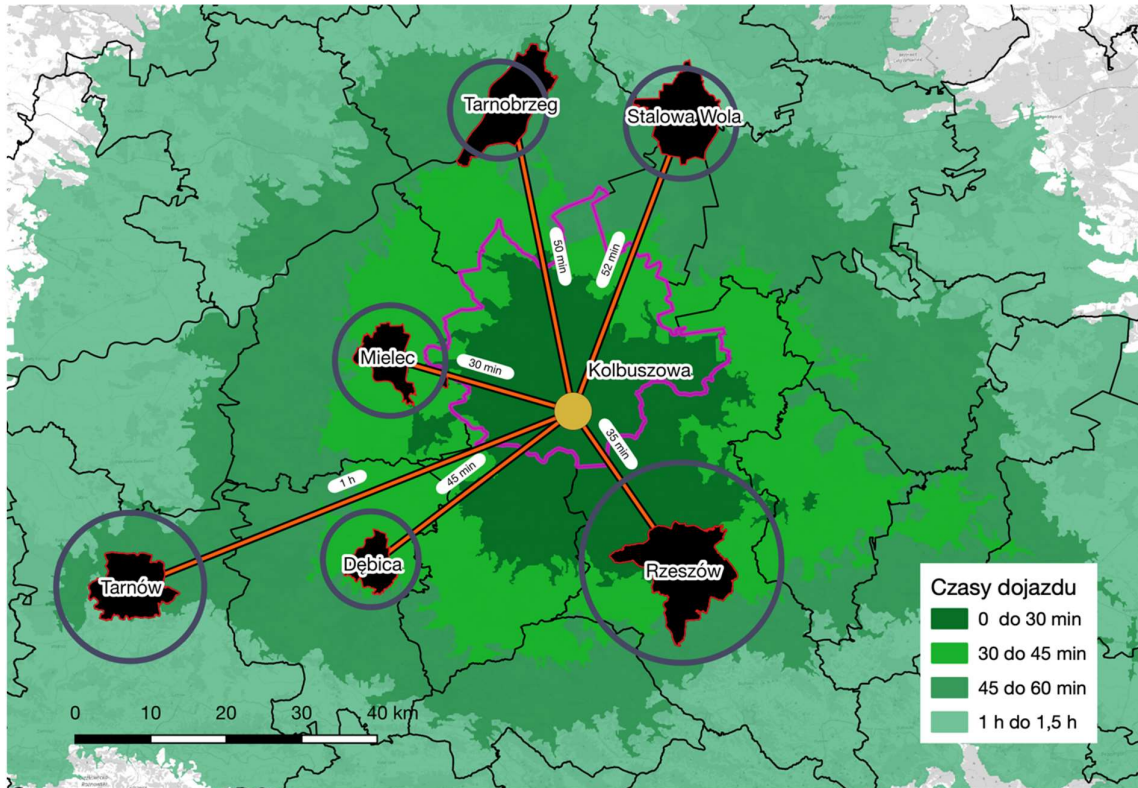
Ryc. 3. Położenie geograficzne i dostępność komunikacyjna

Zewnętrzna dostępność transportowa

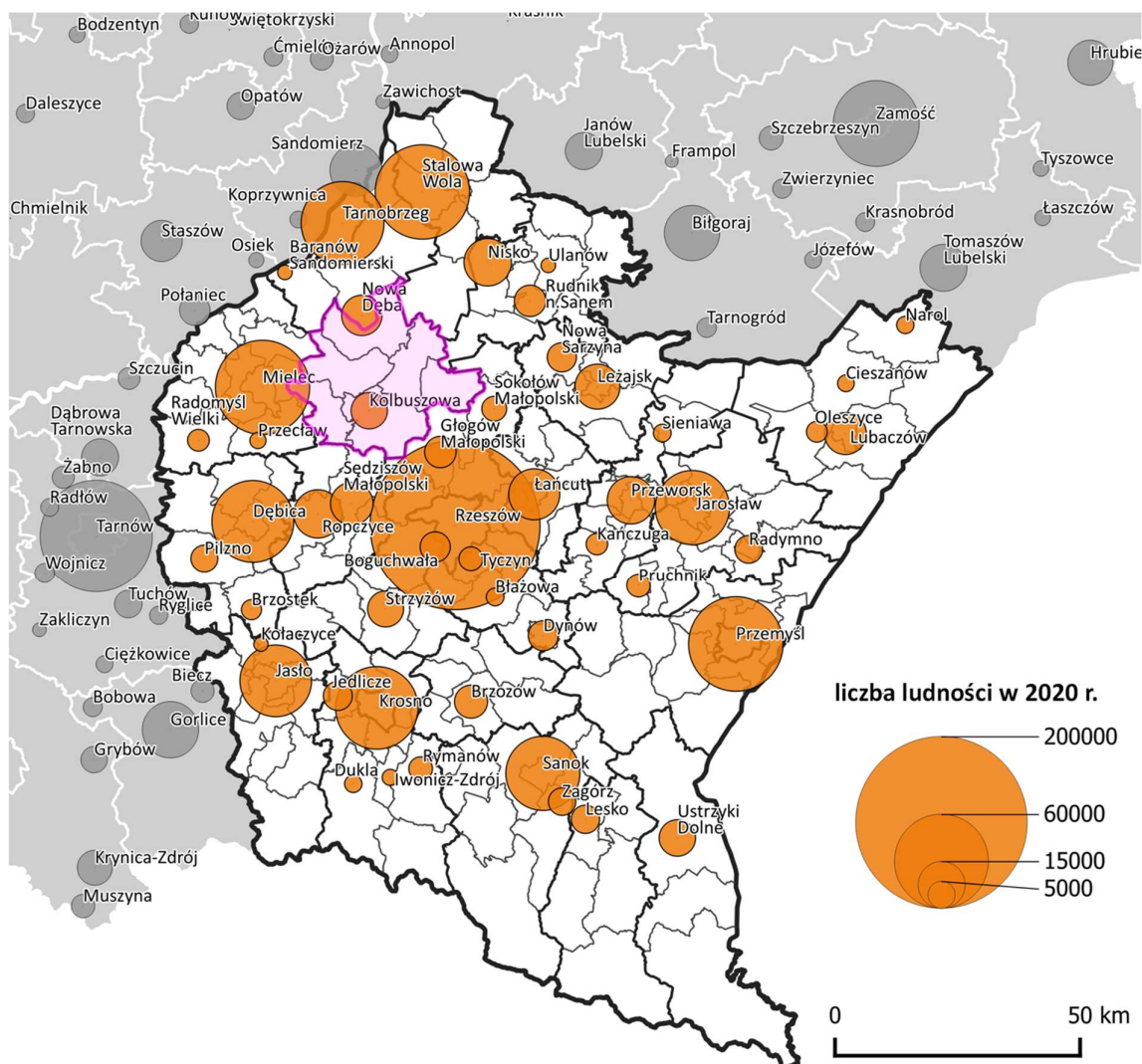
Przyjmując 40 minut jako maksymalny czas dojazdu, w którym mieszkańcy powinni mieć zagwarantowany dostęp do usług publicznych wyższego rzędu (przed wszystkim specjalistycznych usług medycznych, usług ponadpodstawowych i wyższego rzędu w zakresie edukacji, w tym wyższego szkolnictwa zawodowego, usług kultury wysokiej) oraz dużych rynków pracy, gminy Partnerstwa położone są poza strefami oddziaływania dwóch najbliższych ośrodków, to jest Rzeszowa, Tarnobrzegu, Mielca.

Ryc. 4. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Kolbuszową a wybranymi większymi miastami w otoczeniu partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics

Ryc. 5. Sieć miast w województwie podkarpackim oraz jego otoczeniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.2. Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa oraz określenie wiodących funkcji na obszarze

1.2.1. Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa

Poniższy rozdział analizy dotyczy występujących powiązań funkcjonalnych (społecznych, gospodarczych, przestrzennych) pomiędzy jednostkami samorządowymi tworzącymi partnerstwo.

Zakłada się, że obszar Partnerstwa gmin powiatu kolbuszowskiego tworzy własny, odrębny obszar funkcjonalny, gdyż wypełnia jego znamiona: tworzy jednolitą strukturę przestrzenną, składająca się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami rozwoju i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju.

Partnerstwo stanowi miejski obszar funkcjonalny, z ośrodkiem centralnym, rdzeniowym, który oddziałuje ekonomicznie, społecznie, przestrzennie na otaczające go gminy, budując z nimi powiązania funkcjonalne. Jednocześnie otaczające go gminy są w procesie integracji, wzajemnych powiązań, przepływów dóbr, usług i ludzi. Obszar funkcjonalny Partnerstwa dysponuje także określonym stopniem autonomii, odrębności, a więc wspólnymi cechami, które można sparametryzować, które wyróżniają go od innych obszarów i przez to pozwalają na jego delimitację. Jednocześnie, Partnerstwo nie stanowi odosobnionego terytorium, lecz zawsze podlega wpływom szeroko pojmowanego otoczenia.

Analiza pozwoliła odpowiedzieć w szczególności na pytania:

- **Co łączy** poszczególne gminy tworzące partnerstwo?
- Jaki jest **stopień integracji** miasta Janów ze swoim zapleczem, gminami otaczającymi?
- W jakim zakresie obszar Partnerstwa jest **samowystarczalny** w odniesieniu do podstawowych usług? Czy są zaspakajane równomiernie?
- Jaka jest **częstotliwości przebywania mieszkańców** w poszczególnych gminach obszaru Partnerstwa w celu załatwiania spraw, skorzystania z usług?
- Jak często wyjeżdżają na zewnątrz?

W ramach prac nad diagnozą przeprowadzone zostały dwojakiemu rodzaju badania, mające określić miejsce korzystania z różnych kategorii usług przez mieszkańców gmin wchodzących w skład partnerstwa. „Badanie samorządów w zakresie bilansu usług”, przeprowadzone w oparciu o opinie przedstawicieli poszczególnych samorządów, w tym GR, w szczególności sposób koncentrowało się na całościowym zdiagnozowaniu zachodzących zjawisk. Drugie z badań, internetowa ankieta opinii mieszkańców, odnosiła się do indywidualnych doświadczeń respondentów. Uzyskane wyniki z obydwu narzędzi badawczych, uzupełniają się i składają na obraz miejsc korzystania z usług przez mieszkańców poszczególnych gmin partnerstwa. Analiza dotyczy usług w **5 obszarach: oświata, zdrowie, kultura, usługi rynku pracy a także usługi rynkowe**. które stanowią jedną z głównych determinant standardu życia w Partnerstwie

Usługi oświatowe

Usługi w obszarze związanym z oświatą obejmują wszystkie szczeble edukacji, od żłobka i edukacji wczesnoszkolnej do szkolnictwa wyższego. Niecelowe jest analizowanie edukacji wczesnej oraz edukacji wyższej, która jest oferowana w ośrodkach o znaczeniu co najmniej regionalnym, tj. głównie w Rzeszowie.

Uwzględniając wszystkie szczeble edukacji, ze szkolnictwem wyższym włącznie, rysuje się konkluzja, iż większość korzystającej z edukacji młodzieży korzysta z usług poza obszarem partnerstwa. Sytuacja jest bardzo zróżnicowana w zależności od szczebla edukacji. Generalnie, wybory mieszkańców dotyczące usług edukacyjnych, można podzielić na **2 kategorie: edukacja przedszkolna i podstawowa oraz edukacja ponadpodstawowa**. Podział na mieszkańców realizujących usługi we własnej gminie, ewentualnie w obszarze partnerstwa lub poza nim, zależy głównie od tego z której kategorii usług korzystają, i tak:

- edukacja przedszkolna – niemal wszystkie usługi realizowane we własnej gminie;
- szkolnictwo podstawowe – zdecydowana większość (ok. 2/3 wskazań) usług realizowanych jest we własnej gminie.

Konkludując, wybór miejsca korzystania z edukacji przedszkolnej i podstawowej jest związany bezpośrednio z dostępnością komunikacyjną, preferowane jest najbliższe otoczenie. Wyjątkiem są dojazdy rodziców do pracy poza OF, wtedy czasami także dzieci korzystają z usług edukacyjnych w miejscu pracy rodziców.

Inna sytuacja ma miejsce w przypadku edukacji ponadpodstawowej, przy czym nie odnotowuje się różnic w wyborach mieszkańców, jakiego konkretnie szczebla lub typu szkolnictwa to dotyczy. **Cezurą jest wejście w etap edukacji ponadpodstawowej**. I tak, szkoły ogólnokształcące, technika, szkoły branżowe i zawodowe – część mieszkańców wybiera ośrodki poza OF.

Na pytanie o miejsce korzystania z usług w zakresie edukacji podstawowej i opieki nad dzieckiem (przedszkole, żłobek), ankietowani mieszkańcy udzielili następujących odpowiedzi:

- w gminie, w której mieszkam – 67%,
- w innej gminie z obszaru Partnerstwa -4%,
- w innej gminie poza obszarem Partnerstwa – 2%,

odpowiedzi te są w pełni zgodne z wynikami badania bilansu usług.

Na analogiczne zapytanie o miejsce korzystania z edukacji w **szkołach ponadpodstawowych**, ankietowani mieszkańcy udzielili następujących odpowiedzi:

- w gminie, w której mieszkam – 30%,

- w innej gminie z obszaru Partnerstwa -19%,
- w innej gminie poza obszarem Partnerstwa 8%,

co również potwierdza wyniki badania bilansu usług i względną równowagę w zakresie korzystania z tej kategorii usług.

Usługi z zakresu opieki zdrowotnej

Usługi z zakresu opieki zdrowotnej obejmują POZ oraz specjalistyczną opiekę zdrowotną, w tym szpitalną.

Wśród gmin otaczających zdecydowanie przeważa import usług zdrowotnych z Kolbuszowej, szczególnie wyraźnie obserwujemy to w przypadku **specjalistycznej opieki zdrowotnej**, co jest konsekwencją zlokalizowania szpitala powiatowego. W przypadku **POZ przepływy usług są bardziej zbilansowane w ramach danej gminy**. Obserwowana jest prawidłowość, iż im wyższy stopień specjalistycznych usług zdrowotnych, tym częściej wybierany jest ośrodek zewnętrzny (Rzeszów), co jest naturalne, gdyż tylko ośrodek o znaczeniu ponadregionalnym oferuje usługi na najwyższym poziomie specjalistycznym.

Na pytanie o miejsce korzystania z usług w zakresie **podstawowej opieki zdrowotnej** uzyskano następujące odpowiedzi mieszkańców:

- w gminie, w której mieszkam – 72%,
- w innej gminie z obszaru Partnerstwa -19%,
- w innej gminie poza obszarem Partnerstwa – 9%.

Uzyskane odpowiedzi korelują w pełni z wynikami badania bilansu usług.

Na pytanie o miejsce korzystania z usług w zakresie **specjalistycznej opieki zdrowotnej** uzyskano następujące odpowiedzi mieszkańców:

- w gminie, w której mieszkam – 20%,
- w innej gminie z obszaru Partnerstwa -20%,
- w innej gminie poza obszarem Partnerstwa – 55% (w tym Rzeszów - 41%).

Usługi w obszarze kultura

Usługi w obszarze kultura obejmują dosyć szeroki zakres - usługi kulturalne, rozrywkę i rekreację.

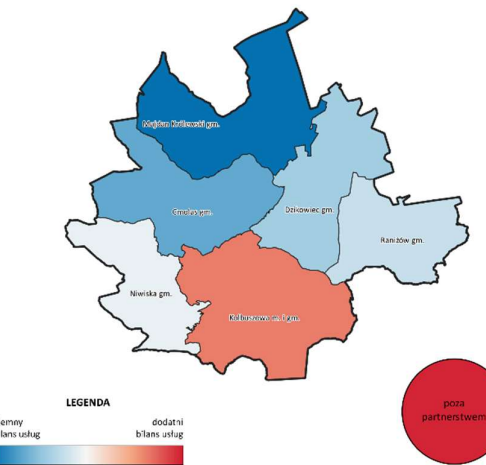
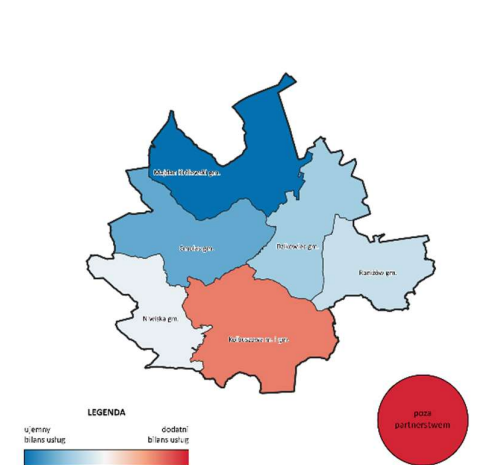
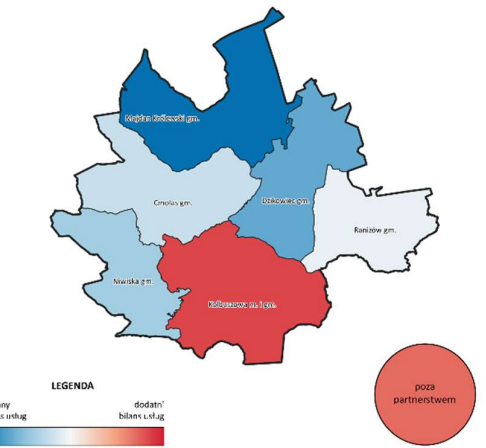
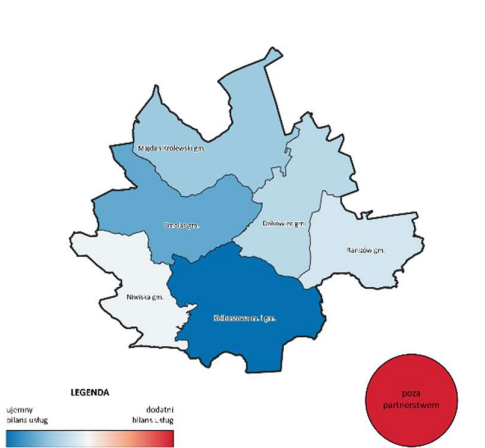
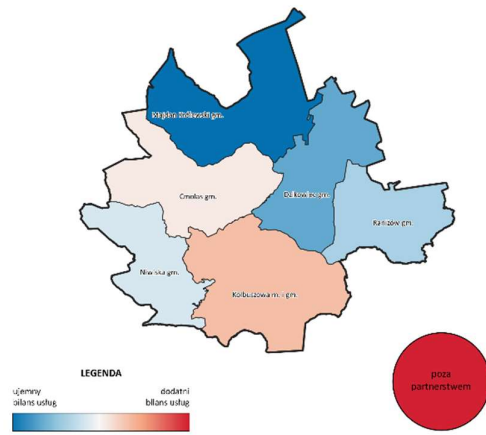
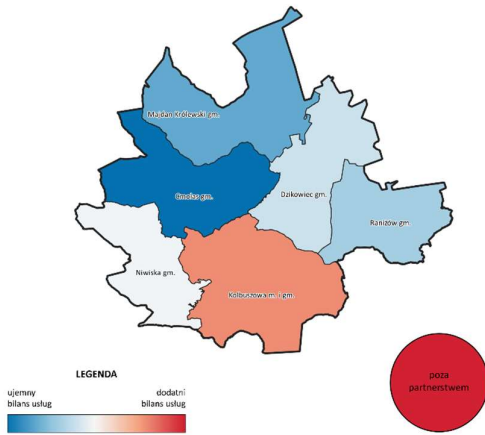
Z punktu widzenia mieszkańców korzystających, wyraźny jest podział na dwie kategorie usług: zlokalizowane na partnerstwie i inne, zlokalizowane poza partnerstwem.

W przypadku badań opinii mieszkańców, wyraźnie widoczna jest tendencja do korzystania z usług obejmujących ofertę kultury popularnej i rozrywki na terenie własnej gminy. Takie podejście deklaruje blisko połowa respondentów.

Wprost odwrotne proporcje zarysowują się dla wydarzeń zaliczanych do usług z zakresu kultury wysokiej, takich jak teatr, koncerty i wystawy. Ponad 55% respondentów deklaruje, że korzysta z nich w Rzeszowie, a ponad 22% w innym mieście niż Rzeszów, ale poza terenem partnerstwa.

Rynek pracy jest obszarem bardzo mocno wiążącym mieszkańców poszczególnych gmin z obszarem partnerstwa. Ponad 60% respondentów internetowego badania opinii mieszkańców wskazało miejscowość, w której mieszka jako miejsce swojej pracy. Równocześnie 13% zadeklarowało zatrudnienie w innej gminie, ale z terenu partnerstwa.

Również badanie matrycy bilansu usług pokazuje, że obszar poza partnerstwem jest rzadziej wskazywany jako miejsce korzystania z usług rynku pracy niż w przypadku innych obszarów. Bardzo wyraźnie koresponduje to z ograniczoną dostępnością komunikacyjną partnerstwa, mocno oddziałującą na brak dojazdów do pracy w stolicy województwa.

Źródło: opracowanie własne.

1.2.2. Wiodące funkcje obszaru partnerstwa

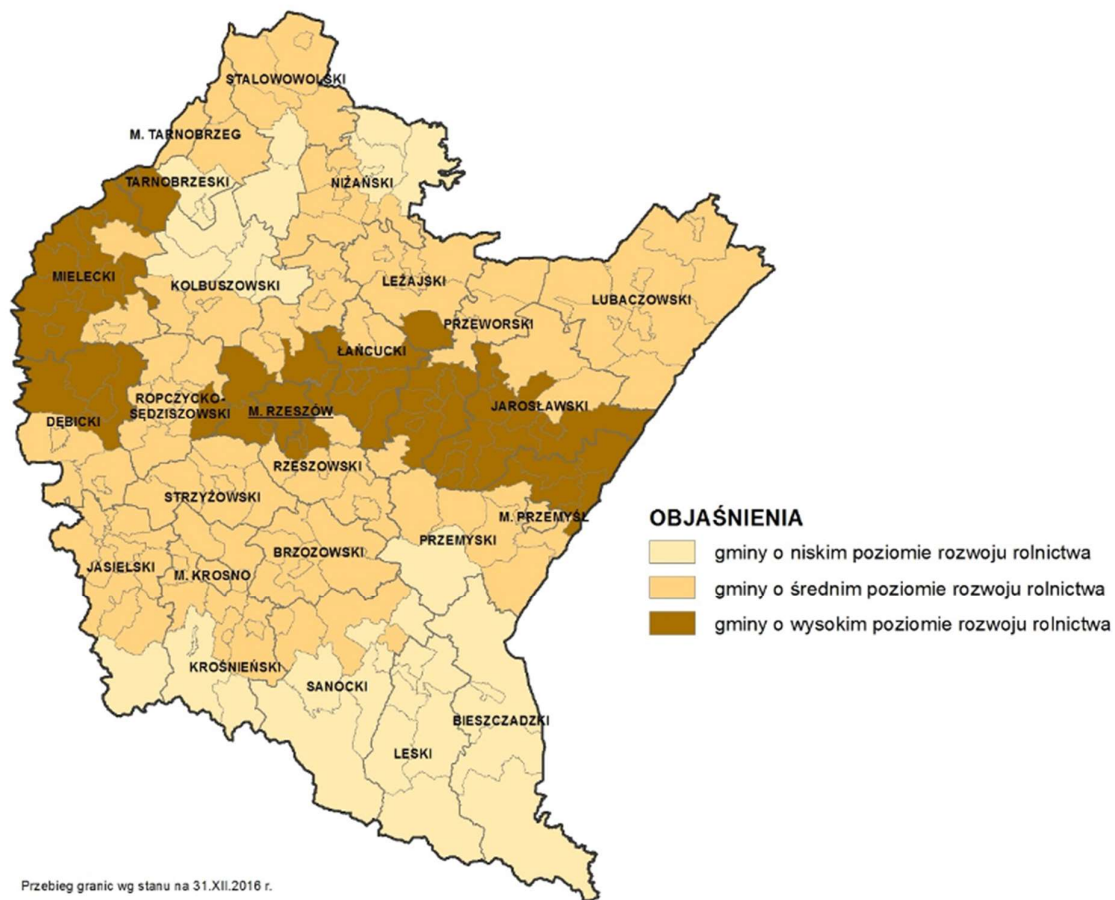
Pozycja poszczególnych samorządów zależy od zakresu usług jakie są w nich oferowane oraz jaki jest ich obszar oddziaływania. Gminy tworzące partnerstwo Zielona Brama Roztocza oferują zarówno usługi podstawowe, tzw. usługi niskiego rzędu, świadczone w najbliższym otoczeniu jak i usługi rzadkie, wyższego rzędu, mające szerszy zasięg przestrzenny.

Analiza pozwoliła odpowiedzieć w szczególności na pytania:

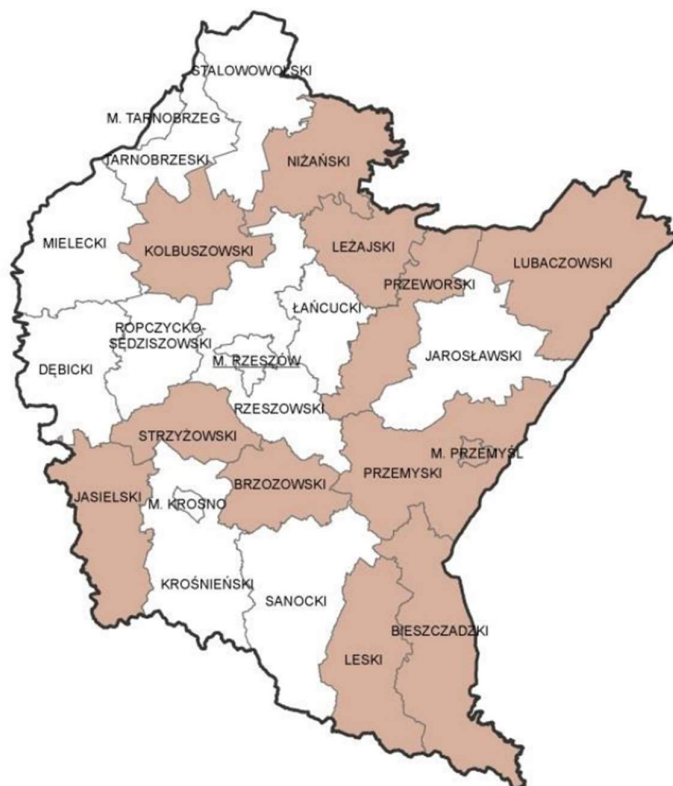
- Jakie są funkcje poszczególnych gmin w ramach OF? Jakie są ich specjalizacje?
- Które ośrodki mają pozycję dominującą?
- Czy OF jest wewnętrznie spójny, w szczególności poprzez uzupełnianie się oferty usług publicznych i rynkowych?
- Jakie jest miejsce obszaru partnerstwa w polityce rozwoju województwa lubelskiego?
- Jakie są wiodące funkcje obszaru całego partnerstwa?

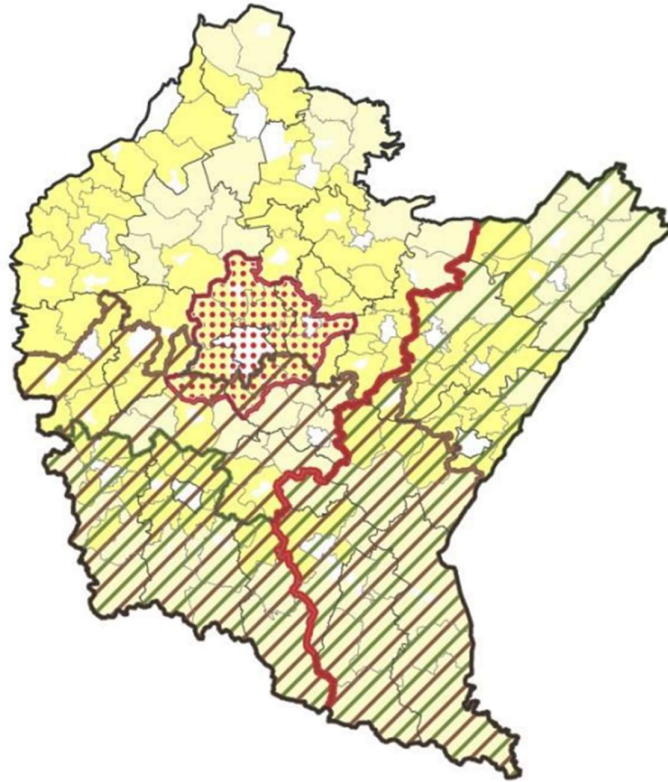
Ważnymi **determinantami** funkcji jakie pełni obszar partnerstwa i tworzące go gminy są: dostępność transportowa do ośrodków miejskich wyższego rzędu, istniejące uwarunkowania środowiskowe oraz wyposażenie w wybrane zasoby rozwojowe.

Ryc. 6. Rolnictwo w województwie podkarpackim

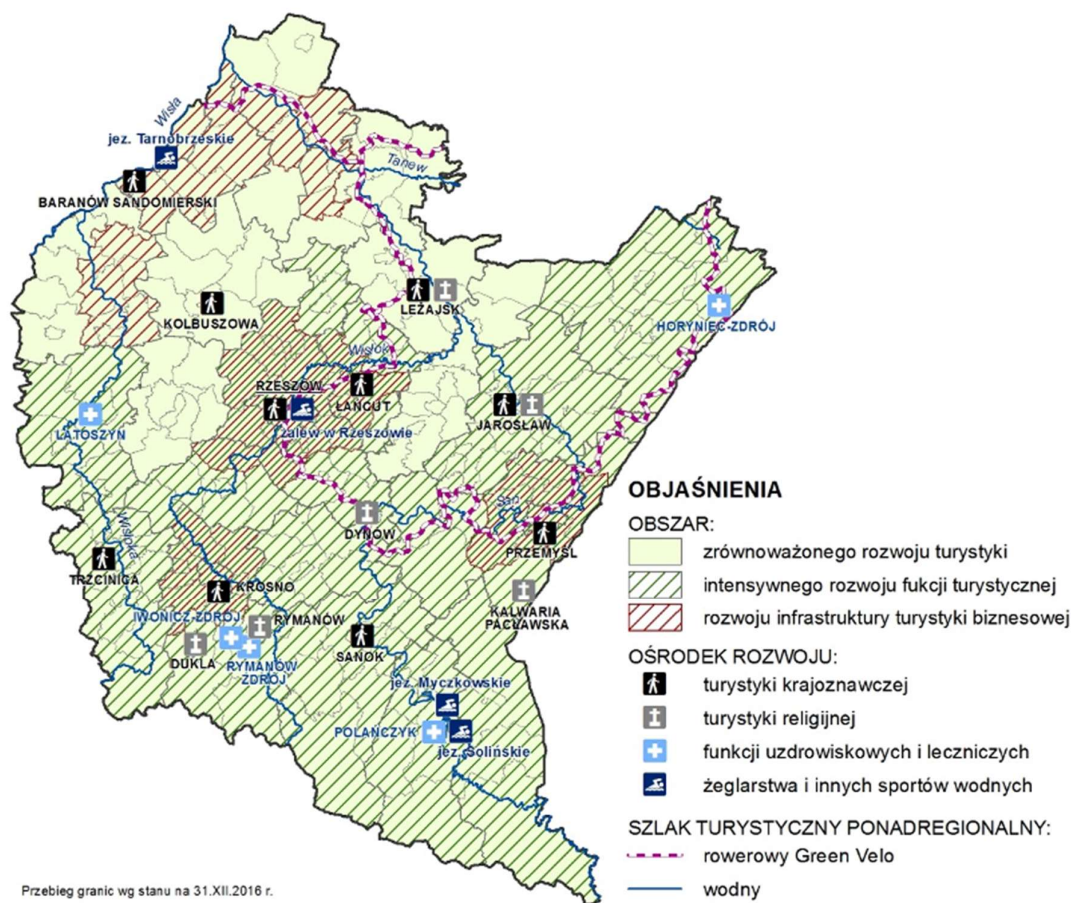
Źródło: PBPP w Rzeszowie, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2020 r.

	RZESZOWSKI OBSZAR
FUNKCJONALNY		GÓRSKI OBSZAR
FUNKCJONALNY
	WIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
UCZESTNICZĄCY W PROCESACH
ROZWOJOWYCH		PRZYGRANICZNY OBSZAR
FUNKCJONALNY
	WIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY
WYMAGAJĄCY WSPARCIA
PROCESÓW ROZWOJOWYCH		GRANICA PRZYGRANICZNEGO
OBSZARU FUNKCJONALNEGO
NA ZEWNĘTRZNEJ
GRANICY UE

Ryc. 7. Turystyka w województwie podkarpackim

Źródło: PBPP w Rzeszowie, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2020 r.

1.3. Analiza aktualnych polityk rozwoju gmin/partnerów

Przeprowadzona analiza pozwala odpowiedzieć na pytania, czy poszczególne samorządy tworzące Partnerstwo mają zapisane w strategiach cele, działania lub projekty, które układają się we wspólne kierunki rozwoju? Czy można mówić o celach rozwojowych dla Partnerstwa jako całości? A także - jaki jest potencjał współpracy i w jakich obszarach tematycznych?

Analizowane dokumenty strategiczne gmin tworzących Partnerstwo:

- „Strategia Rozwoju Gminy Cmolas na lata 2016-2022”, z 2016 roku,
- „Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2014 – 2020”, z 2014 roku,
- „Strategia Rozwoju Gminy Kolbuszowa na lata 2014-2020”, z 2014 roku,

- „Strategia Rozwoju Gminy Majdan Królewski ma lata 2014-2022”, z 2014 roku,
- „Strategia Rozwoju Gminy Niwiska ma lata 2014-2020”, z 2014 roku,
- „Strategia Rozwoju Gminy Ranizów ma lata 2016-2023”, z 2015 roku,
- „Strategia Rozwoju powiatu kolbuszowskiego ma lata 2014-2020”, z 2014 roku,

Wnioski:

- rozdział 1. 4 trzeba interpretować łącznie z rozdziałem 1.3, tylko takie podejście da rzeczywisty obraz potencjału współpracy występującego w gminach, trzeba go ocenić jako znaczący,
- wszystkie samorządy w Partnerstwie dysponują aktualnymi strategiami rozwoju (opracowane w latach 2014-2019, w jednym przypadku w 2008), a także Studiami Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego Gminy,
- należy uwzględnić także dwie strategii LGD, ze względu na ich pionierską rolę pierwszego dokumentu strategicznego obejmującego wszystkie samorządy obszaru Partnerstwa oraz ukierunkowanie w całości na projekty współpracy lub partnerskie,
- wszystkie strategie gmin przyjęły średniookresowy horyzont czasowy; dokumenty te oparte są na wewnętrznych zasobach rozwojowych danego miejsca; mają strukturę typową dla dokumentów strategicznych JST; można przy tym zaobserwować ich pewną **unifikację, ze względu na wskazywany przez gminy wymiar aplikacyjny w stosunku do funduszy UE,**
- ze względów oczywistych strategia każdej gminy koncentruje się na zadaniach własnych samorządu, taka sama prawidłowość dotyczy podmiotów instytucjonalnych odpowiedzialnych za jej realizację. Należy podkreślić, że w strategii rozwoju niemal żadnego **z samorządów** brakuje zapisów, na poziomie działań lub konkretnych projektów, wskazujące że dane przedsięwzięcie **ma lub powinno być realizowane z innymi partnerami**, poza własną gminą,
- zwraca uwagę **powtarzanie się zapisów w strategiach** różnych gmin i ich **koncentracja tematyczna** na:
 - **produktach turystycznych**, szczególnie liniowych (szlaki, ścieżki),
 - systemie **informacji i promocji** dotyczącej turystyki i kultury,
 - **promocji gospodarczej**,
 - **drogach powiatowych i lokalnych**,
 - co wskazuje na tematy najbardziej priorytetowe dla gmin, a zarazem najłatwiejsze do objęcia współpracą.

2. Portret statystyczny obszaru partnerstwa – charakterystyka wskaźnikowa (analiza podstawowa i pogłębiona)

2.1. Analiza wskaźnikowa w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym

Obszar partnerstwa złożonego z 6 gmin oraz powiatu, poddany zostanie analizie podstawowej, która obejmowała będzie trzy wymiary:

- społeczny
- gospodarczy,
- środowiskowo-przestrzenny.

Każdy z wymiarów może zostać przeanalizowany w zakresie od 3 do 5 obszarów problemowych, które porównywane są do średniej z innych JST o porównywalnych parametrach. Łącznie dostępna metoda pozwala na zbadanie gmin z terenu Partnerstwa kolbuszowskiego w zakresie 12 wymienionych niżej obszarów. Mając jednak na uwadze dbałość o czytelność i klarowność opracowania, pogłębiona analiza będzie prowadzona głównie w tych obszarach, które mają lub mogą mieć szczególne znaczenie dla rozwoju partnerstwa.

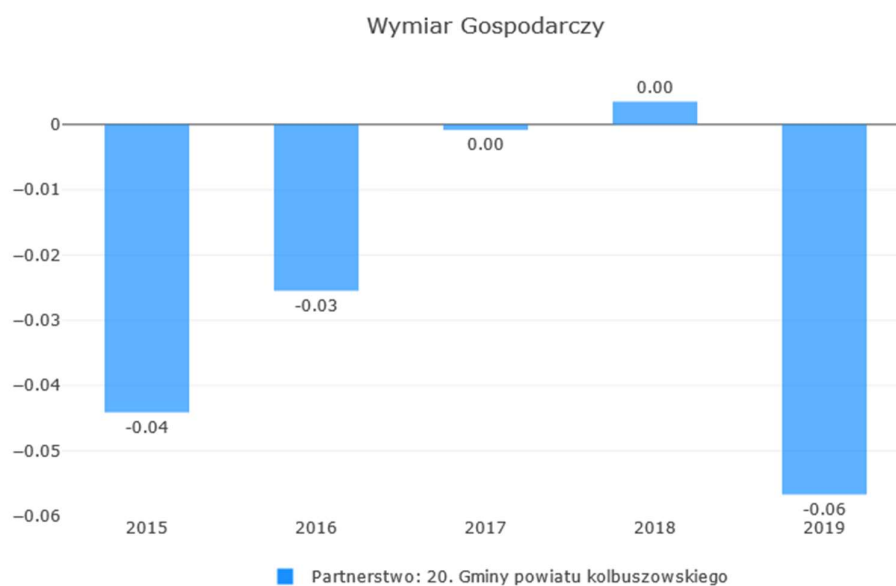
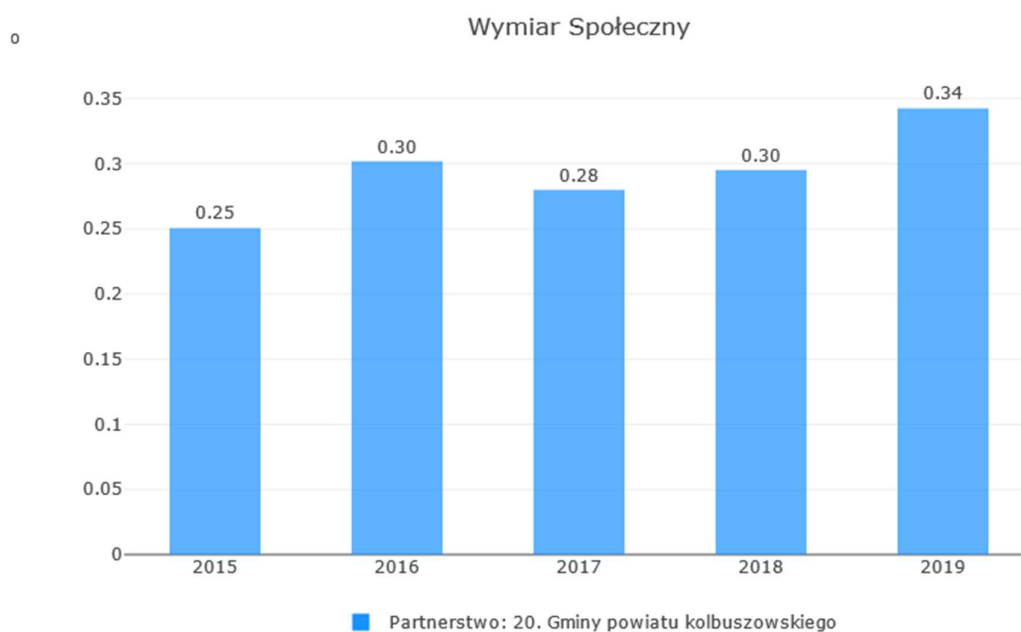
Ryc. 8. Dwanaście obszarów analizy statystycznej Partnerstwa

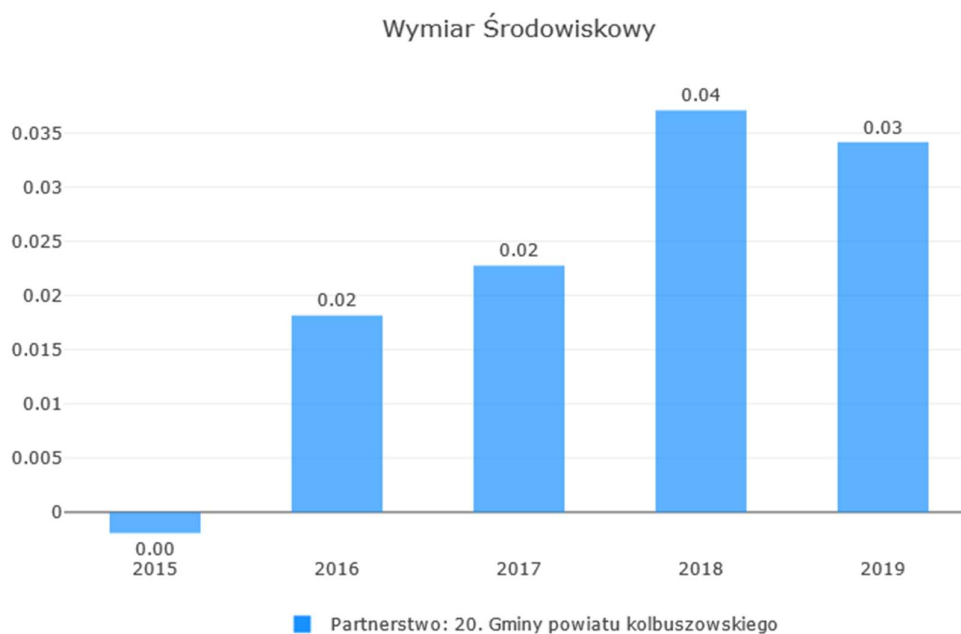

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Zastosowana metoda daje najszerszy i bardziej syntetyczny obraz Partnerstwa, wraz z dynamiką w ujęciu 5 ostatnich lat. Pokazuje obszary, w których sytuacja była pozytywna i taka się nadal utrzymuje, a także te, gdzie nastąpiło zauważalne pogorszenie. Ponieważ ogólna sytuacja Partnerstwa jest neutralna i zgodna z wartościami dla podobnych samorządów w skali całego kraju, szczególna uwaga w dalszej analizie została skierowana jedynie na obszary najmocniej odchylone od normy. W części diagnozy, dane statyczne będą uzupełniane i konfrontowane z danymi pochodzącymi z przeprowadzonych badań mieszkańców, młodzieży, liderów lokalnych oraz przedsiębiorców.

Ryc. 9. 3 wymiary analizy rozwoju Partnerstwa

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

We wszystkich 3 obszarach można stwierdzić, że stopień rozwoju Partnerstwa jest albo zgodny ze średnim poziomem grup porównawczych, albo je przewyższa.

Najlepiej w zakresie zastosowanej metody ocenić należy wymiar społeczny. Wartości wskaźnika we wszystkich ostatnich 5 latach przekraczały analogiczne wartości dla grup porównawczych.

Wymiar gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny odbiegają od wartości średnich w bardzo niewielkim zakresie. Odchylenia poniżej 0,1 można potraktować jako nieistotnie różniące się od średniej, tak in plus, jak in minus.

Podejście zastosowane w Monitorze Rozwoju Lokalnego zakłada porównywanie poszczególnych gmin partnerstwa do właściwych im grup porównawczych. Grupy te są bardzo liczne, często przekraczające 100 uwzględnionych samorządów. Podejście uśredniające pozwala zniwelować jednostkowe odchylenia, jednak posiada także mankamenty. Jeżeli w grupie porównawczej danej gminy uwzględniane są samorzady o częściowo zbieżnych, ale także i odmiennych cechach, badany samorząd może być negatywnie postrzegany na tle takiej średniej. Z uwagi na ograniczenia takiego podejścia, partnerstwo oraz wchodzące w jego skład gminy, będą również porównywane go najważniejszych ośrodków położonych w ich bezpośrednim sąsiedztwie (m.in. Mielca, Stalowej Woli, Dębicy, Tarnobrzegu,

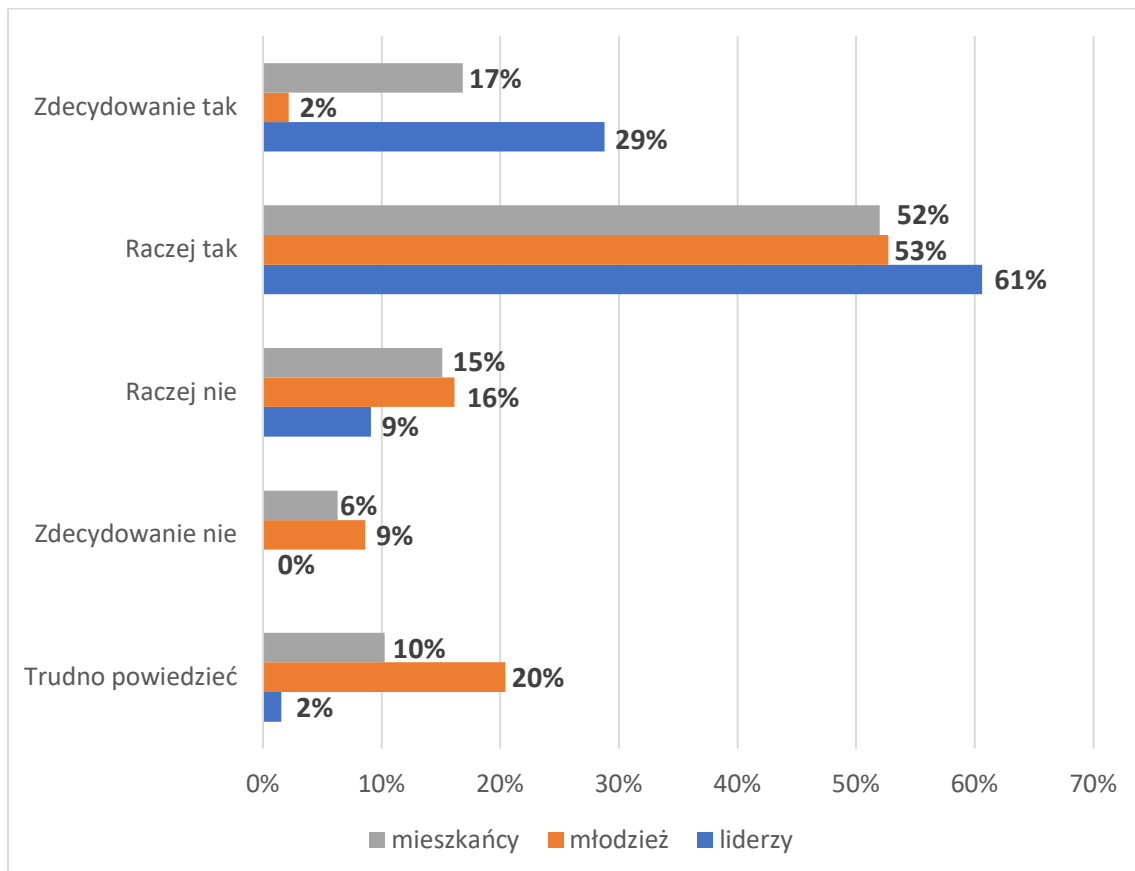
Sędziszowa Małopolskiego, oraz mniejszych gmin) a także silnie oddziałującej na partnerstwo aglomeracji rzeszowskiej.

2.2. Wymiary społeczny

W wymiarze społecznym, Partnerstwo analizowane będzie w zakresie sytuacji demograficznej, a ponadto w obrębie zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego, poziomu bezpieczeństwa, a także dostępności i jakości usług, infrastruktury i zasobów mieszkaniowych.

Jako wstęp do omówienia społecznego wymiaru rozwoju Partnerstwa dobrze jest przywołać wyniki badań ankietowych.

Ryc. 10. „Czy teren Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” Wyniki badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i liderów lokalnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania mieszkańców, młodzieży i liderów lokalnych

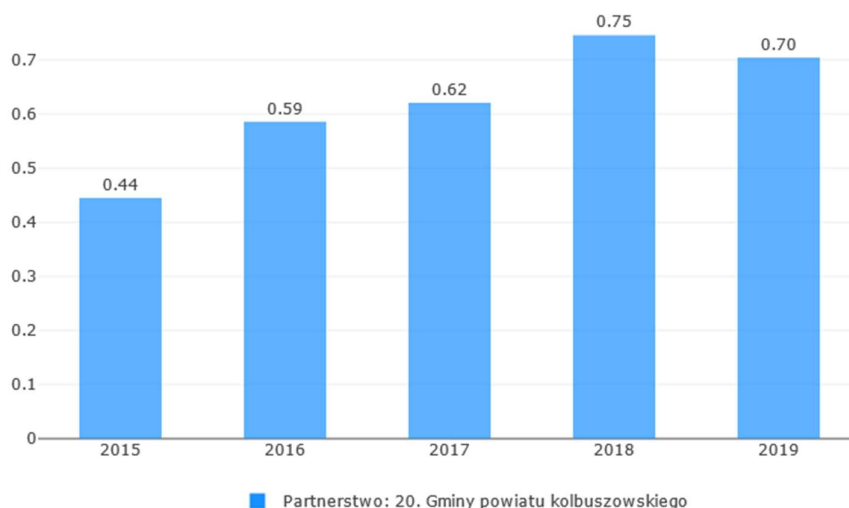
Pokazują one, że ponad 50% respondentów pozytywnie odpowiada na tak postawione pytanie (przy czym zdecydowanie pozytywnych opinii udzieliło tylko 17% ankietowanych mieszkańców i 2% młodzieży. Zwraca uwagę zdecydowanie największy optymizm po stronie ankietowanych liderów lokalnych, aż 29% odpowiedzi „zdecydowanie tak”. Obserwuje się także wyraźny, generalny sceptycyzm po stronie ankietowanej młodzieży, 25% wskazało na „raczej nie” lub „zdecydowanie nie”.

2.2.1. Sytuacja demograficzna

Zastosowanie metody analizy proponowanej przez Monitor Rozwoju Lokalnego prowadzi do wniosku, że sytuacja Partnerstwa kolbuszowskiego jest bardzo dobra i wyższa od średniej dla grup porównawczych. Oznacza to, że wszystkie gminy wchodzące w skład partnerstwa prezentują w tym względzie poziom lepszy do innych podobnych samorządów w Polsce.

Również zmienność tej oceny w czasie, jak zaprezentowano na poniższym grafie, w całym okresie wskazują na stosunkowo coraz lepszą sytuację niż w przypadku ogólnego trendu. Podobnie sytuacja kształtowała się w roku 2019 – pomimo, że wskaźnik przyjął wartość minimalnie niższą niż rok wcześniej, to jest sporo wyższy niż 2 okresy wcześniej.

Ryc. 11. Wartość wskaźnika rozwoju obszaru „Sytuacja demograficzna” w okresie 2015-2019

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Na przestrzeni dziesięciu lat liczba ludności partnerstwa zwiększyła się o 700 osób. Relatywnie największy przyrost liczby mieszkańców zanotowano w Niwiskach (o ponad 4%) oraz w Cmolasie i Majdanie Królewskim (odpowiednio o 1,89% i 1,59%). Spośród gmin należących do partnerstwa jedynie w Raniżowie nastąpił spadek liczby ludności, gdzie ubyło w stosunku do roku 2009, blisko 2% mieszkańców.

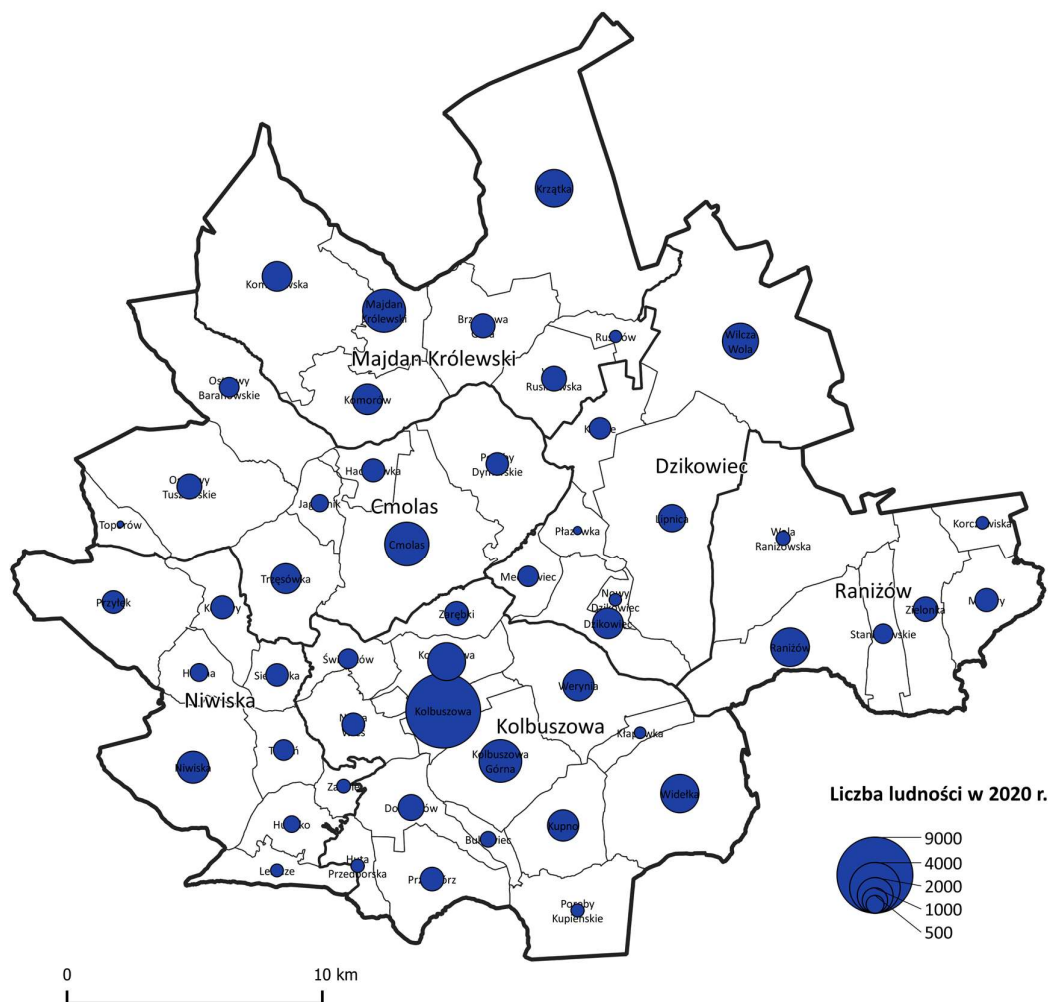
Tabela 2. Ludność gmin ogółem w okresie 2010-2019

Gmina	2009	2011	2013	2015	2017	2018	2019	zmiana
Cmolas	7 943	8 061	8 105	8 109	8 116	8 115	8 122	1,89%
Dzikowiec	6 444	6 535	6 513	6 522	6 509	6 512	6 492	0,62%
Kolbuszowa	24 472	25 129	25 062	25 020	24 997	24 941	24 891	1,03%
Majdan Królewski	9 664	9 936	9 947	9 917	9 916	9 899	9 878	1,59%
Niwiska	5 847	6 003	6 019	6 022	6 036	6 030	6 032	4,17%
Raniżów	7 176	7 217	7 200	7 166	7 177	7 159	7 098	-1,95%
Łącznie	61 546	62 881	62 846	62 756	62 751	62 656	62 513	1,14%

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw [https:// analizy.monitorrozwoju.pl/](https://analizy.monitorrozwoju.pl/)

Poniżej zobrazowano liczbę mieszkańców wszystkich miejscowości z terenu partnerstwa wg danych z 2020 roku.

Ryc. 12. Miejscowości wg liczby mieszkańców w 2020 r.

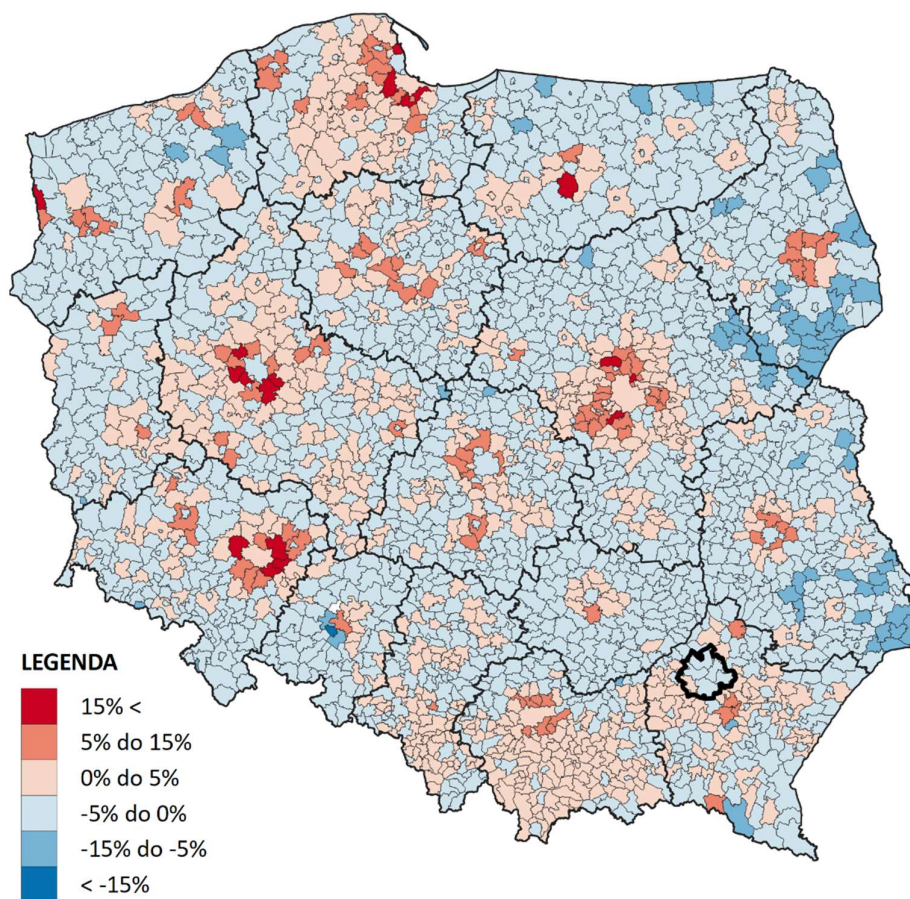

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dla lepszego zobrazowania skali zmian liczby ludności w gminach z terenu partnerstwa ujęto je na tle obrazu z mapą Polski, z której wynika, że najliczniej reprezentowany jest w kraju przedział od -5% do 0%. Podobny obraz mamy w stosunku do gmin z obszaru partnerstwa kolbuszowskiego, które również mieszczą się w tym zakresie. Wyjątkiem jest Gmina Niwiska, w której to odnotowano wzrost mieszczący się w przedziale 0% do 5%

Co istotne, wzrosty nastąpiły też w większości gmin okalających Partnerstwo. Większe wzrosty zanotowano w głównie w obrębie aglomeracji rzeszowskiej.

Ryc. 13. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym.

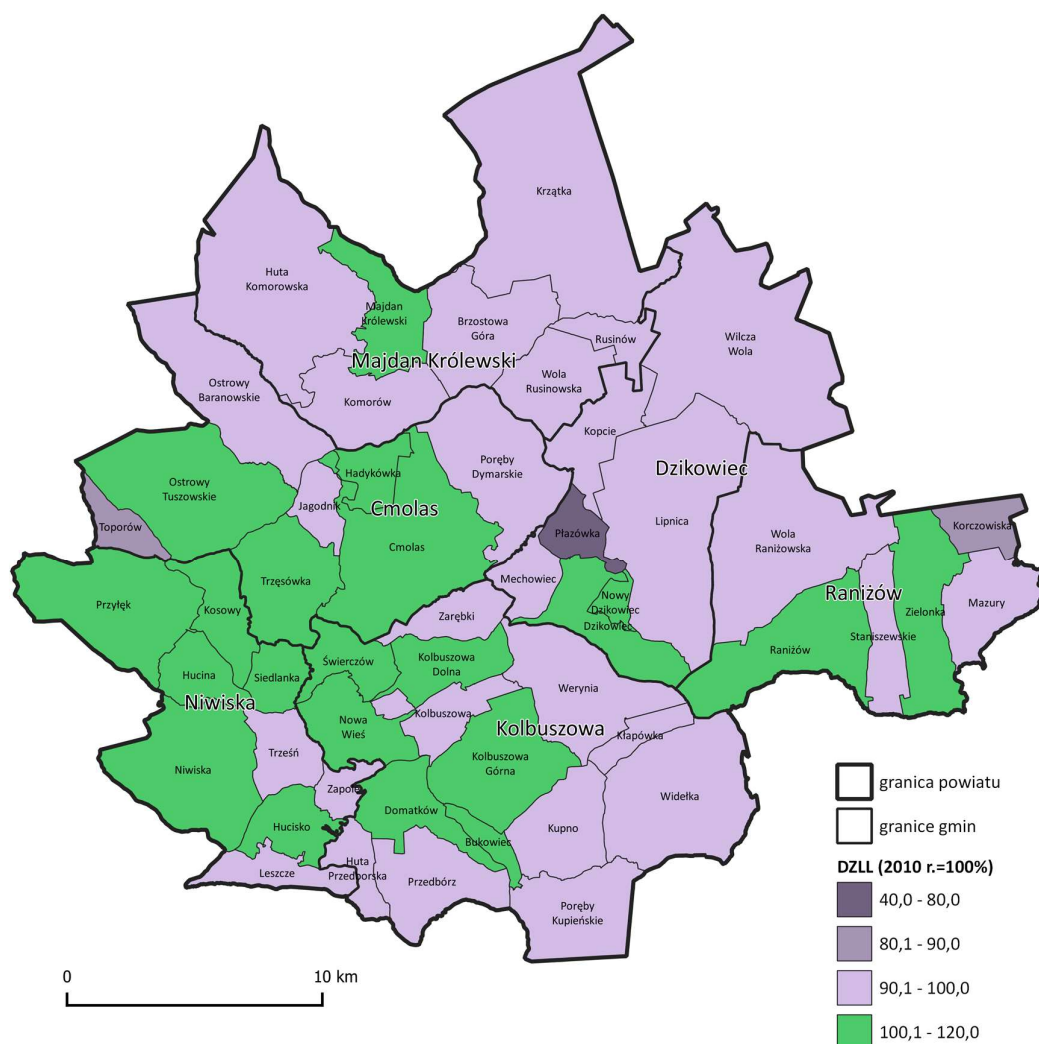

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019

Bardziej szczegółowo zmianę liczby mieszkańców w ostatnich 10 latach przedstawiono na kartogramie poniżej. Wartości poniżej 100 oznaczają spadek liczby mieszkańców, a powyżej 100 jej wzrost. Największy spadek nastąpił w Płazówce na terenie Dzikowca, Korczowiskach w Raniżowie oraz w Toporowie, należącym do gminy Cmolos.

Przyrost liczby mieszkańców nastąpił generalnie w zachodniej i południowo-wschodniej części terenu partnerstwa.

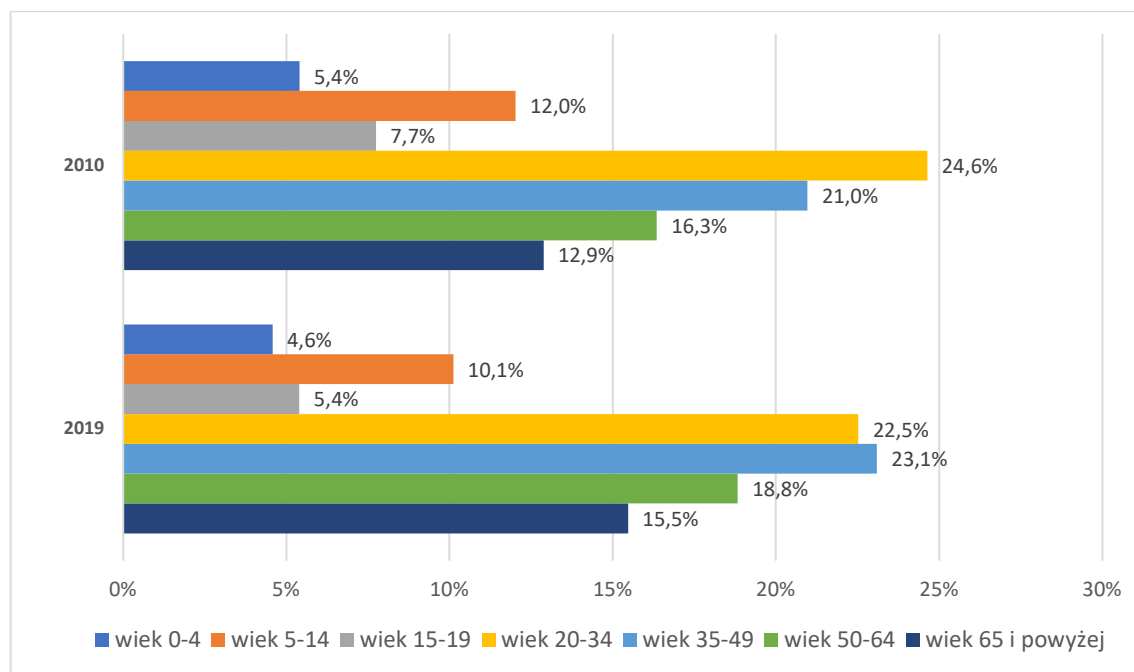
Ryc. 14. Dynamika zmiany liczby ludności wg miejscowości w latach 2010 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oprócz zmian liczby ludności, najistotniejszym parametrem określającym zjawiska demograficzne, jest struktura wiekowa mieszkańców. Na poniższej grafice zaprezentowano udział poszczególnych grup wiekowych w społeczności partnerstwa i zmiany zachodzące w tych grupach na przestrzeni ostatnich 10 lat.

Ryc. 15. Struktura wiekowa mieszkańców Partnerstwa kolbuszowskiego w latach 2010 i 2019

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl>

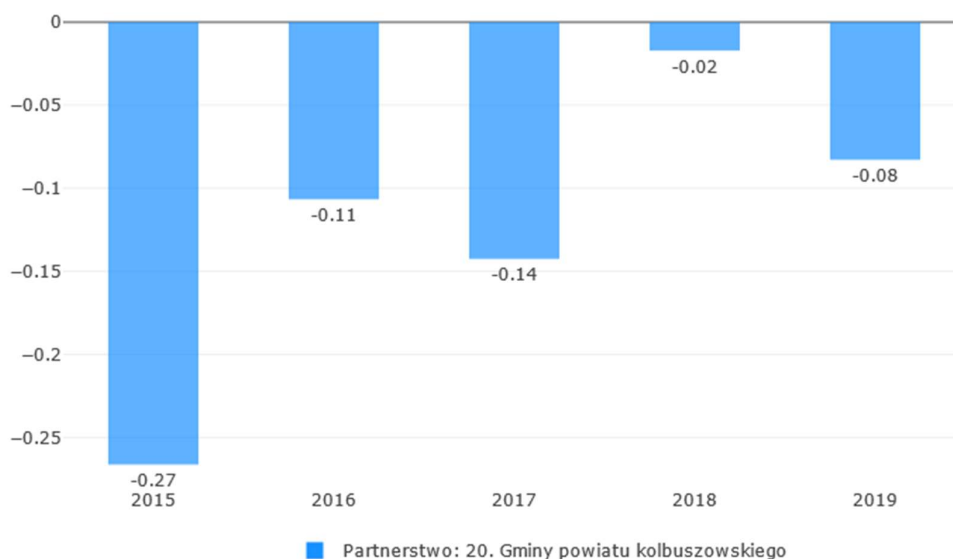
Można wyraźnie zauważyć wzrost liczebności starszych grup wiekowych. W 2010 roku najliczniejszą część stanowili mieszkańcy w wieku 20-34 lata. 10 lat później, najliczniejsza stała się grupa 35-49 lat. Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest powszechne w Polsce i partnerstwo nie odbiegają od ogólnokrajowego trendu. Należy jednocześnie pamiętać, że efektem opisanego zjawiska będzie stopniowe wychodzenie z rynku pracy osób z grupy wiekowej 50-64, i jednoczesny brak pełnego zastępstwa osób aktualnie młodszych. W przypadku wszystkich z 3 najmłodszych grup (0-4, 5-14 i 15-19 lat) ich udział w całości populacji partnerstwa zmniejszył się. W 2010 roku łącznie osoby do 19 roku życia stanowiły ponad 25% ogółu mieszkańców. W 2019 roku ich udział zmniejszył się do ledwie ponad 20%.

2.2.2. Popyt na usługi (publiczne i rynkowe) oraz na infrastrukturę techniczną i społeczną w kontekście zmian demograficznych

Dostępność i jakość usług, infrastruktury

Ocena dostępności i jakości usług oraz infrastruktury wypada neutralnie dla gmin partnerstwa. Pomimo, że w poprzednich latach wartości wskaźnika syntetycznego przyjmowała wartości ujemne, to wartości poniżej 0,1 można uznać obecnie za nieistotne i zbieżne z odczytami dla grup porównawczych.

Ryc. 16. Wartość wskaźnika rozwoju obszaru Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Wśród obszarów składających się na ocenę wskaźników tworzących kategorię „Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”, pozytywnie wyróżniają się „Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży” oraz „Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją”. „Usługi zdrowotne” lokują się na poziomach zbliżonych do neutralnych. Zostaną one omówione szerzej w dalszej części opracowania, z uwagą na wyniki badań ankietowych oraz ujęcie ich wśród priorytetowych obszarów z punktu widzenia rozwoju Partnerstwa kolbuszowskiego. Gorzej od grup porównawczych przedstawia się natomiast „Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia” oraz „Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych”.

Poziom jakości usług edukacyjnych może być mierzony wynikami ogólnopolskich egzaminów ósmoklasisty oraz egzaminu maturalnego. Ze względu na jednolitą treść egzaminu w całym kraju, jest to miarodajne źródło informacji.

Tabela 3. Wyniki części pisemnej egzaminu ósmoklasisty w 2019 i 2020 roku – powiat kolbuszowski, województwo podkarpackie i Polska

Lata	Powiat kolbuszowski (w %)		Województwo podkarpackie (w %)		Polska (w %)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
język polski	64.37	63.11	64.45	60.77	63	59
matematyka	45.21	48.76	46.35	47.77	45	46
angielski	55.07	51.92	57.12	52.01	59	54

Źródło: Centrum Informatyczne Edukacji <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Wyniki egzaminu po szkole podstawowej z języka polskiego przewyższają średnią wojewódzką i krajową tak w 2019 jak i 2020 roku. Z matematyki i z języka angielskiego wyniki w obydwu latach są zbliżone do dwóch powyższych średnich.

Tabela 4. Wyniki części pisemnej na poziomie podstawowym egzaminu maturalnego w 2019 i 2020 roku – powiat kolbuszowski, województwo podkarpackie i Polska

JST	Powiat kolbuszowski (w %)		Województwo podkarpackie (w %)		Polska (w %)	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
absolwenci liceum ogólnokształcącego (%)						
Język polski	52	65	53	57	55	56
matematyka	74	62	66	62	64	52
angielski	79	82	77	76	78	77
absolwenci technikum (%)						
Język polski	43	45	43	45	45	46
matematyka	43	37	51	44	49	43
angielski	54	53	60	60	63	62

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna <http://www.oke.krakow.pl>

Porównanie wyników egzaminów maturalnych w liceach ogólnokształcących wykazuje, że w roku 2019 poziom wiedzy prezentowany przez maturzystów z powiatu kolbuszowskiego z języka polskiego i angielskiego nie odbiegał od średniej dla regionu oraz dla całego kraju. Poziom wyników z matematyki był natomiast istotnie wyższy. W przypadku uczniów techników zauważalna jest jednak dysproporcja w stosunku do województwa i Polski z matematyki i języka angielskiego.

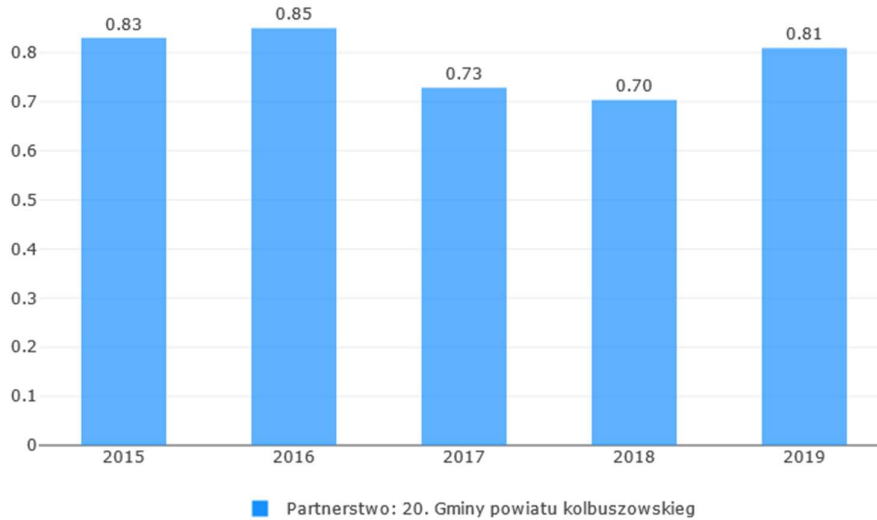
Wyniki w 2020 roku, w przypadku których musimy wziąć pod uwagę wpływ nauczania zdalnego, zachowują się podobnie. Pewne pogorszenie nastąpiło jednak z egzaminu z matematyki.

Na podstawie powyższych wyników można stwierdzić, że jakość usług edukacyjnych, nie odbiega negatywnie od oferowanej na uśrednionym poziomie regionu i całego kraju, a szczególnie w zakresie matematyki, przewyższa go.

Poziom bezpieczeństwa

Obszar bezpieczeństwa złożony jest z dwóch spójnych części, każdej o odmiennej charakterystyce. Pierwszy to bezpieczeństwo osobiste, a drugi zdrowotne i właśnie w takim układzie zostanie on przeanalizowany.

Ryc. 17. Wskaźnik syntetyczny obszaru Poziom bezpieczeństwa

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

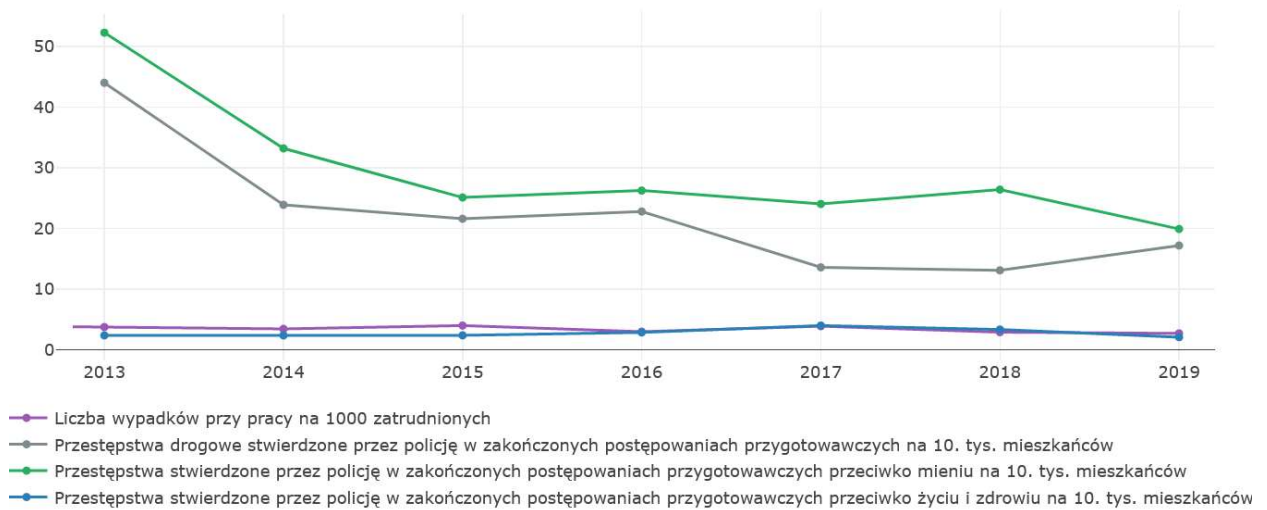
Wartości zilustrowane na wykresie wyraźnie wskazują na wysoki i stale utrzymujący się poziom bezpieczeństwa na terenie Partnerstwa. Bezpieczeństwo zdrowotne lokuje się wyżej niż średnia dla podobnych samorządów, jednak wykazuje słabnącą dynamikę. Bezpieczeństwo osobiste znacznie przewyższa średnią dla gmin odniesienia i jednocześnie cechuje się nadal rosnącą dynamiką w stosunku do grupy porównawczej.

Bezpieczeństwo osobiste

W zakresie wszystkich mierników odnoszących się do poziomu bezpieczeństwa osobistego, partnerstwo przedstawia poziom lepszy lub znacznie lepszy niż grupy porównawcze. Wskaźniki liczby przestępstw stwierdzonych przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu jak i przeciwko mieniu, cechował się w bardzo korzystnymi wskazaniem. Również dla przestępstw drogowych wskaźnik wykazywał wartości znacząco lepsze niż grupy porównawcze.

Analogicznie pozytywnie należy ocenić wskaźnik liczby wypadków przy pracy mierzony na 1 000 zatrudnionych.

Ryc. 18. Bezpieczeństwo osobiste – zestaw wskaźników (dane powiatowe) 2010 - 2019 roku

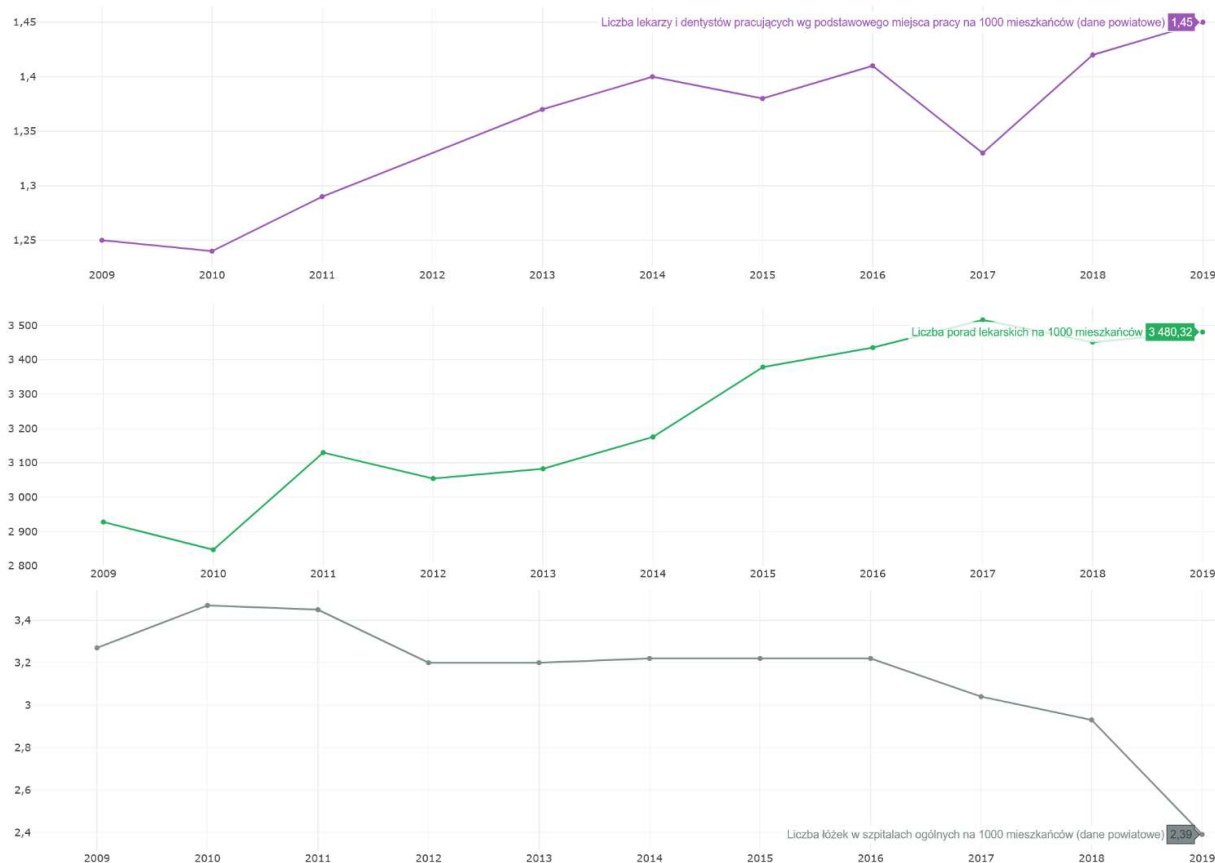
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw [https:// analizy.monitorrozwoju.pl/](https://analizy.monitorrozwoju.pl/)

Jednocześnie przedstawione powyżej wartości wskaźników dla całego partnerstwa wykazują korzystny trend spadkowy. Sumarycznie wszystkie przytoczone informacje, składają się na bardzo pozytywny obraz partnerstwa jako miejsca cechującego się wysokim i nadal poprawiającym się poziomem bezpieczeństwa osobistego.

Bezpieczeństwo zdrowotne

Obszar bezpieczeństwa zdrowotnego przeanalizowany zostanie z wykorzystaniem zestawów kilku wskaźników.

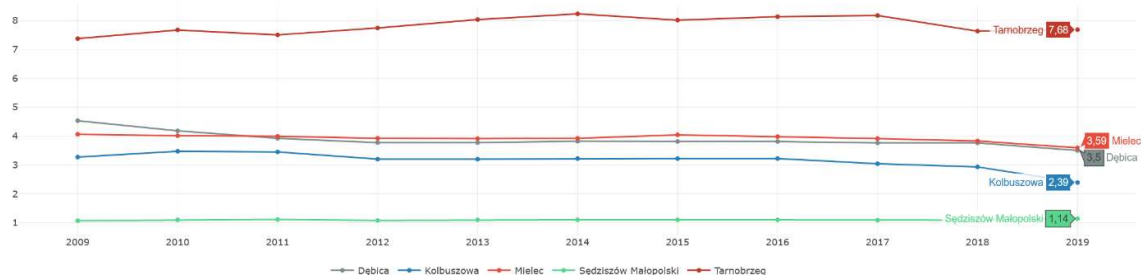
Ryc. 19. Najważniejsze wskaźniki Partnerstwa w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego w okresie 2010 - 2019 – dostępność usług zdrowotnych

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw [https:// analizy.monitorrozwoju.pl/](https://analizy.monitorrozwoju.pl/)

Dwa z powyższych trzech obszarów dostępności do usług zdrowotnych, wykazują poprawę lub utrzymanie dotychczasowego trendu. Są to wskaźniki „Liczby lekarzy i dentystów” oraz „Liczby udzielonych porad na 1 000 mieszkańców”. Dotyczą one usług zdrowotnych związanych z podstawową opieką zdrowotną, czyli tych pozostających w większym stopniu w gestii samorządów lokalnych. W zakresie „Liczby łóżek szpitalnych na 1 000 mieszkańców” można zauważyć spadek w 2019 roku, ale jednocześnie może on być spowodowany względami systemowymi. Dla lepszego prześledzenia tego zjawiska, poniżej porównano wartość powyższego wskaźnika do sąsiednich powiatów z terenu województwa podkarpackiego.

Ryc. 20. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1 000 mieszkańców (dane powiatowe) w latach 2010 - 2019 – dynamika

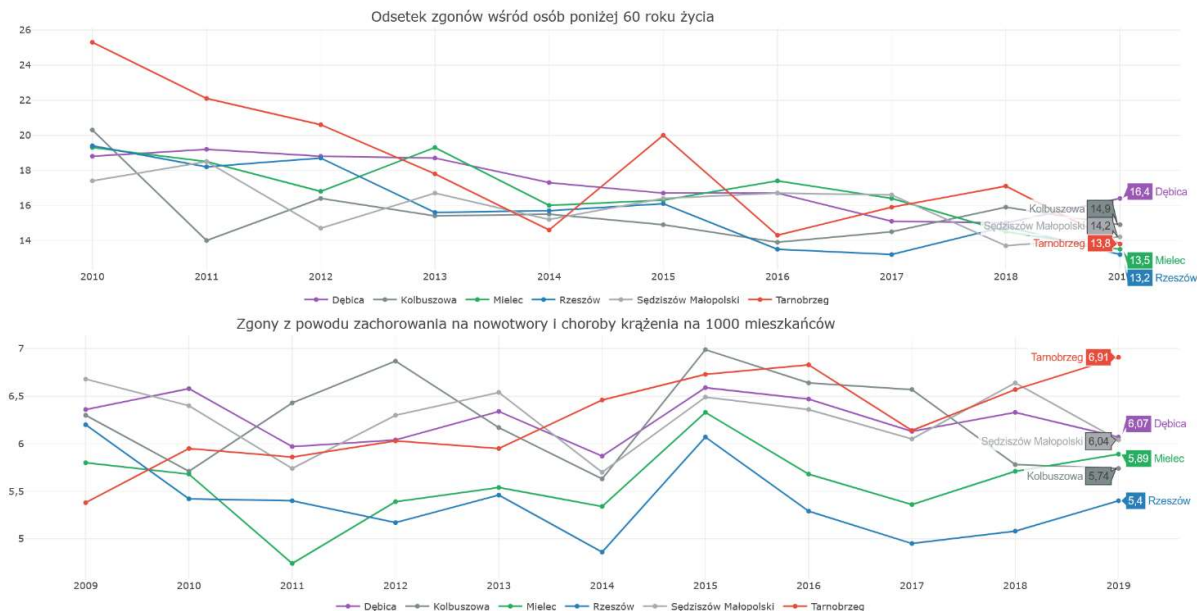

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw [https:// analizy.monitorrozwoju.pl/](https://analizy.monitorrozwoju.pl/)

Przytoczone dane wskazują na zgodność ogólnego trendu wskaźnika w skali regionu, gdzie liczba łóżek szpitalnych w okresie ostatnich 2 lat spadała. W porównaniu do sąsiednich powiatów, sytuacja partnerstwa jest dwukrotnie lepsza niż w powiecie ropczycko-sędziszowskim, ale jednocześnie istotnie gorsza niż w mieleckim i dębickim. Ze względu na pełnienie w przeszłości funkcji wojewódzkich, Tarnobrzeg nadal wykazuje liczbę łóżek istotnie wyższą niż pozostałe jednostki. Podobnie jest w przypadku stolicy regionu, gdzie wskaźnik dla Rzeszowa wynosi aż 11,79 łóżek na 1000 mieszkańców.

Bardzo pozytywne dane można zaobserwować w przypadku statystyki przedwczesnych zgonów oraz zachorowań na nowotwory i choroby układu krążenia. Dla obydwu wymienionych kategorii można wskazać wyraźne spadkowe trendy.

Ryc. 21. Wskaźniki Partnerstwa w zakresie przyczyn zgonu na tle sąsiednich powiatów w latach 2009 - 2019

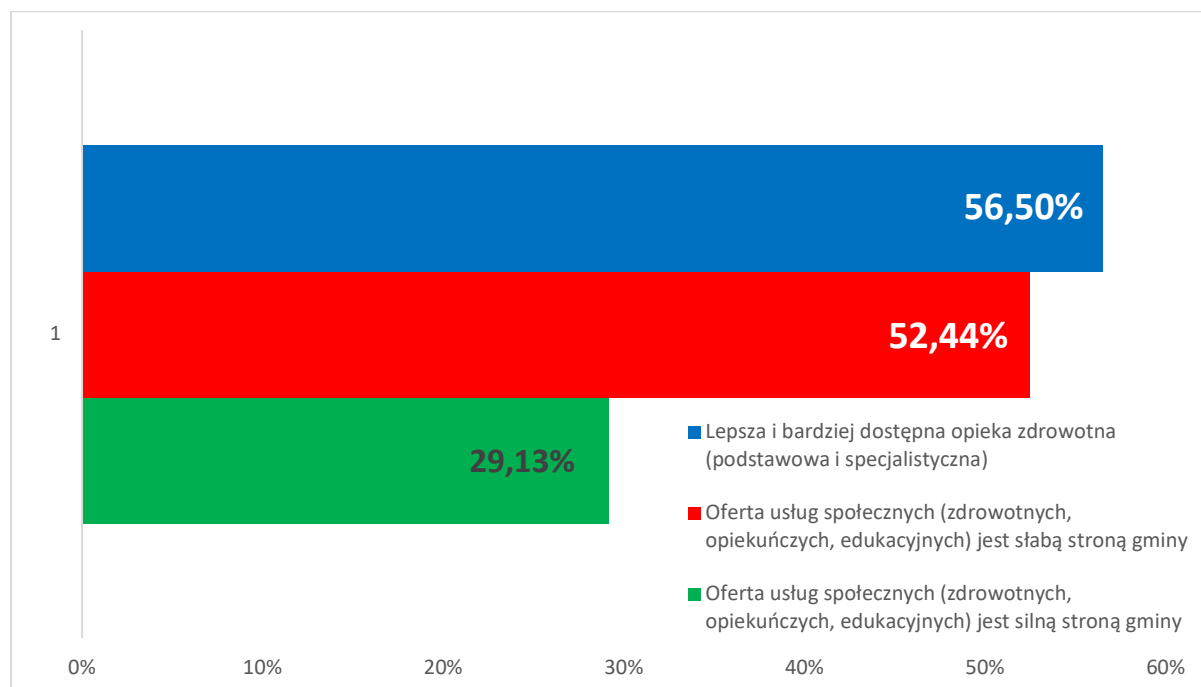

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Dla obydwu wskaźników na przestrzeni 10 lat nastąpiła olbrzymia poprawa. W przypadku zgonów osób poniżej 60 roku życia, wskaźnik obniżył się aż o 26,6%, a w przypadku zgonów spowodowanych nowotworami i chorobami układu krążenia o blisko 9%. Spośród porównywanych powiatów, w zakresie drugiego z przytoczonych wskaźników, sytuacja lepsza niż w partnerstwie kolbuszowskim jest tylko w stolicy województwa. W przypadku przedwczesnych zgonów wartość wskaźnika dla powiatu jest zbliżona jak w sąsiednich jednostkach.

Wszystkie powyższe dane należy zestawić z wynikami badania opinii mieszkańców. Wskazują one na wyraźne odczucie deficytów w zakresie usług zdrowotnych.

Ryc. 22. Opinie mieszkańców dotyczące działań i przedsięwzięć priorytetowych do podjęcia na terenie Partnerstwa

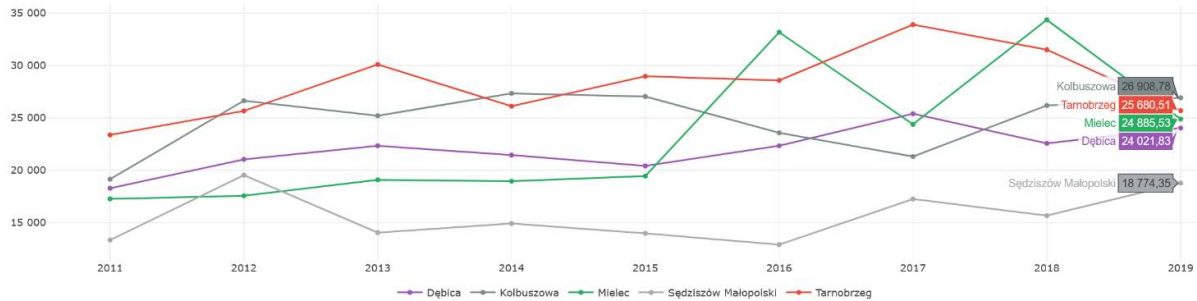
Źródło: opracowanie własne na podstawie internetowych badań mieszkańców

Wśród rodzajów przedsięwzięć jakie powinny zostać zrealizowane w gminie w pierwszej kolejności, największa liczba mieszkańców (ponad 56%) wskazała zadania związane z lepszą i bardziej dostępną opieką zdrowotną (tak podstawowa jak i specjalistyczną).

Równocześnie ponad połowa mieszkańców postrzega ofertę usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych) jako słabą stronę ich gminy. Jako atut definiuje ją natomiast 29% respondentów.

Podsumowując stan bezpieczeństwa zdrowotnego na terenie Partnerstwa należy postużyć się wysokością wydatków odniesioną do liczby mieszkańców.

Ryc. 23. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców w Partnerstwie i sąsiednich powiatach 2009 - 2019 roku

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Jak pokazano na powyższej grafice, wydatki w przeliczeniu na 1000 mieszkańców są na terenie partnerstwa wyższe niż w przypadku sąsiednich, większych ośrodków, w tym byłego miasta wojewódzkiego jakim jest Tarnobrzeg. W zestawieniu nie ujęto Rzeszowa, który z uwagi na funkcje obecnej stolicy województwa i liczbę zlokalizowanych tam szpitali specjalistycznych istotnie przewyższa wszystkie ośrodki powiatowe.

Ważnym uzupełnieniem powyższych danych statystycznych, jest informacja o przepływach usług zdrowotnych tak pomiędzy gminami partnerstwa, jak i poza jego obszar. W ich świetle Kolbuszowa rysuje się naturalnym centrum świadczenia usług zdrowotnych. Jest to konsekwencja zlokalizowania szpitala powiatowego. Jednocześnie, w porównaniu do innych obszarów usług, mieszkańcy Partnerstwa korzystają relatywnie częściej z usług poza partnerstwem. Mieszkańcy w badaniach opinii wskazali, że w ponad 61% korzystają z podstawowej opieki zdrowotnej (przychodnia, lekarz, pielęgniarka, dentysta, apteka) na terenie własnej gminy a w 21% na terenie innej gminy z terenu partnerstwa. W przypadku usług lekarza specjalisty najwięcej mieszkańców (37%) deklaruje korzystanie z nich w Rzeszowie, a 22% w innej gminie partnerstwa lub na terenie własnej gminy 13,5%.

2.2.3. Potencjał społeczny i ekonomiczny społeczności na terenie partnerstwa, potencjał ekonomiczny podmiotów prawnych, potencjał partnerów

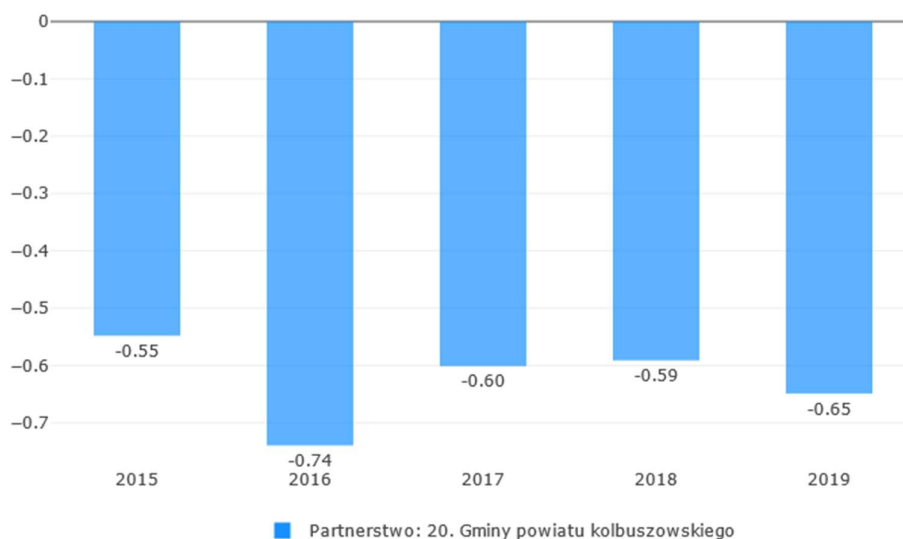
Zrównoważony rynek pracy stanowi podstawę lokalnego rozwoju gospodarczego, a jednocześnie należy do najważniejszych czynników determinujących jakość życia. Analiza rynku pracy obejmuje stronę popytową, określoną przez zapotrzebowanie pracodawców w ramach oferowanych miejsc pracy oraz stronę podażową, określoną przez dostępność pracowników.

Demografia determinuje wielkość populacji w wieku aktywnym zawodowo. W Polsce, podobnie jak w wielu krajach Unii Europejskiej, zauważa się poważne zmiany w strukturze wiekowej ludności. Przeobrażenia te w istotny sposób wpływają na sytuację na rynku pracy. Już dziś można zaobserwować postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Stąd kluczowe jest uwzględnienie w analizie rynku pracy wskaźników demograficznych.

Do podstawowych zagadnień objętych diagnozą rynku pracy należy także ocena dostosowania popytu do podaży siły roboczej oraz zmian poziomu aktywizacji zawodowej osób w wieku produkcyjnym (zmniejszenia liczby osób w wieku produkcyjnym, które nie pracują i w odróżnieniu od bezrobotnych nie są zainteresowane podjęciem pracy). Ocena sytuacji na rynku pracy uwzględnia aspekt ekonomiczny, związany z poziomem wykorzystania zasobów siły roboczej i zabezpieczeniem potrzeb przedsiębiorców na pracę oraz aspekt społeczny wynikający ze znaczenia pracy dla indywidualnej samorealizacji, poczucia wartości i sensu życia.

Analiza strony podażowej rynku pracy jest opierana zazwyczaj o dane dotyczące poziomu oferowanego wynagrodzenia oraz liczby ofert pracy składanych przez pracodawców. Porównując Partnerstwo w zakresie dostępności i jakość oferowanych miejsc pracy do ich grup porównawczych, sytuuje się ono poniżej wartości średnich dla skali ogólnokrajowej. Sytuacja taka utrzymuje się na przestrzeni ostatniego 5-lecia. Dystans do analogicznych samorządów jak wchodzące w skład Partnerstwa nie zwiększa się, lecz stale utrzymuje istotnie poniżej poziomu średniego.

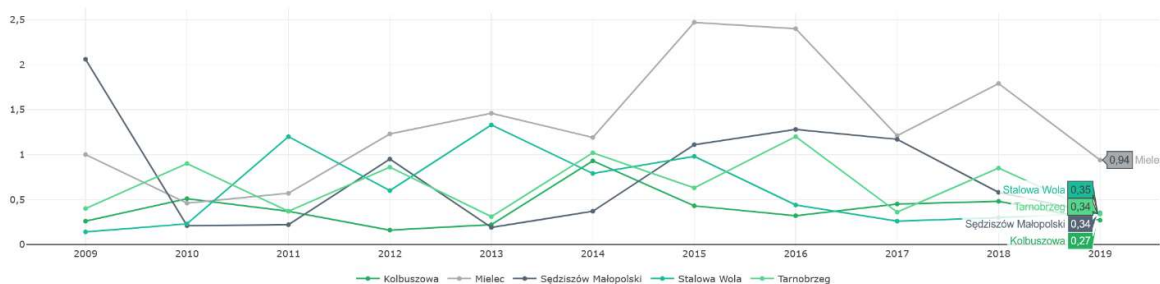
Ryc. 24. Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1 000 mieszkańców

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Na wynik gorszy niż średnia dla grup porównawczych, wpływa istotnie mniejsza liczba ofert pracy. Zachodzące zmiany dobrze oddaje poniższy wykres.

Ryc. 25. Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1 000 mieszkańców dla Partnerstwa – powiat kolbuszowski oraz sąsiednie

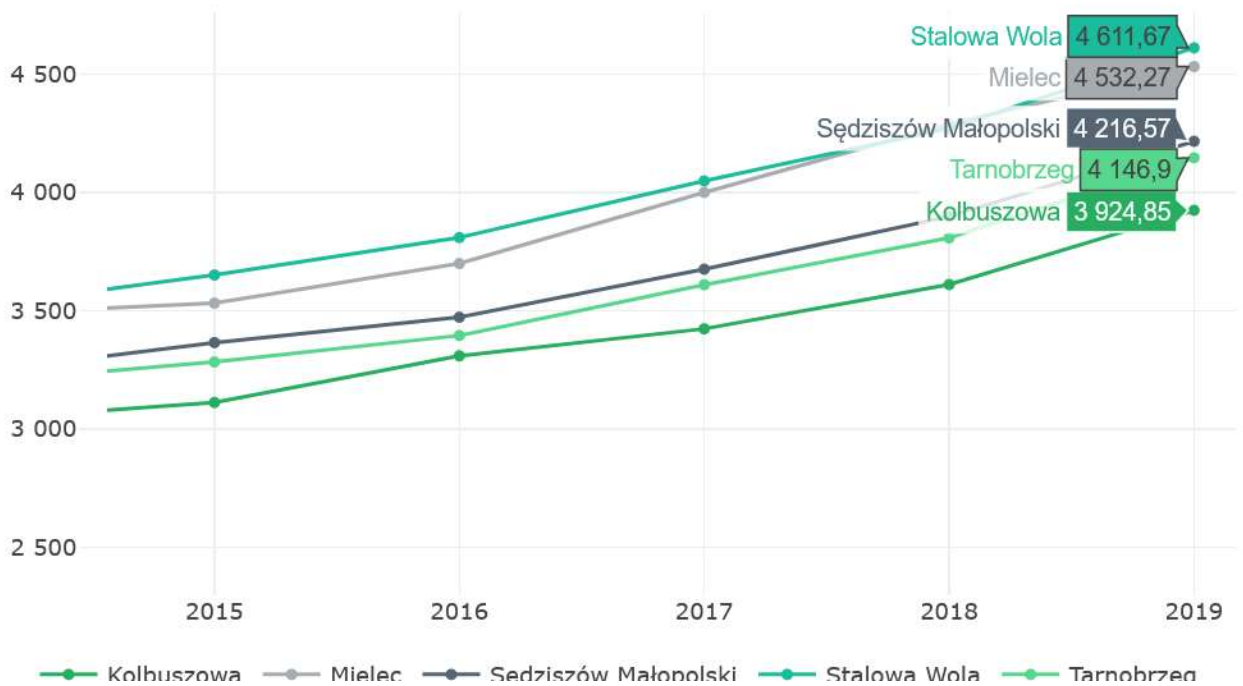
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Po okresie 2015-2016, w większości okolicznych powiatów nastąpił istotny spadek liczby ofert pracy. Należy jednak zauważyć, że w Partnerstwie niska ilość ofert pracy utrzymuje się przez cały powyższy okres i obecnie jest najniższa spośród 6 powyższych powiatów.

Analiza przeciętnego wynagrodzenia na tle grupy sąsiednich powiatów oraz aglomeracji rzeszowskiej wyraźnie wskazuje na istotnie negatywny wpływ tej

wielkości na podaż miejsc pracy. Wskaźniki dla całego powiatu kolbuszowskiego są istotnie niższe od wszystkich sąsiednich.

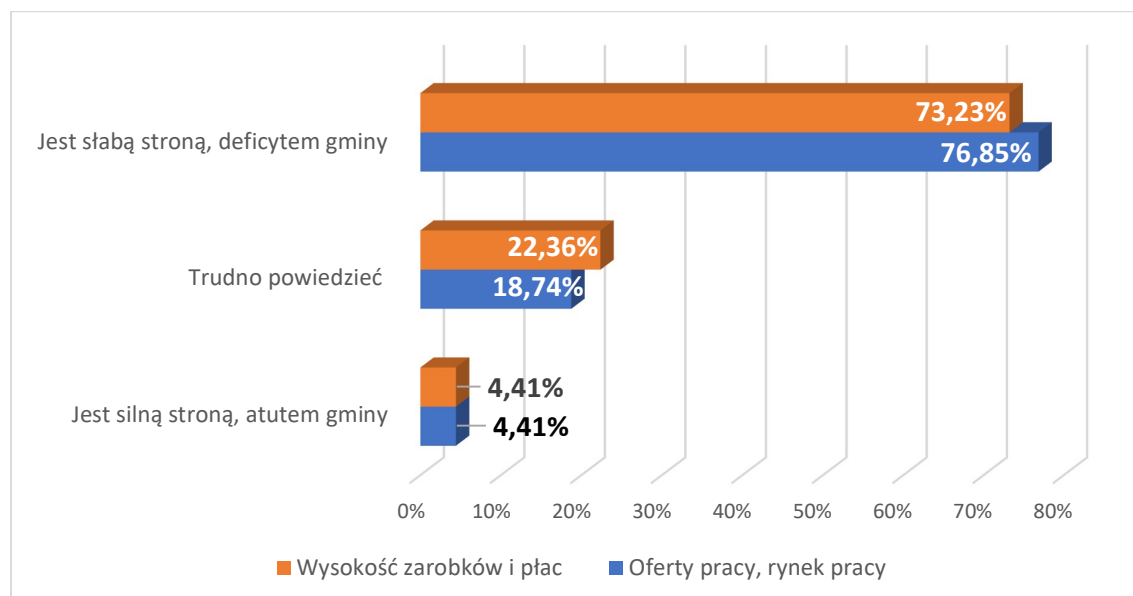
Ryc. 26. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Dla Rzeszowa wartość miesięcznego wynagrodzenia przewyższa wszystkie wymienione ośrodki i wynosi ponad 5110 zł. Powyższe dane znajdują swoje odzwierciedlenie w wynikach badań opinii mieszkańców.

Ryc. 27. Opinie ankietowanych mieszkańców Partnerstwa na temat wysokości zarobków oraz ofert pracy

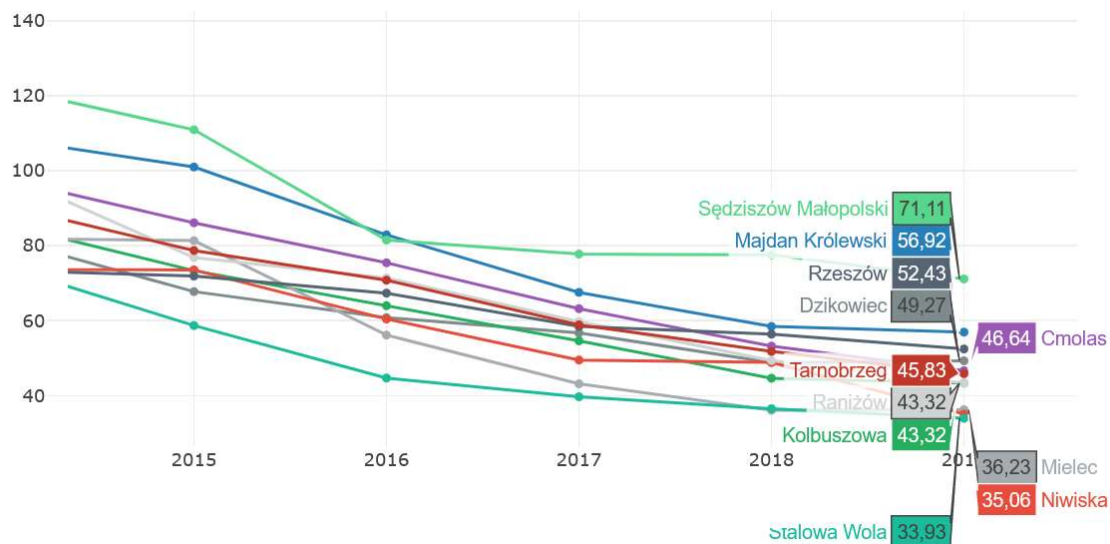

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców

Ilość ofert pracy jest przez mieszkańców uznawana za największą słabość gmin partnerstwa. Wskazało na nią blisko 77% respondentów. Wysokość zarobków wskazywana była jako drugi z najistotniejszych deficytów badanych samorządów. Blisko ¼ mieszkańców wskazało na niskie płace jako słabość partnerstwa. Jeszcze mocniej deficyty te zostały podniesione przez liderów lokalnych – zbyt niskie płace jako słabość Partnerstwa wskazało prawie 84% liderów lokalnych, a zbyt mało ofert pracy prawie 82%. Również były to dwa najważniejsze ze wskazanych przez nich mankamentów. Podobne wyniki w tych obszarach ujawniły się w badaniach młodzieży – wysokość płac 71% młodzieży ocenia jako czynnik skłaniający do opuszczenia terenu Partnerstwa. Nieco mniej, bo 58% młodych respondentów wskazywało na zbyt małą liczbę ofert pracy jako powód do wyjazdu.

Opisana sytuacja w powyższych obszarach powoduje, że ogólna sytuacja w zakresie skali bezrobocia i liczby osób pozostających bez pracy, jest w Partnerstwie dobra.

Ryc. 28. Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiednich ośrodkach

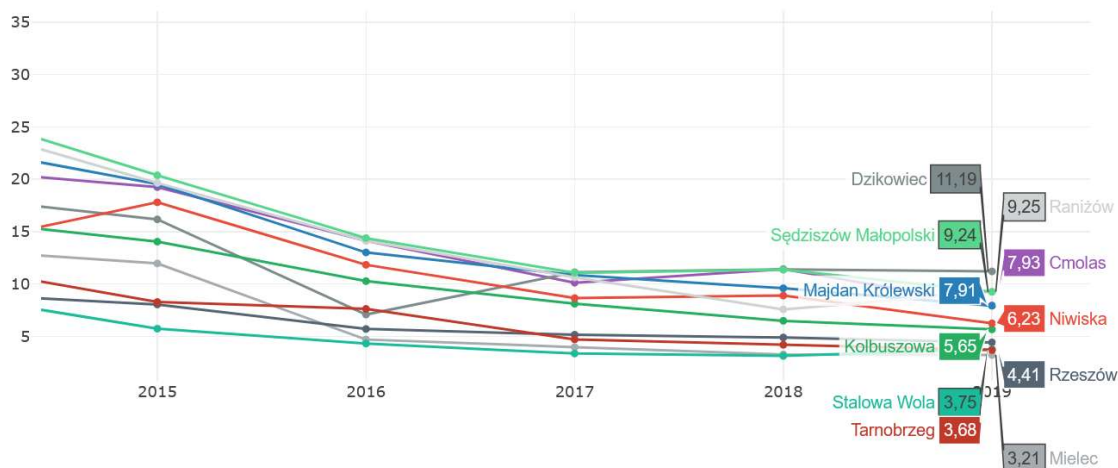

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa jest niższy niż np. w Sędziszowie Małopolskim czy Rzeszowie. Jednocześnie jest wyższy niż w Stalowej Woli i Mielcu.

Również w zakresie bezrobocia osób młodych sytuacja partnerstwa nie odbiega od sąsiednich mniejszych ośrodków, ale jest gorsza niż w Tarnobrzegu, Mielcu i Stalowej Woli.

Ryc. 29. Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiednich ośrodkach

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Kluczowym elementem w ocenie rynku pracy ale i też potencjału do prowadzenia działalności gospodarczej jest dysponowanie odpowiednimi zasobami wykwalifikowanej siły roboczej. Aby zobrazować sytuację Partnerstwa w tym obszarze, posłużono się różnicą liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 przyrównaną do liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Ryc. 30. Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiadujących ośrodkach

	2009	2015	2019
Cmolas	67,06	58,89	31,74
Dzikowiec	53,15	53,48	15,71
Kolbuszowa	64,04	26,89	-1,78
Majdan Królewski	57,5	46,16	22,13
Niwiska	46,38	47,25	28,3
Raniżów	74,46	35,75	6,99
Dębica	60,81	-19,5	-55,19
Głogów Małopolski	62,85	30,69	2,12
Mielec	51,97	-23,91	-55,25
Ropczyce	66,95	13,57	-6,39
Rzeszów	56,34	-12,91	-24
Sędziszów Małopolski	54,74	22,44	6,11

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Powyższe dane pokazują, że w gminach Partnerstwa, zasadniczo nadal utrzymuje się przewaga udziału osób wchodzących na rynek pracy w stosunku do osób go opuszczających. Jest to zjawisko samo w sobie pozytywne, ale w szerszym kontekście należy zauważyć także negatywne aspekty. Większe ośrodki sąsiadujące z partnerstwem wykazują wyraźny i rosnący deficyt nowych pracowników. Uwzględniając wskazane powyżej wyraźne różnice w wysokości wynagrodzeń, obecna sytuacja będzie czynić z gmin Partnerstwa rezerwar pracowników dla sąsiednich obszarów. Dodatkowo w połączeniu z informacją o malejącej liczbie małych i średnich przedsiębiorstw (zatrudniających między 10 a 249 pracowników), wyraźnie wskazuje to na fakt, że lokalni przedsiębiorcy przegrywają rywalizację o pracowników z konkurentami z sąsiednich powiatów.

Uzupełnieniem powyższych danych może być zestawienie liczby wystawionych formularzy podatkowych dla mieszkańców Partnerstwa.

Tabela 5. Liczba wystawionych formularzy PIT-11 dla mieszkańców Partnerstwa.

	Cmolas		Dzikowiec		Kolbuszowa		Majdan Królewski		Niwiska		Raniżów	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
PIT-11 wystawione przez pracodawców z obcej gminy	2361	2684	1489	1776	5064	5778	2817	3230	1737	2071	1768	2060
PIT-11 wystawionych pracownikom z obcej gminy	607	830	289	350	8257	8245	299	357	624	584	508	721
PIT-11 wystawione pracownikom z tej samej gminy	604	659	459	453	5419	5815	493	536	413	441	582	606
PIT-11 otrzymanych PIT-11 w gminie	2965	3343	1948	2229	10483	11593	3310	3766	2150	2512	2350	2666
PIT-11 wystawione przez pracodawców z gminy	1211	1489	748	803	13676	14060	792	893	1037	1025	1090	1327

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych Poltax

Tabela 6. Zmiana liczby wystawionych formularzy PIT-11 dla mieszkańców Partnerstwa.

	Cmolas	Dzikowiec	Kolbuszo- wa	Majdan Królewski	Niwiska	Raniżów	Partnerstwo
PIT-11 wystawione przez pracodawców z obcej gminy	14%	19%	14%	15%	19%	17%	15,5%
PIT-11 wystawione pracownikom z obcej gminy	37%	21%	0%	19%	-6%	42%	4,8%
PIT-11 wystawione pracownikom z tej samej gminy	9%	-1%	7%	9%	7%	4%	6,8%
PIT-11 wystawione przez pracodawców z gminy	23%	7%	3%	13%	-1%	22%	5,6%
PIT-11 otrzymanych PIT- 11 w gminie	13%	14%	11%	14%	17%	13%	12,5%

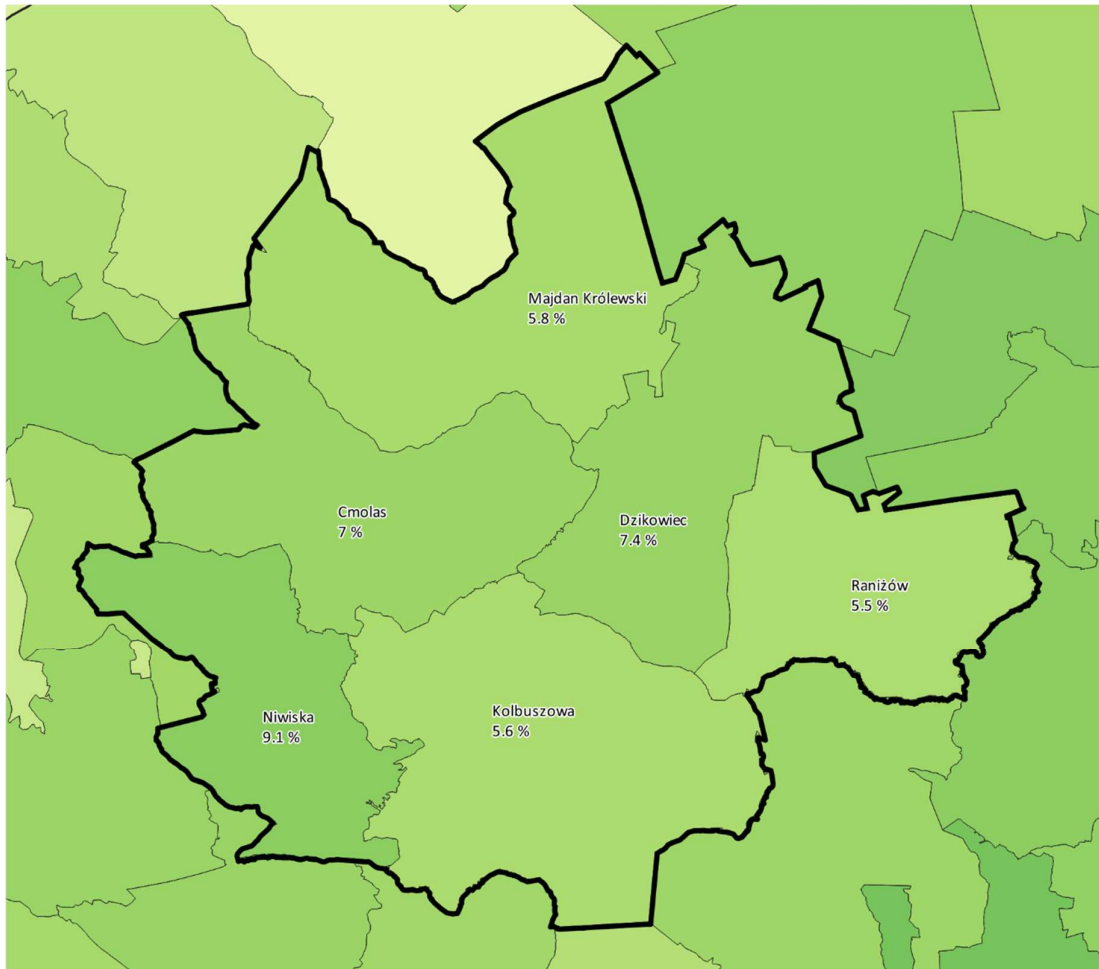
Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych Poltax

We wszystkich gminach partnerstwa nastąpił istotny w okresie 2015-2019 wzrost liczby formularzy PIT-11 wystawianych dla mieszkańców. Łącznie w 2019 roku otrzymali oni o 12,5% więcej formularzy niż w 2015 roku. Jednocześnie należy zauważyć, że wzrost wynika w znacznej mierze z szybszego przyrostu PIT-11 pochodzących od pracodawców spoza gmin partnerstwa, który sięgnął 15,5%. Równocześnie liczba PIT-11 wystawionych pracownikom z tej samej gminy wzrosła o 6,8%. Formułując wnioski na podstawie tych danych należy uwzględnić fakt, że w ramach kategorii pracodawcy z obcej gminy mieści się również zatrudnienie

mieszkańców pomiędzy gminami partnerstwa, co istotnie łagodzi wydzźwięk przedstawionych wartości.

Powyższe dane dotyczące liczby podatników oraz zmian jakie następowały w ostatnich 5 latach zostały zobrazowane na poniższych kartogramach.

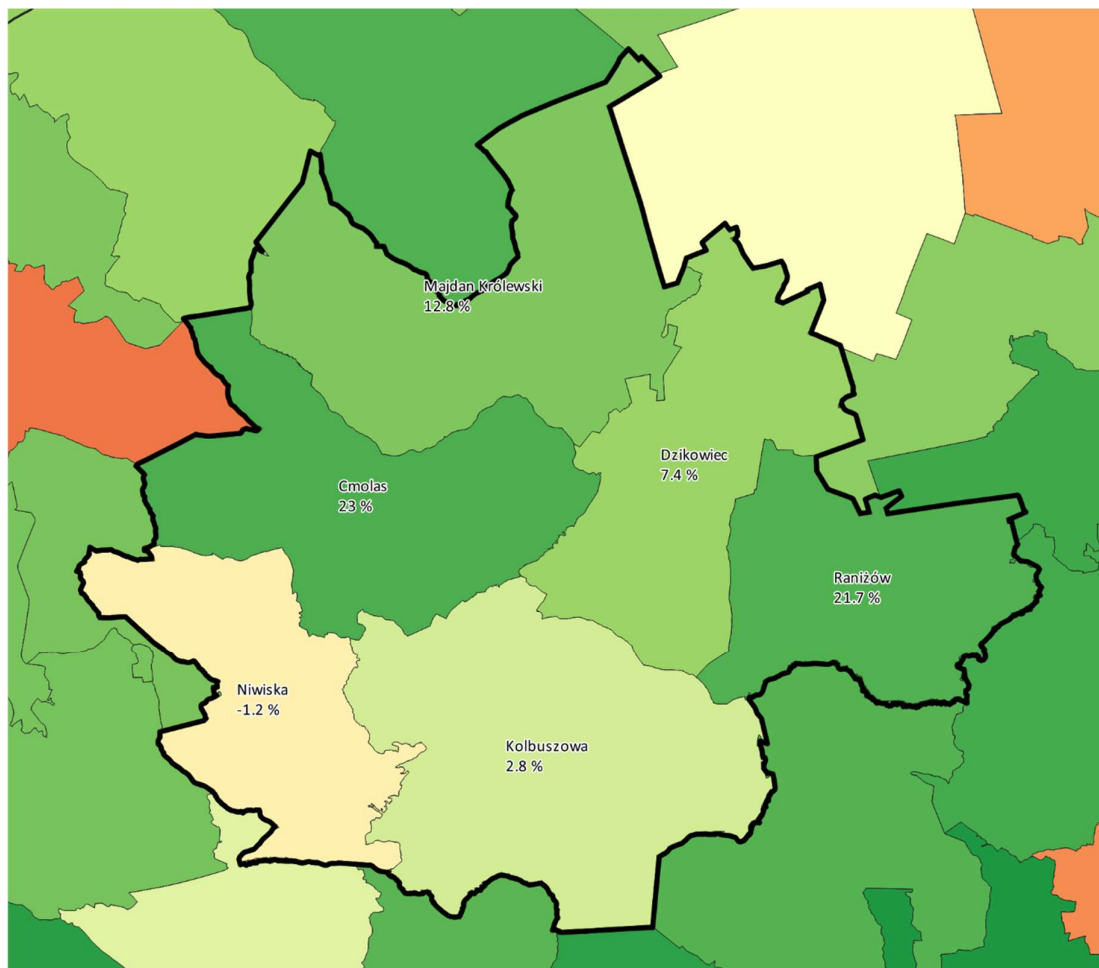
Ryc. 31. Liczba podatników ogółem – różnica w latach (2015-2019)

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych z systemu POLTAX

Na kartogramie ujęto dane dotyczące liczby podatników wg. przypisania podatnika do gminy na 31 grudnia danego roku, którzy złożyli za dany rok co najmniej jeden z dokumentów: PIT-37, PIT-36, PIT36L, PIT-28, PIT40A, PIT-38, PIT-39. W przypadku zeznań wspólnych każdy z podatników liczony jest odrębnie. Dodatnia różnica, wskazująca na wzrost aktywności ekonomicznej mieszkańców, występuje w każdej z gmin Partnerstwa.

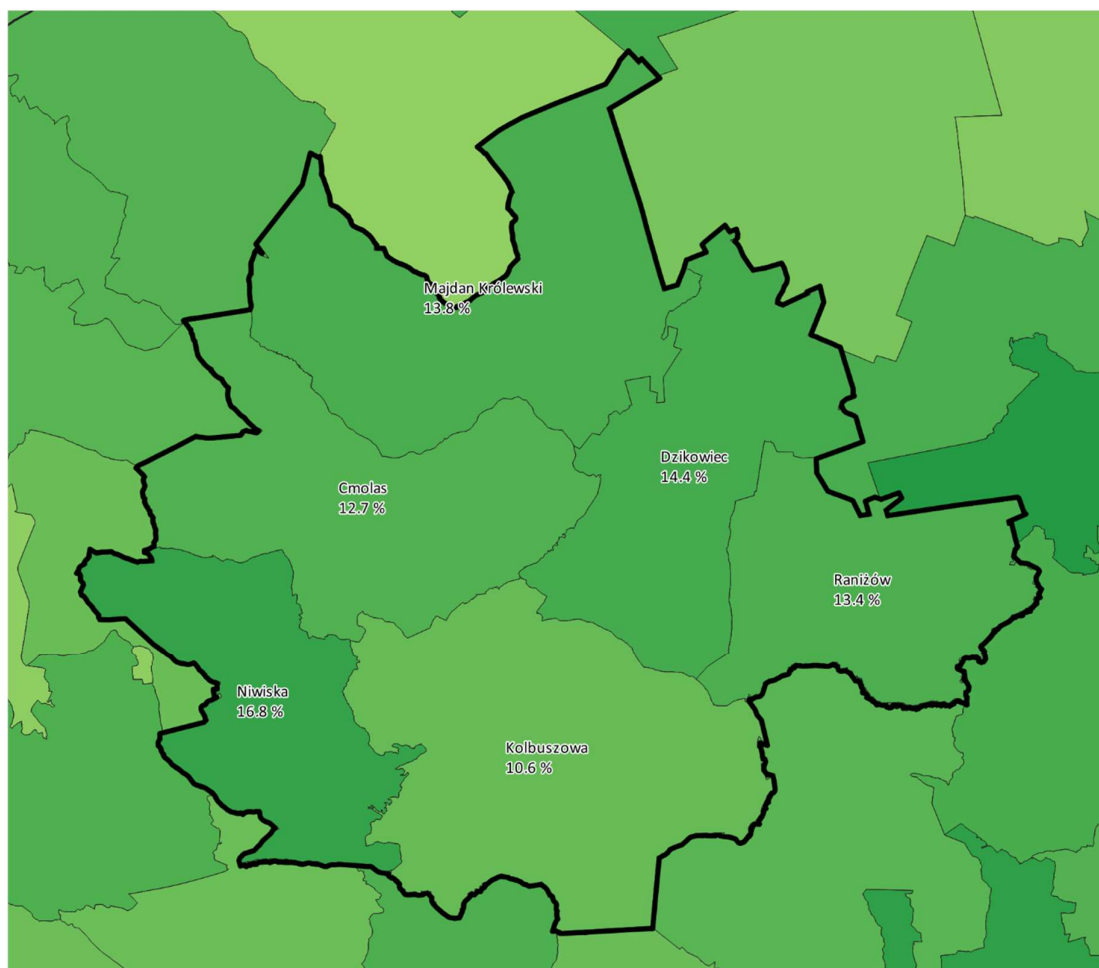
Ryc. 32. Liczba wystawionych PIT-11 przez pracodawców z gminy ogółem – różnica w latach (2019-2015)

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych z systemu POLTAX

Informacja PIT-11 jest kluczowym drukiem, jaki co roku otrzymują osoby zatrudnione, w związku z uzyskanymi w roku poprzednim dochodami. Druk ten jest bardzo ważny, bowiem bez niego podatnik nie ma możliwości rozliczenia swojej rocznej deklaracji. Liczba druków PIT-11 informuje o potencjalnej wielkości zatrudnienia u pracodawców lokalnych. Ujemna różnica w latach może świadczyć o redukcji zatrudnienia u lokalnych przedsiębiorców. Kartogram ilustruje dane ujęte w tabeli powyżej.

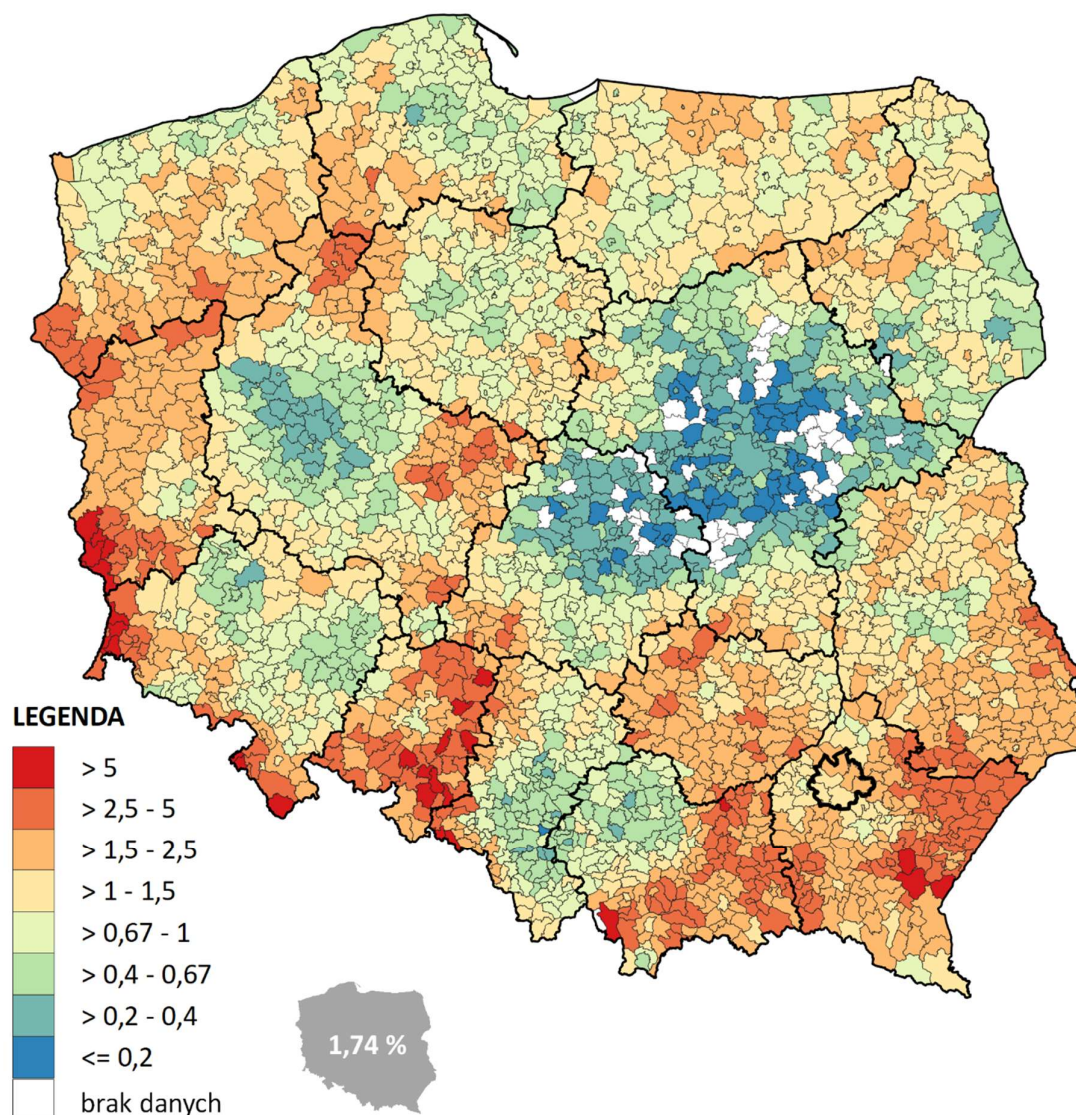
Ryc. 33. Liczba otrzymanych PIT-11 w gminie ogółem – różnica w latach (2019-2015)

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych z systemu POLTAX

Liczba PIT-11 otrzymanych przez podatników z terenu partnerstwa informuje o aktywności ekonomicznej mieszkańców gmin bez względu na miejsce zatrudnienia. Dodatnia różnica w latach może świadczyć o większej aktywności ekonomicznej mieszkańców. Wzrost w wysokości pomiędzy 10% a blisko 17% liczby otrzymywanych PIT-11, nastąpił w każdej z gmin Partnerstwa, co należy zinterpretować pozytywnie.

Ryc. 34. Udział podatników z dochodami zagranicznymi w liczbie podatników ogółem

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych z systemu POLTAX

Kartogram ilustruje liczbę podatników, którzy złożyli za dany rok co najmniej jeden dokument PIT/ZG (załącznik do zeznania rocznego PIT-ZG jest przeznaczony dla osób, które swoje przychody uzyskują z pracy za granicą). Dotyczy to osób, które wyjeżdżają sezonowo i otrzymują tam wypłatę albo osób, które choć mieszkają w Polsce, pracują w innym kraju. Zestawienie nie zawiera informacji o podatnikach nieprzypisanych do żadnej gminy (np. posiadających stały adres za granicą).

Wzrost oznacza, że coraz większa liczba osób swoją aktywność ekonomiczną rozszerza o źródła zagraniczne. Może to wynikać z tego, że nie znajduje pracy nie tylko lokalnie ale również granicach kraju i ich aktywność ekonomiczna wykracza

poza granice kraju. Średnia dla kraju wynosi 1,74%. Wartość wskaźnika w legendzie oznacza ile razy mniej lub więcej dany wskaźnik wynosi w naszej gminie. W przypadku Niwisk, Cmolasu i Kolbuszowej pomiędzy 1,74% a 2,61% podatników wykazało dochody zagraniczne. W Dzikowcu, Majdanie Królewskim i Raniżowie odsetek ten wynosił między 2,62% a 4,35%.

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki decydują o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz wyznaczają możliwości rozwojowe gmin i partnerstwa. Na kondycję lokalnej gospodarki wpływa wiele powiązanych ze sobą czynników. Przede wszystkim są to czynniki związane z szeroko pojętą gospodarką i przedsiębiorczością, ale nie do pominięcia są czynniki związane z demografią i lokalnym rynkiem pracy oraz zasobami infrastrukturalnymi.

Aktywność gospodarcza mieszkańców przekłada się na liczbę i kondycję lokalnych firm. Wyznacza możliwości dochodowe gospodarstw domowych i instytucji samorządowych. Pozwala na rozwój infrastruktury i świadczenie wysokiej jakości usług publicznych. Stanowi potencjał możliwy do wykorzystania w przypadku potrzeby szybkiej reakcji na wystąpienie korzystnych czynników zewnętrznych (szans), zmian na rynkach lokalnych, krajowych czy też międzynarodowych.

Dla określenia liczebności i działań, w których działają podmioty gospodarcze z terenu partnerstwa posłużono się danymi Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 7. Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 – stan na 2020

	Cmolas	Dzikowiec	Kolbuszowa	Majdan Królewski	Niwiska	Raniżów	Suma	Udział
Ogółem	454	288	2177	581	391	419	4310	
Sekcja A	14	6	24	16	13	7	80	1,9%
Sekcja B	0	0	0	0	0	0	0	0,0%
Sekcja C	40	24	226	54	49	39	432	10,0%
Sekcja D	5	1	7	2	2	1	18	0,4%
Sekcja E	3	2	8	2	2	1	18	0,4%
Sekcja F	162	78	382	217	126	105	1070	24,8%
Sekcja G	62	44	475	100	58	75	814	18,9%
Sekcja H	33	18	173	39	20	47	330	7,7%
Sekcja I	8	11	46	7	8	10	90	2,1%
Sekcja J	6	6	70	14	5	12	113	2,6%
Sekcja K	8	4	40	8	5	5	70	1,6%
Sekcja L	2	1	47	4	1	4	59	1,4%
Sekcja M	16	16	168	13	11	21	245	5,7%
Sekcja N	10	7	56	11	9	9	102	2,4%
Sekcja O	9	11	27	9	11	10	77	1,8%
Sekcja P	13	11	83	13	18	19	157	3,6%
Sekcja Q	14	9	145	22	12	17	219	5,1%
Sekcja R	12	11	50	7	12	7	99	2,3%
Sekcje S i	37	28	150	43	29	30	317	7,4%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl>

łącznie na terenie partnerstwa w 2020 roku zarejestrowanych było 4 310 podmiotów, przy czym około połowa z nich na terenie gminy Kolbuszowa. Najliczniej reprezentowane były przedsiębiorstwa prowadzące działalność w ramach sekcji F Polskiej Klasyfikacji Działalności, zaliczane do sektora budownictwa. Stanowiły one ponad jedną czwartą wszystkich podmiotów. Na drugim miejscu znalazły się przedsiębiorstwa działające w sektorze handlu hurtowego i detalicznego oraz naprawy pojazdów (sekcja G), do którego zaliczało się 18,9% podmiotów. Na

trzecim miejscu z 10-procentowym udziałem znajdowały się przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (sekcja C).

W ujęciu poszczególnych działów Polskiej Klasyfikacji Działalności, najliczniej reprezentowane są podmioty świadczące specjalistyczne roboty budowlane. Obejmujący je dział 43 stanowi blisko 1/5 wszystkich przedsiębiorstw w partnerstwie.

Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie w obrębie najliczniejszych działów w 2020 roku

	Suma	Udział w łącznej grupie
Dział 43 - roboty budowlane specjalistyczne	827	19,2%
Dział 47 - handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	463	10,7%
Dział 49 - transport lądowy	303	7,0%
Dział 41 - roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	203	4,7%
Dział 86 - opieka zdrowotna	196	4,5%
Dział 45 - handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	187	4,3%
Dział 94 - działalność organizacji członkowskich	168	3,9%
Dział 46 - handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	164	3,8%
Dział 96, 97, 98 - pozostała indywidualna działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	126	2,9%
Pozostałe działy	1673	38,8%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl>

Na dwóch kolejnych lokatach z istotnym udziałem w łącznej populacji przedsiębiorstw znalazły się podmioty zaliczane do działu 47 - handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi oraz do działu 49 - transport lądowy. Ich udział wynosił w 2020 roku odpowiednio 10,7% i 7% ogółu przedsiębiorstw. Łącznie wymienione powyżej 9 działów o liczebności przekraczającej 100 podmiotów gospodarczych, odpowiada 61,2% wszystkich

podmiotów z terenu partnerstwa zarejestrowanych w bazie REGON. Wszystkie pozostałe 61 działów stanowiło w 2020 roku łącznie około 1/3 ogółu zarejestrowanych przedsiębiorstw.

Spośród najliczniej reprezentowanych sekcji PKD na szczególną uwagę zasługuje sekcja C obejmująca liczne podkategorie przetwórstwa przemysłowego. W poniższej tabeli zebrano dane na temat liczebności najważniejszych działów. Łącznie 5 działów cechujących się największą liczebnością, obejmuje ponad 70% wszystkich przedsiębiorstw z tego działu PKD.

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie w obrębie sekcji C - przetwórstwo przemysłowe w 2020 roku

	Cmolas	Dzikowiec	Kolbuszo	Majdan	Niwiska	Raniżów	Suma	Udział w łącznej grupie
Dział 16 - produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli oraz produkcji wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	11	9	29	17	6	10	82	19,0%
Dział 31 - produkcja mebli	6	8	48	6	9	4	81	18,8%
Dział 25 - produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	7	3	29	8	21	6	74	17,1%
Dział 10 - produkcja artykułów spożywczych	3	0	26	0	2	7	38	8,8%
Dział 33 - naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	2	1	16	4	2	3	28	6,5%
Pozostałe działy	11	3	78	19	9	9	129	29,9%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny – Bank Danych Lokalnych <https://bdl.stat.gov.pl>

Największy udział w łącznej liczbie podmiotów prowadzących działalność zaliczającą się do sekcji C, mają przedsiębiorcy zajmujący się produkcją wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli oraz produkcji wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (dział 16) oraz produkcja mebli (dział 31). Stanowią one blisko 38% spośród 432 podmiotów zaliczanych do sekcji C. Jest to istotna informacja wskazująca na nadal istniejące tradycje produkcji mebli, będące istotnym zasobem lokalnym. Szczególnie w Kolbuszowej produkcja mebli stanowi istotny element produkcji – 48 podmiotów działających w tej branży to ponad 21% wszystkich przedsiębiorstw produkcyjnych w gminie. W przeciwieństwie do pozostałych gmin partnerstwa, w Niwiskach wyraźnie dominującym obszarem produkcji jest produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (dział 25). Podmioty prowadzące tę działalność w Niwiskach stanowią aż 43% wszystkich przedsiębiorstw produkcyjnych. W tym przypadku tak mocna lokalna specjalizacja może być związana z bliskim sąsiedztwem obszaru mieleckiego, tradycyjnie opierającego swoją gospodarkę na produkcji przemysłowej.

Istotnym elementem lokalnej gospodarki jest struktura wielkości przedsiębiorstw.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie wg wiekości zatrudnienia

Podmioty gospodarcze wg wielkości	2009	2015	2019
zatrudnienie 0 - 9 osób	2 850	3 444	3 964
zatrudnienie 10 - 49 os.	173	155	144
zatrudnienie 50 - 249 os.	18	20	16
pow. 250 os.	3	3	3
ŁĄCZNIE	3 044	3 622	4 127

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <https://analizy.monitorrozwoju.pl>

Powyższe dane pokazują istotny, blisko 40-procentowy wzrost liczby najmniejszych podmiotów. Jednocześnie o ponad 16% na przestrzeni 10 lat spadła liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób, a o ponad 11% średnich przedsiębiorstw zatrudniających do 249 pracowników. Spadek liczebności nie może zostać wyjaśniony rozwojem przedsiębiorstw i przechodzeniem do grupy największych podmiotów, bowiem ich liczba niezmiennie wynosi 3. Powyższe dane wskazują, że w partnerstwie występuje niepokojące zjawisko zmniejszania się liczby większych przedsiębiorstw. Uwzględniając fakt, że przeżywalność najmniejszych

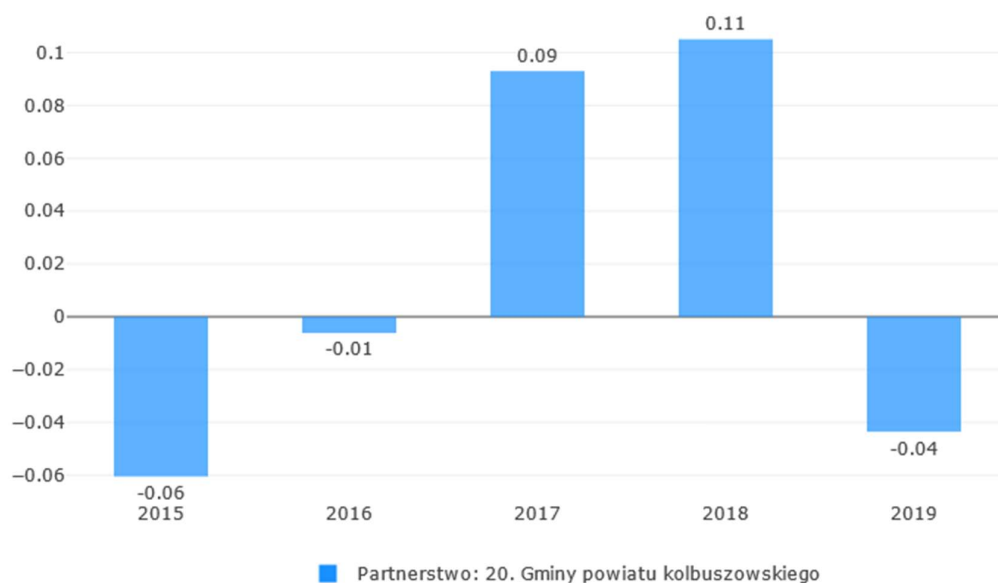
podmiotów jest zdecydowanie słabsza niż średnich i dużych, ubytku tego nie równoważy istotny wzrost liczby mikroprzedsiębiorstw.

2.2.4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

Diagnoza obszaru „Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)” odzwierciedla wpływ różnych czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych, w tym prowadzonej polityki finansowej na możliwości rozwojowe analizowanego Partnerstwa.

Na wartość wskaźnika syntetycznego w obszarze „Stan finansów lokalnych” mają wpływ relacje odnoszące się do udziału dochodów własnych w dochodach ogółem, udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Ponadto na poziom wskaźnika syntetycznego mają wpływ wskaźniki prezentowane w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które dotyczą wysokości nadwyżki operacyjnej, kwoty zadłużenia pozostającego do spłaty, a także kwoty wydatków majątkowych na projekty współfinansowane ze środków UE. Wzrost wskaźnika syntetycznego dla obszaru będzie oznaczać poprawę sytuacji finansów lokalnych analizowanych z punktu widzenia możliwości finansowania rozwoju.

Ryc. 35. Wskaźnik syntetyczny obszaru „Stan finansów lokalnych”

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Wartości zilustrowane na wykresie wyraźnie wskazują na sytuacji Partnerstwa zbliżoną do grupy porównawczej. Wartości wskaźnika pomiędzy -0,1 a 0,1 można uznać za neutralne.

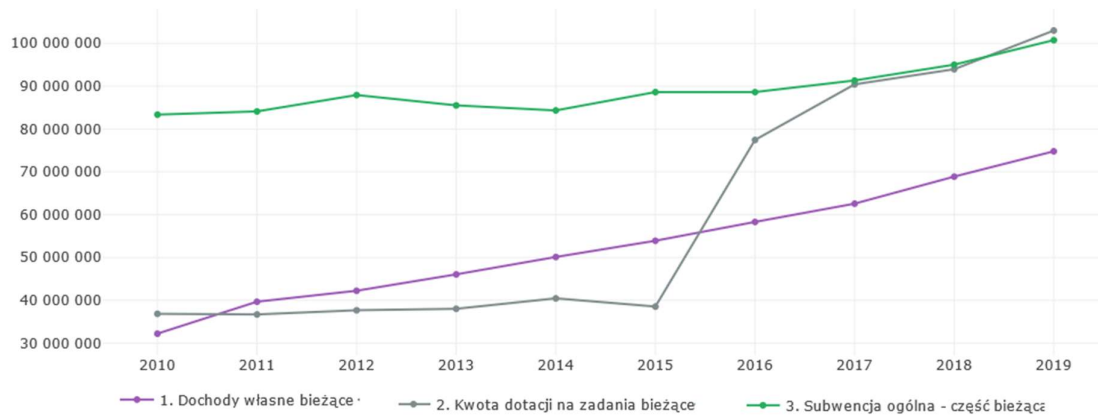
Tabela 11. łączna wartość budżetów gmin w Partnerstwie w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody ogółem	193 916 969,15 zł	233 352 652,10 zł	255 573 494,55 zł	279 526 969,89 zł	298 980 005,48 zł
Dochody bieżące	181 085 157,10 zł	224 406 046,43 zł	244 353 803,60 zł	257 903 841,17 zł	278 579 920,24 zł
Dochody majątkowe	12 831 812,05 zł	8 946 605,67 zł	11 219 690,95 zł	21 623 128,72 zł	20 400 085,24 zł
Wydatki ogółem	183 346 980,97 zł	228 380 991,45 zł	251 942 880,64 zł	286 583 179,04 zł	299 048 003,00 zł
Wydatki bieżące	157 334 142,73 zł	197 062 435,38 zł	214 544 471,60 zł	228 656 577,97 zł	254 501 279,10 zł
Wydatki majątkowe	26 012 838,24 zł	31 318 556,07 zł	37 398 409,04 zł	57 926 601,07 zł	44 546 723,90 zł
Wynik budżetu	10 569 988,18 zł	4 971 660,65 zł	3 630 613,91 zł	-7 056 209,15 zł	-67 997,52 zł
Przychody ogółem	39 726 507,51 zł	16 510 688,45 zł	21 532 710,68 zł	30 192 175,75 zł	27 682 011,74 zł
Rozchody ogółem	35 095 700,76 zł	8 879 848,35 zł	9 101 611,64 zł	9 648 440,00 zł	10 370 057,41 zł
Wynik finansowy budżetu	15 200 794,93 zł	12 602 500,75 zł	16 061 712,95 zł	13 487 526,60 zł	17 243 956,81 zł
Kwota długu	57 117 191,14 zł	50 629 773,63 zł	48 882 901,64 zł	52 952 061,40 zł	57 027 829,20 zł
Wynik operacyjny brutto	16 762 069,55 zł	22 344 210,70 zł	20 767 720,36 zł	19 736 823,20 zł	13 789 578,73 zł
Spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych	23 751 014,37 zł	27 343 611,05 zł	29 809 332,00 zł	29 247 263,20 zł	24 078 641,14 zł
Wynik operacyjny netto	8 488 277,99	5 064 762,50	5 985 220,90	6 050 190,61	5 163 578,59

Opracowanie ZMP na podstawie MRL

Dane obrazujące stan budżetów całego Partnerstwa łącznie pokazują kilka istotnych tendencji. Sumaryczne dochody wszystkich gmin wzrosły o ponad 54%. W zakresie dochodów na przestrzeni badanych 5 lat, stabilnie rosły tak dochody bieżące jak i dochody majątkowe, bo odpowiednio o 54% i 59%. Podobna zależność następowała w zakresie wydatków. Wydatki majątkowe wzrosły o 71%, przy zmianie wydatków ogółem o 63%, co należy uznać za istotnie pozytywny sygnał. Jednocześnie na przestrzeni 5 lat, łączna kwota długu Partnerstwa nie zmieniła się.

Ryc. 36. Zmiany trzech składowych dochodów bieżących w budżetach gmin z terenu Partnerstwa w okresie 2010 – 2019

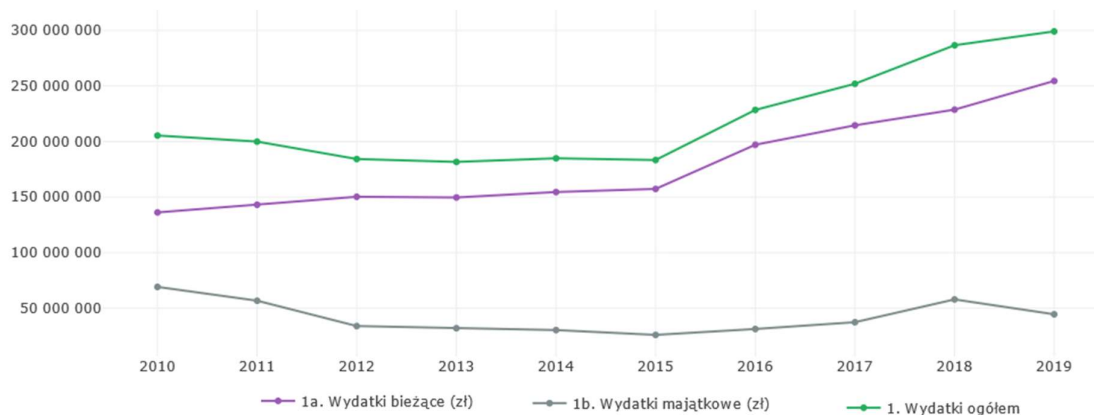

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego <https://analizy.monitorrozwoju.pl>

Należy jednak zauważyć, że w tej kategorii najszybciej rosła kwota dotacji na zadania bieżące, a istotnie wolniej dochody własne bieżące.

Taka zależność dynamiki zmian poszczególnych składowych może w przyszłości negatywnie oddziaływać na prowadzenie przez Partnerstwo działań rozwojowych.

Ryc. 37. Zmiany trzech składowych wydatków w budżetach gmin z terenu Partnerstwa w okresie 2010 – 2019

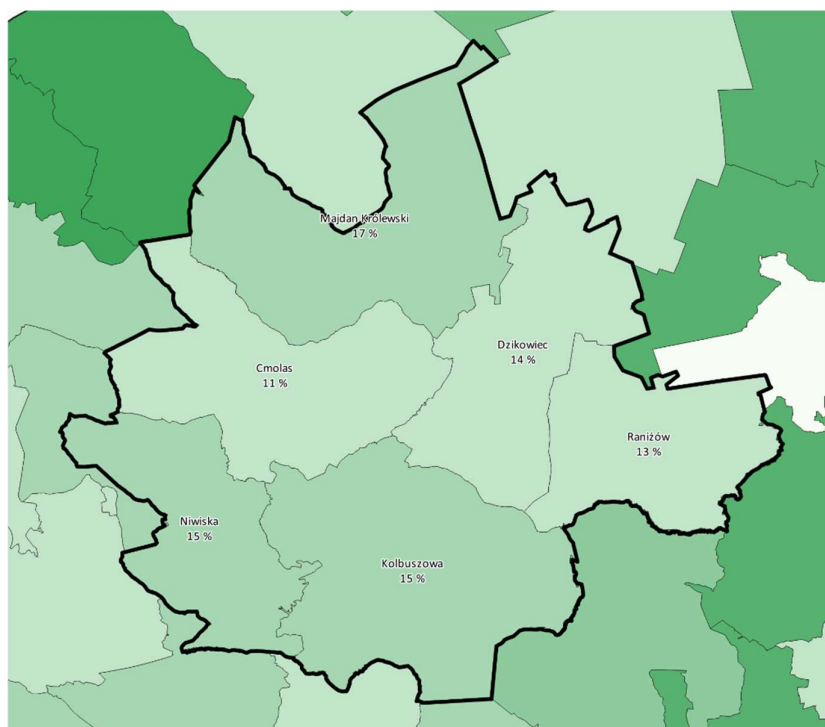
Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego <https://analizy.monitorrozwoju.pl>

W podobnym tempie, jak dochody, zmieniały się też wydatki ogółem w budżetach gmin. Wart wyraźnego podkreślenia jest jednak fakt, że o ile wydatki bieżące rosły stabilnie rok do roku, to wydatki majątkowe cechowały się mniejszą dynamiką, co zaprezentowano na powyższym wykresie.

Kluczowym elementem w obszarze wydatków budżetowych jest ocena poziomu kształtowania się wydatków bieżących i wydatków majątkowych. Obraz tej drugiej grupy umożliwia ocenę zmian środków przeznaczonych na zwiększenie majątku JST w ramach Partnerstwa. Z tego punktu widzenia istotny jest zarówno wzrost wielkości nominalnych wydatków majątkowych, jak również wzrost udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Dla wszystkich sześciu gmin wartości tego wskaźnika utrzymują się na korzystnych poziomach, zbliżonych do grup porównawczych lub wyższych.

Dla ukazania wartości wskaźnika dla ostatniego okresu poniżej przedstawiono obraz z kartogramem pokazującym udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem z podziałem na gminy w ramach partnerstwa dla roku 2019.

Ryc. 38. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w 2019 roku

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

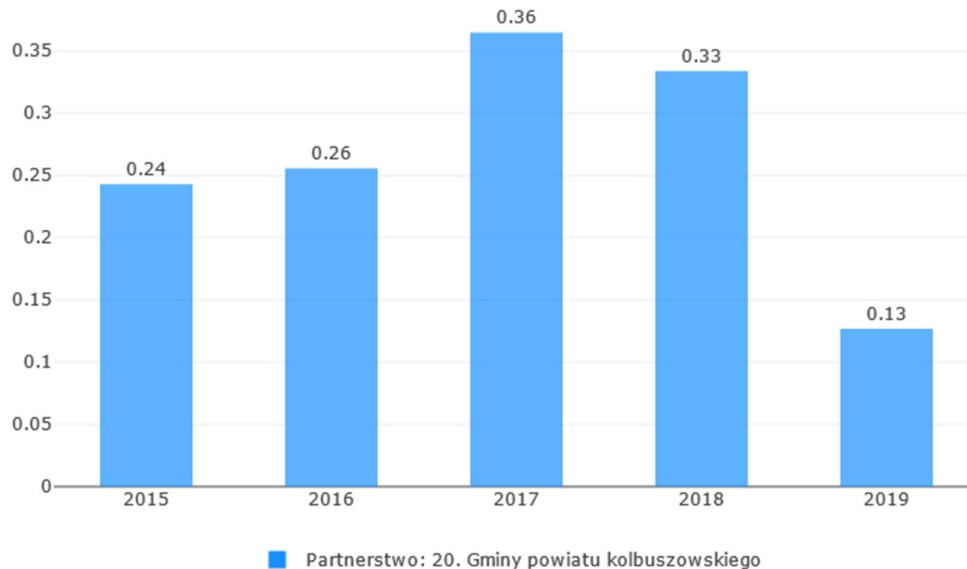
Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w gminach partnerstwa utrzymuje się na wysokim poziomie. Dla dużych ośrodków sąsiednich wartości te wynoszą odpowiednio Tarnobrzeg 7%, Mielec 13%, Rzeszów 18% i Stalowa Wola 23%.

Inną, dodatkową i ważną informacją, jest poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi. Wzrost wielkości tego wskaźnika oznacza bowiem niższe zapotrzebowanie na środki własne w celu finansowania wydatków majątkowych. Może również oznaczać zmniejszenie potrzeb pożyczkowych przeznaczanych na realizację zadań majątkowych. Jak wynika z danych budżetowych i Monitora Rozwoju Lokalnego, dla Partnerstwa Kolbuszowskiego wartość wskaźnika różnie od 2017 roku. Poziom finansowania wydatków majątkowych dochodami majątkowymi lokuje się pomiędzy wartościami dla sąsiednich ośrodków, a jego średnia wartość dla gmin partnerstwa wynosiła w 2019 roku 48,12%.

Istotnym wskaźnikiem informującym o tym, jaka część dochodów bieżących pozostaje w dyspozycji JST po spłacie długu oraz zrealizowaniu wydatków bieżących, jest kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłaty długu przypadająca na 1 mieszkańca. Im wyższa jest wartość wskaźnika tym więcej środków może być przeznaczonych na wydatki majątkowe. Ujemna wartość wskaźnika może natomiast

wskazywać na potencjalną utratę zdolności do finansowania spłaty aktualnego zadłużenia i można ją interpretować jako kwotę środków w przeliczeniu na mieszkańca niezbędną do uzupełnienia niedoboru środków na spłatę długu.

Ryc. 39. Kwota nadwyżki operacyjnej przypadająca na 1 mieszkańca - średnia 3 letnia

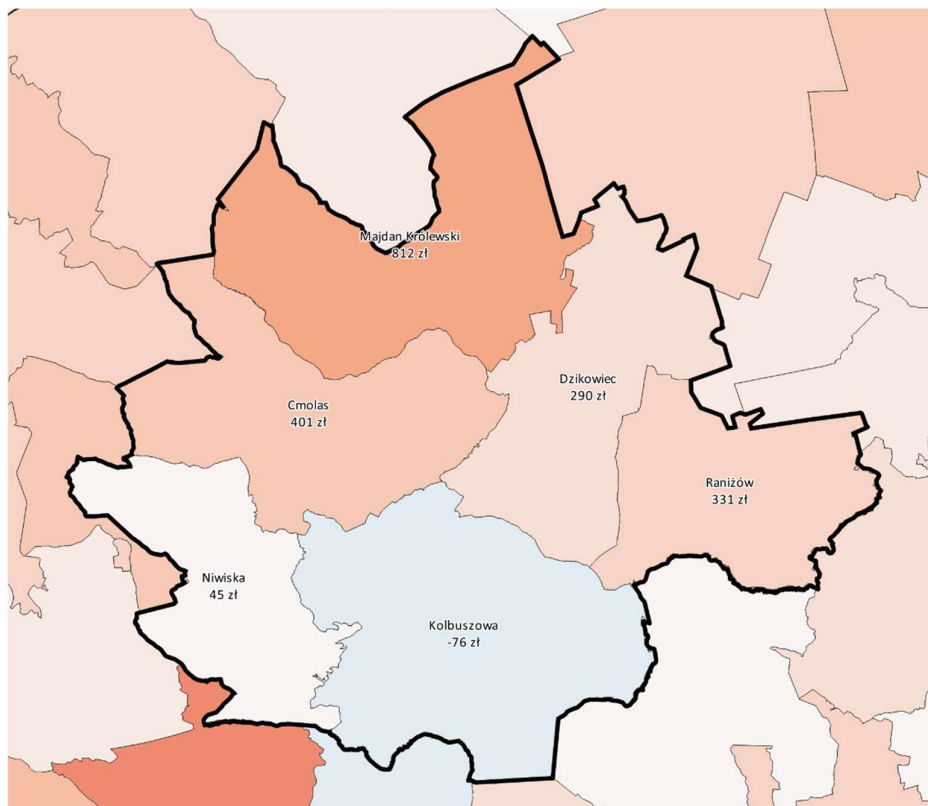

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Wartości wskaźnika wskazują na nieco lepszą sytuację Partnerstwa w stosunku do grup porównawczych, choć od 2017 roku widoczny jest trend spadkowy. Jednak z punktu widzenia możliwości finansowania przyszłych przedsięwzięć rozwojowych, jest to sytuacja neutralna ze względu na jedynie lekko dodatnią wartość wskaźnika. Oznacza ona, że Partnerstwo będzie w stanie zapewnić wystarczający wkład własny do przyszłych inwestycji współfinansowanych ze środków wspólnotowych jedynie przy wykorzystaniu montażu środków własnych i długu.

Ponieważ w powyższym wskaźniku zastosowano wartości średnie z 3 lat dla wygładzenia jednorocznych odchyleń, to warto także przeanalizować najświeższe dostępne dane, dla roku 2019 i ich dynamikę dla lat poprzednich.

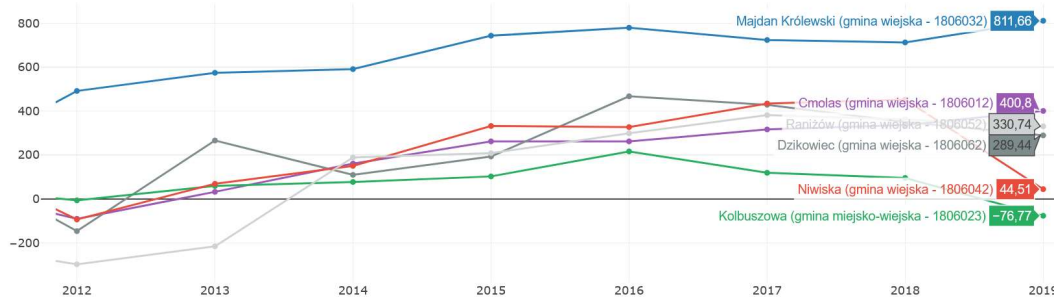
Ryc. 40. Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłaty długu przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

Na powyższym kartogramie pokazano kwotę nadwyżki operacyjnej pomniejszoną o spłatę długu na jednego mieszkańca z podziałem na gminy w ramach partnerstwa. Może niepokoić wartość ujemna dla Kolbuszowej, ale spoglądając na dane w ujęciu wieloletnim, wyraźnie widać, że zarówno ta gmina, jak i pozostałe cechują się stałym wzrostem wartości wskaźnika od 2012 roku. Wartość ujemna może być wynikiem jednorazowych zdarzeń w budżecie gminy. Dane dla poszczególnych lat w okresie od 2012 roku zaprezentowano na poniższym wykresie.

Ryc. 41. Kwota nadwyżki operacyjnej zmniejszona o spłatę długu na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin partnerstwa

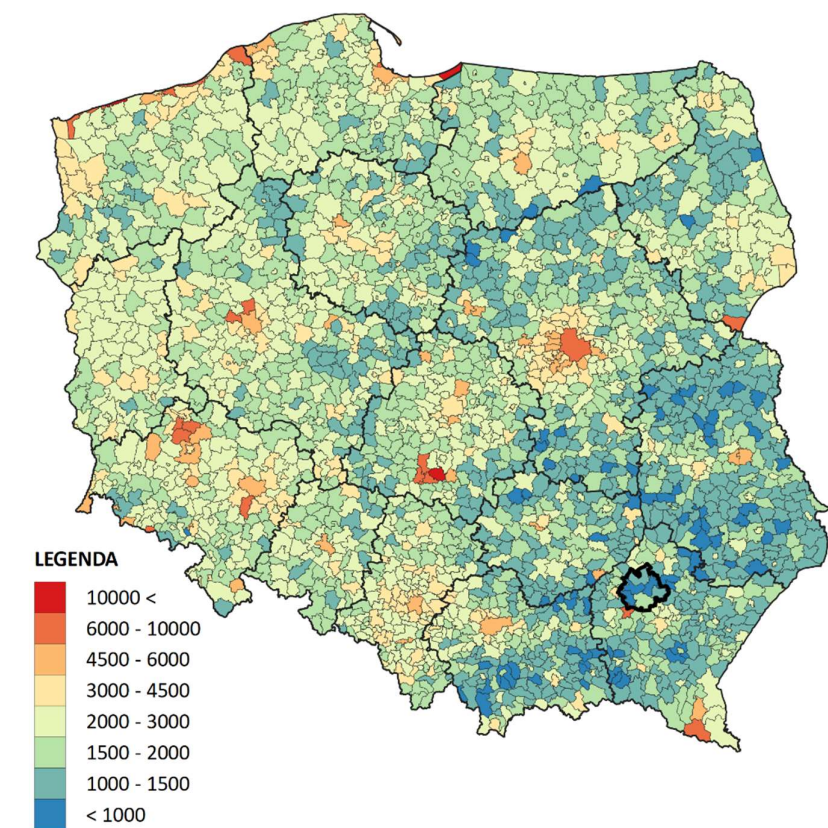

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego <https://analizy.monitorrozwoju.pl>

Dla dłuższych ciągów czasowych można określić ogólny trend wzrostowy wartości kwoty nadwyżki operacyjnej zmniejszonej o spłatę długu na 1 mieszkańca, co ma wydzźwięk pozytywny, również w kontekście możliwości Partnerstwa w perspektywie podejmowania działań rozwojowych.

Dla dopełnienia pełnego obrazu możliwości finansowania rozwoju partnerstwa w przyszłości, poniżej zaprezentowano wartości dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca tak w gminach partnerstwa jak i w całym kraju.

Ryc. 42. Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca w 2019 roku

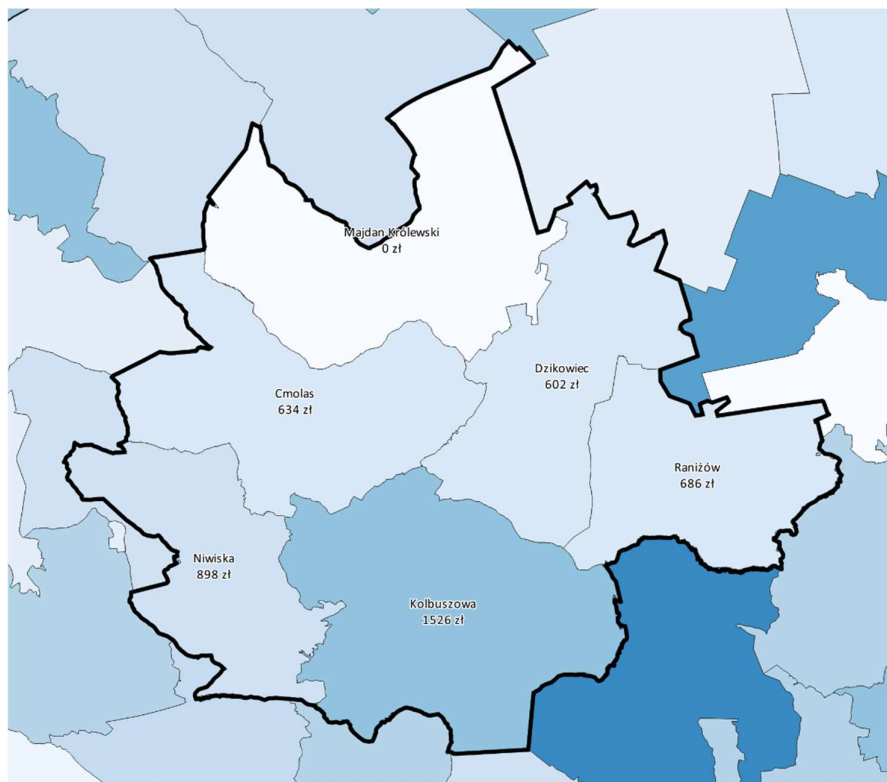

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

Spośród gmin partnerstwa, trzy – Niwiska, Cmolas i Dzikowiec - znalazły się w najniższym przedziale (poniżej 1 000 zł), Majdan Królewski i Raniszów w przedziale przedostatnim (1 000-1 500 zł), a tylko Kolbuszowa w czwartym przedziale (2 000-3 000 zł). Wartości te są niższe od przeciętnych dla gmin z województw Polski południowej i południowo-wschodniej. Należy zatem stwierdzić, że stosunkowo niski poziom dochodów własnych będzie skutkował wysokim uzależnieniem możliwości realizacji inwestycji rozwojowych od dostępności środków zewnętrznych, zwłaszcza dotacyjnych.

Podobnie interpretować należy dane dotyczące wysokości zadłużenia gmin partnerstwa, mierzonego sumą zobowiązań do spłaty przypadających na 1 mieszkańca.

Ryc. 43. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku – poszczególne gminy Partnerstwa

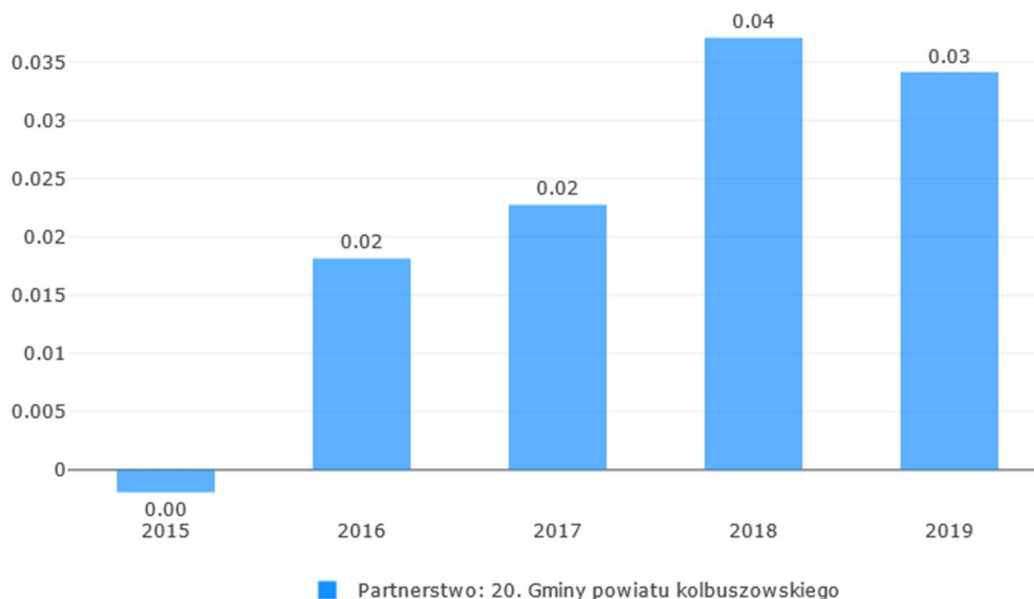

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

Wartości dla czterech gmin: Niwisk, Cmolasu, Dzikowca i Raniżowa są zbliżone. Istotnie różni się odczyt dla Kolbuszowej. Zdecydowanie na tle partnerstwa, ale i większości polskich samorządów, odcina się natomiast Majdan Królewski nie posiadający w 2019 roku zadłużenia. Przyrównanie wartości wskaźnika do sąsiednich ośrodków, wypada pozytywnie, bowiem w przypadku Stalowej Woli wynosi on ponad 3,2 tys zł, dla Tarnobrzegu ponad 2,4 tys zł. Zbliżone wartości występowały w Sędziszowie Małopolskim (ponad 1,1 tys zł) i Nisku (655 zł), a niższe w Mielcu (447 zł). Należy więc stwierdzić, że obecny poziom zadłużenia umożliwi w przyszłości zaciągnięcie nowych zobowiązań, niezbędnych dla zapewnienia wkładu własnego do projektów dotacyjnych.

2.2.5. Stan i jakość środowiska na obszarze oraz zagospodarowanie przestrzenne

Ryc. 44. Wskaźnik wymiaru środowiskowo-przestrzennego

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego dla Partnerstw <https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/>

Wartości zilustrowane na powyższej grafice wyraźnie wskazują na sytuację Partnerstwa zbliżoną do grupy porównawczej. Wartości wskaźnika pomiędzy -0,1 a 0,1 można uznać za neutralne.

Wpływ środowiska na jakość życia mieszkańców wiąże się przede wszystkim ze stanem jego głównych komponentów – powietrza, wody i gleby - oraz szeroko rozumianą dostępnością usług przyrodniczych. Przyjmujemy, że jeśli lokalne środowisko naturalne znajduje się w dobrym stanie a mieszkańcy mogą bez przeszkód korzystać z jego walorów, to będzie to miało pozytywny wpływ na ich samopoczucie (odreagowanie stresu, możliwość aktywności fizycznej i rekreacji, zdrowie).

Jakość lokalnego środowiska zależy od tego, w jaki sposób korzystamy z dostępnych zasobów przyrodniczych. Analizą należy zatem objąć również działania związane z racjonalnym gospodarowaniem zasobami środowiska, przeciwdziałaniem zanieczyszczeniom oraz przywracaniem elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Za ważny element rozwoju partnerstwa uznać należy sposób gospodarowania zasobami środowiska. Jednym z jego mierników jest ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten w okresie od 2015 do 2019 roku stale wykazywał poprawny poziom, znacznie przekraczający wartości dla grupy porównawczej.

Ilość wytwarzanych przez mieszkańców odpadów zmieszanych wpływa negatywnie na stan i ocenę środowiska naturalnego. W przypadku gmin Partnerstwa Kolbuszowskiego masa zbieranych odpadów przypadające na mieszkańca jest nadal znacząco niższa niż w sąsiednich większych ośrodkach. W 2019 roku średnia dla 6 gmin partnerstwa wynosiła ponad 87 kg na osobę, podczas gdy w Sędziszowie Małopolskim, Tarnobrzegu, Stalowej Woli i Mielcu była ona 2 a nawet 3-krotnie wyższa. Dane dla poszczególnych lat zaprezentowano w poniższej tabeli.

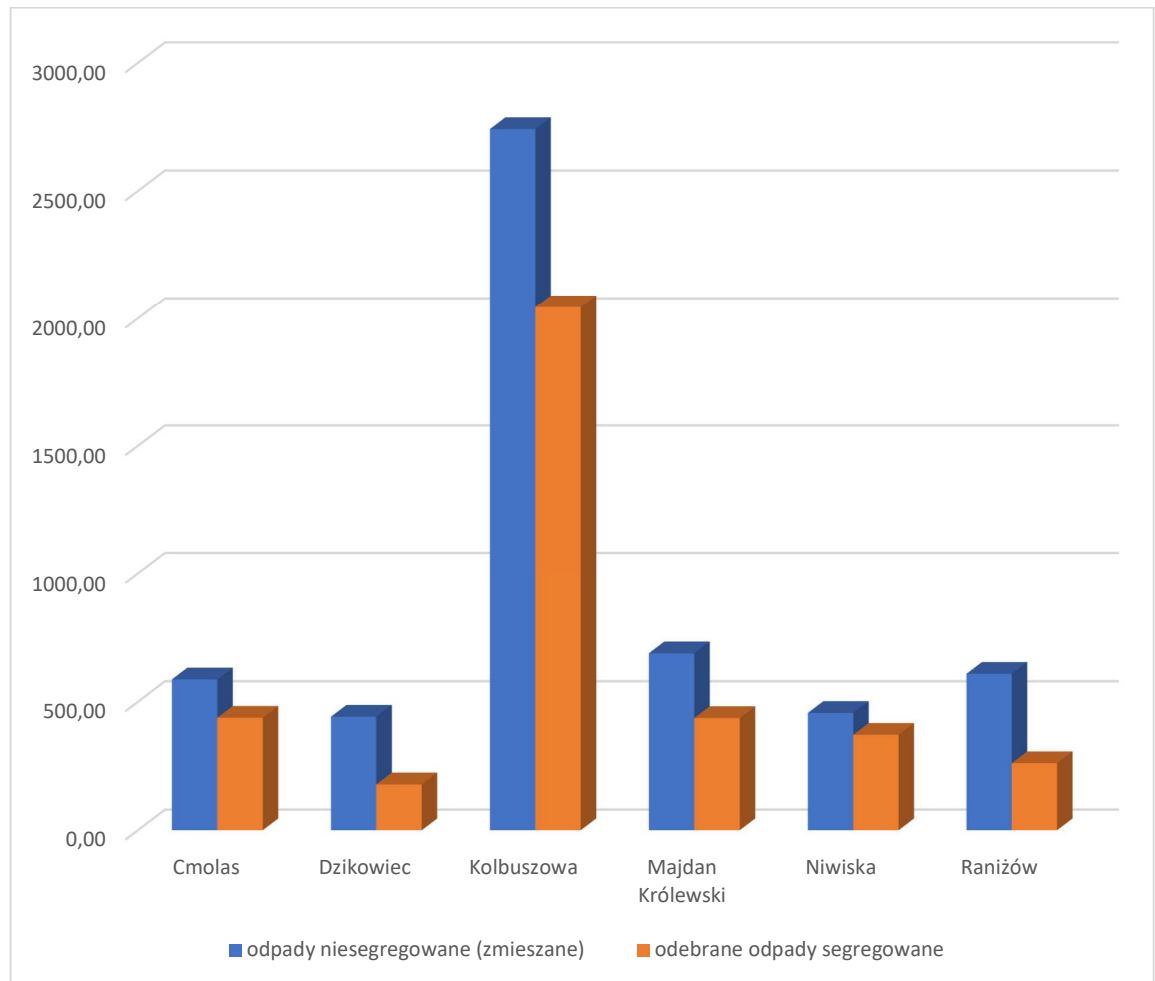
Tabela 12. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg) w latach 2010-2019

	2010	2015	2019
Cmolas	39,9	68,3	74,5
Dzikowiec	29,9	55,9	66
Kolbuszowa	134	133,9	153,6
Majdan Królewski	65,2	21,4	71,9
Niwiska	41	63,2	73,8
Raniżów	39,6	55,9	86
Średnia dla Partnerstwa	58,27	66,43	87,63
Sędziszów Małopolski	104,2	120,8	148,2
Tarnobrzeg	129,9	221,6	219,8
Stalowa Wola	259,4	181,7	243,5
Mielec	336,6	277	270,6

Opracowanie ZMP na podstawie MRL

Ze względu na rodzaj odbieranych odpadów, wszystkie gminy wykazują podobną tendencję – odbierają więcej odpadów niesegregowanych (zmieszanych) niż segregowanych.

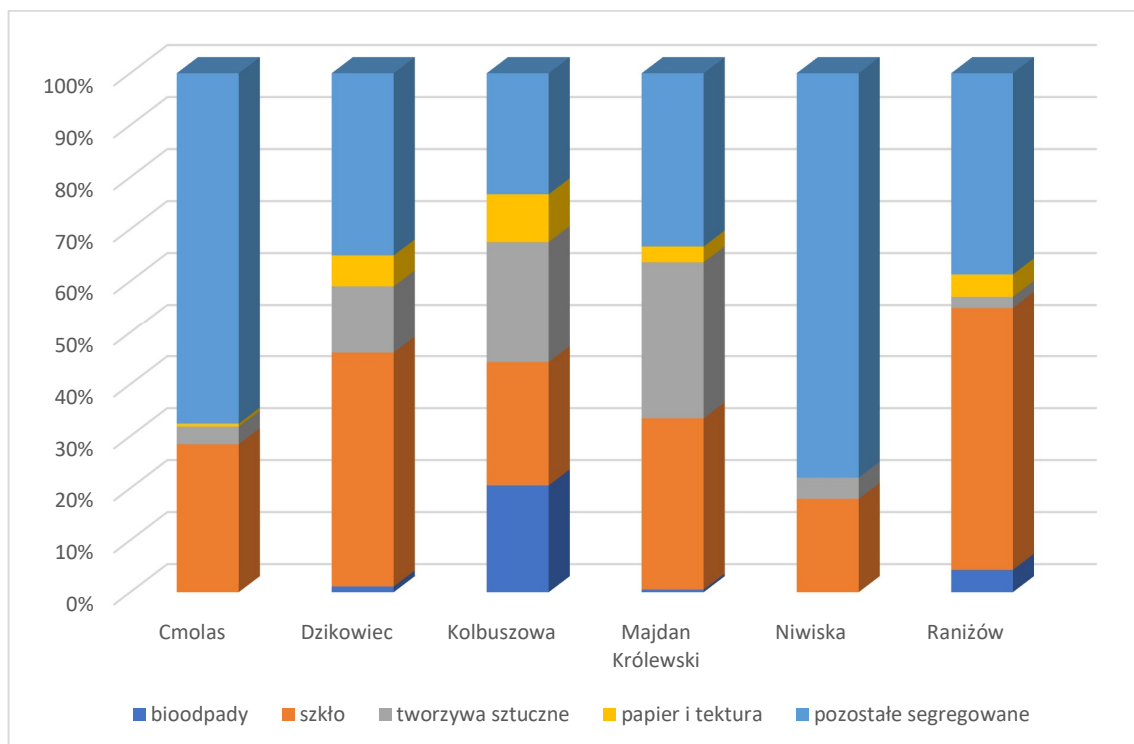
Ryc. 45. Odpady zmieszane i segregowane w gminach partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin

Oprócz ogólnej struktury odpadów istotne są frakcje składające się na odpady segregowane.

Ryc. 46. Odpady segregowane w gminach partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gmin

W prawie wszystkich gminach partnerstwa najczęściej odebranych odpadów segregowanych stanowią odpady pozostałe. Jedynie w Gminie Kolbuszowa podobnym udziałem charakteryzują się bioodpady, szkło i tworzywa sztuczne. Łącznie w Partnerstwie, najmniej odpadów segregowanych stanowią papier i tektura (6%), a najczęściej pozostałe segregowane (36,7%) i szkło (27,7%). W poniższej tabeli zebrano dane obrazujące strukturę odpadów w gminach Partnerstwa.

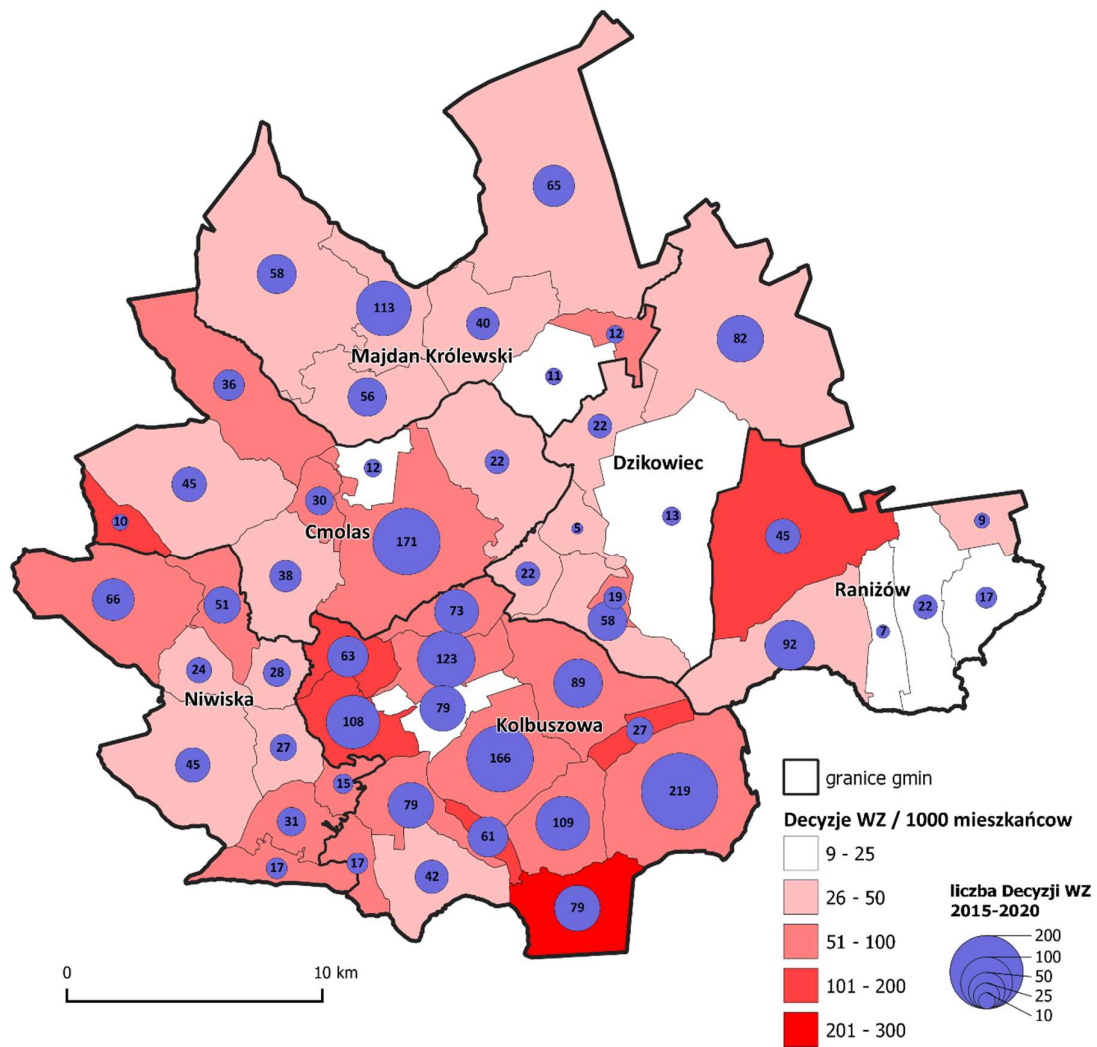
Tabela 13. Udział rodzajów odpadów w odpadach ogółem oraz frakcji odpadów w odpadach segregowanych w roku 2020

	Cmolas	Dziko- wiec	Kolbu- szowa	Majdan Królew- ski	Niwiska	Rani- żów	Partner stwo
odpady niesegregowane (zmieszane)	57,3%	71,2%	57,3%	61,2%	55,1%	70,0%	59,7%
odebrane odpady segregowane	42,7%	28,8%	42,7%	38,8%	44,9%	30,0%	40,3%
bioodpady	0,0%	1,1%	20,5%	0,5%	0,0%	4,3%	11,7%
szkło	28,5%	45,0%	23,7%	33,0%	17,9%	50,6%	27,7%
tworzywa sztuczne	3,4%	12,9%	23,3%	30,2%	4,1%	2,1%	17,9%
papier i tektura	0,6%	6,0%	9,2%	3,0%	0,0%	4,3%	6,0%
pozostałe segregowane	67,6%	35,0%	23,3%	33,3%	78,0%	38,7%	36,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gmin partnerstwa

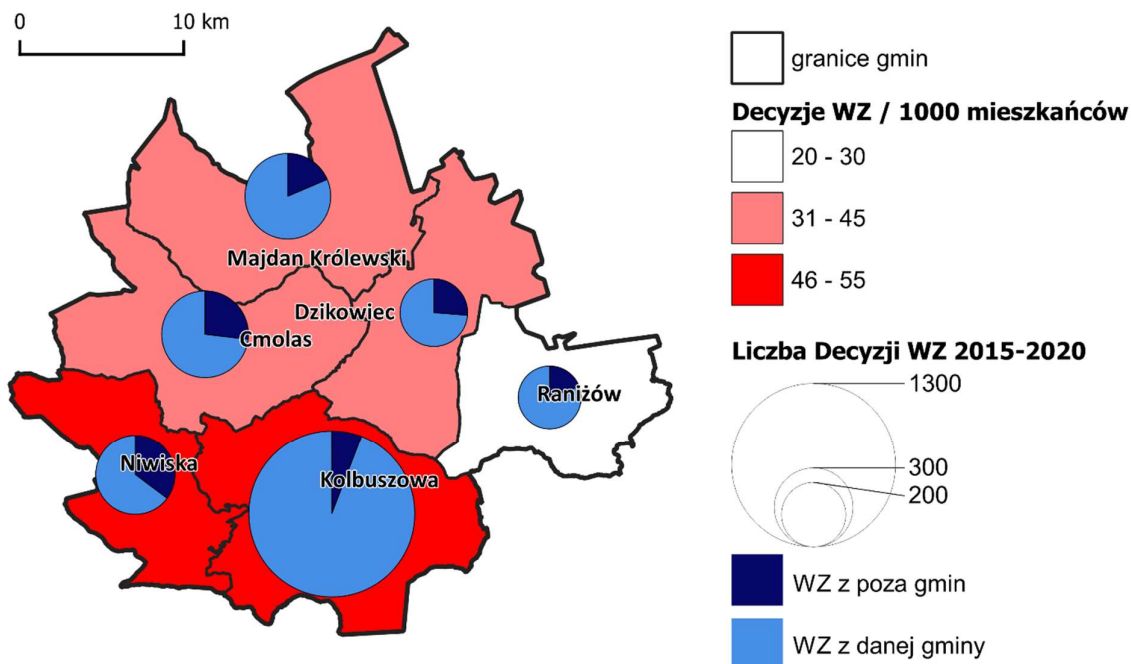
Istotnym elementem dotyczącym ładu przestrzennego jest liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy.

Ryc. 47. Wydane decyzje w sprawie warunków zabudowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin Partnerstwa

Ryc. 48. Wydane decyzje w sprawie warunków zabudowy z uwzględnieniem podmiotów posiadających siedzibę na terenie gminy i podmiotów zewnętrznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin Partnerstwa

Biorąc pod uwagę liczbę wydanych decyzji WZ w latach 2015-2020 na obszarze gmin powiatu kolbuszowskiego (2 896) wyraźnie dominuje Miasto i Gmina Kolbuszowa. Na jej terenie wydano 1334 decyzje, podczas gdy w pozostałych gminach powiatu (Cmolas, Dzikowiec, Majdan Królewski, Niwiska, Raniżów) wydano 1 562 decyzje.

Wydane decyzje cechuje znaczące rozproszenie przestrzenne obejmujące praktycznie wszystkie sołectwa poszczególnych gmin. Największą koncentrację przestrzenną zaobserwować można w gminie: Raniżów (49,7% w jednej miejscowości), Cmolas (47%). Najmniejszą koncentrację w Kolbuszowej (16,6%) oraz w Niwiskach (21,7%).

W gminach (poza Kolbuszową i Niwiskami) miejscowościami o największej liczbie decyzji WZ są siedziby gmin.

We wszystkich gminach zdecydowaną większość stanowiły decyzje wydane dla podmiotów, których adres zlokalizowany był na terenie gminy. Największy procent decyzji wydanych dla podmiotów zewnętrznych dotyczył gminy Niwiska (ponad 20%), najmniej dla miasta i gminy Kolbuszowa (około 10%).

Mając na uwadze bardzo niski poziom pokrycia Gmin powiatu kolbuszowskiego obowiązującymi MPZP należy stwierdzić, iż polityka przestrzenna na tym obszarze prowadzona jest przy pomocy decyzji WZ, które nie muszą być zgodne ze Studiami przestrzennymi Gmin.

Liczba wydanych decyzji w poszczególnych gminach wyraźnie wskazuje na bardzo dużą koncentrację nowej zabudowy na obszarze Miasta i Gminy Kolbuszowa. Zabudowa ta ma charakter suburbanalny, w małym stopniu dotyczy samego Miasta. Przytłaczająca większość lokowana jest w pozostałych miejscowościach gminy, w szczególności w miejscowościach graniczących z Kolbuszową.

Wśród inwestorów zdecydowanie dominują mieszkańcy powiatu, w konkretnych gminach mieszkańcy tych gmin. Największy nacisk inwestycyjny z poza powiatu dotyczy gminy Niwiska (prawdopodobnie wynika to z bliskości miasta Mielec). Słabo odczuwalny jest nacisk zewnętrzny na Miasto i Gminę Kolbuszowa. Kierunek na Rzeszów nie wywala jeszcze parcia inwestycyjnego.

Układ przestrzenny wydanych decyzji WZ nie sprzyja koncentracji mieszkańców powiatu, w niewystarczającym stopniu podnosi możliwości rozwojowe stołecznego miasta Kolbuszowa. W efekcie osłabia możliwości finansowe samego miasta, zmuszając władze do transferu wpływów z jego obszaru w wiejskie rejony gminy.

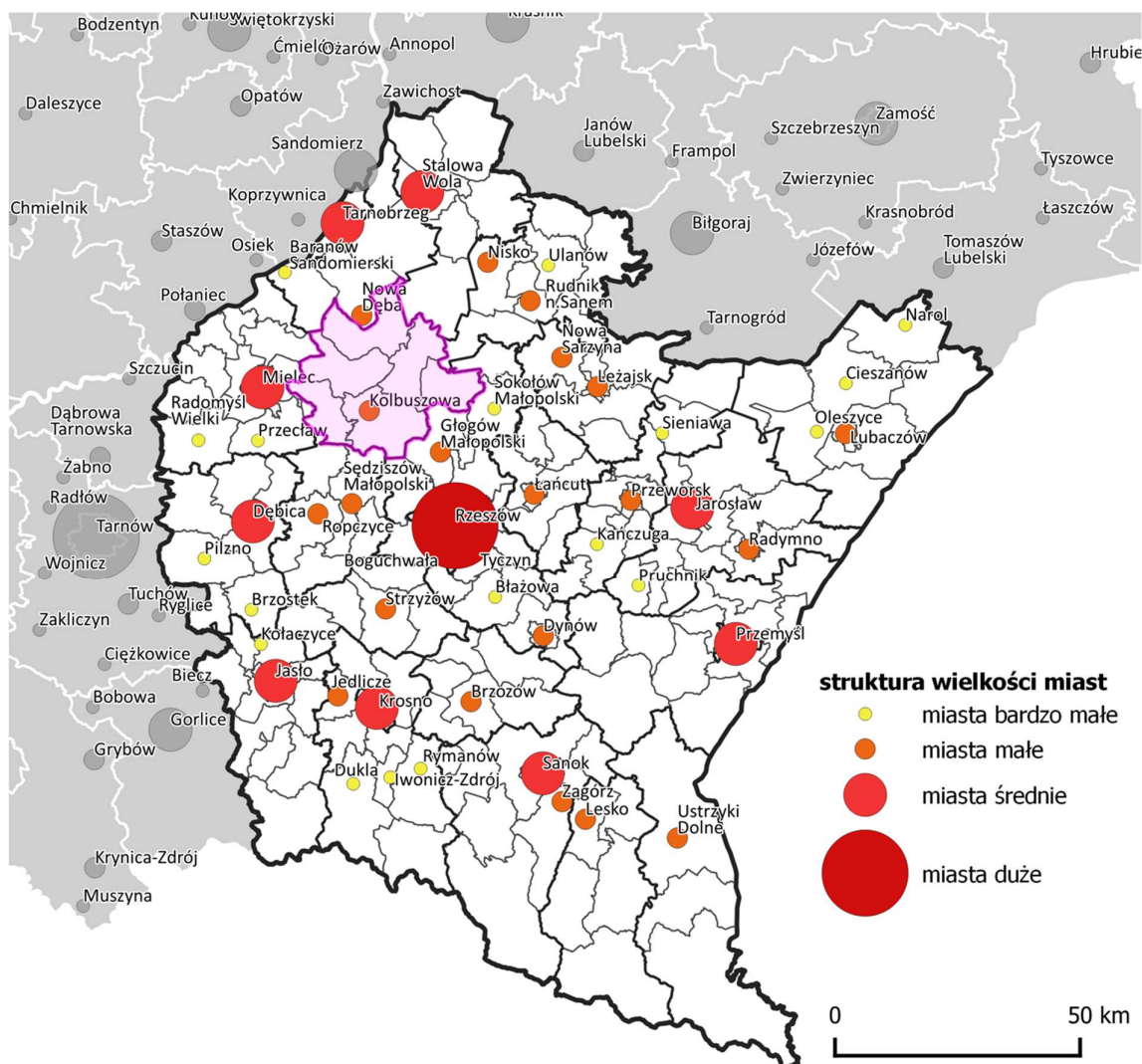
Wnioski o wydanie decyzji o WZ spoza gmin Partnerstwa, wg adresów wnioskodawców: skala zjawiska jest niewielka, i zróżnicowana przestrzennie. W niektórych gminach niemal nie notuje się takich decyzji (kilka w ciągu 5 lat), jedynie w gminie Niwiska obserwuje się większą skalę.

3. Przestrzenne uwarunkowania rozwoju obszaru partnerstwa

3.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia partnerstwa w regionie/kraju

W powiecie kolbuszowskim jest tylko 1 miasto - Kolbuszowa oraz 51 stosunkowo dużych miejscowości wiejskich. Dwie z nich posiadały w przeszłości prawa miejskie, ale je utraciły: Majdan Królewski (1770-1824), Raniżów (1782-1919). Odsetek ludności miejskiej wynosi zaledwie 14,4 %. Jest znacznie niższy niż wskaźnik krajowy (60%) i wskaźnik dla woj. podkarpackiego (41,4%), które zajmuje pod tym względem ostatnie miejsce w Polsce.

Ryc. 49. Rozkład wielkościowy miast w otoczeniu partnerstwa

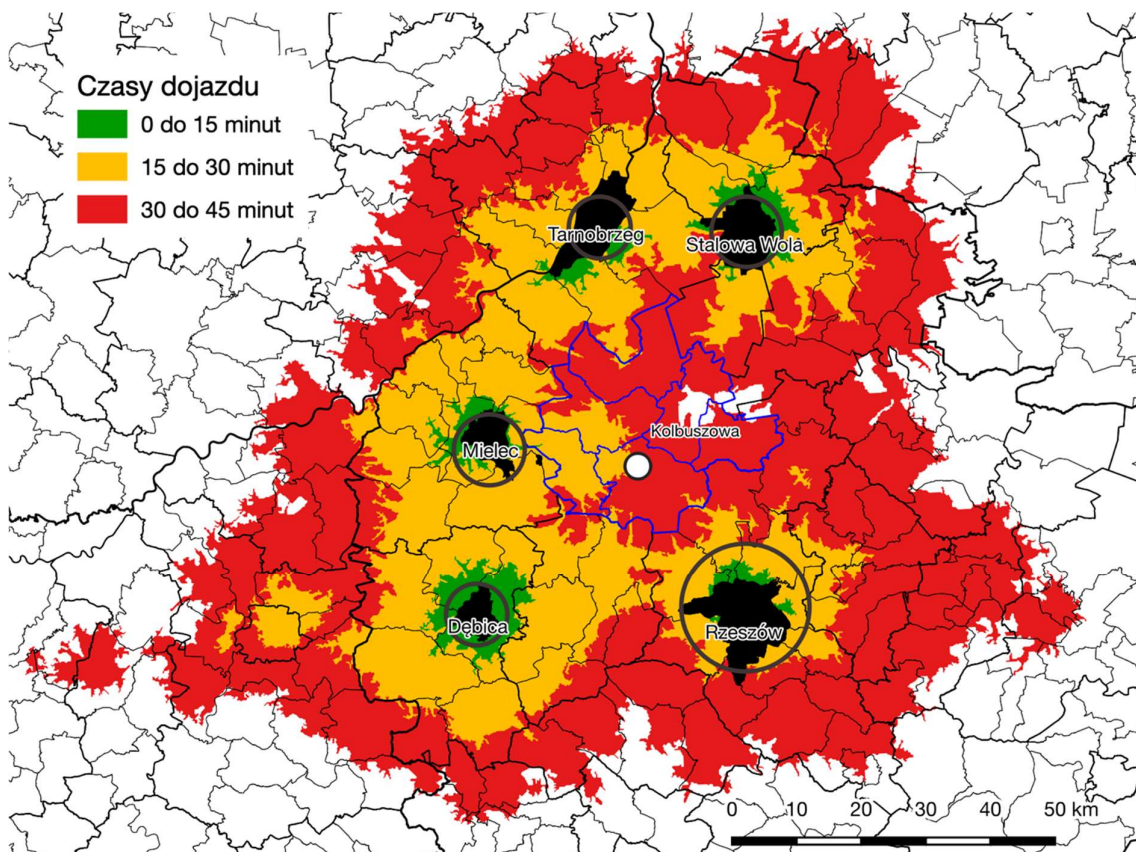
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na **ryc. 46** przedstawiono rozkład przestrzenny miast w województwie podkarpackim pod względem ich wielkości. Miasto Kolbuszowa (8 973 mieszkańców) jest miastem należącym do grupy miast małych - liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców. Przy północnej granicy powiatu leży miasto podobnej wielkości - Nowa Dęba (11,0 tys.). W bliskim otoczeniu powiatu znajduje się stolica województwa Rzeszów – miasto duże liczące 196,8 tys. mieszkańców oraz grupa miast średniej wielkości, liczących od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców: Stalowa Wola (60,2 tys.), Tarnobrzeg (46,6 tys.), Mielec (60,2 tys.) i Dębica (45,4 tys.).

Odległość drogowa Kolbuszowej od stolicy województwa Rzeszowa wynosi 32 km, podobna, niewielka odległość drogowa dzieli Kolbuszową od innych miast, stolic sąsiednich powiatów: 48 km do Stalowej Woli, 43 km do Tarnobrzegu i tylko 26 km do najbliższej położonego Mielca. W efekcie czasy dojazdów samochodem osobowym do tych ośrodków wynoszą poniżej 1 godziny. Oszacowane czasy dojazdu (10.03.21. godz. 12.00 – środa, dzień powszedni, poza sezonem turystycznym i poza godzinami szczytu) wynoszą od 30 min do 52 min, co przedstawiono **na ryc. 47**. Czasy dojazdu w okresach wzmożonego ruchu dziennego lub sezonowego mogą być istotnie wyższe. Tym niemniej miasta w otoczeniu obszaru partnerstwa, mogące z racji swojej wielkości zaoferować szerszy zakres usług oraz szerszą ofertę miejsc pracy, stanowią istotną konkurencję dla oferty stolicy powiatu – Kolbuszowej.

Z drugiej strony, bliskie położenie silnych ośrodków przemysłowo-usługowych w otoczeniu obszaru partnerstwa jest silnym impulsem rozwojowym. Daje szanse rozwoju wyspecjalizowanych usług i funkcji komplementarnych. Potencjałe pola rozwoju mogą obejmować: kooperację produkcyjno-usługową z dużymi zakładami zlokalizowanymi w sąsiednich ośrodkach, ofertę gastronomiczną, rekreacyjno-wypoczynkową codzienną i weekendową, dostawę produktów regionalnych i świeżych produktów rolnych. Obszar partnerstwa może być również rozpatrywany jako opcja miejsca zamieszkania przez obecnych mieszkańców sąsiednich miast. Warunkiem przyciągnięcia klientów lub nowych mieszkańców jest wysoka, unikalna jakość oferowanych usług, przestrzeni, środowiska, struktur osadniczych.

Ryc. 50. Dostępność czasowa głównych miast w otoczeniu partnerstwa

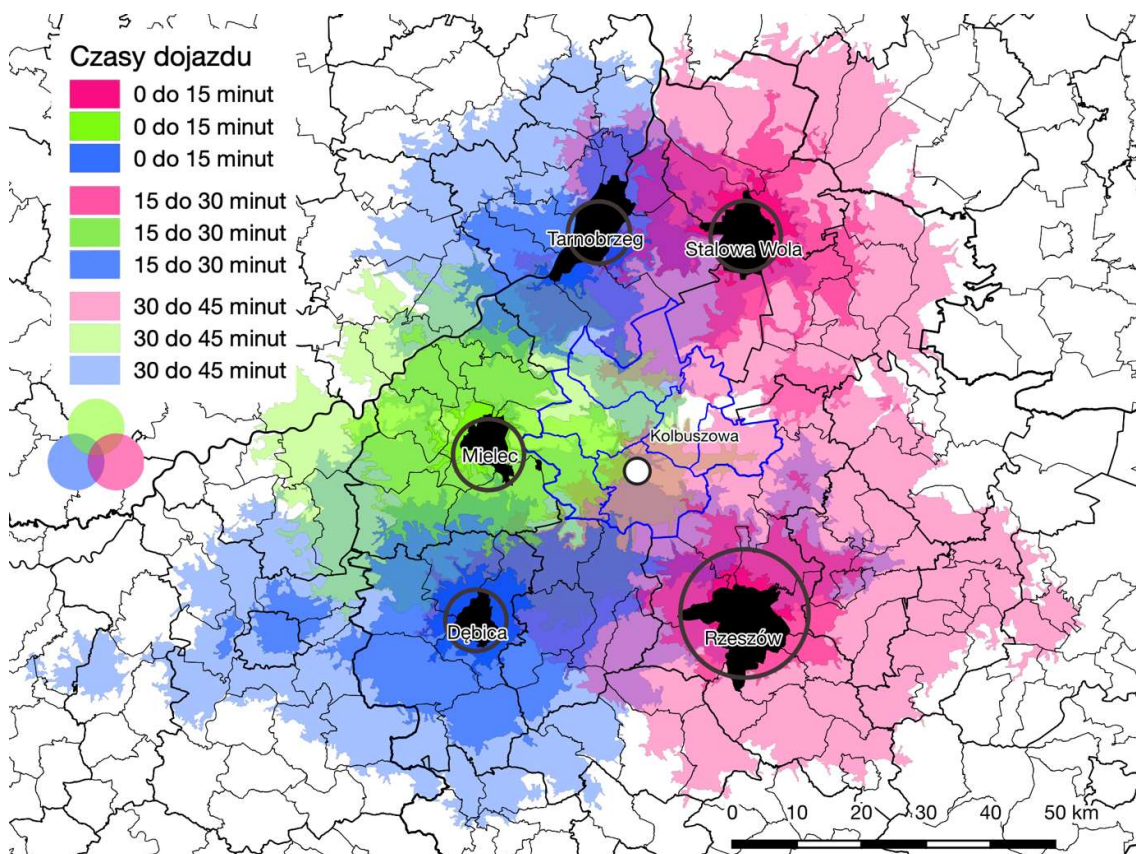

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics

Rozkład przestrzenny miast średniej wielkości w otoczeniu obszaru partnerstwa wykazuje charakterystyczne uporządkowanie. Odległości pomiędzy sąsiadującymi miastami, biorąc pod uwagę ich wielkość, są niewielkie i wynoszą od ok. 30 km do 55 km, a czasy dojazdu są rzędu 30-40 min. Ich obecne potencjalne obszary oddziaływania mierzone 30 - 45 minutowym czasem dojazdu zazębiają się i obejmują prawie cały obszar partnerstwa. Pomiędzy nimi znajduje się szereg miejscowości w izochronie dostępności 30 minut do jednego lub nawet do dwóch spośród tych miast. Na obszar partnerstwa powiatu kolbuszowskiego szczególnie wpływ wywiera sąsiedztwo Rzeszowa, atrakcyjnego dużego centrum usługowego, oferującego również szeroki wachlarz miejsc pracy.

Dostępność czasową głównych miast w otoczeniu partnerstwa przedstawiono na ryc. 48. Nakładanie się stref dostępności czasowej, już na poziomie 30 min. dojazdu, widać wyraźnie na ryc. 49, gdzie użyto zróżnicowanych kolorów dla zobrazowania czasów dojazdu do poszczególnych miast.

Ryc. 51. Dostępność czasowa głównych miast w otoczeniu partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie TravelTime Analytics

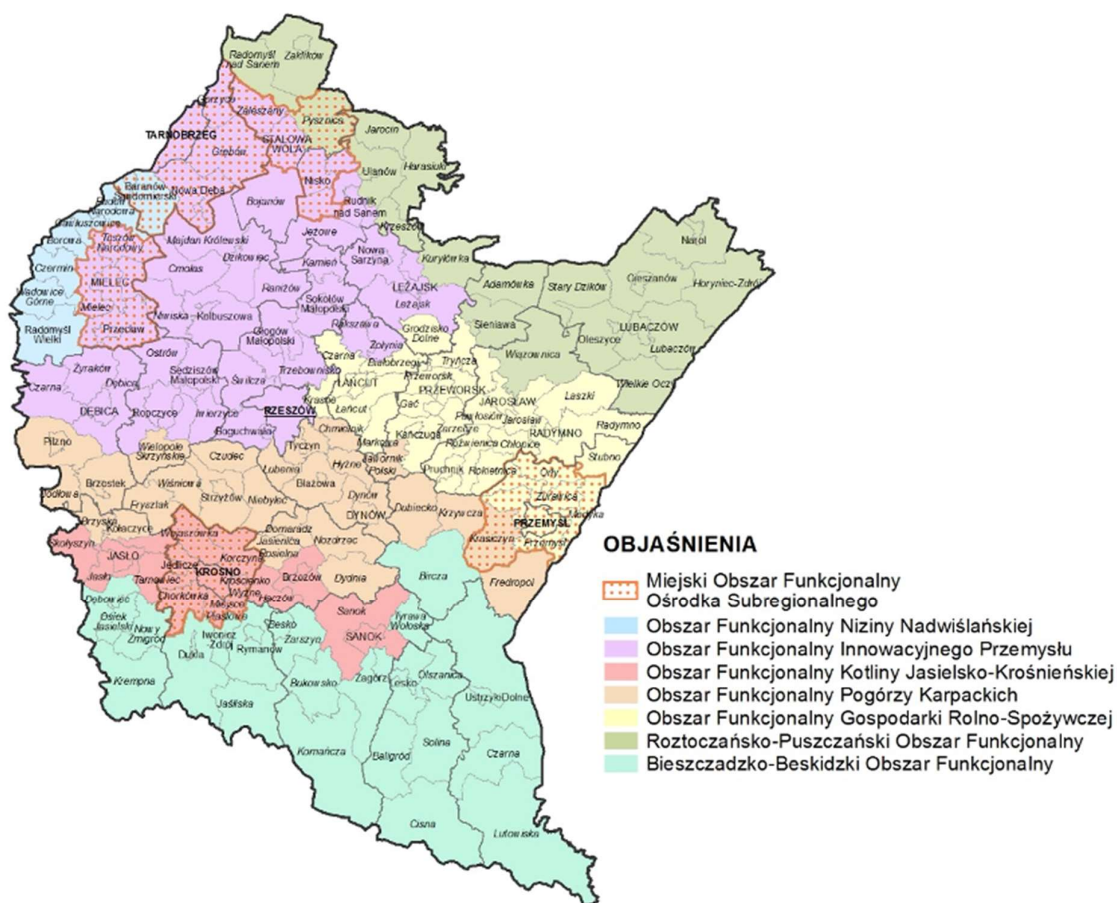
Analizowany układ osadniczy jest ciekawym przykładem, którego geneza potwierdza słuszność obserwacji, które poczynił w pierwszej połowie XX w. niemiecki geograf Walter Christaller – twórca teorii miejsc/ośrodków centralnych. Teoria mówi, że liczba, wielkość i lokalizacja osiedli ludzkich w systemie osadniczym wynika z ich funkcji jako „miejsc /ośrodków centralnych” zapewniających dobra/towary i usługi dla otaczających obszarów. Do lat międzywojennych położenie i wielkość tych miast niemal idealnie odpowiadały założeniom teorii Christallera. Miasta te, podobnie jak Kolbuszowa, pełniły rolę ośrodków usługowych dla otaczających terenów rolniczych. Ich potencjał usługowy odpowiadający miastom od 5 do 20 tys. miał zasięg obsługi od 15 do 25 km. Jeszcze w latach 60. XX w. liczba ludności Tarnobrzega wynosiła ok. 7 tys., Stalowej Woli 23 tys., Mielca 22 tys., Dębicy 17 tys.¹ Rozwój przemysłu, który zapoczątkowany został w latach międzywojennych i był kontynuowany

¹ Dane z bazy <http://populacja.population.city>

po wojnie, spowodował gwałtowny, dalszy wzrost liczby ludności tych miast, podczas gdy zjawisko takie w Kolbuszowej nie nastąpiło.

Obszary funkcjonalne miast według analiz do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego przedstawiono **na ryc. 50.**

Ryc. 52. Obszary funkcjonalne według PZPWP

Źródło: PBPP w Rzeszowie, Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2018 r.

3.2. Kierunki ponadlokalnej polityki przestrzennej wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego województwa

3.2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Strukturę funkcjonalno - przestrzenną Partnerstwa (powiatu kolbuszowskiego) tworzą obszary zabudowane i zurbanizowane, leśne, rolne oraz niewielkie obszary

wód otwartych (0,3% powierzchni powiatu) wraz z elementami infrastruktury technicznej.

System osadniczy powiatu kolbuszowskiego charakteryzuje zbliżone do centralnego położenie jego stolicy, otoczonej szybko rozrastającym się wiankiem wsi z których największe przekroczyły już liczbę 2000 mieszkańców (Cmolasy, Kolbuszowa Górna, Kolbuszowa Górna, Krzątka, Majdan Królewski, Raniżów, Widelka, Wilcza Wola, Wola Raniżowska), w tym wychodzących z niej krzyżowo pasm zabudowy: w układzie równoleżnikowym wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 875 oraz w układzie południkowym wzdłuż drogi krajowej nr 9.

Zgodnie z hierarchią ośrodków miejskich województwa podkarpackiego w PZPWP Kolbuszowa zaliczana jest do miast o dobrych podstawach rozwoju, opartych na funkcjach administracyjno-usługowych oraz przemysłowych, zapewniającym dostęp do usług i dóbr publicznych o standardzie powiatowym. Wymagającym jednak wsparcia w zakresie rozwoju funkcji ponadlokalnych oraz wdrożenia programu rewitalizacji. Pozostałe ośrodki gminne są miejscowościami zapewniającymi dostęp do usług i dóbr publicznych jedynie w podstawowym zakresie. Obszary aktywności pozarolniczej obejmujące tereny o funkcji produkcyjno-usługowej występują głównie w Kolbuszowej.

Kolbuszowska Podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO – Park Mielec, obejmuje trzy działki o łącznej powierzchni 7,99 ha. Grunty zlokalizowane są w północno-wschodniej części Kolbuszowej, po wschodniej stronie traktacji PKP, w sąsiedztwie istniejącej zabudowy przemysłowo-usługowej i przeznaczone dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorców.

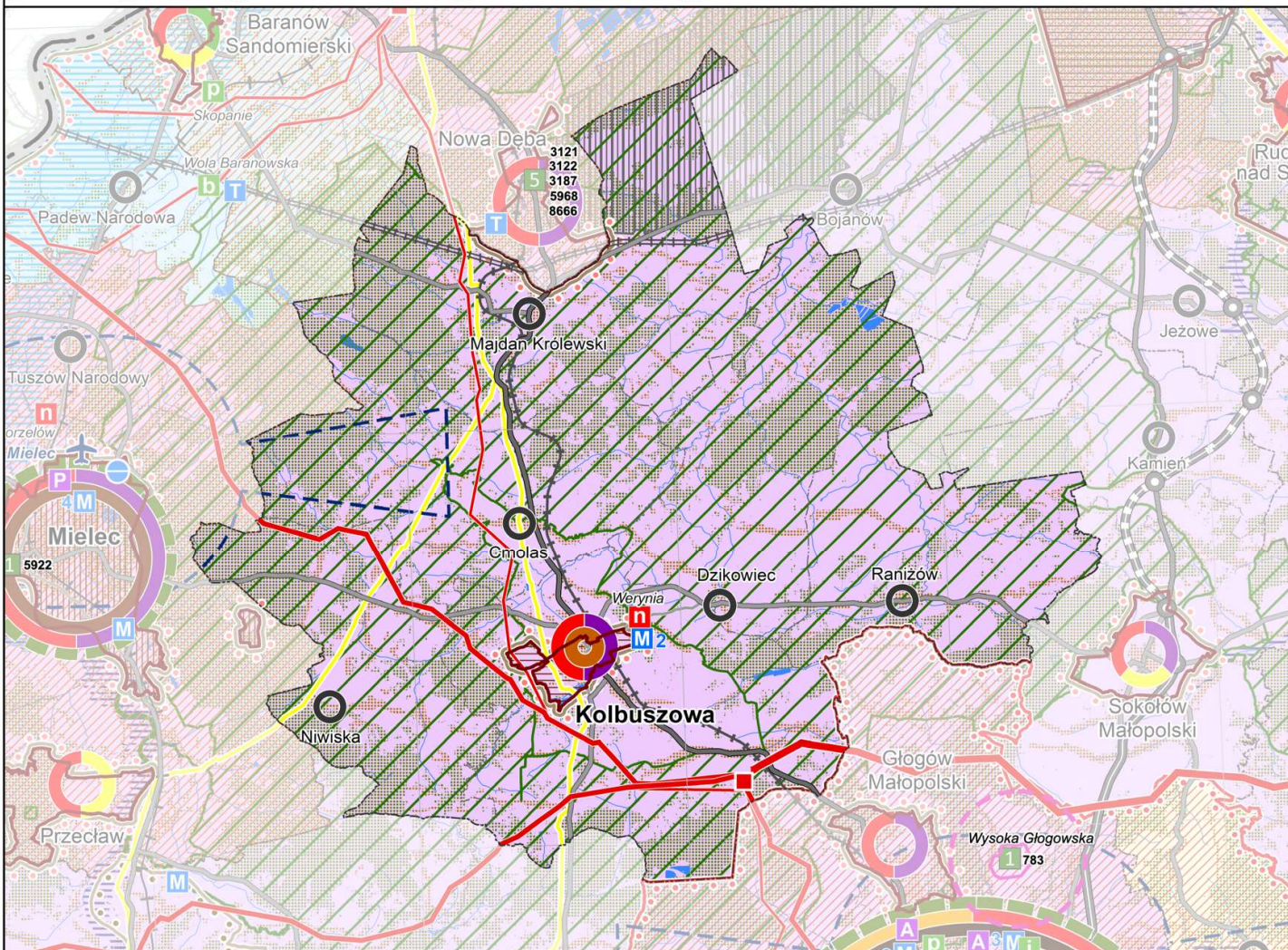
Pozawydziałowy Zamiejscowy Instytut Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych Uniwersytetu Rzeszowskiego mieszczący się w Werynii zajmuje się badaniami z zakresu biotechnologii, ekotoksykologii, fizjologii roślin, fizjologii i rozrodu zwierząt, botaniki, genetyki, kształci ok. 300 studentów rocznie.

Ryc. 53. Powiat kolbuszowski – Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie PBPP w Rzeszowie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2018 r.

POWIAT KOLBUSZOWSKI

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA POWIATU
- GRANICA GMINY

Kolbuszowa OŚRODEK POWIATOWY ZIEMSKI

Cmolas OŚRODEK GMINNY WIEJSKI

Werynia NAZWA MIEJSCOWOŚCI

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- TEREN LEŚNY¹
- TEREN ZURBANIZOWANY

WODY POWIERZCHNIOWE²

- ZBIORNIK WODNY
- RZĘKA / POTOK

DROGI

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- INNA DROGA

LINIE KOLEJOWE

- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- LINIA KOLEJOWA SZEROKOTOROWA

SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- LINIA ENERGETYCZNA 750 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 400 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 220 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU REGIONALNYM

HIERARCHIA OŚRODKÓW MIEJSKICH WG KPZK 2030

- LOKALNY

PROGNOZA LUDNOŚCI W MIASTACH WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA ROK 2030

PONIŻEJ 10 000

GLÓWNE FUNKCJE OŚRODKÓW MIEJSKICH

- ADMINISTRACYJNO - USŁUGOWA
- PRZEMYSŁOWA

OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU PONADREGIONALNYM

- WIEJSKI OBSZAR FUNKCJONALNY

OBSZARY FUNKCJONALNE O ZNACZENIU REGIONALNYM

- OBSZAR FUNKCJONALNY INNOWACYJNEGO PRZEMYSŁU

OŚRODKI / OBSZARY / PRZEWIDZIANE DZIAŁANIA DZIAŁANIA W OBRĘBIE OŚRODKÓW MIEJSKICH

- OŚRODEK LOKALNY WYMAGAJĄCY WSPARCIA FUNKCJI PONADLOKALNYCH
- OŚRODEK MIEJSKI NA TERENIE KTÓREGO PRZEWIDUJE SIĘ REWITALIZACJĘ

OBSZARY WYMAGAJĄCE SZCZEGÓLNEGO DZIAŁANIA W ZAKRESIE: OCHRONY PRZYRODY

- OBSZAR OBJĘTY RÓŻNYMI FORMAMI OCHRONY PRZYRODY
- OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA
- TEREN ZAMKNIĘTY - POLIGON WOJSKOWY

LOTNISK

- POWIERZCHNIE OGRANICZAJĄCE W OTOCZENIU LOTNISKA

OBIEKTY O FUNKCJI PONADLOKALNEJ POŁOŻONE POZA OŚRODKAMI MIEJSKIMI

OBIEKTY INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- NAUKOWO-DYDAKTYCZNE

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE⁶

- SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA EURO-PARK MIELEC
- LICZBA KOMPLEKSÓW

¹ na podstawie danych przekazanych przez Bank Danych o Lasach, 2017 r.

² na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski wykonanej przez IMGW

⁶ pokazano lokalizację kompleksów w podstrefach

3.2.2. Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Pod względem fizyczno-geograficznym powiat kolbuszowski położony jest w środkowej części Kotliny Sandomierskiej, w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego, obejmując prawie 2/3 jego powierzchni.

Użytki rolne na Powiatu Kolbuszowskiego stanowią około 37% całego jego obszaru. Dominują wśród nich gleby bielcowe - III, IV oraz V klasy bonitacyjnej. Powierzchnia lasów na terenie Powiatu Kolbuszowskiego wynosi 27 760 ha, co daje lesistość na poziomie 35%. Tereny leśne rozlokowane są pierścieniem wokół Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz w kilku kompleksach wewnętrznych na terenach stanowiących pozostałości pradawnej Puszczy Sandomierskiej.

Różne formy ochrony przyrody obejmują swoim zasięgiem prawie całą powierzchnię powiatu poza miastem Kolbuszowa oraz terenami bezpośrednio przyległymi:

- Obszary Natura 2000:
 - PLB180005 Puszcza Sandomierska, obszar specjalnej ochrony ptaków o pow. 129 116 ha – część na terenie powiatu na terenie gmin: Kolbuszowa, Cmolas, Raniżów, Dzikowiec, Majdan Królewski, Niwiska,
 - PLH180055 Enklawy Puszczy Sandomierskiej, specjalny obszar ochrony siedlisk o pow. 7 952 ha – część w gminie Majdan Królewski;
- Rezerваты przyrody:
 - Zabłocie, część w gm. Kolbuszowa,
 - Jaźwiana Góra, gm. Cmolas;
- Obszary Chronionego Krajobrazu:
 - Sokołowsko-Wilczowski Obszar Chronionego Krajobrazu, 24 276 ha – część na terenie powiatu na terenie gmin: Cmolas, Kolbuszowa, Raniżów, Dzikowiec,
 - Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowski Obszar Chronionego Krajobrazu, 49 706 ha – część na terenie powiatu na terenie gmin: Cmolas, Kolbuszowa, Niwiska;
- 16 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 199,7 ha;
- 48 pomników przyrody.

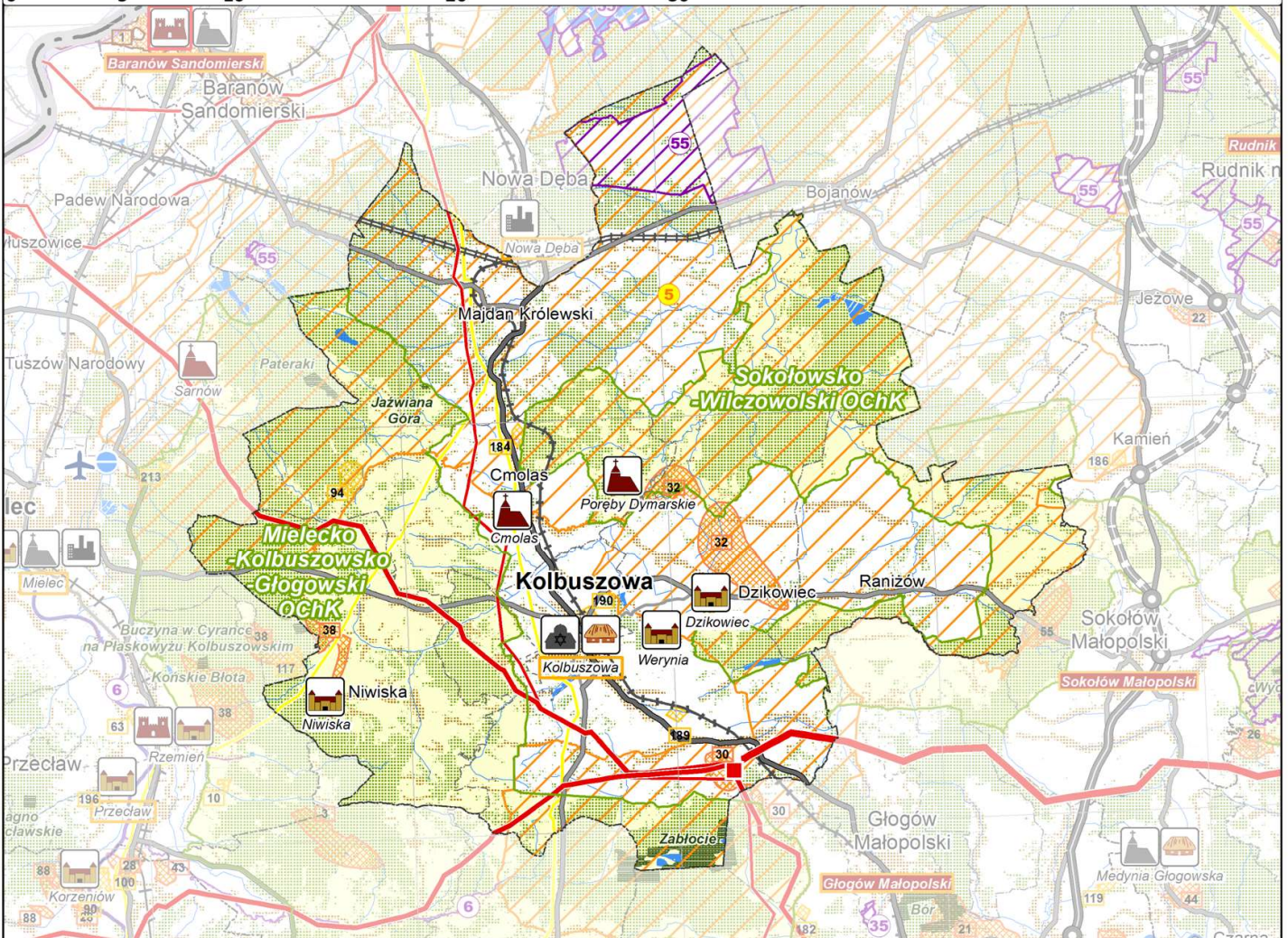
Na obszarze powiatu zlokalizowane są złoża kopalin pospolitych, tj. kruszyw naturalnych, surowców ilastych czy torfów oraz podstawowych tj. gazu ziemnego.

Ryc. 54. Powiat kolbuszowski – Środowisko przyrodnicze i kulturowe

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie PBPP w Rzeszowie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2018 r.

POWIAT KOLBUSZOWSKI

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I KULTUROWE

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA POWIATU
- GRANICA GMINY
- GRANICA MIASTA

Kolbuszowa OŚRODEK POWIATOWY ZIEMSKI
 Dzikowiec OŚRODEK GMINNY WIEJSKI

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- TEREN LEŚNY¹
- TEREN ZURBANIZOWANY
- TEREN ROLNY / INNY

WODY POWIERZCHNIOWE²

- ZBIORNIK WODNY
- RZĘKA / POTOK

DROGI

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- INNA DROGA

LINIE KOLEJOWE

- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- LINIA KOLEJOWA SZEROKOTOROWA

SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- LINIA ENERGETYCZNA 750 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 400 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 220 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU REGIONALNYM

OBSZARY OCHRONY PRZYRODY I KRAJOBRAZU

- REZERWAT PRZYRODY
- OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
- NATURA 2000 - OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW
- NATURA 2000 - SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK / W TYM WZDŁUŻ DOLIN RZECZNYCH

OBZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW

- PUSZCZA SANDOMIERSKA

SPECJALNE OBSZARY OCHRONY SIEDLISK

- ENKLAWY PUSZCZY SANDOMIERSKIEJ

OBZARY WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN³

O ZNACZENIU STRATEGICZNYM

- GAZ ZIEMNY I ROPA NAFTOWA

POZOSTAŁYCH KOPALIN WAŻNYCH DLA REGIONALNEJ GOSPODARKI SUROWCOWEJ

- SUROWCE SKALNE I INNE

DZIEDZICTWO KULTUROWE WYBRANE ZASOBY O ZNACZENIU PONADREGIONALNYM I REGIONALNYM

- BUDOWNICTWO SAKRALNE RZYMSKOKATOLICKIE (DREWNIANE)
- ZABYTEK ARCHITEKTURY REZYDENCJONALNEJ
- BUDOWNICTWO SAKRALNE JUDAISTYCZNE (SYNAGOGI)
- SKANSEN
- NAZWA MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ ZLOKALIZOWANE SĄ OBIEKTY LUB ZAŁOŻENIA OBJĘTE OCHRONĄ
- HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY LUB INNE ZAŁOŻENIE PRZESTRZENNE WSKAZANE DO REWALORYZACJI

¹ na podstawie danych przekazanych przez Bank Danych o Lasach, 2017 r.
² na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski wykonanej przez IMGW

³ na podstawie danych PIG-PIB w Warszawie, grudzień 2017 r.
⁴ numer złoża wg tabeli 2 części tekstowej PZPWP

Eksploatowane są trzy złoża: jedno gazu ziemnego „Kupno” w Porębach Kupieńskich, złoża piasków kwarcowych oraz jedno itów ceramiki budowlanej – „Kolbuszowa-Kupno”.

Krajobraz kulturowy powiatu kolbuszowskiego jest materialnym świadectwem jego historii, bogatych i różnorodnych tradycji regionalnych. Istotnym elementem dziedzictwa kulturowego powiatu są pochodzące z XVII wieku drewniane kościoły zachowujące elementy konstrukcji gotyckich. Do grupy tej zaliczyć możemy zachowane kościoły w miejscowościach Cmołas oraz Poręby Dymarskie.

Na przełomie XVIII i XIX wieku powstawały kolonie niemieckie, będące wynikiem akcji prowadzonej przez cesarza Józefa II. Według szczegółowo zaprojektowanych wzorców powstały wówczas: Nowy Dzikowiec – Wildenthal oraz Raniszów – Ranischau. Organizacji tych małych kolonii, towarzyszyła budowa, wartościowych pod względem artystycznym świątyń, wyróżniających się pewnym stypizowaniem projektów, tzw. kościoły józefińskie.

Świadkiem wielokulturowości terenów powiatu kolbuszowskiego są synagogi. Wznoszone według ścisłych reguł – schematu wynikającego z przepisów Talmudu, na zewnątrz zwykle skromne, a we wnętrzach bogato zdobione i wyposażone. Zachowana do dzisiaj XIX wieczna synagoga w Kolbuszowej należy do obiektów w dużym stopniu przekształconych, w wyniku adaptacji do nowych funkcji.

Na przełomie XIX i XX wieku powstało kilka wartościowych założeń dworskich i pałacowych. Do najciekawszych należy zaliczyć: Niwiska, Dzikowiec, Werynię. W grupie tej na uwagę zasługuje też dwór drewniany w Wilczej Woli-Zarudzie. Warto podkreślić, że w skład siedziby szlacheckiej wchodziła – poza pałacem lub dworem – inna zabudowa mieszkalna, a także budynki gospodarcze, usługowe, a nawet produkcyjne (np. spichlerz w Niwiskach), a także założenia parkowe i ogrodowe. Z większych zabytkowych założeń wymienić należy park przypałacowy w Weryni. Zachowały się także parki wiejskie, zabytkowe aleje oraz cmentarze.

Szczególne rozkwit działalności organizacji społecznych, jaki zaobserwować można w okresie autonomii galicyjskiej, zaowocował m.in. dużą ich aktywnością w zakresie wznoszenia własnych siedzib. Na czoło wysuwają się tutaj budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” oraz siedziba Kasy Zaliczkowej, oba w Kolbuszowej.

Inny charakter posiadają nieliczne zachowane reprezentacyjne budynki mieszkalne w typie willi, zlokalizowane najczęściej na obrzeżach miast. Te wznoszone wg projektów architektonicznych obiekty cechuje najczęściej indywidualizm form i malowniczość. Budynki tego typu zachowały się m. in. w Kolbuszowej.

3.2.3. Gospodarka wodno-ściekowa I ochrona wód

Powiat Kolbuszowski położony jest w zlewni rzeki Łęg, która jest prawobrzeżnym dopływem Wisły. Głównymi ciekami są dopływy rzeki Łęg: na zachodzie Przyrwa, na wschodzie Zyzoga. Niewielkie północne obszary powiatu odwadnia rzeka Trześniówka, a południowe Tuszymka. Wybudowano dwa zbiorniki retencyjne:

- na rzece Dąbrówce w miejscowości Cmolas, o pojemności 10 tys. m³, jeden z czterech planowanych,
- na rzece Łęg w miejscowości Wilcza Wola - zbiornik wodny "Maziarnia" o pojemności 4,2 mln m³. Wysokość piętrzenia wody sięgająca 8,5 m pozwoliła na uruchomienie elektrowni zaliczanej do obiektów małej mocy (do 500 kV).

Na terenie powiatu nie występują tereny zalewowe z rzek. Poldery zalewowe przewidziane są na wypadek wystąpienia wody ze zbiornika w Wilczej Woli. W okresach wiosennych, letnich (nawalne opady deszczu) i jesiennym występują z koryt rzeki Przyrwa-Nil, Świerczówka, Zyzoga, powodując zalewanie użytków rolnych i podtapianie budynków. Zagrożone są, niektóre obszary w gminie Kolbuszowa oraz okolice zbiornika „Maziarnia”. Zachodnie obszary powiatu kolbuszowskiego znajdują się w obrębie wody 100-letniej Wisłoki. Ryzyko powodziowe na tym terenie generuje niewystarczająca infrastruktura przeciwpowodziowa rzeki Wisłoka w powiecie mieleckim.

Na obszarze powiatu znajdują się fragmenty dwóch zbiorników wód podziemnych:

- GZWP nr 426 „Dolina Kopalna Kolbuszowa” - zbiornik czwartorzędowy o powierzchni 60 km², z czego 20 km² na terenie powiatu, w gminach: Kolbuszowa, Cmolas, Dzikowiec, Majdan Królewski. Zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 16 800 tys. m³/d. Na powierzchni zbiornika oraz wokół niego wyznaczono obszary wysokiej i najwyższej ochrony (OWO o powierzchni 10 km², ONO o powierzchni 30 km²).
- ZWP nr 425 „Dębica - Stalowa Wola - Rzeszów” - zbiornik czwartorzędowy o powierzchni 1500 km², zlokalizowany w zachodnich obszarach powiatu, w gminach: Niwiska, Majdan Królewski, Cmolas. Szacowane zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 140 tys. m³/d. Wyznaczono obszary wysokiej i najwyższej ochrony (OWO o powierzchni 1317 km², ONO o powierzchni 2000 km²).

Dla ujęć wód podziemnych w Hucie Komorowskiej, Cmolasie - Poręby Dynarskie i Widełce wyznaczone zostały strefy ochronne.

Na terenie powiatu wyznaczono (stan w 2019 r.) następujące aglomeracje, które powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków:

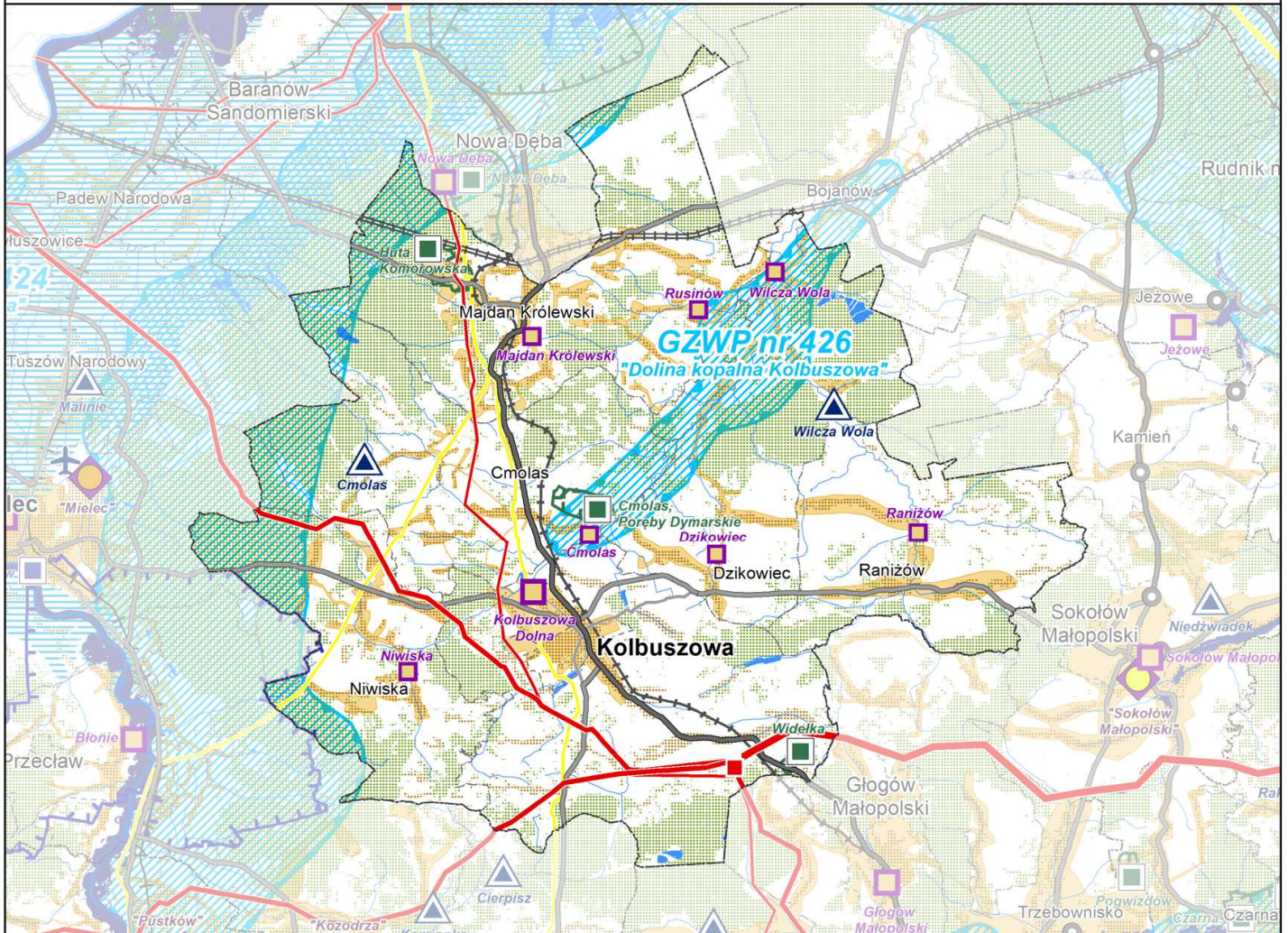
- „Kolbuszowa Dolna”, o równoważnej liczbie mieszkańców 12 955 RLM. Obejmuje miejscowości: Kolbuszowa, Kolbuszowa Dolna, Kolbuszowa Górna, Świerczów i Nowa Wieś. Oczyszczalnia w Kolbuszowej Dolnej - biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu (N), fosforu (P) spełniająca standardy odprowadzanych ścieków dla aglomeracji < 100 000 RLM. Procent skanalizowania w aglomeracji wynosi ok. 98,1 %.
- „Cmolas”, o równoważnej liczbie mieszkańców 5 702 RLM. Obejmuje miejscowości: Cmolas, Hadykówka, Trzęsówka, Ostrowy Tuszowskie, Ostrowy Baranowskie, Jagodnik. Oczyszczalnia ścieków w Cmolasie - biologiczna bez usuwania biogenów, spełniająca standardy odprowadzanych ścieków. Procent skanalizowania w aglomeracji wynosi ok. 98,2 %.
- „Niwiska”, o równoważnej liczbie mieszkańców 5 050 RLM. Obejmuje miejscowości: Niwiska, Trześń, Hucina, Kosowy, Przyłęk i Siedlanka (wszyscy mieszkańcy). Oczyszczalnia w Trześni, gm. Niwiska -mechaniczno-biologiczna bez usuwania biogenów, spełniająca standardy odprowadzanych ścieków.
- „Wilcza Wola”, o równoważnej liczbie mieszkańców 5 686 RLM. Obejmuje miejscowości: Dzikowiec, Nowy Dzikowiec, Kopcie, Mechowiec, Lipnica i Wilcza Wola. Dwie oczyszczalnie ścieków w Wilczej Woli i Nowym Dzikowcu - obie mechaniczno – biologiczne. Procent skanalizowania wynosi ok. 90 %.
- „Krzątki”, o równoważnej liczbie mieszkańców 4 378 RLM. Obejmuje miejscowości: Brzostowa Góra, Krzątka, Rusinów, Wola Rusinowska. Oczyszczalnia ścieków w Rusinowie, gm. Majdan Królewski. Oczyszczalnia biologiczna bez usuwania biogenów, spełniająca standardy odprowadzanych ścieków. Procent skanalizowania w aglomeracji wynosi ok. 92 %.
- „Raniżów”, o równoważnej liczbie mieszkańców 4 830 RLM. Obejmuje miejscowości: Raniżów, Wola Raniżowska, Staniszewskie, Zielonka. (98,6%) Oczyszczalnia ścieków w Rażniowie - mechaniczno-biologiczna bez usuwania biogenów, spełniająca standardy odprowadzanych ścieków.
- „Majdan Królewski”, o równoważnej liczbie mieszkańców 5 260 RLM. Obejmuje miejscowości: Raniżów, Wola Raniżowska, Staniszewskie i Zielonka (wszyscy mieszkańcy). Oczyszczalnia ścieków w Majdanie Królewskim - mechaniczno-biologiczna bez usuwania biogenów, spełniająca standardy odprowadzanych ścieków.

Ryc. 55. Powiat kolbuszowski – Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona wód

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie PBPP w Rzeszowie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2018 r.

POWIAT KOLBUSZOWSKI

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA I OCHRONA WÓD

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA POWIATU
- GRANICA GMINY

Kolbuszowa OŚRODEK POWIATOWY ZIEMSKI

Dzikowiec OŚRODEK GMINNY WIEJSKI

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- TEREN LEŚNY¹
- TEREN ZURBANIZOWANY

WODY POWIERZCHNIOWE²

- ZBIORNIK WODNY
- RZĘKA / POTOK

DROGI

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- INNA DROGA

LINIE KOLEJOWE

- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM
- LINIA KOLEJOWA SZEROKOTOROWA

SIECI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- LINIA ENERGETYCZNA 750 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 400 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- LINIA ENERGETYCZNA 220 kV ZE STACJĄ ROZDZIELCZĄ
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU REGIONALNYM

ISTNIEJĄCE ZBIORNIKI

- ZBIORNIK MAŁEJ RETENCJI
- Cmolas**

OBSZARY OCHRONY WÓD³

- GŁÓWNY ZBIORNIK WÓD PODZIEMNYCH
- 426**

UJĘCIA WÓD⁴

- UJĘCIE WODY PODZIEMNEJ Z USTANOWIONĄ STREFĄ OCHRONNĄ
- Widelka**
- GRANICA TERENU OCHRONY POŚREDNIEJ UJĘCIA WODY PODZIEMNEJ

OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

- OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH O ŚREDNIEJ PRZEPUSTOWOŚCI POWYŻEJ 1000 M³/D
- Kolbuszowa Dolna**
- OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH O ŚREDNIEJ PRZEPUSTOWOŚCI PONIŻEJ 1000 M³/D
- Ranizów**

OBSZAR AGLOMERACJI

- AGLOMERACJA

OBSZAR PRZECIWDZIAŁANIA I USUWANIA NEGATYWNYCH SKUTKÓW POWODZI⁴

- OBSZAR NARAŻONY NA ZALANIE W PRZYPADKU ZNISZCZENIA LUB USZKODZENIA WAŁU PRZECIWPOWODZIOWEGO

¹ na podstawie danych przekazanych przez Bank Danych o Lasach, 2017 r.
² na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski wykonanej przez IMGW

³ na podstawie danych PIG-PIB w Warszawie, luty 2017 r.
⁴ na podstawie danych przekazanych przez PGW Wody Polskie

3.2.4. Komunikacja i infrastruktura techniczna

Przez powiat kolbuszowski przebiega trasa o charakterze tranzytowym: DK9 – przebiegająca przez Kolbuszową droga krajowa klasy GP, Rzeszów – Radom, która jest częścią międzynarodowej trasy E371.

Podstawowy układ drogowy uzupełniają drogi wojewódzkie (planowana klasa G):

- DW872: Baranów Sandomierski - Majdan Królewski – Krzętka – Nisko,
- DW875: Mielec – Kolbuszowa Dolna – Leżajsk,
- DW987: Kolbuszowa – Sędziszów Małopolski.

Układ infrastruktury kolejowej na obszarze powiatu tworzą linie kolejowe:

- nr 71: magistralna, łącząca Ocice (Tarnobrzeg) z Rzeszowem, jednotorowa z mijanką w Majdanie Królewskim, w trakcie elektryfikacji. Na linii do obsługi podróży jedna stacja kolejowa i siedem przystanków osobowych.
- nr 65: szerokotorowa, nieelektryfikowana, od Granicy Państwa do Sławkowa, dawniej znana pod nazwą Linia Hutniczo-Siarkowa. Przebiega przez północne obrzeża powiatu, ma charakter wyłącznie towarowy, na terenie powiatu nie posiada urządzeń i miejsc do obsługi towarów.

W południowej części powiatu zlokalizowany jest jeden z głównych układów rozdzielczych krajowego systemu energetycznego – GPZ Rzeszów Systemowa (Wisetka), z którego wychodzą linie energetyczne o napięciu 750 kV, 400 kV, 200 kV oraz 110 kV. GPZ ma charakter węzła rozdzielczego na poziomie międzynarodowym. Spina on systemy energetyczne Polski, Ukrainy i Węgier. Linia elektroenergetyczna 750 kV łącząca GPZ Rzeszów z elektrownią jądrową Chmielnicka na Ukrainie) w dniu dzisiejszym nie jest eksploatowana, trwają starania o jej ponowne uruchomienie.

W powiecie kolbuszowskim w Wilczej Woli, na zbiorniku „Maziarnia” na rzece Łęg, funkcjonuje elektrownia wodna zaliczana do obiektów małej mocy (do 500 kW).

Przez teren powiatu przebiegają dwa gazociągi średniego ciśnienia: DN 250/300 przez Kolbuszową na trasie Sędziszów – Sandomierz oraz DN 200 Dębica – Majdan Królewski. Na terenie gm. Kolbuszowa eksploatowane jest złożo gazu Kupno przesyłające gaz do krajowej sieci gazowej.

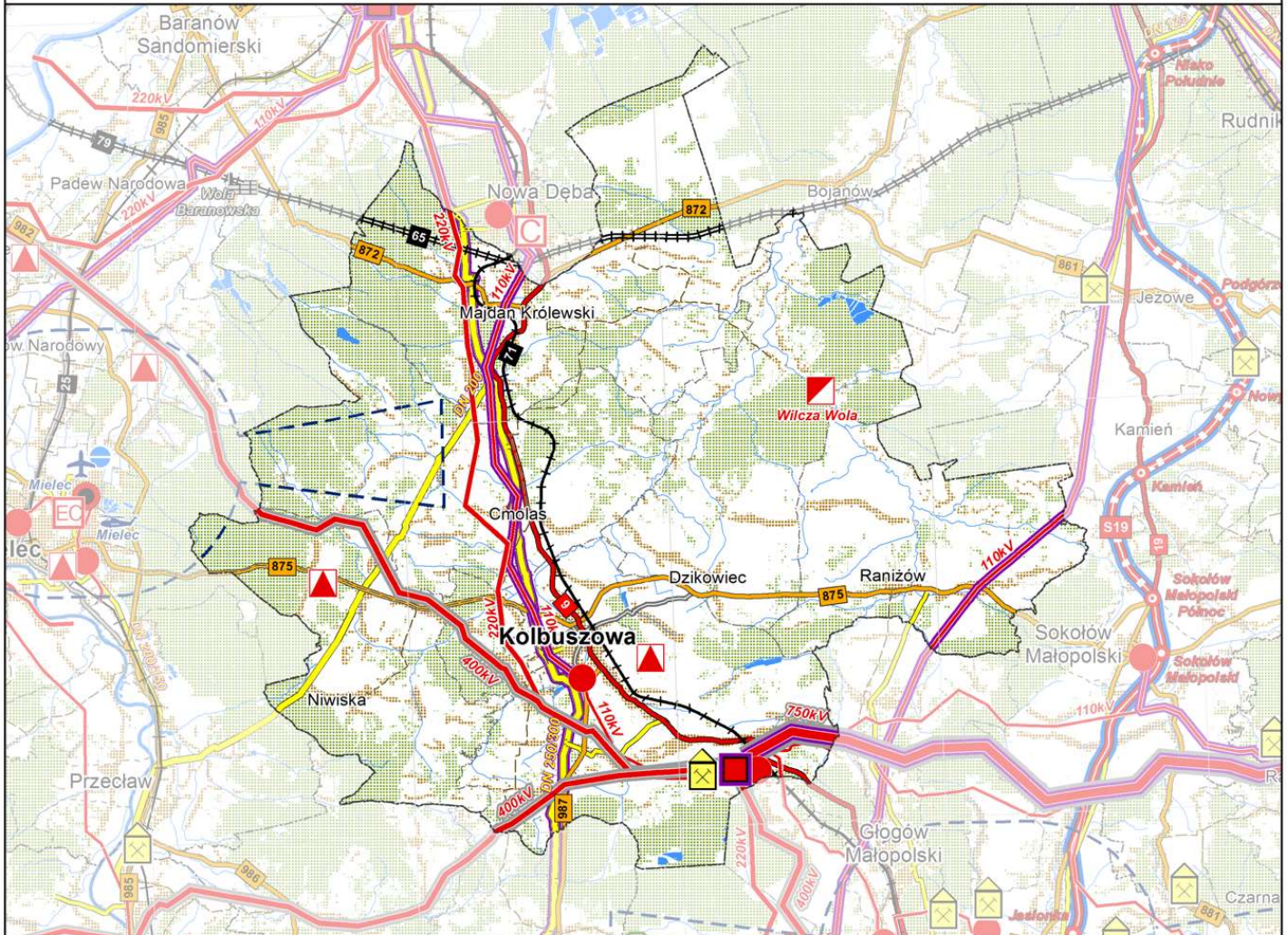
Na obszarze powiatu funkcjonuje jeden teren zamknięty (poligon) oraz jeden teren o ograniczonej możliwości użytkowania (strefa nalotu na pas lotniska).

Ryc. 56. Powiat kolbuszowski – Komunikacja i infrastruktura techniczna

Rysunek na następnej stronie. Źródło: Opracowanie PBPP w Rzeszowie, wyciąg z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego 2030, sierpień 2018 r.

POWIAT KOLBUSZOWSKI

KOMUNIKACJA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

- GRANICA POWIATU
- GRANICA GMINY
- GRANICA MIASTA

Kolbuszowa OŚRODEK POWIATOWY ZIEMSKI

- Dzikowiec OŚRODEK GMINNY WIEJSKI

UŻYTKOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW

- TEREN LEŚNY¹
- TEREN ZURBANIZOWANY
- TEREN ROLNY / INNY

WODY POWIERZCHNIOWE²

- ZBIORNIK WODNY
- RZEKA / POTOK

DROGI

- DROGA KRAJOWA
- DROGA WOJEWÓDZKA
- INNA DROGA

LINIE KOLEJOWE

- LINIA KOLEJOWA O ZNACZENIU PAŃSTWOWYM NIEELEKTRYFIKOWANA
- LINIA KOLEJOWA SZEROKOTOROWA
- NUMER LINII KOLEJOWEJ

LOTNISKA

- POWIERZCHNIE OGRANICZAJACE W OTOCZENIU LOTNISKA

ELEMENTY SIECI TRANSEUROPEJSKIEJ

- SIEĆ TEN-E
- SIEĆ SZEROKOPASMOWA eTEN

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- LINIA ENERGETYCZNA 750 kV
- LINIA ENERGETYCZNA 400 kV
- LINIA ENERGETYCZNA 220 kV
- LINIA ENERGETYCZNA 110 kV
- MAŁA ELEKTROWNIA WODNA
- MAŁA ELEKTROWNIA WODNA
- ELEKTROWNIA / FARMA WIATROWA
- STACJA ROZDZIELCZA NN/WN 750 I 400 kV/110kV, 400kV/110kV, 220kV/110kV
- GŁÓWNY PUNKT ZASILANIA (GPZ) KOMUNALNY ZE STACJĄ REDUKCYJNĄ 110kV/SN
- OŚRODEK ZBIORU GAZU
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU REGIONALNYM
- GAZOCIĄG O ZNACZENIU LOKALNYM
- OBIEKTY / SIECI INFRASTRUKTURY PRZEWIDZIANE DO ROZBUDOWY I PRZEBUDOWY

¹ na podstawie danych przekazanych przez Bank Danych o Lasach, 2017 r.

3.2.5. Energetyka ze źródeł odnawialnych

Rozwój technologii spowodował pojawienie się nowego elementu w systemie elektroenergetycznym, tzw. prosumentów. Prosument jest to odbiorca, który produkuje energię we własnym zakresie (w przypadku niedoboru pobiera energię z sieci, a w przypadku nadwyżki oddaje ją do sieci). Rozwój rynku prosumenta wymusił szereg zmian, z których najważniejsze dotyczyły systemów zarządzania energetyką, technologii oraz obowiązującego prawa. Spowodował de facto budowę nowej filozofii systemu wytwórczego energii, opartego w dużym stopniu na źródłach odnawialnych.

Powiat Kolbuszowski zaliczany jest do grupy powiatów o średnim potencjale energetycznym w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

Energetyka wiatrowa. Według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej opracowanych dla określenia stref energetycznych wiatru w Polsce (okres obserwacyjny 1971-2000), obszar powiatu kolbuszowskiego znalazł się w strefie III - o średnio korzystnych warunkach dla rozwoju energetyki wiatrowej. Potencjał techniczny energetyki wiatrowej na obszarze powiatu oszacowany został na 400 do 800 GWh.

Na terenie Gminy Kolbuszowa funkcjonuje farma wiatrowa Werynia (dwie instalacje) - o moc przyłączeniowej (zainstalowanej) - 0,25 MW. Farma podłączona jest do sieci SN PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów.

Energetyka wodna. Sieć hydrologiczna powiatu kolbuszowskiego zdominowana jest przez zlewnię rzeki Łęg, w górnym biegu funkcjonującą pod nazwą Przyrwa. Pod względem zasobów energetyczny w Wojewódzkim Programie Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego, zaliczono ją do kategorii „Rzeki niskiego poziomu energetycznego i potoki”, a jej potencjał energetyczny oszacowano na – przepływ $Q = 1,5 \text{ m}^3 / \text{s}$. Jednocześnie uznano, że rzeki tego powiatu nie rokują szans na lokalizację siłowni o mocy użytecznej większej od 0,5 MW. Możliwe jest jedynie poszukiwanie, w gminach obejmujących te rzeki, lokalizacji dla małych generacji o znaczeniu lokalnym, takich jak jedyna funkcjonująca na terenie powiatu hydroelektrownia w Wilczej Woli o mocy 53 KW.

Energetyka geotermalna. Powiat leży w obszarze o niekorzystnych warunkach geotermalnych. Wody geotermalne zlokalizowane w jego granicach, zostały zaliczone do strefy C, tzn. poniżej 1 MW mocy technicznej minimalnej.

Na podstawie przeprowadzonych analiz wstępnych uznano, że budowa instalacji geotermalnych na terenie Powiatu Kolbuszowskiego nie jest aktualnie uzasadniona. Istnieje natomiast możliwość wykorzystania energii wód podskórnych i ciepła ziemi

przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Urządzenia te mają zwykle niewielką moc, od kilkunastu do kilkudziesięciu kW i służą do ogrzewania domków jednorodzinnych, czasami niewielkich firm lub zakładów.

Energia słoneczna. Pod względem możliwości wykorzystania energii z promieniowania słonecznego warunki na obszarze powiatu kolbuszowskiego należą do korzystnych, są lepsze niż przeciętne w Polsce. Według „Mapy nasłonecznienia Polski” całkowite promieniowanie słoneczne wynosi na tym obszarze około 1100 kWh/m² na dobę. Zgodnie z zapisami „Wojewódzkiego Programu Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego” na terenie Powiatu Kolbuszowskiego potencjał techniczny energetyki słonecznej zawiera się w przedziale od 26 do 35 MW. Warunki te pozwalają na stosowanie z powodzeniem urządzeń do pozyskiwania, przetwarzania w ciepło użytkowe i magazynowania energii słonecznej.

Wysokie koszty inwestycji oraz ryzyko konfliktów społecznych powodują, iż rozwój energetyki solarnej na terenie powiatu nie jest adekwatny do jego potencjału technicznego. W szczególności brak jest inwestycji o dużym potencjale energetycznym (powyżej 0,5 MW).

Energia odpadowa (biomasa, gaz wysypiskowy). Na terenie powiatu Kolbuszowskiego istnieje możliwość wykorzystania biomasy na cele energetyczne. Potencjał techniczny biomasy leśnej szacowany jest na 20 do 40 GWh, natomiast potencjał techniczny biomasy z roślin energetycznych na 100 do 200 GWh. Do tej pory na większą skalę nie prowadzono na terenie powiatu upraw energetycznych. Istnieje również możliwości wykorzystania na potrzeby energetyczne potencjałów tkwiących w produkcji biogazu rolniczego (1 do 5 GWh) oraz z osadów ściekowych.

Na obszarze Powiatu Kolbuszowskiego funkcjonuje jedna instalacja produkująca energię z biomasy (odpady leśne, rolne i ogrodnicze) o mocy 0,57 MW.

W warunkach powiatu kolbuszowskiego do źródeł odnawialnych o największym potencjale ekonomicznym należy zaliczyć energię wiatru i słońca, a także wykorzystanie biomasy i biogazu. Z przeprowadzonych do tej pory badań i analiz wynika jednak, iż ze względu na duże ryzyko konfliktów społecznych będą one miały jedynie lokalne znaczenie. Ze względu na rozproszenie źródeł odnawialnych będzie musiało nastąpić przystosowanie powiatowej sieci przesyłowej i dystrybucyjnej do odbioru energii z tych źródeł.

Zadaniem planowania przestrzennego w tym obszarze jest wyznaczenie stref dla rozwoju energetyki wiatrowej (na poziomie powiatowym i gminnym) oraz solarnych.

3.3. Warunki życia mieszkańców

3.3.1. Warunki mieszkaniowe

Warunki mieszkaniowe w powiecie kolbuszowskim, podobnie jak w całym kraju, ulegają stopniowej poprawie. Zasoby mieszkaniowe na koniec 2019 r. wg GUS BDL wynosiły 17,2 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 1 547,7 tys. m² (w 2010 r. było to 1 392,8 tys. m²), z czego tylko 15% zlokalizowane było w miastach (Kolbuszowa).

W 2019 r. na 1 osobę przypadało przeciętnie 24,9 m² powierzchni użytkowej mieszkań (w 2010 r. 22,1 m²). Wskaźnik ten był na obszarze powiatu zróżnicowany w niewielkim stopniu i wynosił od 22,5 m² na 1 mieszkańca w gminie Cmolas do 26,1 m² w mieście i gminie Kolbuszowa.

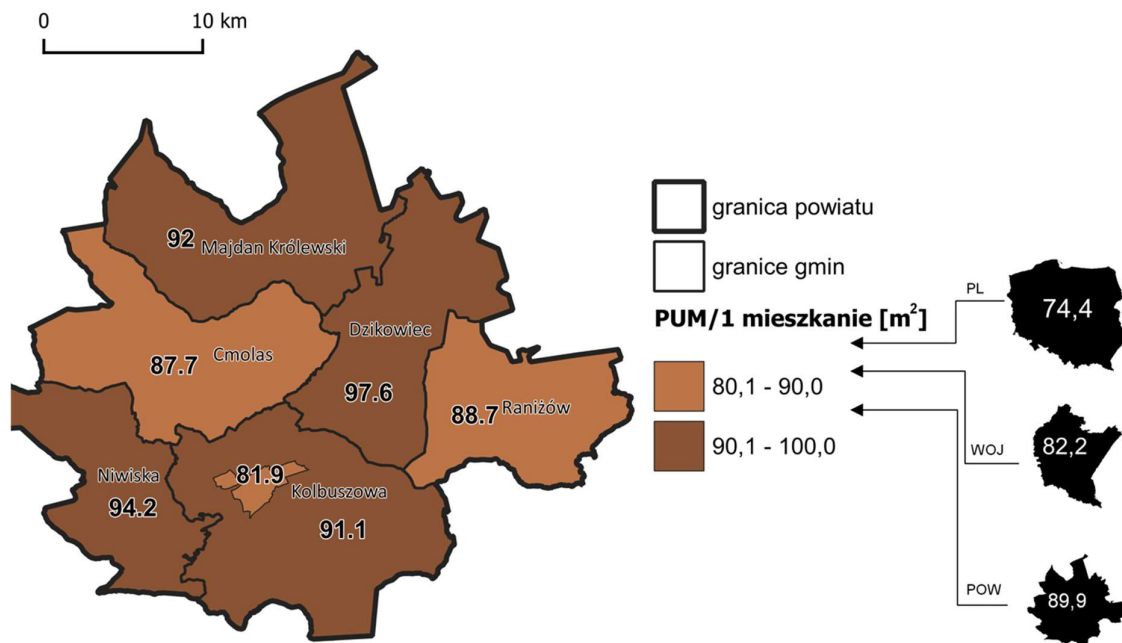
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania jest wysoka - w 2019 r. wyniosła 89,9 m². Wielkość ta wynika z dominacji zabudowy jednorodzinnej i podobne wysokie wartości przyjmuje we wszystkich gminach powiatu – od 81,9 m² (m. Kolbuszowa) do 97,6 m² (gm. Dzikowiec). Przepiętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie wyniosła 3,62 (w 2010 r. 3,92).

Liczba mieszkań komunalnych jest marginalnie niska i ulega dalszemu zmniejszaniu. W 2013 roku było to zaledwie 167 mieszkań o powierzchni 7,1 tys. m² (w 2018 roku 190 mieszkań o powierzchni użytkowej 8,1 tys. m²). Marginalna jest również liczba mieszkań socjalnych. W 2019 r. miasto dysponowało 11 lokalami socjalnymi o łącznej powierzchni 297 m² (2 lokale w 2011 r.). Budownictwo czynszowe, TBS-y, realizowane przy współudziale gminy, na terenie powiatu nie występuje.

Wyposażenie zabudowy mieszkaniowej na obszarze powiatu w urządzenia sieciowe infrastruktury technicznej niekorzystnie odbiega od średnich krajowych. Odsetek ludności korzystającej w 2019 r. z sieci wodociągowej (91,6%) był wprawdzie wyższy niż średnia dla województwa podkarpackiego (81,2%), ale niższy od średniej krajowej (92,2%). Odsetek ludności korzystającej w 2019 r. z sieci kanalizacyjnej (61,8%) był niższy niż średnia dla województwa podkarpackiego (71,1%), które z kolei było nieco niższe od średniej krajowej (71,2%), Z gazu sieciowego korzystał stosunkowo duży odsetek 62,7% ludności.

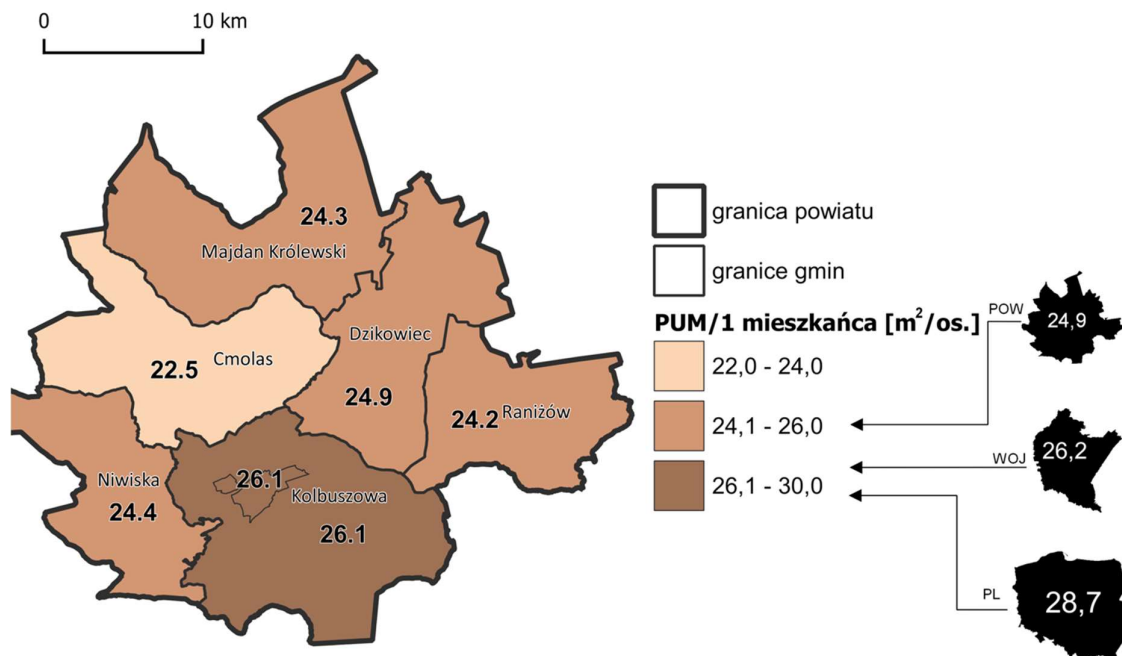
Ze względu na niską gęstość zabudowy wskaźniki długości sieci w stosunku do obsługiwanego obszaru są niekorzystne. W 2019 r. wskaźniki długości rozdzielczej sieci wodociągowej wynosiły: 100,4 km na 100 km² oraz 13,6 km na 10 tys. mieszkańców, a kanalizacyjnej: 102,6 km na 100 km² oraz 20,6 km na 10 tys. mieszkańców. Znajduje to wyraz w kosztach budowy i eksploatacji sieci.

Ryc. 57. Średnia wielkość mieszkań - powierzchnia użytkowa na mieszkanie w 2020 r.

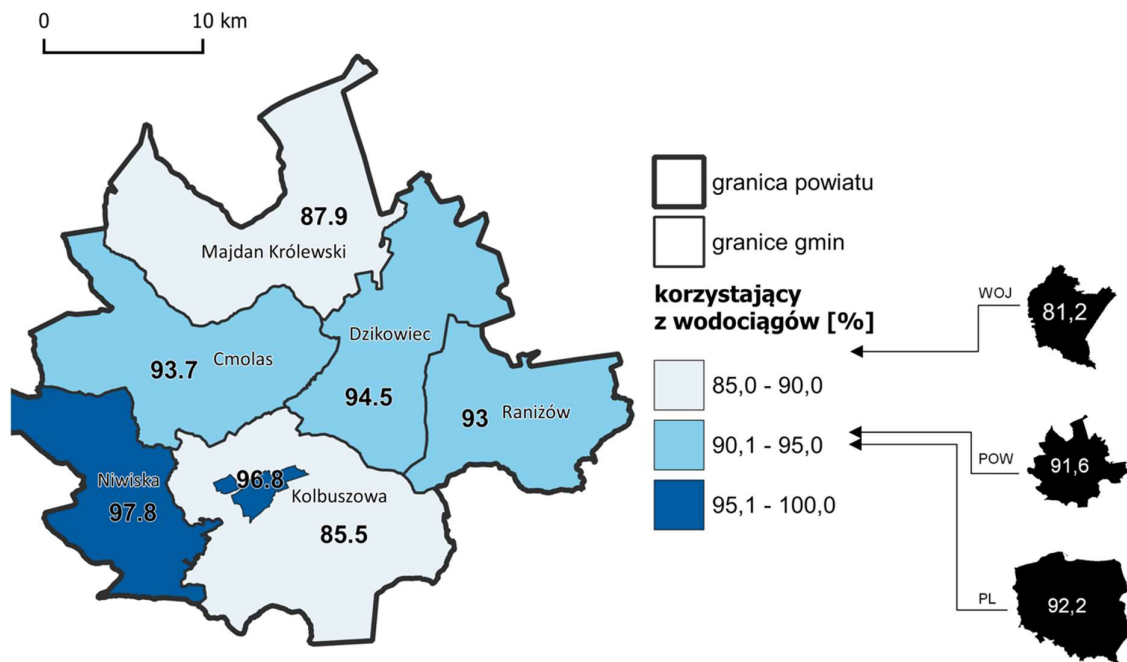
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 58. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.

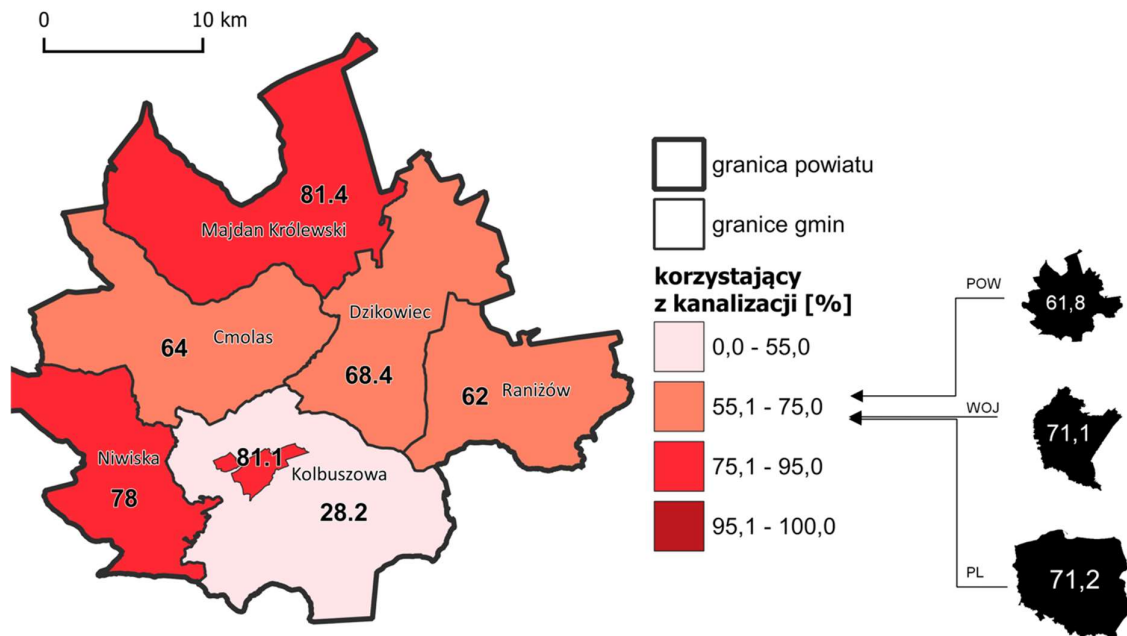
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 59. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ryc. 60. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.

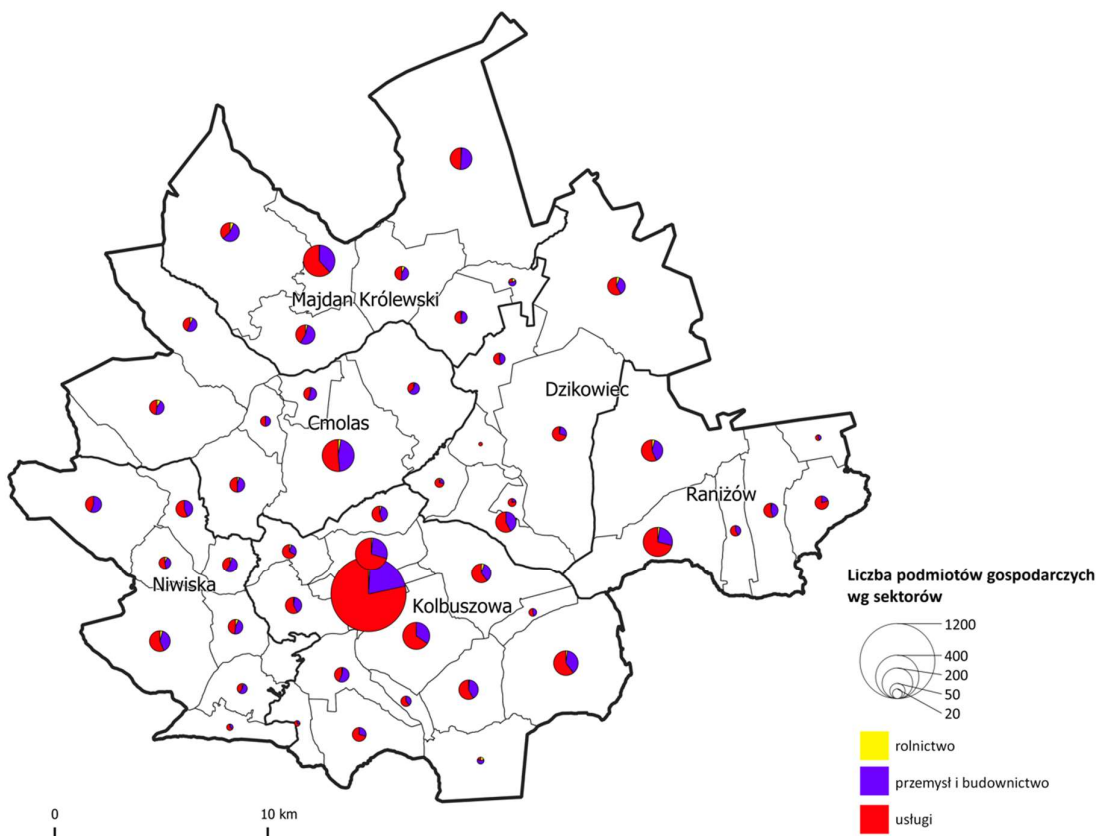
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

3.3.1. Aktywność gospodarcza mieszkańców i miejsca pracy

Na obszarze powiatu kolbuszowskiego w 2020 r. wg danych BDL GUS funkcjonowało ponad 4,3 tys. podmiotów gospodarczych, z czego 96% to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Wg wykazu REGON (31.03.21.) podmiotów aktywnie prowadzących działalność jest w rzeczywistości mniej, ich liczba wynosi 4,2 tys. Większość podmiotów skupiona jest w gminie Kolbuszowa (51%). W samym mieście Kolbuszowa siedzibę miało 29% ogółu podmiotów gospodarczych. Kolejne 19% skupione było w pozostałych miejscowościach gminnych: Cmolas, Majdan Królewski, Raniżów, Niwiska i Dzikowiec. 63% ogółu podmiotów stanowiły usługi, aż 34% przemysł i 2% rolnictwo. W niektórych miejscowościach, w gm. Cmolas i Majdan Królewski podmioty sektora drugiego stanowiły ponad połowę ogółu.

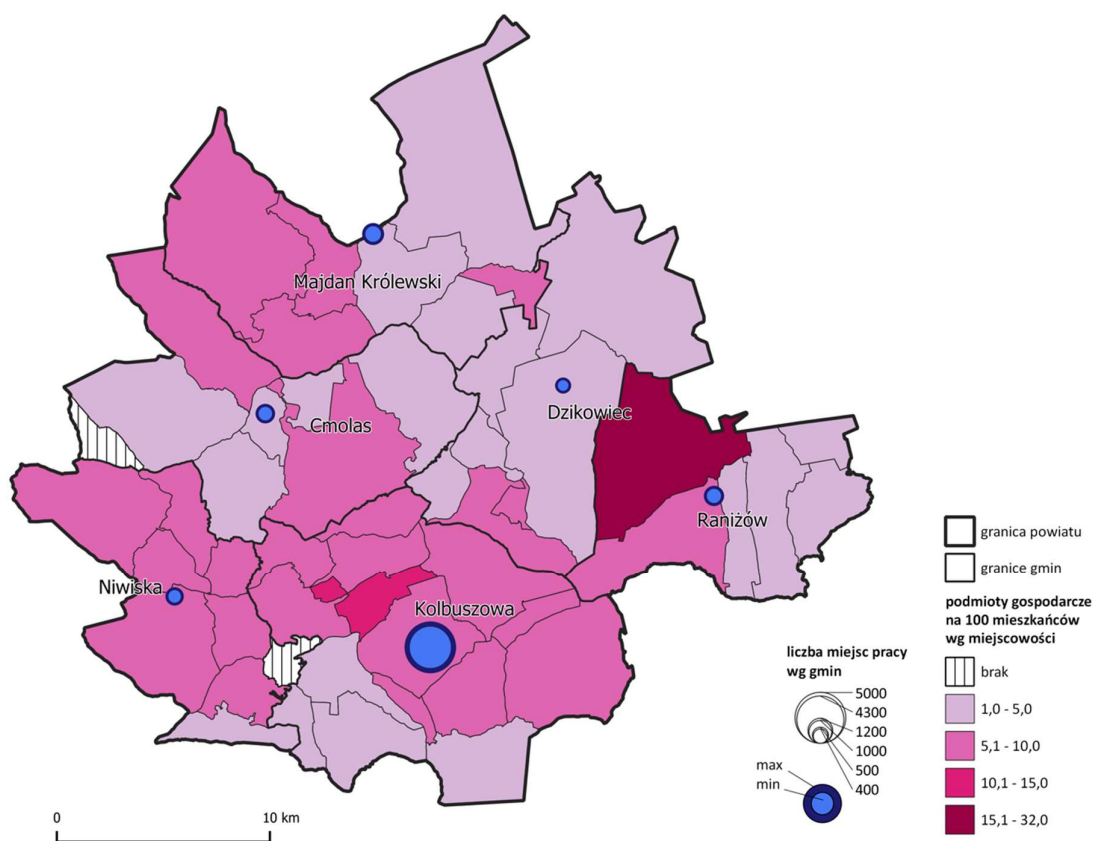
Zestawienie nie obejmuje indywidualnych gospodarstw rolnych, których wg spisu rolnego w 2010 r. było niemal 9 tys. Małe gospodarstwa rolne stanowiły ważny element lokalnej gospodarki. Praca w rodzinnym gospodarstwie rolnym często łączona jest z pracą w innych sektorach gospodarki.

Ryc. 61. Liczba podmiotów gospodarczych wg sektorów w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy REGON

Ryc. 62. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy REGON

Największą liczbę podmiotów gospodarczych względem liczby mieszkańców odnotowano w Woli Raniżowskiej (gm. Raniżów) 31,5 podmiotów/1 mieszkańca oraz w mieście Kolbuszowa 14 podmiotów/1 mieszkańca. Najniższy udział podmiotów na 100 mieszkańców odnotowano w części północno-wschodniej (gm. Dzikowiec, wschodnia część gm. Majdan Królewski) oraz na południowych krańcach powiatu.

Na podstawie wielkości podmiotów gospodarczych (podawanych w przedziałach: do 9; 10-49; 50-245; 250-999; 1000 i więcej pracowników) oszacowano liczbę miejsc pracy. Gdyby liczba miejsc pracy w podmiotach wynosiła tyle ile wynosi minimum dla danego przedziału, wówczas w powiecie funkcjonowałoby około 7,1 tys. miejsc pracy, najwięcej (60% ogółu) w gminie Kolbuszowa. Przy większych wskaźnikach zatrudnienia, przyjmowanych do szacowania miejsc pracy przez GUS, można założyć, że w powiecie może funkcjonować do 8,5 tys. miejsc pracy. Najmniej miejsc pracy oferowały gminy Dzikowiec (0,4-0,5 tys.) i Niwiska (0,5-0,6 tys.).

3.3.2. Warunki wypoczynku, dostęp do terenów zieleni

Przeciętny mieszkaniec Polski dysponuje sporą ilością czasu wolnego, zarówno w dni robocze, jak i w dni weekendowe. Jak wynika z badań czasu wolnego prowadzonych przez GUS młodzież szkolna szacuje swój czas wolny na około 5 do 6 godzin dziennie, natomiast mieszkańcy w wieku aktywności zawodowej dysponują od 3 godz. 30 min. do 4 godz. 45 min. czasu wolnego.² Badania wskazują, że z roku na rok więcej pracujemy i bardziej dbamy o siebie i swoje rodziny, lecz odbywa się to kosztem naszego czasu wolnego, życia towarzyskiego i rozrywek.

Najbardziej powszechnymi sposobami wykorzystania czasu wolnego są niestety bierne formy rekreacji, w szczególności oglądanie telewizji. W 2020 roku statystyczny Polak każdego dnia spędził przed telewizorem 4 godziny i 20 minut, a dodatkowo prawie pół godziny na oglądanie treści wideo na urządzeniach cyfrowych - wynika z danych Nielsen Audience Measurement.³

Najczęstszą formą rekreacji ruchowej są spacery i przejażdżki rowerowe. Spora część mieszkańców jest zainteresowana zajęciami sportowo-rekreacyjnymi oraz ćwiczeniami w klubach gimnastycznych i siłowniach. Analizując dostęp do tych form rekreacji należy na wstępie zauważyć, że aktualnie w Polsce nie ma żadnych obowiązujących przepisów obligujących do zapewnienia ogólnodostępnych terenów zieleni, sportu i rekreacji w ramach struktur osiedlowych czy miejskich.

Tzw. normatyw urbanistyczny z 1974 r.⁴ ustalał, że na terenach zabudowy wielorodzinnej należy zapewnić minimum 8 m² zieleni wypoczynkowej z placami zabaw dla dzieci. Natomiast w ramach tzw. jednostki strukturalnej liczącej 5 – 10 tys. mieszkańców, należało zapewnić: ogród dziecięcy o pow. 0,75-1,2 ha, przy zachowaniu długości dojścia do 300 m, oraz tereny wypoczynku wg wskaźnika 5,5 m² na 1 mieszkańca, w tym z przeznaczeniem na tereny rekreacyjno-sportowe, przy długości dojścia do 500 m. Dodatkowo na poziomie miejskim wymagane były parki wypoczynkowe i urządzenia sportu powszechnego, według wskaźnika 5 m² na 1 mieszkańca. Wskaźnik wymaganych terenów zieleni i sportowo – rekreacyjnych na 1 mieszkańca wynosił więc ok. 12 m² + 8 m² terenów zieleni osiedlowej na terenach zabudowy wielorodzinnej.

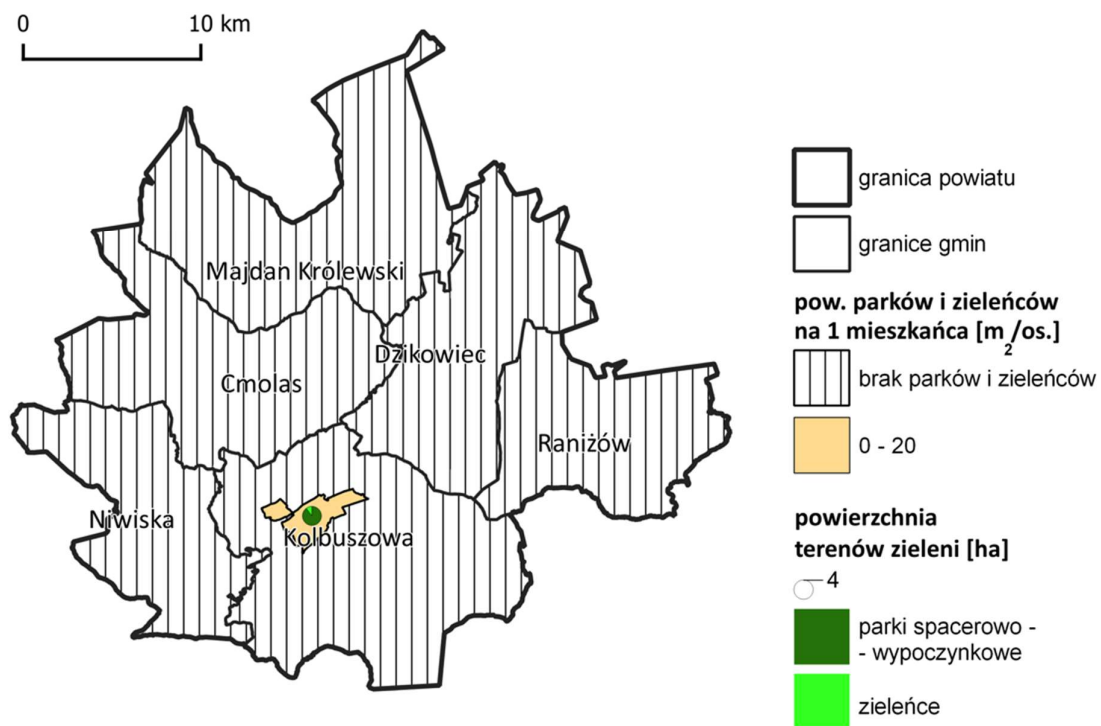
² Badanie budżetu czasu ludności w 2013 r., GUS, Warszawa 2014 r. x

³ <https://www.wirtualnemedial.pl/artukul/ogladalnosc-telewizji-2020-rok-najpopularniejsze-stacje-programy-reklama>

⁴ Zarządzenie nr 9 MGTiOŚ z dn. 29.01.1974 r. w sprawie wskaźników i wytycznych dla terenów mieszkaniowych w miastach. Dz. Bud. nr 2 z dnia 2 lutego 1974 r., poz.2

Powierzchnię urządzonych parków i zieleńców na terenie powiatu kolbuszowskiego według danych GUS przedstawiono na ryc. 61. Przedstawione dane są niepełne, nie uwzględniają powierzchni terenów sportu powszechnego oraz prawdopodobnie nie uwzględniają terenów, które nie są zarządzane przez gminy. Wskaźnik powierzchni terenów zieleni w mieście na 1 mieszkańca, wg normatywu urbanistycznego powinien być wynosić min. 12 m². Wg danych GUS w roku 2019 wskaźnik powierzchni parków i zieleńców, w jednym mieście powiatu - w Kolbuszowej wynosił 4,3 m² na 1 mieszkańca. Na terenach wiejskich zieleń taka nie została wykazana.

Ryc. 63. Urządzone tereny zieleni wypoczynkowej – parki i zieleńce

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy GUS BDL

Wskaźnik terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca na terenach zabudowy wielorodzinnej w mieście Kolbuszowa (wg normatywu min. 8 m²) wynosił 5,1 m².

Na obszarze powiatu dominuje zabudowa o charakterze wiejskim - zagrodowa i jednorodzinna, której towarzyszy zieleń w postaci ogrodów przydomowych. Tym niemniej zauważalny jest – według przytoczonych danych GUS – brak ogólnodostępnych terenów zieleni wypoczynkowej. Pełną ocenę dostępu mieszkańców do terenów zieleni utrudnia brak danych dla terenów wiejskich.

W 2019 roku na obszarze powiatu funkcjonowało 17 klubów sportowych, zrzeszających 1 300 osób, w 31 sekcjach sportowych. Do ich dyspozycji pozostawały: baseny, hale sportowe, sale gimnastyczne, stadiony i boiska sportowe, korty tenisowe, stadnina koni, tor kartingowy, salony SPA i wiele innych możliwości spędzenia czasu wolnego.

W wyjazdach poza obszar zamieszkiwania w dni weekendowe bierze udział znacząca grupa mieszkańców. Obszar powiatu kolbuszowskiego posiada liczące się walory rekreacyjne i wypoczynkowe. Znaczącą część powiatu (34%) zajmują tereny leśne stanowiące pozostałość po dawnej Puszczy Sandomierskiej, bogate w zwierzynę oraz zasoby naturalne. Atrakcją powiatu jest zalew „Maziarnia” w Wilczej Woli. Liczne ścieżki i trasy piesze, rowerowe oraz konne, sprzyjają rozwojowi różnego typu wypoczynku kwalifikowanego.

Wysoka atrakcyjność oferty pobliskiej stolicy województwa Rzeszowa oraz kilku innych miast w otoczeniu powiatu powodują, że popularne są wyjazdy do tych miast w celu spędzenia czasu wolnego. Dotyczy to w równej mierze młodzież szkolnej, jak i mieszkańców w wieku aktywności zawodowej. Przyciąga ich szersza niż w stolicy powiatu oferta handlowa, oferta imprez kulturalnych i rozrywkowych, zawodów sportowych, szersza możliwość spotkań w swojej grupie zainteresowań lub swojej grupie wiekowej.

W obszarze powiatu kolbuszowskiego w roku 2019 funkcjonowało 16 bibliotek publicznych i 1 biblioteka naukowa oraz 7 domów i ośrodków kultury. Instytucje te zorganizowały 354 wydarzenia kulturalne (wystawy, festiwale, koncerty, wykłady i prelekcje, pokazy teatralne, warsztaty, imprezy rekreacyjne i sportowe), w których wzięło udział ponad 62 560 uczestników. Zajęcia prowadzone były w 38 sekcjach i 14 pracowniach specjalistycznych. Przy domach kultury afiliowanych było 101 grup artystycznych zrzeszających 1 110 twórców. Ponadto na terenie powiatu funkcjonowało Muzeum Kultury Ludowej i Skansen w Kolbuszowej (ponad 47 tysięcy odwiedzających), Muzeum Kardynała Adama Kozłowieckiego SJ, trzy placówki quasi muzealne (Izby) oraz Centrum Edukacji Ekologicznej w Świerczowie.

Coroczne główne wydarzenia kulturalne powiatu to:

- Dni Kolbuszowej – Wielki Weekend w Małym Mieście,
- „Spinacz Festiwal” - festiwalu muzyki młodzieżowej,
- Prezentacje Twórczości Ludowej Lasowiaków,
- Noworoczne Spotkania Orkiestrowe,
- Koń w Gospodarstwie - pokaz pracy na roli i w zaprzęgu,
- Jazz nad Nilem,
- Plener malarski.

3.3.3. Dostępność przestrzenna do usług podstawowych

Usługi podstawowe to takie, które zaspokajają podstawowe potrzeby mieszkańców i powinny być lokalizowane w jak najlepszej dostępności względem miejsca ich zamieszkania. Do usług podstawowych zalicza się m.in. usługi oświaty i wychowania, podstawowej opieki zdrowotnej, handlu, w tym głównie spożywczego.

W powiecie kolbuszowskim największe skupiska usług podstawowych znajdują się w miejscowościach gminnych, stanowiących lokalne ośrodki usługowe. Dodatkowo znaczna liczba obiektów usługowych zlokalizowana jest poza ww. ośrodkami. Są to głównie szkoły i przedszkola oraz w mniejszym stopniu ośrodki zdrowia. Wynika to z dużej rozpiętość przestrzennej samych miejscowości.

W powiecie kolbuszowskim w 2020 r. zlokalizowane było aż 40 szkół podstawowych, w tym jedna w dwóch lokalizacjach. Najwięcej szkół w gminie Kolbuszowa - 10, w tym 5 w mieście Kolbuszowa, najmniej w gminie Raniżów -4. Szkoły średnie zlokalizowane są wyłącznie w gminie Kolbuszowa - w 2020 r. funkcjonowały 3 takie szkoły: dwie w mieście Kolbuszowa (Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół Technicznych) i jedna w Weryni k/Kolbuszowej (Zespół Szkół Agrotechnicznych i Ekonomicznych). Ofertę edukacyjną uzupełnia Szkoła Specjalna w Kolbuszowej oraz szkoły muzyczne I stopnia w Kolbuszowej i Niwiskach. Ponadto w powiecie funkcjonowały szkoły wyższe i policealne: Pozawydziałowy Zamiejscowy Instytut Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych w Weryni oraz Mielecka Szkoła Biznesu - Policealne Studium Zawodowe dla dorosłych w Kolbuszowej.

Na usługi oświatowo-wychowawcze składa się także 35 przedszkoli i 3 żłobki. 16 przedszkoli stanowiło jednostki zlokalizowane bezpośrednio przy szkołach podstawowych, 10 przedszkoli to jednostki niepubliczne.

Żłobki skupione są w trzech gminach: Raniżów, Niwiska, Majdan Królewski. Placówki te stanowią jednostki połączone z przedszkolem.

W powiecie kolbuszowskim funkcjonuje jeden szpital - w mieście Kolbuszowa. Usługi podstawowej opieki zdrowotnej świadczyło 16 przychodni POZ. Wśród nich znalazły się zarówno duże zakłady opieki zdrowotnej, jak i mniejsze placówki prywatne oferujące usługi z zakresu medycyny rodzinnej.

Wg bazy REGON funkcjonowało 95 podmiotów gospodarczych świadczących usługi lekarskie, w tym 25 ogólne, 42 specjalistyczne i 28 dentystryczne. Ponadto 107 sklasyfikowano jako podmioty prowadzące pozostałą działalność opieki zdrowotnej.

W powiecie kolbuszowskim w 2020 r. wg bazy REGON funkcjonowały 462 podmioty w handlu detalicznym. 48% ww. placówek zlokalizowane było w mieście

Kolbuszowa. Usługi gastronomii były prowadzone przez 79 podmiotów, z czego 35 w mieście Kolbuszowa.

Ocena wyposażenia usługowego powiatu obejmuje zarówno ilościowe zaspokojenie potrzeb społecznych, jak i dostępność przestrzenną do usług, o której decyduje wielkość zasobów usługowych i ich przestrzenny rozkład w stosunku do miejsca zamieszkania. W niniejszym rozdziale dokonano jedynie analizy dostępności przestrzennej do podstawowych usług społecznych i komercyjnych.

Dla oszacowania dostępności czasowej przyjęto, że:

- średnia prędkość podróży pieszej wynosi 4 km/h, zatem pieszy w przeciągu 15 minut może pokonać dystans 1 km,
- średnia prędkość podróży rowerem wynosi 15 km/h, rowerzysta w przeciągu 15 minut może pokonać dystans 3,75 km,
- średnia prędkość podróży samochodem osobowym, przy sprzyjających warunkach ruchu i na drogach przebiegających w większości przez obszary zabudowane, wynosi 50 km/h, a uwzględniając czas dojścia do pojazdu oraz czas parkowania i dojścia od zaparkowanego pojazdu do celu (przyjęto ok. 5 minut), podróżujący samochodem osobowym może w ciągu 15 minut dotrzeć do celu odległego o 8,5 km.

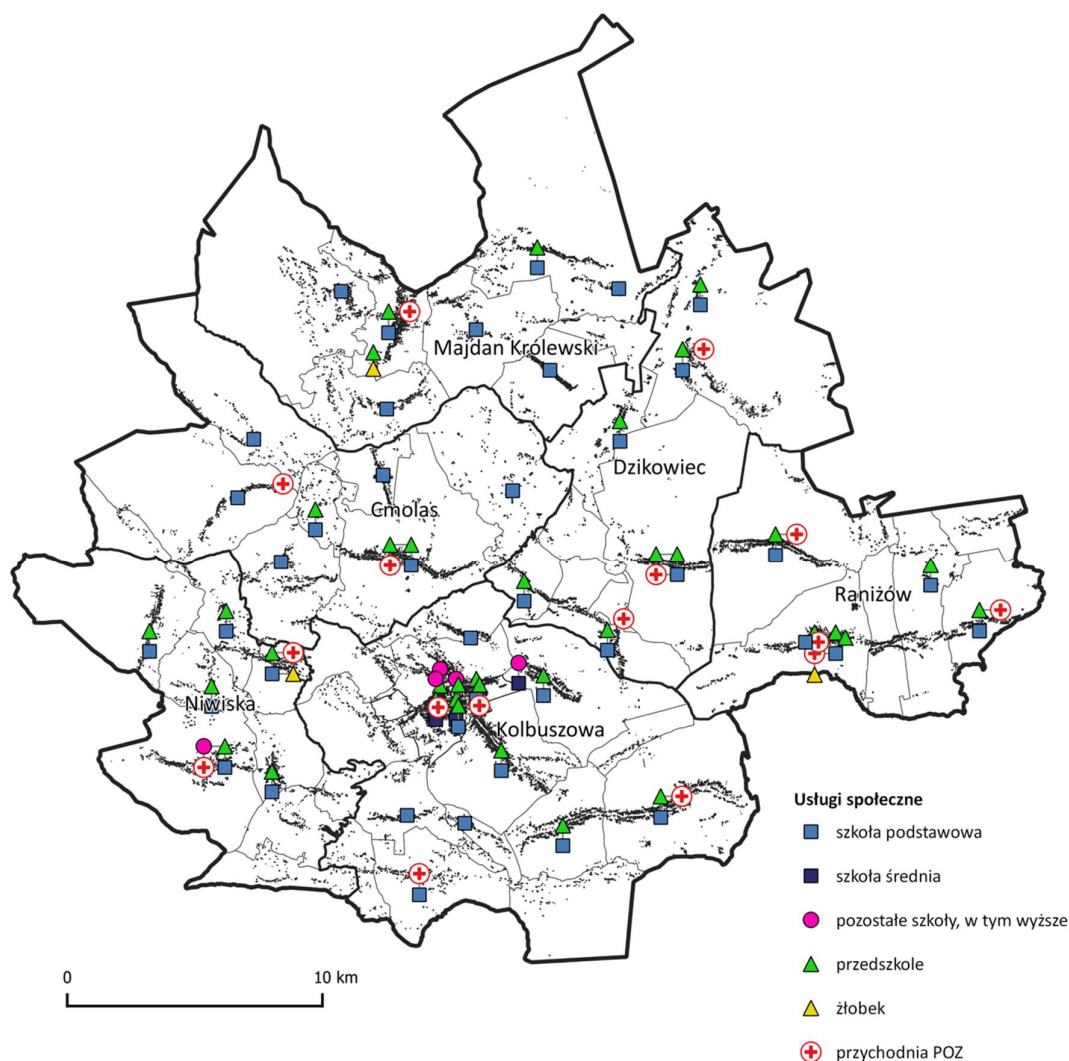
Wyżej podane średnie prędkości podróży pieszej i rowerem biorą pod uwagę fakt, że nie wszyscy uczestnicy ruchu – zainteresowani dotarciem do określonego celu - są wysportowanymi osobami w średnim wieku. Przyjęte prędkości podróży pieszej i rowerem mogą być osiągnięte przez większość ludzi, w różnym wieku, bez szczególnego wysiłku i w różnych uwarunkowaniach ruchu.

Na marginesie należy zauważyć, że średnie prędkości przyjmowane do obliczenia czasu podróży przez Mapy Google są często istotnie wyższe. Przyjmowane przez Mapy Google prędkości podróży są wynikiem pomiarów rzeczywistych prędkości, z jakim poruszają się uczestnicy ruchu, nawet gdy przekraczają prędkości dopuszczone przepisami drogowym. Przy braku ograniczeń wynikających z warunków ruchu, średnie, prędkości ruchu przyjmowane do obliczeń w Mapach Google wynoszą:

- podróż piesza – ok. 5 km/h
- podróż rowerem – ok. 20 km/h,
- podróż samochodem osobowym ok. 80 km/h.

Liczba ludności w poszczególnych obszarach dostępności oszacowana została na podstawie danych dla miejscowości i proporcjonalnie do rozkładu powierzchni użytkowej mieszkań, obliczonego na podstawie bazy danych BDOT10k.

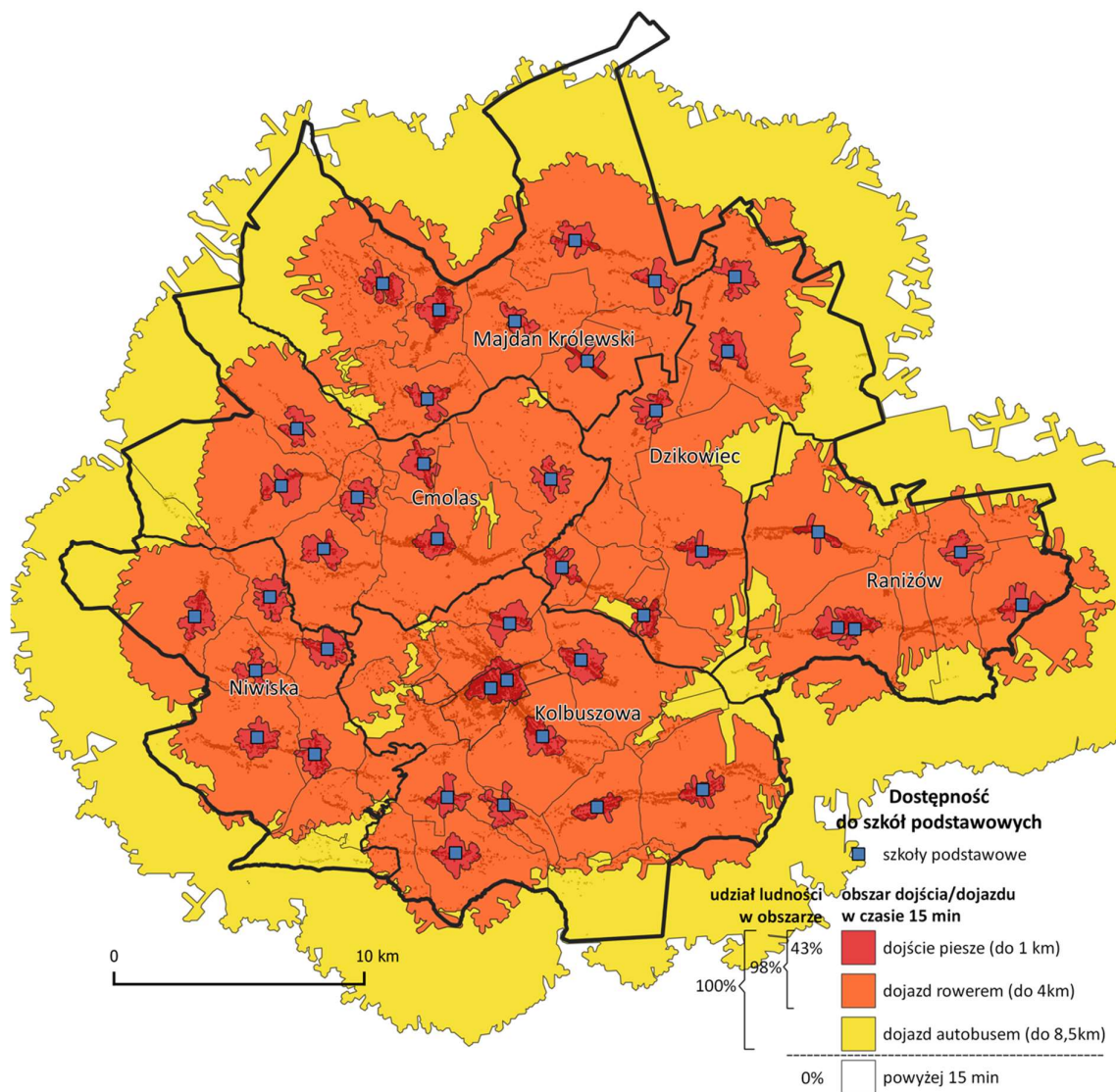
Ryc. 64. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

W powiecie kolbuszowskim rozmieszczenie obiektów podstawowych usług społecznych: szkół podstawowych, przedszkoli i przychodni POZ podąża za zapotrzebowaniem wynikającym z rozmieszczenia ludności (ryc. 62), jednakże istniejąca zabudowa charakteryzuje się niską intensywnością i niskim stopniem koncentracji. W efekcie mimo stosunkowo dużej liczby obiektów usługowych tylko 25-40% mieszkańców mieszka w zasięgu 15-minutowego dojazdu pieszego do wymienionych usług – w odległościach mniejszych niż 1 km od obiektu usługowego. Natomiast 80-90% ludności mieszka w zasięgu do 4 km co, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że powiat kolbuszowski obejmuje rozległe obszary wiejskie i obszary zabudowy jednorodzinnej należy uznać za wynik dobry.

Ryc. 65. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych

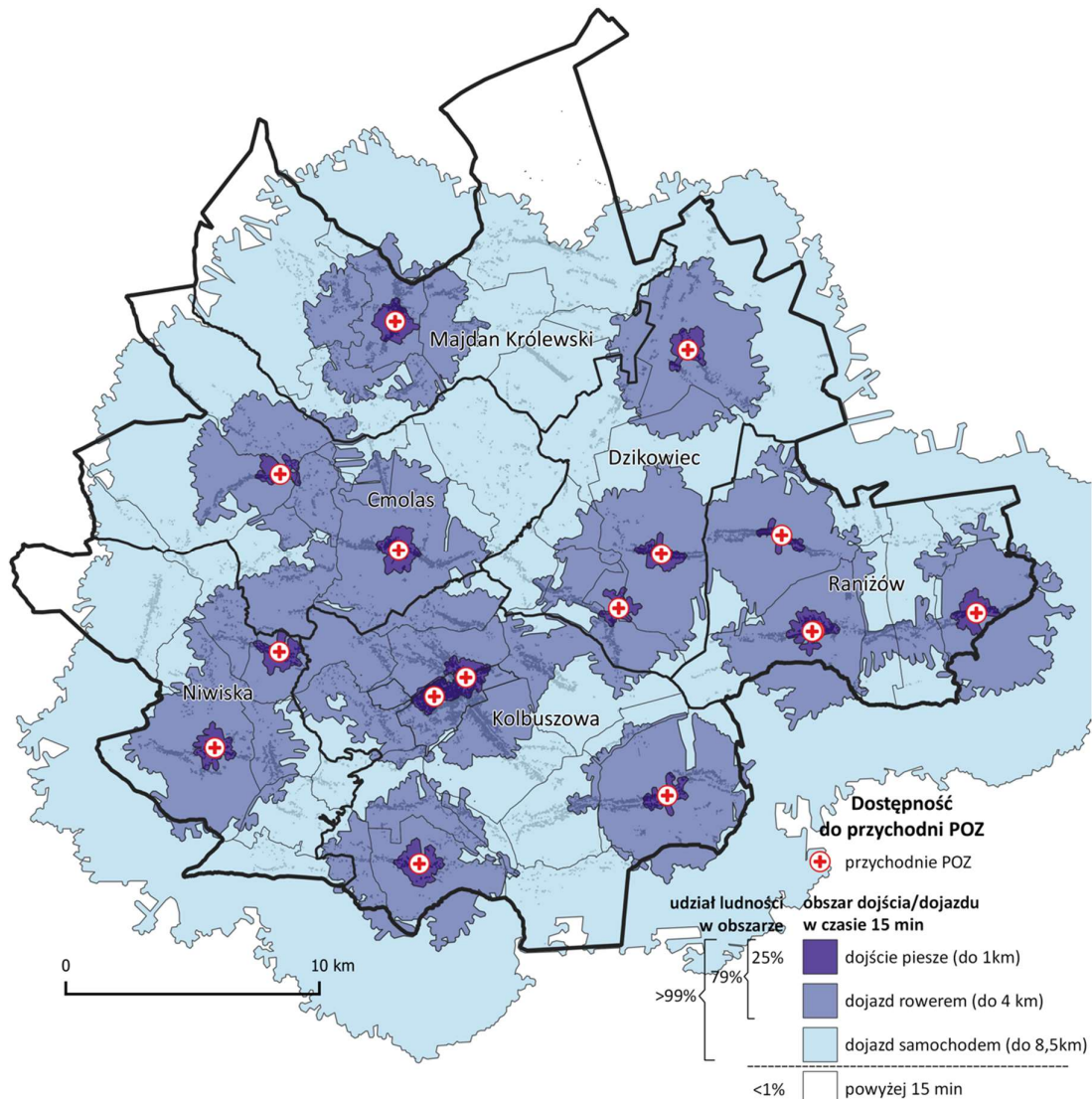
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

Około 43% ogółu mieszkańców, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojeżdżenia pieszo do szkoły podstawowej (ryc. 63), a prawie wszystkie dzieci (98%) zamieszkują w odległości do 4 km od szkoły podstawowej - mogą dojechać w ciągu 15 minut podróżując rowerem. Wpływ na lepszą dostępność do szkół ma rozbudowana sieć mniejszych placówek w bardziej znaczących wsiach.

Dostęp przestrzenny do przedszkoli jest na zbliżonym poziomie jak do szkół podstawowych. Wyjątkiem są miejscowości: Ostrowy Baranowskie, Ostrowy Tuszowskie, Trzęsówka, Hadykówka, Poręby Dymarskie, Brzostowa Góra, Wola

Rusinowska, Huta Komorowska, Domaków, Bukowiec, Przedbórz, w których funkcjonują szkoły podstawowe, ale brak jest przedszkola. W większości ww. przypadków przedszkola znajdują się jednak w sąsiednich wsiach.

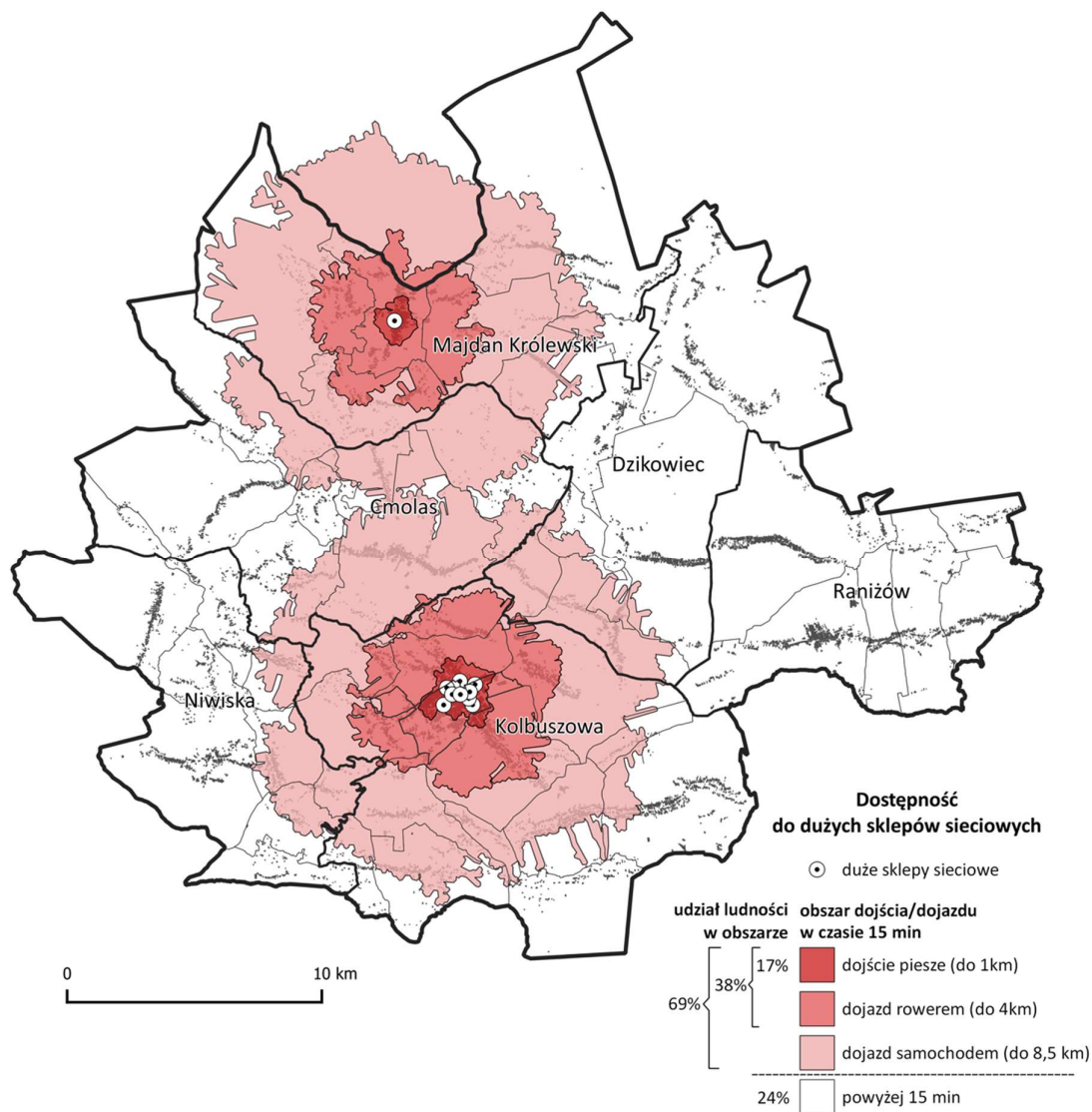
Ryc. 66. Dostępność przestrzenna do przychodni zdrowia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

W zasięgu 15-minutowego dojazdu pieszo do przychodni POZ zamieszkuje około 25% ogółu mieszkańców, a w zasięgu do 4 km łącznie 79% mieszkańców (ryc. 64). W pięciu gminach przychodnie POZ zlokalizowane były nie tylko w miejscowości gminnej, ale także poza nią. Jedynie gmina Majdan Królewski dysponowała jedną placówką w centrum gminy. W zasięgu 15-minutowego dojazdu do przychodni POZ samochodem zamieszkuje 99% mieszkańców powiatu.

Ryc. 67. Dostępność do dużych sklepów sieciowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

Dostępność do sklepów spożywczych w gminach jest duża, ze względu na znaczny udział małych sklepów. Duże sklepy sieciowe zlokalizowane są jednak tylko w dwóch miejscowościach gminnych: w Kolbuszowej i Majdanie Królewskim. Większość handlu w powiecie opiera się zatem o mniejsze sklepy, zaś Kolbuszowa stanowi centrum handlowe dla całego powiatu. Poza dogodną dostępnością do ośrodka w Kolbuszowej znalazła się m.in. gminy: Raniszów oraz niemal całe Niwiska i Dzikowiec.

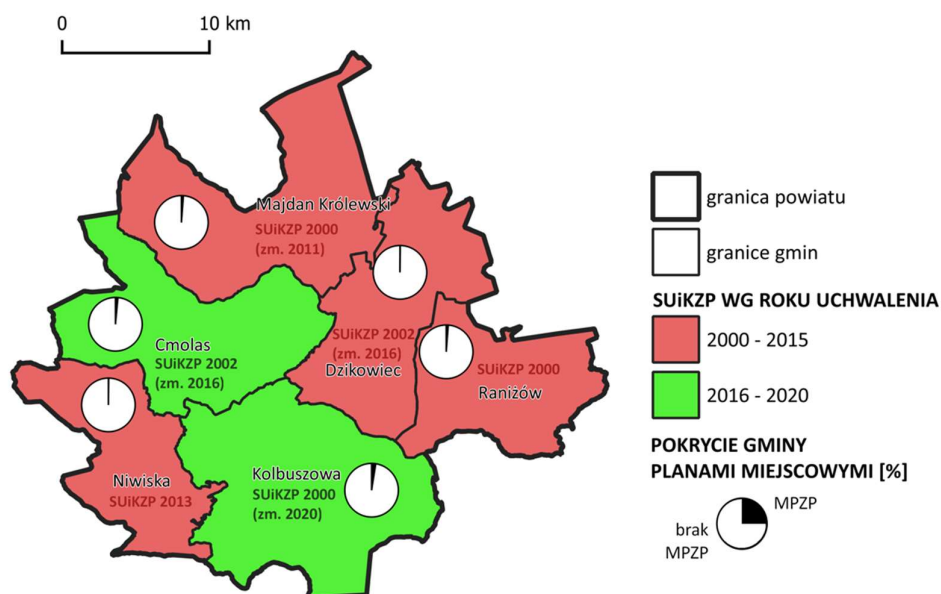
W obrębie dojścia pieszego do 1 km do dużych sklepów zamieszkiwało zaledwie 17% ogółu mieszkańców, w zasięgu do 4 km - 38%, zaś w zasięgu 8,5 km od dużych sklepów znalazło się 69% mieszkańców (Ryc. 65).

3.4. Kierunki polityki przestrzennej gmin obszaru partnerstwa

3.4.1. Stan opracowań planistycznych (SUiKZP, MPZP)

Samorządy gminne, wskazując kierunki rozwoju gmin w studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego oraz ustalając przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znacznie przeszacowują zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę lub w ogóle nie biorą pod uwagę takiego kryterium. Konieczna byłaby systemowa weryfikacja założeń rozwojowych poszczególnych gmin na szczeblu powiatu / obszaru funkcjonalnego.

Ryc. 68. Aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz pokrycie obszarów gmin planami miejscowymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

3.4.1. Obszary wykształconej zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku sytuowania nowej zabudowy należy dążyć do lokalizowania jej na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy. Brak jest jednak definicji lub ustalonej metodyki wyznaczania takich obszarów.

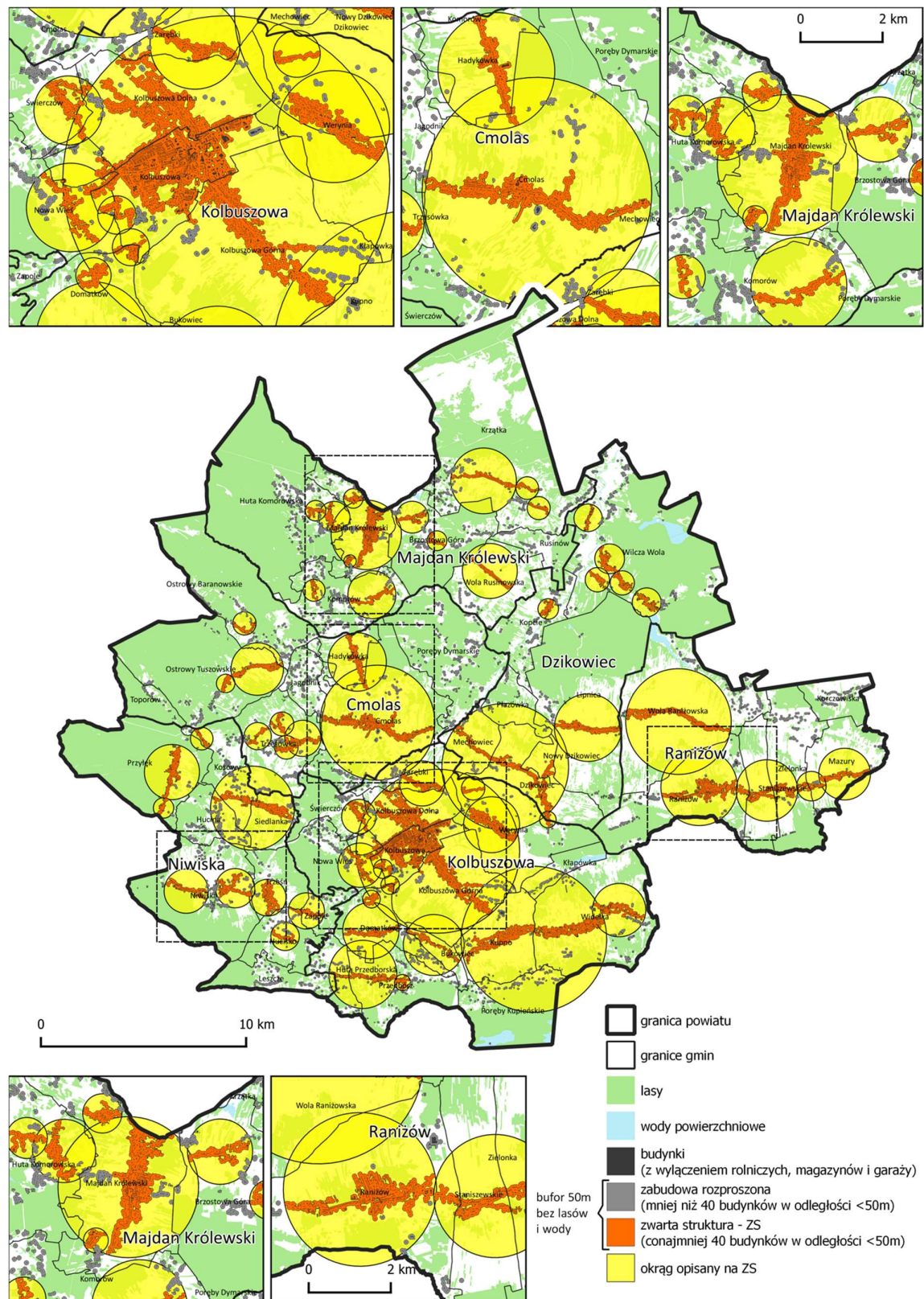
W praktyce planistycznej przyjmuje się, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to tereny o wysokim stopniu zwartości zabudowy, wyposażone w układ dróg (ulic) oraz w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną w takim zakresie, że zlokalizowanie na tych obszarach nowej zabudowy nie wymaga istotnych nowych inwestycji infrastrukturalnych.

Zwartość / rozproszenie zabudowy. Na **ryc. 29** przedstawiono analizę zwartości / rozproszenia zabudowy na terenie Partnerstwa. W analizie za minimalny stopień zwartości struktur zabudowy przyjęto zgrupowanie co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami o funkcji pomocniczej, w którym odległości pomiędzy sąsiadującymi budynkami nie przekraczają 50 m.⁵

Tak wyznaczone obszary zwartej zabudowy obejmują ok. 72% wszystkich terenów zabudowy na terenie powiatu. Pozostałe 28% terenów zabudowy występuje w znacznej części w formach mniejszych zgrupowań zabudowy (poniżej 40 budynków). Wynik taki, biorąc pod uwagę w przeważającej mierze rolniczy charakter obszaru, należałoby uznać za dobry. Niestety prawie cała zabudowa zwarta zlokalizowana jest wzdłuż głównych dróg, w formie wielokilometrowych, wąskich pasm zabudowy, z budynkami z jednej lub dwu stron drogi. Miasto Kolbuszowa, które ma ok. 9 tys. mieszkańców, rozciąga się na przestrzeni prawie 8 km. Rozciągnięcie pozostałych, mniejszych miejscowości, jest również znaczne wynosi od 2 do 7 km. Na **ryc. 29** pokazano minimalne okręgi otaczające obszary zwartej zabudowy, wskazujące skalę rozciągnięcia pasów zabudowy.

⁵ Założenie powyższe jest zgodne z zapisami projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z uproszczeniem procesu inwestycyjno-budowlanego (wersja z dnia 14.11.2017 r.), która ostatecznie nie została uchwalona. Projekt ustawy za minimalny stopień zwartości struktury funkcjonalno-przestrzennej uznawał możliwość wpisania obszaru zabudowanego w teren wyznaczony przez obrys prowadzony w odległości od 50 do 100 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków na tym terenie o ile jest na nim zlokalizowanych co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami o funkcji pomocniczej, w szczególności budynkami gospodarczymi lub garażami.

Ryc. 69. Zwartość / rozproszenie zabudowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k

Dla porównania można przytoczyć dane dla powiatu szczecineckiego w woj. zachodniopomorskim, który był przedmiotem analogicznej analizy. Miasto Szczecinek, które ma ok. 40 tys. mieszkańców, czyli czterokrotnie więcej niż miasto Kolbuszowa, rozciąga się na przestrzeni 6 km, a pozostałe miasteczka i miejscowości mieszczą się w okręgach o średnicy do 2 km.

Wyposażenie terenów zabudowy w układ dróg, infrastrukturę techniczną i społeczną. Nie prowadzono analizy dostępu istniejących terenów zabudowy do dróg publicznych, zakładając, że funkcjonująca zabudowa ma zapewniony dostęp - zgodnie z obowiązującymi przepisami, choć należy zaznaczyć, że znaczna część dróg dojazdowych do zabudowy to drogi nieutwardzone, gruntowe.

System przewozów pasażerskich w powiecie kolbuszowskim napotyka na trudności - niektórzy przewoźnicy rezygnują z obsługi linii ze względu na ich nierentowność, spowodowaną gęstą siecią dróg przy niskiej gęstości zabudowy. Brak danych, czy w ramach wyznaczonych zwartych struktur zabudowy zapewniony jest dostęp do przystanku komunikacyjnego w rozumieniu przepisów ustawy o publicznym transporcie zbiorowym, w odległościach nie większych niż 1000 m.

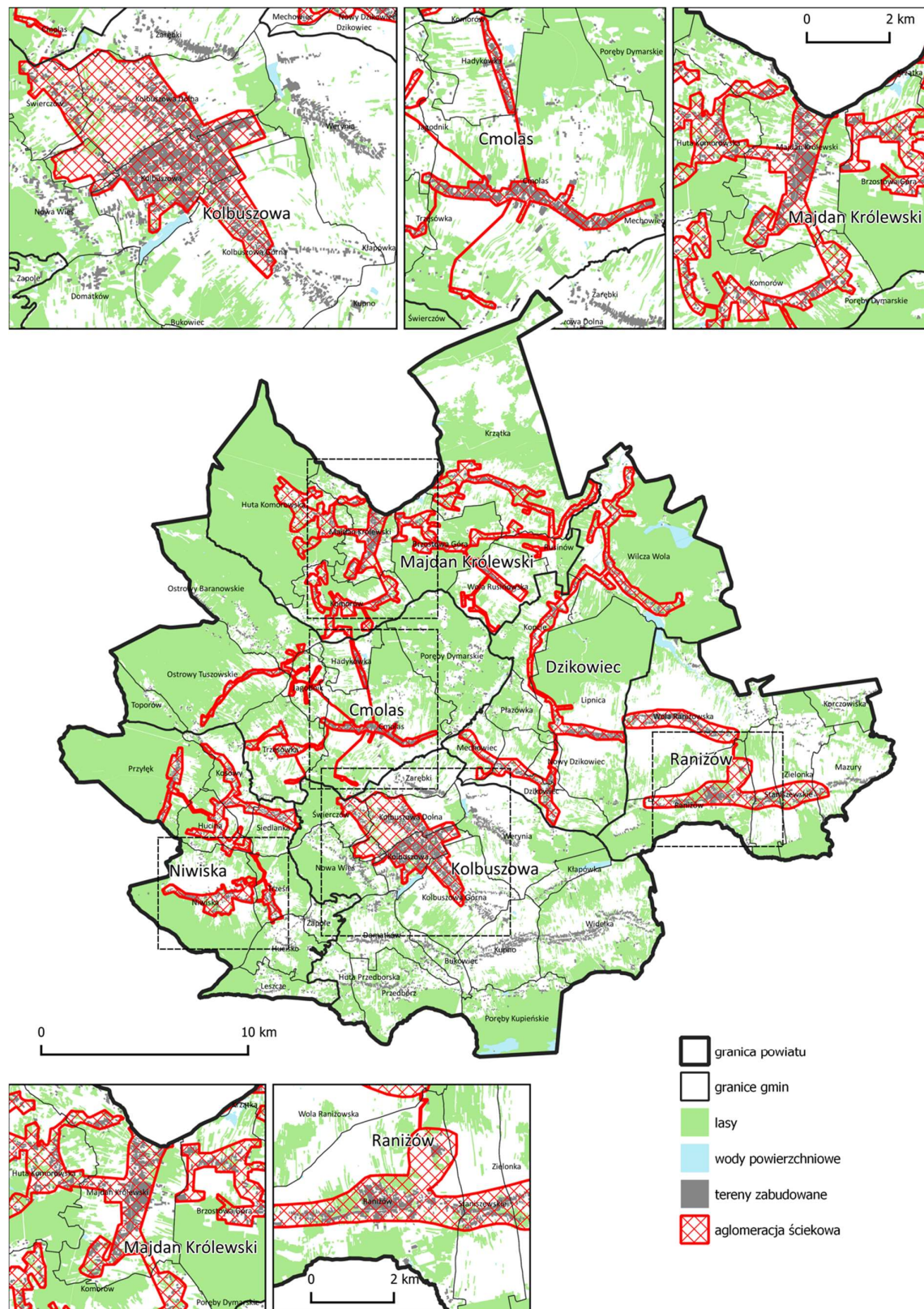
Analizy dostępności przestrzennej do podstawowych usług społecznych i komercyjnych przedstawione zostały w rozdz. 3.3.4. Nie przeprowadzono analizy wielkości/pojemności istniejących obiektów usługowych. Można założyć, że utrzymanie obecnej sieci placówek oświaty i wychowania pozwoli na utrzymanie co najmniej dotychczasowego standardu obsługi, a wzmocnieniu będą prawdopodobnie wymagały usługi ochrony zdrowia i opieki nad osobami starszymi.

Rozciągnięte struktury zabudowy pogarszają dostęp mieszkańców do usług publicznych i komercyjnych, które położone są w większości poza zasięgiem 10-15 min. dojścia pieszego. Natomiast prawie cały obszar powiatu znajduje się w zasięgu do 4 km, a w przeważającej mierze w zasięgu do 3 km od szkół podstawowych. Spełnia minimalne standardy lokalizacji inwestycji mieszkaniowych - w tym zakresie.

Zwarta i w pełni wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna. W powyższej sytuacji przyjęto, że rozstrzygającym kryterium dla oceny stopnia wykształcenia struktury funkcjonalno-przestrzennej jest, obok zwartości zabudowy, dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Na obszarze powiatu wyznaczono 7 aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 2000, które powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych i zakończone oczyszczalniami ścieków. Wykaz aglomeracji w rozdz. 3.2.3., zasięgi na ryc. 30.

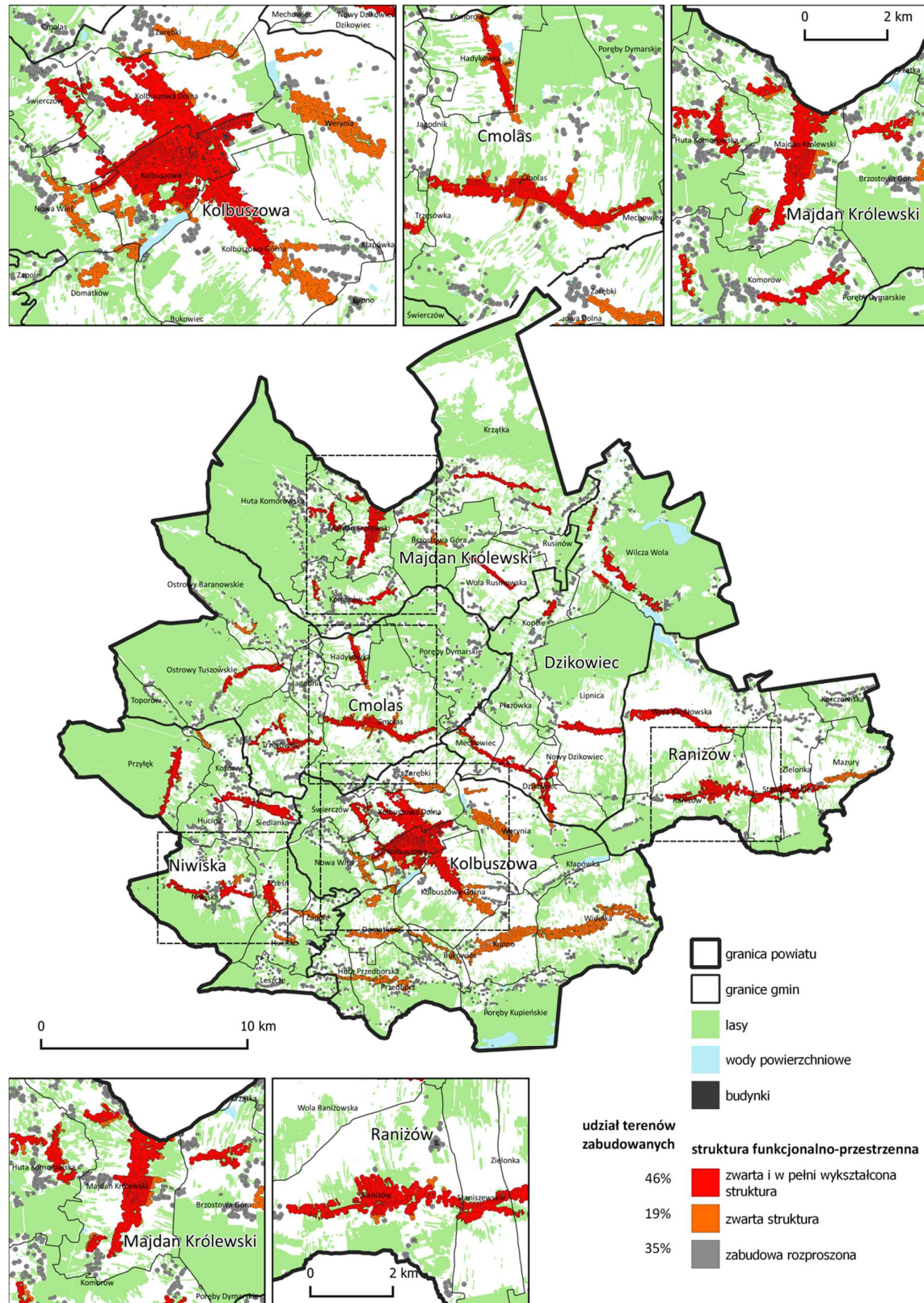
Za w pełni wykształconą strukturę funkcjonalno-przestrzenną uznano obszary zwartej zabudowy położone w obrębie wyznaczonych aglomeracji. Ryc. 31.

Ryc. 70. Zasięgi aglomeracji - wymagane systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k i PBPP

Ryc. 71. Zwarta i w pełni wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k i PBPP

3.4.2. Maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej

Analizy dokumentów planistycznych, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uchwalanych przez gminy w latach ubiegłych, wskazują na powszechne, w skali całego kraju, przeszacowywanie potrzeb rozwojowych i wskazywanie zbyt dużych terenów pod nową zabudowę. Analiza wykonana w 2017 roku⁶ wykazała, że łącznie tereny pod zabudowę mieszkaniową (bez zabudowy zagrodowej) przewidziane w 1642 studiach gminnych (analiza objęła tylko 2/3 wszystkich gmin) zajmowały 2,0 mln ha, z czego na zabudowę jednorodziną przypadło 1,9 mln ha. Gdyby przyjąć w tym ostatnim przypadku chłonność demograficzną na poziomie 40 osób/ha, daje to tereny pod osadnictwo w wysokości 76,0 mln osób.

Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzona w 2015 r. nałożyła obowiązek weryfikacji ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin pod kątem potrzeb i możliwości rozwoju, w tym obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę (art. 10 ust. 1 pkt 7). Ustawa określa szczegółowe kroki, jakie należy wykonać dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę (art. 10 ust. 5). Podstawą bilansu jest określenie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy. Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę (art. 10 ust. 7):

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat,
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową, a co za tym idzie na nowe tereny pod taką zabudowę przedstawiono **na ryc. Xx oraz w tabeli xx**. Obliczone zapotrzebowanie do roku 2030 i do roku 2050 jest pochodną:

- prognozowanej liczby mieszkańców,
- prognozowanych standardów zamieszkiwania wyrażonych wskaźnikiem powierzchni użytkowej (PUM) na 1 mieszkańca,
- charakterystycznych dla analizowanego obszaru wskaźników urbanistycznych, w tym relacji powierzchni użytkowej do powierzchni

⁶ Analiza stanu i uwarunkowań prac planistycznych w gminach w 2017 roku, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN na zlecenie Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, Warszawa 2018 r.

całkowitej budynków oraz intensywności zabudowy, w podziale na zabudowę jedno- i wielorodzinną.

W 2014 r. GUS opublikował prognozę ludności Polski na lata 2014-2050 według powiatów. Ponadto w sierpniu 2017 r. GUS opublikował tzw. prognozę eksperymentalną na lata 2017-2030 według gmin, skorygowaną w oparciu o wcześniejszą prognozę z 2014 r. oraz dane liczby ludności za 2016 r. Na potrzeby wyznaczenia zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe na obszarze partnerstwa powiatu kolbuszowskiego przyjęto trzy okresy odniesienia i następujące źródła danych:

- stan aktualny: dane GUS z lat 2020 lub 2019 – zależnie od dostępności,
- okres perspektywiczny 2030: prognozowana przez GUS liczba ludności powiatu i gmin w 2030 r. - z prognozy eksperymentalnej z 2017 r.,
- okres kierunkowy 2050: prognozowana przez GUS liczba ludności powiatu w 2050 r. - z prognozy z 2014 r. Z powodu braku oficjalnej prognozy liczby ludności gmin w 2050 r., oszacowano ją na podstawie prognozy z 2014 r. dla powiatu oraz dynamiki zmian liczby ludności w gminach do 2030 r. według prognozy eksperymentalnej z 2017 r.

Zgodnie z prognozą GUS z 2017 r., liczba mieszkańców w 2030 r. w powiecie kolbuszowskim wyniesie 60 943 osoby. Oznaczałoby to spadek w okresie 2020-2030 o około 2%. W 2050 r. prognozowana liczba mieszkańców powiatu to około 54 391 osób, co oznaczałoby spadek w okresie 2020-2050 aż o 13%. Największy spadek (około 13-14%) spodziewany jest w gminach Kolbuszowa, Raniżów i Dzikowiec. Najmniejszy spadek do 2050 r. szacowany jest w gminie Cmolas (do 2050 r. spadek o 9%). W gminie tej, jako jedynej w powiecie, do 2030 r. prognozuje się nawet okresowy wzrost liczby ludności względem 2020 r. o 1%.

Kolejna zmienna, która musi być przyjęta do obliczeń zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową to standard zamieszkiwania, wyrażony wskaźnikiem powierzchni użytkowej mieszkań przypadającej na 1 mieszkańca (PUM [m²] /os.). Standard zamieszkiwania w Polsce, wyrażony tym wskaźnikiem w 2019 r. wyniósł 28,7 m² PUM/os. i systematycznie rośnie. W latach 2010-2019 wzrastał średnio o 0,38 m² PUM/os. rocznie. Jest ciągle nieco niższy do standardów krajów sąsiednich o podobnej przeszłości (Czechy 2001 r. - 28,7 m² PUM/os.; Litwa 2011 r. - 26,2 m² PUM/os., Słowacja 2001 r. - 26,0 m² PUM/os.) i zauważalnie niższy niż w krajach zachodniej części UE (Niemcy 2006 r. – 42,9 m² PUM/os.)⁷. W założeniach do

⁷ M. Wilczek, Standard mieszkaniowy w Polsce na tle państw sąsiednich, członków Unii Europejskiej, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 2014

bilansów terenu w wielu miastach przyjmuje się, że standardy najwyższej rozwiniętych państw UE zostaną osiągnięte do roku 2050. Brak racjonalnych przesłanek dla przyjęcia tak ambitnych założeń. Ograniczeniem dla radykalnej poprawy warunków mieszkaniowych w zakresie wielkości powierzchni użytkowej jest nie tylko potencjał wykonawczy firm budowlanych, ale przede wszystkim ograniczona siła nabywcza potencjalnych nabywców powierzchni mieszkaniowej.

Dla celów określenia maksymalnego zapotrzebowania na nowe tereny zabudowy mieszkaniowej przyjęto, że;

- wskaźnik powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca osiągnie w roku 2030 i w roku 2050 poziomy wynikające ze wzrostu przebiegającego zgodnie z dotychczasowymi trendami wieloletnimi,
- biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych (możliwość szybszego rozwoju) wskaźniki zostaną powiększone o 10% w 2030 r. i o 30% w 2050 r.

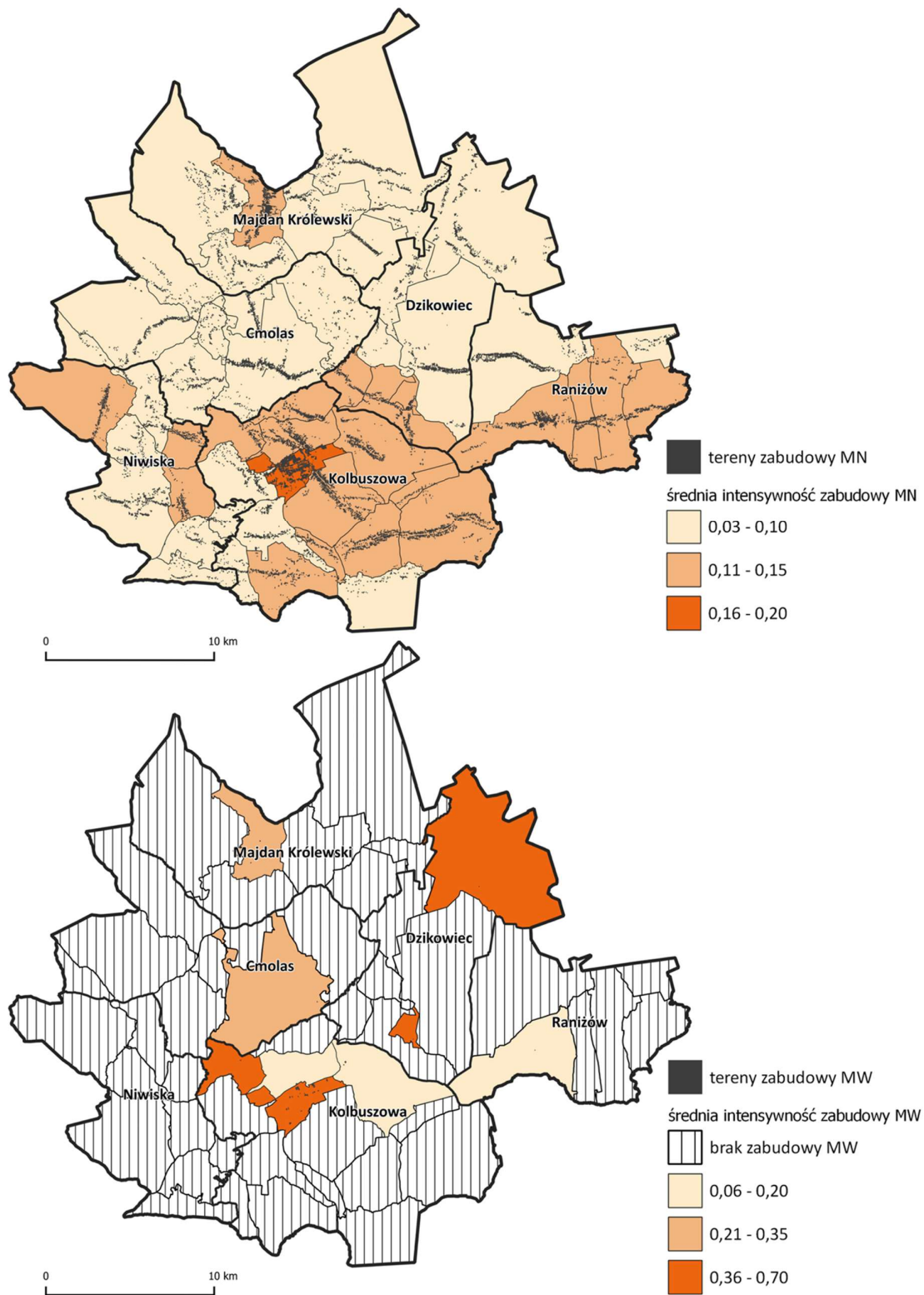
W 2019 r. według danych GUS wskaźnik ten dla całego powiatu kolbuszowskiego wyniósł 24,9 m² PUM/os. W układzie gmin najniższy odnotowano w gminie Cmolas 22,5 m² PUM/os., najwyższy zaś w Kolbuszowej 26,1 m² PUM/os. Poziom wskaźnika jest stosunkowo niski mając na uwadze fakt, że w gminie dominuje zabudowa jednorodzinna (97,4% PUM wg BDOT10k). Średni poziom dla całego kraju wyniósł w 2019 r. 28,7 m² PUM/os., a w woj. podkarpackim 26,2 m² PUM/os.

W poszczególnych powiatach województwa wskaźnik kształtował się w przedziale 24-27 m² PUM/os. – np. pow. bieszczadzki 24,0 m² PUM/os., pow. jarosławski 25,9 m² PUM/os., pow. lubaczowski 27,0 m² PUM/os. Większe wartości osiągnęte są jedynie w miastach lub gminach położonych blisko większych miast, np. gm. Boguchwała 30,0 m² PUM/os. lub w miejscowościach typowo turystycznych np. miasto Iwonicz Zdrój 35,0 m² PUM/os., Cisna 48,3 m² PUM/os.

Założono, że wskaźnik będzie wzrastał w każdej z gmin obszaru partnerstwa proporcjonalnie do wzrostu z lat 2010-2019. Każda z gmin miała inny poziom wskaźnika w 2019 r., a także charakteryzuje się różnymi tendencjami wzrostowymi wahającymi się od 0,24 do 0,36 m² PUM/os. rocznie. Wzrosty poziomu wskaźników wg gmin pozwoliły na założenie jego wielkości w skali całego powiatu na około 28,1 m² PUM/os. w 2030 r. i 34,1 m² PUM/os. w 2050 r.

Do dalszych analizy oszacowano powierzchnię całkowitą budynków mieszkalnych i wynikające z niej intensywności zabudowy terenów mieszkaniowych oraz udział zabudowy jedno- i wielorodzinnej wg danych z warstwy budynki BDOT10k. Warto zauważyć, że stosunek PC - powierzchni całkowitej budynków wg BDOT10k do PUM - powierzchni użytkowej mieszkań wg GUS wyniósł ok. 0,5, podczas gdy przeciętnie wynosi on około 0,64-0,70.

Ryc. 72. Średnia intensywność obecnej zabudowy jedno- (MN) i wielorodzinnej (MW)

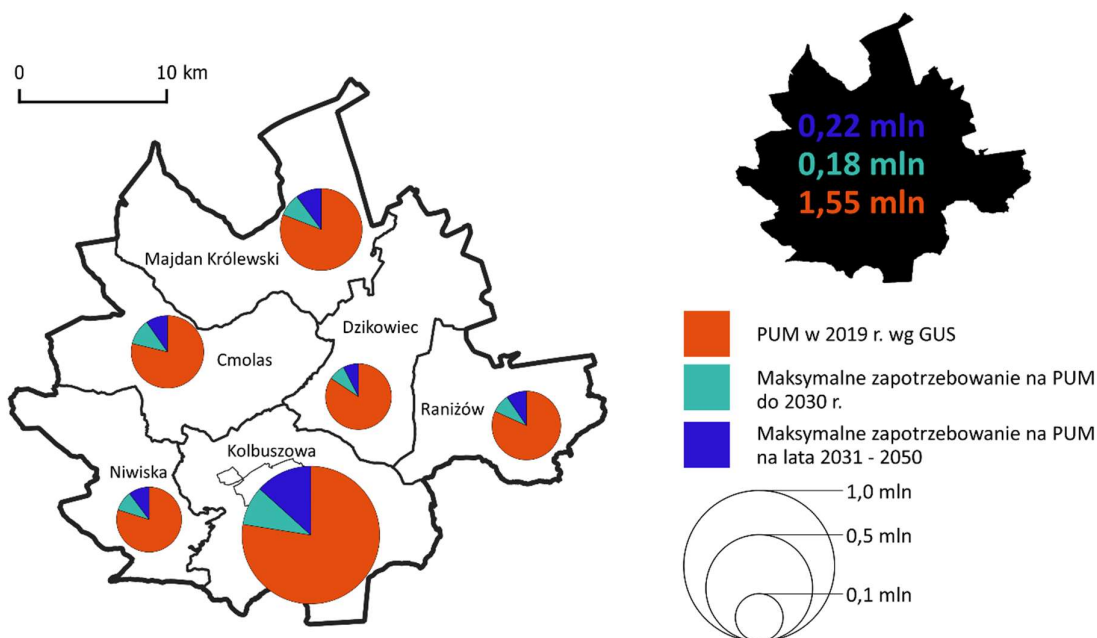
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k z geoportal.gov.pl

Prognozowana liczba mieszkańców gmin powiatu kolbuszowskiego, przy założonych podwyższonych standardach zamieszkiwania oraz przy zwiększeniu zapotrzebowania o 30% dla okresu kierunkowego (2050) i proporcjonalnie 10% dla perspektywicznego (2030) generuje maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową: 182,1 tys. m² PUM do 2030 r. i 398,5 tys. m² PUM do 2050 r.

Przy założeniu rozwoju zabudowy wg obserwowanych w 2019 r. proporcji dla zabudowy jednorodzinnej dla wielorodzinnej (97,4% i 2,6% w skali powiatu) oraz intensywności zabudowy maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej (uwzględniające nadwyżkę 10% i 30% wg okresów) wyniesie 261,2 ha do 2030 r. i 561,4 ha do 2050 r.

Należy zauważyć, że tak oszacowane zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy mieszkaniowej dotyczy terenów brutto według BDOT10k (w tym działki budowlane, drogi dojazdowe, zieleń osiedlowa, usługi zawiera istotne rezerwy – możliwość realizacji większej powierzchni użytkowej mieszkań przy podwyższeniu udziału zabudowy wielorodzinnej lub przy zwiększeniu intensywności wykorzystania terenów już zabudowanych.

Ryc. 73. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w powiecie kolbuszowskim do 2030 i 2050 r

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Tabela 14. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań i tereny mieszkaniowe do 2030 i 2050 roku

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Powiat/ gmina	LICZBA LUDNOŚCI [os.]			STANDARD ZAMIESZKIWANIA [m ² PUM/os.]			ZAPOTRZEBOWANIE NA PUM [m ²]			ZAPOTRZEBOWANIE NA TERENY [ha]		
	Liczba ludności w 2020 r.	Liczba ludności w 2030 r. Prognoza	Liczba ludności w 2050 r. Prognoza szacunek	PUM / os. w 2019 r.	PUM / os. w 2030 r.	PUM / os. w 2050 r.	PUM w 2019 r.	Zapotrze- bowanie na nową PUM do 2030 r. (+10%)	Zapotrze- bowanie na nową PUM do 2050 r. (+30%)	Tereny mieszka- niowe TM brutto w 2020 r.	Zapotrze- bowanie na nowe TM brutto do 2030 r. (+10%)	Zapotrze- bowanie na nowe TM brutto do 2050 r. (+30%)
Powiat kolbuszowski	62 196	60 943	54 391	24,9	28,1	34,1	1 547 706	182 061	398 527	3 022	261,21	561,42
Cmolas	8 086	8 203	7321	22,5	25,2	30,1	182 318	26 737	49 250	441	50,94	93,83
Kolbuszowa	24 697	23 839	21276	26,1	30,0	37,1	645 693	76 716	187 359	1 019	89,99	219,77
Majdan Królewski	9 802	9 612	8579	24,3	27,4	32,9	239 022	26 312	56 303	516	40,82	87,35
Niwiska	6 077	6 034	5385	24,4	27,5	33,0	148 868	18 479	37 578	339	28,17	57,29
Raniżów	7 045	6 899	6157	24,2	27,1	32,5	170 592	18 261	38 109	367	27,61	57,62
Dzikowiec	6 489	6 356	5673	24,9	27,6	32,5	161 213	15 556	29 929	341	23,68	45,56

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS oraz bazy BDOT10k; Kol. 2 wg GUS BDL stan na 30.06.2020 r.; Kol. 3 wg prognozy GUS z 2017 r.; Kol. 4 wg prognozy GUS z 2014 r. dla powiatów, a dla gmin szacunek proporcjonalny do prognozy z 2017 r.; Kol. 5 i 8 wg GUS BDL stan na 2019 r.; Kol. 6 i 7 wg trendów rozwojowych z lat 2010-2019 wg GUS BDL; Kol. 9 i 10 (prognozowana liczba ludności w 2030 r. i w 2050 r. x prognozowany standard zamieszkiwania w 2030 r. i w 2050 r. – PUM w 2019 r.) x

110% i 130%; Kol. 11 wg BDOT10k; Kol. 12 i 13 (powierzchnia całkowita nowych mieszkań do 2030 r. i do 2050 r. / intensywność zabudowy oszacowana wg obecnej zabudowy jedno- i wielorodzinnej x 110% i 130%)

3.5. Bariery, problemy, deficyty, kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy w zakresie gospodarki przestrzennej

3.5.1. Kolbuszowa – historyczny układ urbanistyczny – potencjał i wyzwania

Kolbuszowa uzyskała lokację miejską w 1690 roku, choć miasto było zapewne lokowane wcześniej. Miasto rozwijało się dzięki korzystnemu położeniu na przecięciu kilku traktów. W połowie XVIII w. połowę mieszkańców miasta stanowili Żydzi, którzy osiedlali się tutaj do połowy XVII w. Miasto słynne było z rękodzielnictwa: ślusarstwa, stolarstwa, tokarstwa i wyrobów kołodziejskich.

Sercem historycznego układu urbanistycznego Kolbuszowej był obszerny rynek. Jego rolę i znaczenie w życiu miasta w okresie przed I wojną światową sugestywnie opisuje Józef Augustynowicz w swoich wspomnieniach z lat dzieciennych:⁸

„Duży kolbuszowski rynek, otoczony z czterech stron żydowskimi domami, zaludniał się całkowicie we wtorki, podczas targu, gdy część jego zajmowały wozy z końmi, które przywiozły mieszkańców wsi i ich towary, przeznaczone na sprzedaż, zboże, drób, czasem utkane płótno. Jajka, masło i sery przynosiły kobiety w koszykach. Na zachodniej części rynku stawiano stragany, na których katolicy i Żydzi sprzedawali różnorodne towary, odzież, obuwie, pieczywo, wyroby z drewna, łyżki i miski, maślniczki, grabie, sita, przetaki, dziecinne zabawki, beczki, no i wyroby mięsne. Garncarze i sprzedawcy drewnianego towaru układali go wprost na ziemi. Od wiosny do zimy wtorkowy jarmark stanowił wielkie urozmaicenie życia kolbuszowian. Dzieci oglądały wszystko i gromadziły się koło kataryniarza, wygrywającego melodię, często posiadającego papugę ciągnącą losy. Czasem na rynku, w dzień targowy, zjawiały się inne atrakcje, a mianowicie kino objazdowe, panorama, a niekiedy i cyrk z menażerią. Kino i panoramę oglądało się, po zapłaceniu wstępu, w ustawionym namiocie. Kino wyświetlało, z wielkim trzaskiem, jakiś niemy film, panorama przedstawiała woskowe figury, figury osób świętych lub postaci historycznych, przy jakimś rzępoleniu instrumentów. W menażerii oglądało się egzotyczne zwierzęta, małpkę, krokodyła, węża. Zwierzęta napawały nas strachem.”

⁸ Józef Augustynowicz, Wspomnienia z lat dzieciennych, Rocznik Kolbuszowski nr 3, Kolbuszowa 1994 r.

Ryc. 74. Kolbuszowa rynek lata 1905-1915

Źródło: https://fotopolska.eu/858,zrodlo.html?galeria_zdjec&w=16&f=132086-foto

Ryc. 75. Kolbuszowa rynek obecnie

Źródło: UM Kolbuszowa

Jak widać z porównania fotografii, przedstawiających rynek z okresu sprzed I wojny światowej jak i obecnie, skala zabudowy wokół rynku nie uległa żadnej zmianie.

Jedynie w pierzei wschodniej rynku, która jeszcze w latach międzywojennych była otwarta w kierunku terenów zielonych nad rzeczką Nil, powstał dwukondygnacyjny pawilon usługowy. Nie widać dalszego rozwoju w centralnym obszarze - w miejscu, które było usługowym, handlowym i kulturalnym sercem miasta, co może dziwić, gdyż miasto wokół bardzo się rozbudowało.

Rynek obecnie to w części zieleniec, a w część parking, a kształtujące go pierzeje zabudowy, w przeważającej mierze parterowe, nie tworzą właściwych proporcji dla bardzo dużej przestrzeni wewnętrznej o szerokość 90-120 m i długości 130-150 m. Założyciele miasta z pewnością, nie zakładali, że zabudowa przy tak dużym rynku nie będzie się rozwijać. Przeciwnie, już w pierwszych latach rozwoju miasta, parterowa zabudowa była sukcesywnie podnoszona, początkowo do 2 kondygnacji.

Warto porównać rynek w Kolbuszowej z podobnym, choć nieco mniejszym rynkiem w Rzeszowie. Rzeszowski rynek ma szerokość 50-75 m i długość ok. 140 m. Otacza go zabudowa 2, 3 lub 4-kondygnacyjna zabudowa, która w okresie odbudowy w latach 90. XX w. została w wielu miejscach podniesiona w stosunku do wysokości zabudowy historycznej. Dodatkowo w tak zdefiniowanej przestrzeni rynku rzeszowskiego zlokalizowany jest wolnostojący, okazały ratusz.

Znaczenie kolbuszowskiego rynku w mieście i jego wyraz architektoniczny ulega stopniowej degradacji. Kolbuszowa niewątpliwie zasługuje na rewitalizację najważniejszego historycznie miejsca w mieście, dostosowanie jego skali do skali i rangi odpowiadającej obecnemu potencjałowi miasta.

Podniesienie wysokości części zabudowy wokół rynku wymagałoby jednak akceptacji służb ochrony zabytków i zmian w ustaleniach obowiązującego dla tego obszaru miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego⁹. Plan ustala zachowanie istniejącej wysokości budynków wyższych niż 9 m, a dla pozostałych dopuszcza wprawdzie adaptację poddaszy i dobudowanie ścianki kolankowej, ale o wysokości ograniczonej do 1 m. Zawiera również trudny do interpretacji zapis o zachowaniu „*historycznego wystroju architektonicznego elewacji budynków ujętych w ewidencji zabytków miasta i gminy Kolbuszowa*”. We wspomnianej ewidencji wymieniono szereg budynków, które niestety zostały już przekształcone w stopniu nie pozwalającym na identyfikację jakiegokolwiek cech „historycznego wystroju architektonicznego”.

⁹ Uchwała Nr XVI/201/2015 Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia 27 listopada 2015 r. w sprawie uchwalenia III zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Nr 2/2004 terenu Rynku wraz z otoczeniem w mieście Kolbuszowa

Ryc. 76. Kolbuszowa - zmiany struktury przestrzennej miasta od 1938 r.

Źródło: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/025K/P48-S33-C_KOLBUSZOWA_1938_incomplete_LoC_G6520_s25_.P6.jpg, ze zbiorów The Library of Congress, Washington, DC, USA; opracowanie własne na podstawie BDOT10k

3.5.2. Zmiany struktury przestrzennej wsi – Kolbuszowa Górna i Hadykówka

Historia osadnictwa na obszarze powiatu kolbuszowskiego zaczyna się w głębokim średniowieczu, kiedy tereny te stanowiły serce Puszczy Sandomierskiej. Początkowo budowane w obrębie lasów osiedla miały nieregularny układ. Od XVI wieku, w miarę trzebienia lasów powstawały wsie lokowane, z regularnymi układami zabudowy. Zagrody znajdowały się po jednej lub obu stronach drogi, która przebiegała zazwyczaj dnem doliny wzdłuż rzeki bądź strumienia. Każda zagroda zbudowana była na własnym łanie pola, który odchodził od głównej drogi. W obrębie wsi zlokalizowany był zwykle folwark – duże gospodarstwo rolne, którego właściciel był, do czasu uwłaszczenia chłopów w XVIII-XIX w., właścicielem wszystkich gruntów w lokowanej przez siebie wsi i miał prawo do świadczeń na swoją rzecz - pańszczyzny. Okres lokowania wsi zakończyła w wieku XVIII kolonizacja józefińska - na dobrach należących do monarchy austriackiego zwanych dobrami kameralnymi – na zasadach dzierżawy gruntów w zamian za czynsz i świadczenia na rzecz gminy. Powstały wówczas: Ostrowy Tuszowskie, Raniszów i Nowy Dzikowiec.

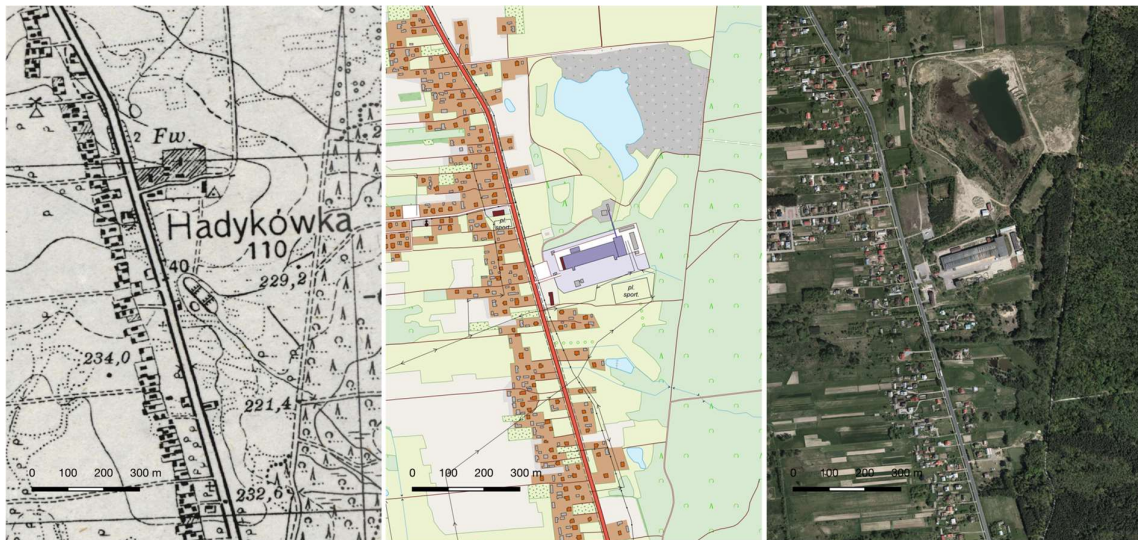
Ryc. 77. **Krajobraz kulturowy powiatu kolbuszowskiego – okolice wsi Dzikowiec**

Źródło: zdjęcie Google Earth

Hadykówka to wieś założona ok. 1770 r. przez Marcina Lubomirskiego, który nadał wsi imię na cześć żony Anny Marii Hadik. Wieś została założona wzdłuż drogi - traktu prowadzącego z Sędziszowa przez Kolbuszową do Baranowa. Zabudowa zagrodowa, w układzie zabudowy łańcuchowej (tzw. łańcuchówka) zlokalizowana została po zachodniej stronie drogi, w pewnym oddaleniu od niej dzieląc łąny pól na dwie części. Części łąnów, położone pomiędzy zagrodami a drogą, użytkowane były jako pastwiska, ogrody lub sady. Części łąnów położone za zagrodą przeznaczone były do zasadniczych upraw polowych. Po przeciwnej stronie drogi zlokalizowane zostały zabudowania folwarku.

Ryc. 78. Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Hadykówki

Źródło: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/025K/P47-S33-I_CMOLAS_1938_LoC_G6520_s25_.P6.jpg, ze zbiorów The Library of Congress, Washington, DC, USA; opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Kolbuszowa Górna to wieś położona wzdłuż drogi łączącej Kolbuszową z Rzeszowem, biegnącej doliną niewielkiej rzeczki Górnianki. Prawdopodobnie założona została nieco wcześniej niż Hadykówka - w XVII w. o czym świadczyć może bardziej nieregularny układ zabudowy zlokalizowanej głównie po zachodniej stronie dolinki. Podobnie jak w Hadykówce zabudowa oddalona była od drogi.

Taki obraz obu wsi, podobnie jak większości innych na terenie powiatu, zachował się do czasów powojennych. Mapy topograficzne **na ryc. 38 i 39** obrazują stan zabudowy w roku 1938 (Hadykówka) i 1941 (Kolbuszowa Górna) oraz stan obecny. Widać zmiany, jakie nastąpiły i nadal następują w wyniku żywiołowego, praktycznie niekontrolowanego procesu powstawania wtórnej zabudowy.

Ryc. 79. Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Kolbuszowej Górnej

Źródło: http://maps.mapywig.org/m/WIG_maps/series/025K_german/P48-S33-C_KOLBUSZOWA_6.1941.jpg, ze zbiorów Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie; opracowanie własne na podstawie BDOT10k

Proces ten rozpoczął się w latach powojennych, nasilił szczególnie w ostatnich kilku dziesięcioleciach i trwa nadal. Tereny pomiędzy zabudową zagrodową, a drogą ulegają stopniowej parcelacji pod zabudowę jednorodziną, niezwiązaną z gospodarstwem rolnym. Następuje przemieszanie zabudowy o różnym, potencjalnie konfliktowym charakterze. Powstają przypadkowe, chaotyczne układy kilku budynków opartych o bezpośrednie zjazdy na drogę publiczną. Niski stopień koncentracji zabudowy, tworzącej wąskie pasma wzdłuż drogi oraz mała intensywność zabudowy stawiają pod znakiem zapytania możliwość wprowadzenia współczesnych standardów zamieszkiwania w zakresie dostępu do usług oraz infrastruktury technicznej, urządzenia i utrzymania ulic dojazdowych.

Wymienione miejscowości: Hadykówka i Kolbuszowa Górna są jedynie przykładami ilustrującymi niekorzystny proces, który ma miejsce na obszarze powiatu, a także szerzej na obszarze regionu.

Droga, przy której powstały m.in. wymienione wioski, to obecnie ruchliwy odcinek drogi krajowej nr 9 Rzeszów-Radom, część międzynarodowej trasy E371. Nowa zabudowa zbliżyła się do drogi w stopniu uniemożliwiającym budowę drogi serwisowej - równoległej do trasy głównej i zbierającej ruch z poszczególnych działek lub zgrupowań zabudowy. Dla zapewnienia bezpieczeństwa i płynności ruchu na drodze krajowej przewidywane jest wytyczenie nowej trasy o długości rzędu 30 km omijającej obszar zabudowy od Kolbuszowej do Nowej Dęby.

4. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

4.1. Potencjał obszaru partnerstwa

Celem tej części analizy jest zidentyfikowanie najważniejszych **potencjałów** Partnerstwa, na które składają się istniejące **zasoby** oraz oferowane **produkty**, które przynoszą lub mogą przynieść realne korzyści - wartość dodaną dla mieszkańców Partnerstwa. Ponadto w dalszej części rozdziału zostaną wskazane najistotniejsze dla Partnerstwa **problemy** oraz **uwarunkowania**, pozytywnie lub negatywnie oddziałujące na rozwój. Podsumowanie stanowią najważniejsze dla całego Partnerstwa **wyzwania** oraz **obszary współpracy**. Będą one stanowiły punkt wyjścia do wypracowania **kierunków interwencji i celów strategii** rozwoju Partnerstwa gmin powiatu kolbuszowskiego.

Oszacowanie potencjału Partnerstwa dokonano wykorzystując wyniki jakościowych **badan społecznych (mieszkańców, młodzieży szkolnej, lokalnych liderów)**, efekty **pracy warsztatowej** z udziałem członków Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej i liderów lokalnych, które konfrontowano z posiadanymi **danymi statystycznymi**.

4.1.1. Kapitał społeczny.

Bardzo ważnym elementem składającym się na potencjał rozwojowy Partnerstwa, jest **poziom kapitału społecznego**. Kluczowym czynnikiem jest tu **poziom zaufania**, w relacjach między mieszkańcami oraz między nimi a instytucjami, szczególnie publicznymi, także - system przyjętych norm postępowania, warunkujący otwartość na współpracę, zmianę, zdolność do budowania wspólnoty. Generalnie, w Polsce, poziom zaufania, między mieszkańcami oraz w stosunku do instytucji, od lat utrzymuje się na niskim poziomie¹⁰.

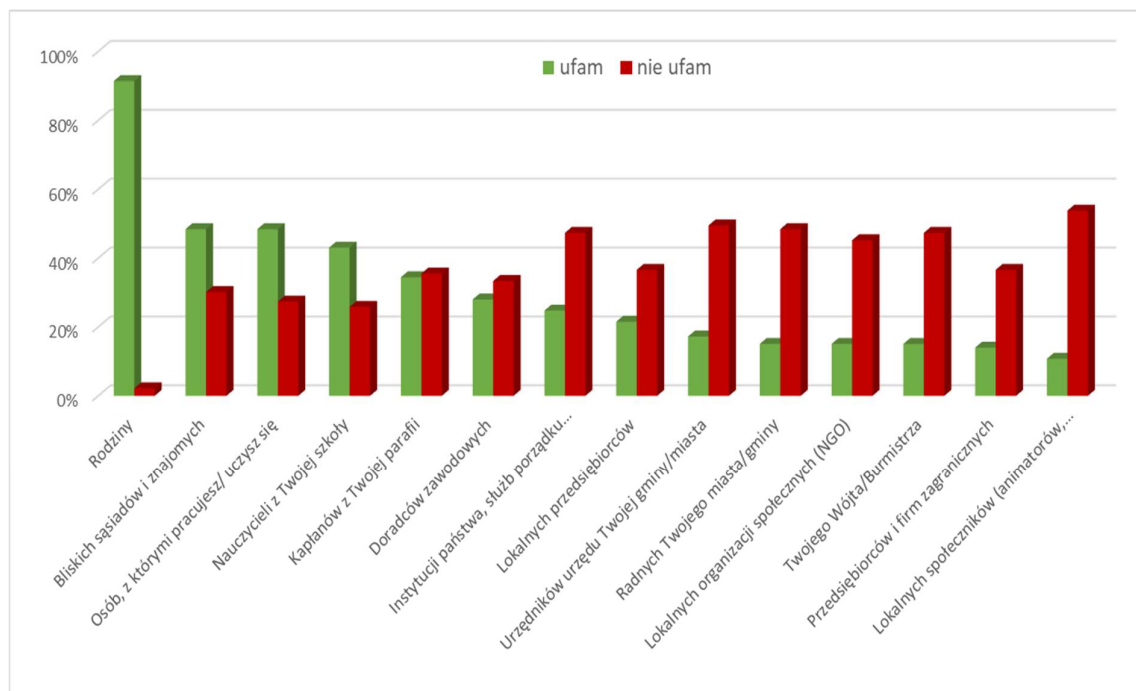
Badanie ankietowe uczniów, przeprowadzone w Partnerstwie, potwierdziło tę sytuację. Zwraca uwagę **deklarowany niski poziom zaufania do wszelkich instytucji publicznych i inicjatyw społecznych**, także na poziomie lokalnym, najbliższym ankietowanym osobom. Ograniczone zaufanie, lub brak zaufania do wójta/burmistrza deklaruje 47% respondentów, podobnie do radnych, urzędników,

¹⁰ Diagnoza społeczna, Czapiński J., Panek T. (red.)....

także służb porządku publicznego, a nawet lokalnych społeczników. Jak wynika z deklaracji, nieco wyższy poziom zaufania, ale połączony jednocześnie ze znaczącym brakiem zaufania, dotyczy nauczycieli (43% ufa, 53 % - nie ufa) oraz kapłanów z własnej parafii (34% ufa, 35% - nie ufa, jest to zarazem najbardziej zrównoważony wynik dotyczący konkretnego środowiska). Świadczy to o zmianach w hierarchii autorytetów wśród młodzieży. Ankietowana młodzież deklaruje **bardzo wysoki poziom zaufania adresowany jedynie do swego najbliższego kręgu społecznego, przede wszystkim rodziny** (91% - pełne zaufanie lub raczej ufam, jedynie 2% - ograniczone zaufanie), relatywnie wysoki poziom zaufania dotyczy także grupy „bliscy sąsiedzi i znajomi” (odpowiednio: 49% i 36%).

Należy także zauważyć, że ankietowana młodzież w ok. 20% do 30 % opinii udzielała odpowiedzi „nie wiem”, co prawdopodobnie może wskazywać na brak znajomości wielu środowisk, instytucji, brak doświadczeń z takimi relacjami.

Ryc. 80. Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Kolbuszowej Górnej

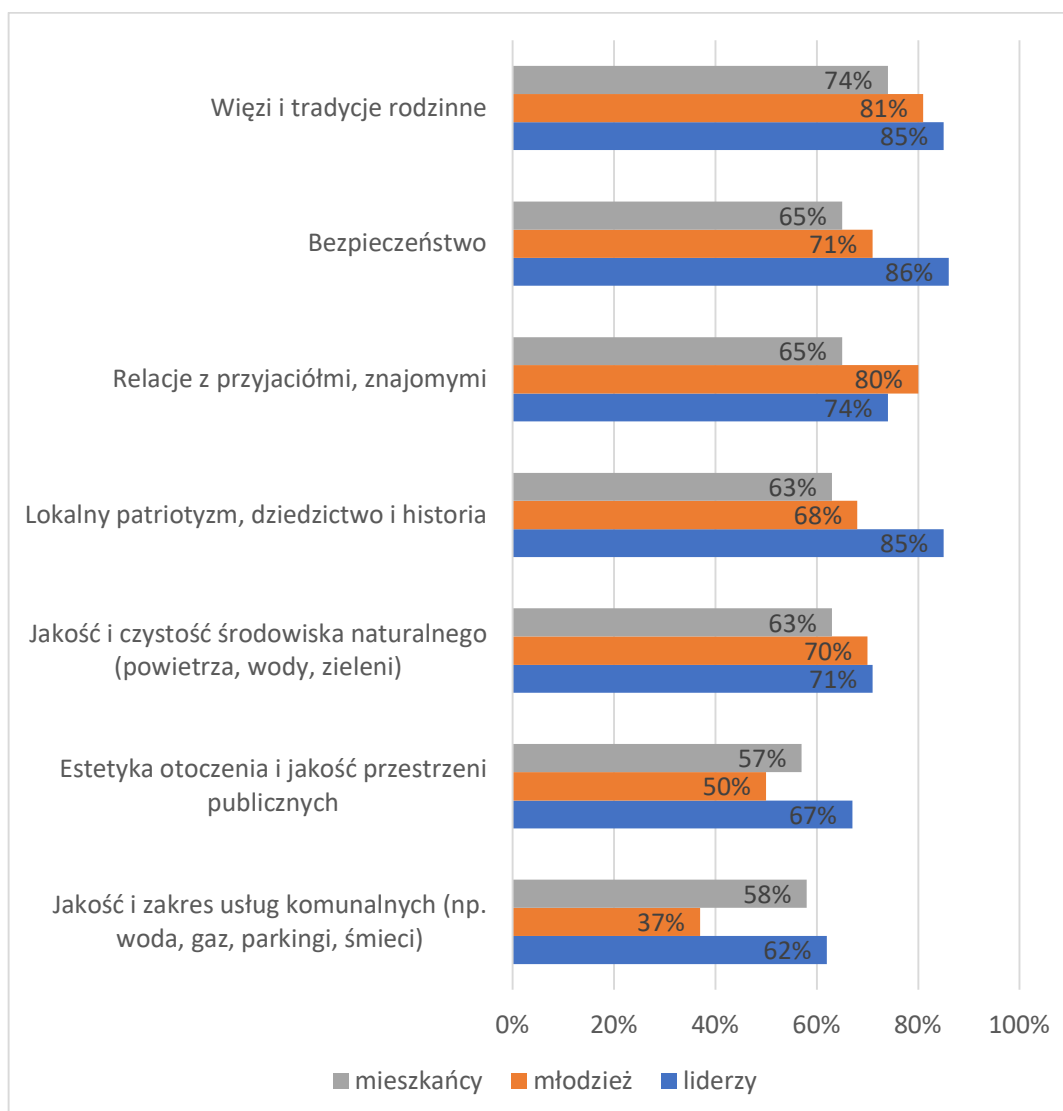
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych młodzieży.

Postawy ujawnione w badaniu utrudniają nawiązywanie efektywnej współpracy w obszarze Partnerstwa, w tym podejmowanie wspólnych projektów, tworzenie wspólnych instytucji. Potwierdzają to m.in. omówione w Partnerstwie kwestionariusze przedsiębiorczości, które pokazały niemal całkowity brak instytucjonalnych form współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami.

Niezależnie od powyższego, zwraca uwagę, że ankietowana młodzież wskazała również, iż prowadzenie własnej działalności gospodarczej (pozarolniczej) jest dla niej bardzo atrakcyjne (22%) lub atrakcyjne (28%), podobnie - praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem), bardzo atrakcyjna - 11%, atrakcyjna - 39%. Świadczy to o pozytywnych aspiracjach młodzieży, postawie aktywnej, pozytywnej percepcji przedsiębiorczości, gotowości do przejmowania odpowiedzialności w życiu. Są to także ważne elementy kapitału społecznego, dobrze rokujące dla potencjału Partnerstwa.

Kolejną informację na temat potencjału Partnerstwa, generują badania ankietowe mieszkańców, młodzieży oraz liderów lokalnych, w których ankietowani wskazali na silne strony swoich gmin, odpowiadając na pytanie: „z czego mieszkańcy są dumni?”.

Ryc. 81. Silne strony Partnerstwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i liderów lokalnych

Respondenci z wszystkich trzech grup uznali, że **największą wartość i silną stronę Partnerstwa**, stanowią dla nich (w kolejności według liczby udzielonych opinii): więzi i tradycje rodzinne, bezpieczeństwo, relacje z przyjaciółmi, lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia. Wszystkie cztery wskazania to *kategorie/wartości* bardzo silnie zakorzenione w lokalnym środowisku. Jednocześnie, zwraca uwagę, że na pytanie „Co zachęca Ciebie do mieszkania (teraz i w przyszłości) w Twojej gminie/miejscowości”, młodzież wskazywała na najważniejsze według nich czynniki, w kolejności:

- relacje z przyjaciółmi, więzy rodzinne – 61% wskazań,
- sentyment, lokalny patriotyzm, historia – 52% wskazań.

Ciekawym wątkiem jest bardzo **wysoka pozycja kategorii „bezpieczeństwo”**, co dowodzi że wszystkie ankietowane środowiska uważają to za bardzo ważny warunek jakości życia. Prawdopodobnie percepcja tego jest także związana z doświadczeniem pandemii COVID, ale być może również ze świadomością, że poziom bezpieczeństwa w ich gminach, położonych na obszarach wiejskich, jest zdecydowanie wyższy niż w dużych miastach (podobna relacja dotyczy generalnie Polski w stosunku do większości państw zachodniej Europy). Hipotezę tę może potwierdzać fakt, że na „bezpieczeństwo” najczęściej wskazywali lokalni liderzy (86% opinii to najwyższa punktacja ze wszystkich wskazanych kategorii). Dane statystyczne potwierdzają wysoki poziom bezpieczeństwa osobistego na obszarze Partnerstwa.

Zwraca uwagę określony stopień zróżnicowania rozkładu wskazań pomiędzy poszczególnymi środowiskami, jednak zawsze najbardziej optymistyczni w zakresie identyfikowanych atutów Partnerstwa byli lokalni liderzy, młodzież - najbardziej *sceptyczna/krytyczna* (nie dotyczy to kategorii „więzi i tradycje rodzinne”, w tym zakresie obserwuje się zbieżność i powtarzalność głosów we wszystkich trzech grupach respondentów).

Należy podkreślić **silną zbieżność** wskazanych w tym badaniu wartości z opiniami **młodzieży** na temat, **komu najbardziej ufają**.

4.1.2. Zasoby i produkty.

Zasoby to wszystkie specyficzne, charakterystyczne rzeczy/elementy występujące w partnerstwie, wyróżniające je od innych obszarów, nieprzetworzone, które mogą być do wykorzystania w przyszłości i są potrzebne dla tworzenia lokalnych produktów i usług.

Lokalne **produkty** – wszystko to, co może być oferowane na rynku, przynosić wartość dla obszaru, dla mieszkańców, dobra materialne, usługi, pomysły/idee, oferty. Produkty mogą być zarówno „istniejące,” jak i „potencjalne”, czyli takie, które można wytworzyć w przyszłości, w oparciu o istniejące zasoby, dając szansę na rozwój.

Listę kluczowych zasobów wypracowano podczas sesji warsztatowej on-line, która odbyła się 5 marca 2021 roku z udziałem członków Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej oraz innych zaproszonych osób ze wszystkich samorządów tworzących Partnerstwo. Następnie dokonano ich hierarchizacji, wg trzech kryteriów: te które

mają aktualnie największe znaczenia dla partnerstwa, te które są najbardziej unikalne oraz te, które stwarzają największe możliwości do wykorzystania w przyszłości (perspektywiczne).

Tabela 15. Zasoby partnerstwa według „Znaczenia dla partnerstwa”, „Możliwości wykorzystania zasobów dla generowania produktów lokalnych” i „Unikalność zasobów” w skali 0 do 10

Nazwa zasobu	Znaczenia dla partnerstwa	Możliwości wykorzystania	Unikalność zasobów
Istniejąca infrastruktura - rozwinięta sieć drogowa w dobrym stanie, droga krajowa nr 9, linia kolejowa, oraz oświetlenie, sieć gazowa, sieć wodociągowa, kanalizacja sanitarna, zasięg wszystkich operatorów komórkowych, dostęp do Szybkiego Internetu Szerokopasmowego, Telefonu oraz Telewizji (Światłowód)	8,4	6,7	2,4
Dziedzictwo kulturowe i historyczne: obrzędy religijne, dożynki gminne, regionalny produkt m.in. "kwaśnica", kapusta ziemniaczana, kasiok, proziaki, tradycje lasowiackie, zbiory grup etnicznych lasowiaków i rzeszowiaków, zagroda bartnicza	8,0	6,1	5,6
Zalew "Maziarnia" w Wilczej Woli liczący około 160 ha	7,6	3,6	3,3
prężnie działające Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne	7,6	6,0	3,0
Baza noclegowa, Gospodarstwo agroturystyczne , ośrodki wypoczynkowe w Kolbuszowej i Cmolasie (odwiedziny w skansenie, zalew, rekreacja i sporty wodne, turystyka 1 dniowa)	7,6	4,7	2,7
Infrastruktura społeczna w tym ośrodki rehabilitacji, DPSy, inne	7,4	6,3	2,7

Nazwa zasobu	Znaczenia dla partnerstwa	Możliwości wykorzystania	Unikalność zasobów
Środowisko naturalne - czyste powietrze, program Natura 2000, lasy Puszczy Sandomierskiej, Lasy Puszczy Sandomierskiej, Ścieżka edukacyjna Nadleśnictwa Buda Stalowska w Hucie Komorowskiej, Użytki ekologiczne i torfowiska, obszary chronionego krajobrazu, zwierzyna leśna	7,0	5,9	4,6
Instytucje: szkoły, przedszkola, biblioteki, GOK-i, inne	7,0	6,1	1,9
atrakcyjne położenie geograficzne powiatu i dostępność komunikacyjna (vide nr 5)	7,0	5,7	2,9
Rozwinięta i liczna baza sportowa - boiska o nawierzchni sztucznej i boiska o nawierzchni naturalnej, liczne kluby sportowe, sale sportowe, place zabaw, siłownie zewnętrzne, powstająca strzelnica sportowa	7,0	5,6	2,3
duża ilość lasów i ścieżek rowerowych (trasa pieszo-rowerowa "Białe Góry")	6,9	5,1	3,4
szpital Powiatowy w Kolbuszowej	6,9	3,9	1,1
życzliwi, przyjaźni, mieszkańcy, przywiązani do wartości religijnych i patriotycznych, dbający o swoje domostwa, pracownicy, zaangażowani w lokalne przedsięwzięcia	6,9	4,4	3,4
fabryka mebli w Kolbuszowej i Raniżowie	6,4	5,7	3,7
szlaki turystyczne , szlak Architektury Drewnianej, ścieżki edukacyjne	6,0	4,6	3,6
Obiekty zabytkowe, w tym: zespoły dworskie, Weryni, bunkry, zabytkowe obiekty sakralne, pałac w Dzikowcu, studnia na rynku w Kolbuszowej, stara synagoga, inne...	5,7	4,0	4,7

Nazwa zasobu	Znaczenia dla partnerstwa	Możliwości wykorzystania	Unikalność zasobów
Ogólnopolski Turniej Tańca Towarzyskiego organizowany corocznie na Hali sportowej w Cmolasie	5,1	4,0	5,0
Znane osoba z terenu powiatu kardynał Kozłowiecki (misjonarz) , Janek Bytnar (żołnierz AK), Profesor Aleksander Gella, skrzypek Władysław Pogoda, Ks. Wojciech Borowiusz, Sługa Boży ks. Stanisław Sudoł	4,6	4,0	4,6
liczne stawy rybackie	4,4	3,7	3,1
obszar górniczy i złoża gazu ziemnego w Kupnie, występowanie złóż piasku,	4,1	4,6	3,3
Stadnina koni w Dzikowcu	4,0	3,6	2,9
Wydarzenia Historyczne - Konfederacja Barska. Obelisk, wizyty ważnych osób,	3,7	2,7	3,7
meble kolbuszowskie - tradycyjna komoda kolbuszowska	3,0	1,9	4,6

Źródło: Opracowanie własne

Podczas sesji warsztatowej wypracowano także listę najważniejszych **produktów**, bazujących na wskazanych uprzednio zasobach. Produkty zhierarchizowano wg dwóch kryteriów: produkty **najbardziej perspektywiczne**, dające największe szanse na rozwój w przyszłości oraz produkty generujące **aktualnie najwięcej korzyści** dla Partnerstwa.

Tabela 16. Produkty partnerstwa oceniane według „Potencjał i perspektywy rozwoju produktu dla całego partnerstwa”, „Aktualnej wartości dodanej dla całego partnerstwa” w skali od 0 do 10

Nazwa produktu	Potencjał i perspektywy rozwoju	Aktualna wartość dodana
powstająca Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna	8,1	3,6
Znane w całej Polsce firmy: FIN-Brammer, Bog- Fran - produkcja mebli, CMOL-FRUT Stefan Wrzask, Lestello Sp. z o.o., Green Koltex, Wienerberger - Ceramika Budowlana, "Solbet", PETRO-TANK, Zakład Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego "ORZECH" przedsiębiorstwo zajmujące się klimatyzacją i wentylacją	7,9	7,4
Zalew w "Wilczej Woli"	7,9	4,7
aktywność organizacji pozarządowych	7,7	7,0
Tereny inwestycyjne pod domy jednorodzinne - działki uzbrojone pod budownictwo mieszkaniowe	7,6	6,3
oferta infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (stadion lekkoatletyczny, 2 kryte pływalnie, kluby piłkarskie, tenis, karate, badminton, <i>nordic walking</i>)	7,3	6,3
Oferta terenów inwestycyjnych (tereny przylegające do drogi krajowej nr 9, przeznaczone pod inwestycje), Podstrafa Kolbuszowa SSE Europark Mielec - tereny inwestycyjne na osiedlu św. Brata Alberta	7,1	6,6
swojskie wyroby	7,1	6,3
gospodarstwa agroturystyczne, kompleks turystyczny	7,0	4,7
Bogata oferta edukacyjna szkół ponadpodstawowych oraz sportowa (Orliki, korty tenisowe, strzelnica sportowa - w trakcie)	6,9	6,3

Nazwa produktu	Potencjał i perspektywy rozwoju	Aktualna wartość dodana
bogata oferta zajęć, warsztatów, wyroby ludowe, wystaw, organizowanych przez skansen w Kolbuszowej	6,7	6,1
oferta domów kultury	6,7	5,9
Zabytkowy spichlerz - pomysł na przekształcenie na ZOL	6,7	3,4
Plantacje borówki amerykańskiej - praca sezonowa"	6,3	5,3
oferta Centrum Kształcenia Zawodowego z Regionalnym Centrum Transferu Nowoczesnych Technologii Wytwarzania (podnoszenie kwalifikacji oferta dla przedsiębiorców)	6,1	5,3
Domy weselne i restauracje	6,1	5,9
powstający Park Niepodległości (kompleksowe , jakość życia)	6,1	2,3
Stadnina konna "Mustang" w Weryni, Stadnina Twardowski w Dzikowcu	6,1	5,3
wystawy, prelekcje imprezy organizowane przez Muzeum kardynała Kozłowieckiego w Hucie Komorowskiej	5,9	5,1
zakłady meblarskie	5,9	5,3
Pasjonaci - miejscowi rzeźbiarze, malarze	5,1	4,7

Źródło: Opracowanie własne

WNIOSKI DOTYCZĄCE POTENCJAŁU PARTNERSTWA:

- W opiniach ankietowanych mieszkańców, młodzieży szkolnej i liderów lokalnych, **największym atutem** Partnerstwa są **dobre relacje z najbliższym otoczeniem, przede wszystkim z rodziną**, także z przyjaciółmi, znajomymi.

- Dla młodzieży, głównym motywatorem pozostania, zamieszkania na miejscu są więzi rodzinne, przyjaźni oraz lokalny patriotyzm, sentyment. Może to świadczyć o **dużej spójności i integracji społeczności lokalnej wokół wspólnych, tradycyjnych wartości**. Jednocześnie, są to wartości kulturowe, społeczne, które nie jest łatwo wykorzystać wprost jako zasób rozwojowy, aczkolwiek pośrednio - zdecydowanie jest to możliwe.
- **Poziom zaufania** jest kluczowym wskaźnikiem **kapitału społecznego**, który ma **zasadniczy wpływ na potencjał rozwojowy** danego obszaru. Generalnie, ankietowaną w Partnerstwie młodzież charakteryzuje **bardzo niski poziom zaufania do szeroko rozumianej sfery publicznej**, instytucji (w tym szkoły, samorządu terytorialnego). Jedynie najbliższy krąg, rodzinny, jest obdarzany pełnym zaufaniem.
- **Powody takich postaw**, niskiego poziomu zaufania do szeroko rozumianej przestrzeni publicznej, społecznej, mogą być różne, kulturowe, historyczne, ale także - brak wiedzy na tematy publiczne, społeczne, brak doświadczeń i relacji z instytucjami, innymi środowiskami. Rekomenduje się szerokie włączanie młodych ludzi w inicjatywy społeczne, skuteczne zapraszanie do współpracy i aktywności, na przykład poprzez promowanie wolontariatu, być może pozwoli w przyszłości na zwiększenie ich zaufania do sfery publicznej i społecznej. Jest to jedno z **poważnych wyzwań**, wobec których stoi Partnerstwo.
- Wszystkie **wskazane zasoby rozwojowe Partnerstwa** są bardzo mocno związane z miejscem, mają silnie lokalny/endogeniczny charakter. Jednocześnie, są mocno **rozproszone przestrzennie**.
- Zwraca uwagę **stosunkowo niewielka (na tle województwa, kraju) unikalność** wskazanych zasobów.
- W większości zasobów wyróżniają się elementy związane ze **środowiskiem naturalnym** (przyrodniczym), dziedzictwem kulturowym oraz **dziedzictwem duchowym** (pamięcią historyczną, tożsamością, wiarą). Nie mają one bezpośrednio charakteru zasobów rozwojowych, chociaż pośrednio, mogą stać się fundamentem pozytywnych zmian.
- Część **zasobów** ma wciąż **znaczące możliwości rozwoju**, wykorzystania ich w przyszłości, w tym dla kreowania nowych produktów.
- Wszystkie wskazane **produkty** są bezpośrednio związane ze zidentyfikowanymi zasobami Partnerstwa
- **Zdecydowana większość produktów** charakteryzuje się **bardzo lokalną skalą** (oferta niektórych usług publicznych czy instytucji), także - **brakiem osadzenia w szerszym kontekście ponadlokalnym** czy regionalnym.

- **Większość** wskazanych **produktów ma znaczenie przede wszystkim dla jakości życia**, jednocześnie jest trudna do bezpośredniego wykorzystania w procesach rozwojowych.
- Niektóre wskazane produkty mają **problematyczną wartość dla potencjału rozwojowego** (np. tereny inwestycyjne pod domy jednorodzinne jako oferta dla inwestorów spoza Partnerstwa, analiza wydawanych decyzji WZ wykazała stosunkowo niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych)
- Obserwuje się generalną **zbieżność wyników** uzyskanych w trakcie warsztatów z wcześniej prowadzonymi badaniami ankietowymi uczniów, mieszkańców i lokalnych liderów oraz z analizowanymi danymi statystycznymi.

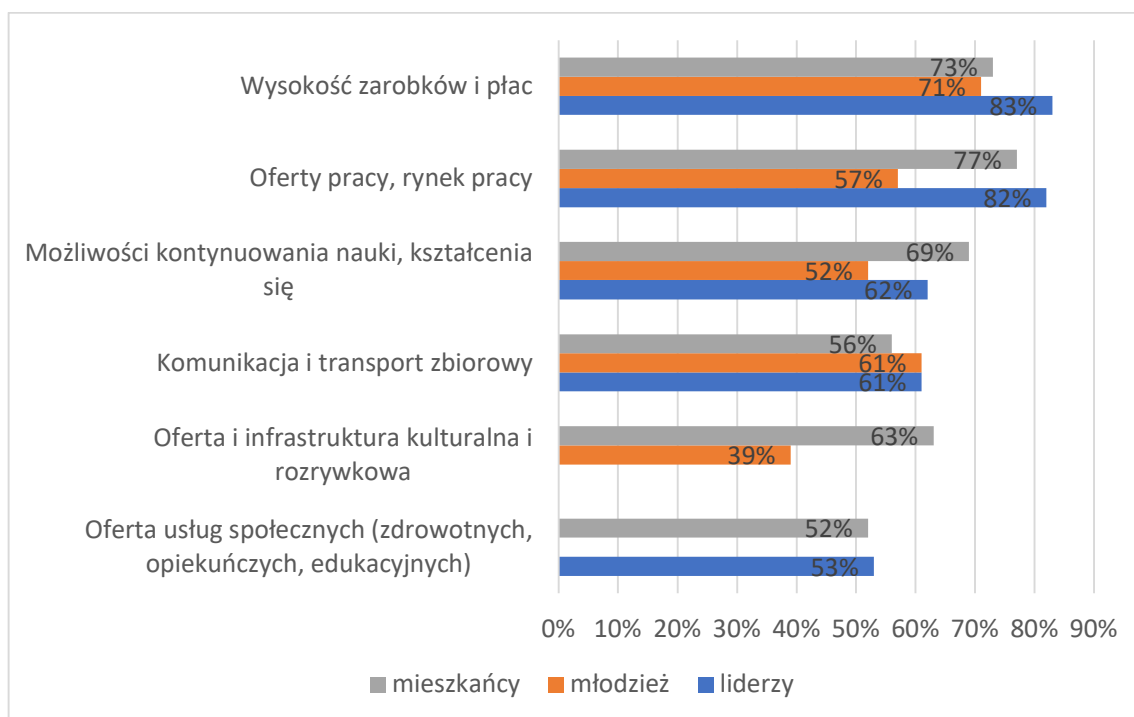
4.2. Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa

Bariery rozwojowe to zjawiska lub czynniki (wewnętrzne i zewnętrzne), które **uniemożliwiają lub utrudniają realizację celów rozwojowych**. Składają się na nie niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały oraz niekorzystne warunki.

Identyfikację oraz analizę problemów Partnerstwa przeprowadzono na podstawie **badan społecznych (mieszkańców, młodzieży szkolnej, lokalnych liderów)**, efektów **pracy warsztatowej** z udziałem członków Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej i liderów lokalnych, w których wskazane zostały najważniejsze problemy w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, wraz z ich hierarchizacją, a także analizy przyczynowo-skutkowej wybranych problemów. Pomocną informację stanowią odpowiedzi na pytania – co należałoby zrobić w naszym Partnerstwie, jakie są priorytetowe działania do podjęcia? Powyższe weryfikowano analizą danych statystycznych.

W przeprowadzanych badaniach ankietowych **mieszkańcy, uczniowie** oraz **liderzy lokalni** wskazali następujące **słabe strony** swoich gmin:

Ryc. 82. Słabe strony partnerstwa

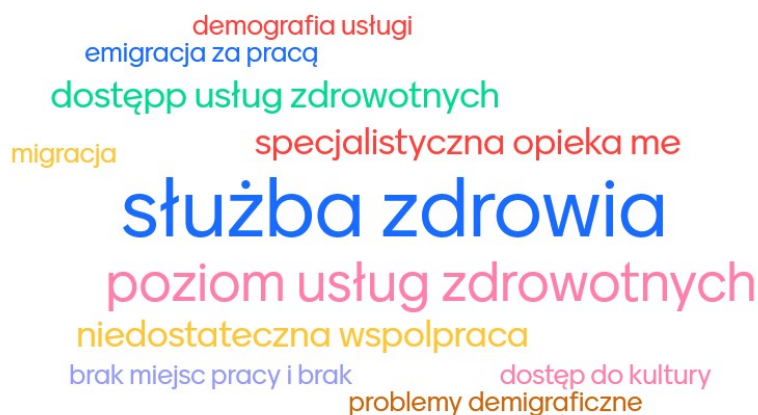
Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy warsztatowej z udziałem RP, GR i liderów lokalnych.

Uczestnicy warsztatu, podczas ankiety on line, wskazali także na najważniejsze, ich zdaniem problemy w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Jaki jest Twoim zdaniem, największy problem gmin powiatu Kolbuszowskiego w sferze gospodarczej?

Jaki jest Twoim zdaniem, największy problem gmin powiatu Kolbuszowskiego w sferze społecznej?

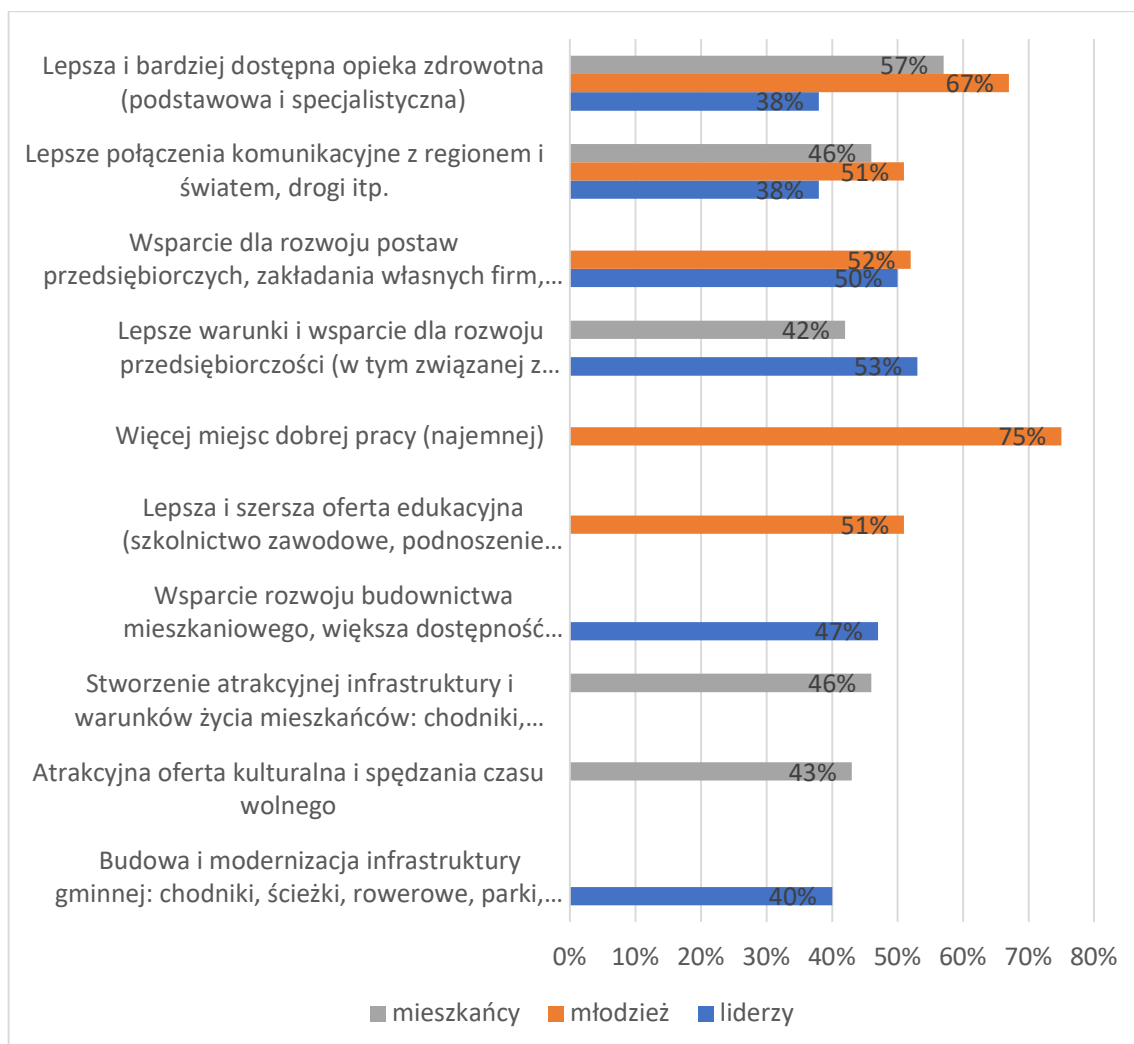
Jaki jest Twoim zdaniem, największy problem gmin powiatu Kolbuszowskiego w sferze środowiskowo-przestrzennej?

Podczas tej samej sesji warsztatowej (12.03.2021), uwzględniając wnioski z danych statystycznych oraz badań społecznych, uczestnicy wypracowali listę kluczowych, najważniejszych problemów dla obszaru całego partnerstwa, a następnie ich hierarchię wg kryterium istotności/ważności

Kolejną, pośrednią, uzupełniającą informację na temat deficytów Partnerstwa, generują **badania ankietowe mieszkańców, młodzieży** oraz **liderów lokalnych**, w których ankietowani wskazali na przedsięwzięcia najbardziej wg nich potrzebne, oczekiwane do realizacji w swoich gminach.

Ryc. 83. Przedsięwzięcia i obszary tematyczne najbardziej oczekiwane do realizacji na terenie Partnerstwa.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy warsztatowej z udziałem RP, GR i liderów lokalnych.

Podczas warsztatu, 12 marca, wypracowano kluczowe problemy i dokonano ich hierarchizacji.

Tabela 17. Kluczowe problemy Partnerstwa uszeregowane według stopnia istotności

Nazwa kluczowego problemu
Słaby dostęp do szpitalnej ochrony zdrowie w powiecie
Koszty obsługi (infrastrukturalnej) rozproszonej zabudowy
Brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu, w tym szczególnie dla młodzieży
Słabe zaangażowanie JST we współpracę z sąsiadującymi strefami inwestycyjnymi /pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych
Słaba współpraca między sobą firm lokalnych
Słaby rozwój infrastruktury, szczególnie internetowej, kanalizacji, przeciwpowodziowej
Ok. 60% uczniów szkół ponadpodstawowych uczy się poza powiatem
Słaba aktywność, integracja młodych ludzi, ich włączanie w sprawy publiczne, społeczne
Niewystarczająca podaż usług społecznych wpływających na jakość życia
Wysoka niska emisja, smog
Słabe wykorzystanie potencjału lokalnych zasobów kultury (żywa kultura Lasowiacka, skansen-regionalna instytucja), instytucjonalizacji
Deficyt usług dla osób starszych

Źródło: Opracowanie własne

Przyczyny	Problemy	Skutki problemów
<ul style="list-style-type: none"> Mała atrakcyjność kształcenia ze względu na wielkość miasta - im mniejsze miasto, tym atrakcyjność znajdujących się w nim szkół jest mniejsza. Większa liczba, ciekawszych profili i kierunków (zawodów) 	<p>Ok. 60% uczniów szkół ponadpodstawowych uczy się poza powiatem</p>	<p>Malejąca liczba młodzieży kształcącej się w szkołach Kolbuszowej. Spadająca liczba kierunków kształcenia (zawodów) w szkołach Kolbuszowej. Spadek atrakcyjności pobytu w miejscu zamieszkania oraz w Kolbuszowej. Utrata części wpływów przez firmy lokalne i zlokalizowane w Kolbuszowie. Osłabienie więzi lokalnych.</p>

<p>kształcenia poza Kolbuszową.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak oferty edukacyjnej w pewnych obszarach kształcenia. • Marka szkół zlokalizowanych w większych ośrodkach miejskich (jedynie technikum w Werynii lokuje się pod koniec pięćsetki w Ogólnopolskim Rankingu Szkół Perspektyw). • Zawód i perspektywa pracy. • Dogodne połączenia komunikacyjne z dużymi miastami siedzibami konkurencyjnych szkół. • Marketing szkół (działania adresowane do kandydatów). 		
<ul style="list-style-type: none"> • niezawodność, skuteczność usługi zdrowotnych, • kompetencje osoby wykonującej usługę, • uprzejmość i komunikatywność osoby wykonującej usługę, • zaufanie pacjenta do usługodawcy, • warunki i bezpieczeństwo świadczenia usługi, • dostępność usługi, • zrozumienie potrzeb pacjenta. 	<p>Niska ocena jakości usług zdrowotnych dostępnych w Partnerstwie</p>	<p>odpływ pacjentów do placówek zlokalizowanych poza obszarem partnerstwa, spadek dochodów pracowników sektora medycznego, trudności w pozyskaniu pracowników sektora medycznego do pracy na obszarze Partnerstwa, pogarszający się średni poziom zdrowotności populacji, rosnące koszty społeczne i publiczne związane z przeciwdziałaniem pogarszaniu się poziomu zdrowia mieszkańców, problem utrzymania funkcjonującej na obszarze Partnerstwa struktury instytucji opieki medycznej.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wynagrodzeń; • niska dostępność atrakcyjnych ofert pracy; • mała podaż pracy dla ludzi z wyższym wykształceniem • konkurencja ze strony większych ośrodków (Rzeszów, Mielec, Stalowa Wola, Tarnobrzeg); • niski średni poziom kwalifikacji potencjalnych pracowników. • migracja osób dobrze wykształconych w atrakcyjnych zawodach. 	<p>Brak atrakcyjnych miejsc pracy, szczególnie dla ludzi młodych</p>	<p>niekorzystne zjawiska społeczne; odpływ ludzi młodych w wieku produkcyjnym zwłaszcza mobilnym; ograniczone wpływy do budżetu z tytułu podatków; ograniczone środki na inwestycje prywatne i utrzymanie majątku; wzrost zagrożenia ubóstwem, narastający deficyt cywilizacyjny spowodowany odpływem ludzi młodych przygotowanych do funkcjonowania w nowoczesnym społeczeństwie.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Znaczne długości sieci infrastruktury technicznej oraz liczba urządzeń sieciowych. • Rosnąca wielkość układu drogowego i niski stopień jego wykorzystania. • Słabość lokalnych centrów obsługi mieszkańców. Problem lokalizacji usług publicznych. • Słabość ośrodka powiatowego, • Rozproszona oferta inwestycyjna, skierowana przede wszystkim do podmiotów indywidualnych, małych i średnich. 	<p>Koszty rozproszonej zabudowy</p>	<p>Wysokie koszty budowy, remontów i eksploatacji sieci infrastrukturalnych. Rosnąca awaryjność systemów infrastrukturalnych. Wysoka cena dostarczanych produktów i usług. Potencjalna potrzeba dopłat do funkcjonowania systemów infrastrukturalnych. Trudności w organizacji sprawnego i wydajnego systemu komunikacji publicznej. Komunikacja w dużej mierze oparta o samochód osobowy, Trudności w pozyskaniu znaczących inwestorów. Brak zabudowy wielorodzinnej sprzyjającej koncentracji usług.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom synerгии w lokalnym układzie gospodarczym, • słabość lokalnych przedsiębiorców jako zorganizowanej grupy lobbystycznej, • brak produktów i usług opartych o lokalny potencjał endogeniczny, wymagających wysokiego poziomu przetworzenia i współpracy 	<p>niski stopień współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak wiedzy na temat możliwości lokalnego pozyskania dostawców i odbiorców usług i produktów, <ul style="list-style-type: none"> • trudności w artykułowaniu problemów i potrzeb grupowych w układzie gminnym, powiatowym i regionalnym, • konieczność poszukiwania reprezentacji interesów poza obszarem Partnerstwa.
<ul style="list-style-type: none"> • Słabość komunikacji publicznej, zwłaszcza kolejowej, • Jakość układu drogowego oraz typ zabudowy na obszarze Partnerstwa, • Niski stopień komplementarności świadczonych usług i wytwarzanych produktów na obszarze Partnerstwa, • Wielkość i słabość ośrodka centralnego Partnerstwa. 	<p>Niewystarczające powiązania obszaru Partnerstwa z otaczającymi ośrodkami miejskimi,</p>	<p>Trudności w ustaleniu strategicznych kierunków współpracy, Rozproszona oferta inwestycyjna, Niski poziom powiązań gospodarczych, Poszukiwanie usługodawców i produktów o charakterze lokalnym poza obszarem Partnerstwa, Utrata części wpływów przez gminy i lokalne firmy.</p>

WNIOSKI DOTYCZĄCE PROBLEMÓW I BARIER ROZWOJOWYCH PARTNERSTWA:

- Wskazania ankietowe na temat **słabych stron Partnerstwa należy analizować łącznie ze wskazaniami na temat silnych stron**, atutów. Tylko w ten sposób możemy uzyskać w miarę spójny obraz całościowy potencjału i barier rozwojowych Partnerstwa.
- Zwraca uwagę, w przeciwieństwie do wskazywanych w analogiczny sposób atutów, że **słabymi stronami Partnerstwa są przede wszystkim czynniki ekonomiczne, jak wysokość zarobków, oferty i rynek pracy**. Największe znaczenie do tych czynników przykładali lokalni liderzy, co może być

pochodną aspiracji tego środowiska, wyższych niż w przypadku ogółu mieszkańców czy młodzieży.

- Można przypuszczać, że w przypadku identyfikowanych problemów/barier z zakresu rynku pracy, ankietowani mieli na uwadze nie tyle generalnie brak miejsc pracy (dane statystyczne pokazują, że poziom bezrobocia w Partnerstwie jest na bardzo niskim poziomie) co raczej **brak oferty odpowiednio atrakcyjnych miejsc pracy na miejscu**.
- Generalnie, liderzy lokalni byli bardziej krytyczni wskazując deficyty i problemy niż reszta ankietowanych środowisk. Także niektóre tematy, jak potrzeby w zakresie infrastruktury czy wsparcie budownictwa mieszkaniowego, były podnoszone tylko przez to środowisko.
- Wskazywane **deficyty dotyczą** często **dziedzin które są kosztowne**, w realizacji i utrzymaniu, jak komunikacja i transport zbiorowy, jakość usług społecznych, stąd trudność w ich realizacji.
- Problem, który pojawił się w pracach warsztatowych to **niska jakość usług zdrowotnych**. Szczególnie w percepcji mieszkańców pojawia się jako najważniejszy deficyt i temat do podjęcia do realizacji. Skłania to do refleksji, zwąszywszy że na terenie Partnerstwa występuje nasycenie placówkami POZ, liczba lekarzy, porad lekarskich jest przeciętna w porównaniu do średniej w grupie porównawczej, a jednocześnie **samorząd powiatowy ponosi wydatki na opiekę zdrowotną per capita wyższe niż w sąsiednich ośrodkach miejskich**.
- Niektóre ze wskazań z badań ankietowych można interpretować jako **wyzwania**. Wskazane problemy należy postrzegać łącznie, w powiązaniu, np. niska atrakcyjność rynku pracy łączy się bezpośrednio z depopulacją. Deficyt współpracy, w tym między lokalnymi przedsiębiorcami ma bezpośredni wpływ na ofertę na rynku pracy oraz trudność z lepszym wykorzystaniem endogenicznych potencjałów rozwojowych, a także ze zbudowaniem rozpoznawalnej marki.
- Obserwuje się **silną korelację pomiędzy wynikami ankiet mieszkańców, uczniów i liderów lokalnych, a wypracowaną podczas warsztatów z udziałem Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej listą problemów**, także w zakresie gradacji ich znaczenia.

4.3. Determinanty potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

Determinanty/uwarunkowania to czynniki, które mogą pozytywnie lub negatywnie wpływać na potencjał rozwoju Partnerstwa. Nie na wszystkie samorządy

terytorialne mają bezpośredni wpływ, na niektóre z nich nie mają wpływu zupełnie. Kolejność zapisów nie jest równoznaczna ze stopniem ważności.

Najważniejsze uwarunkowania
Bliskość i siła oddziaływania otaczających Partnerstwo miast (Rzeszów, Mielec, Tarnobrzeg);
Konkurencyjność i ranga Partnerstwa w regionalnej sieci osadniczej;
Stosunkowo słabo wykształcone funkcje i powiązania obszaru Partnerstwa, mało konkurencyjny ośrodek centralny;
Słabość prowadzonych przez poszczególne gminy polityk przestrzennych (w tym - doraźność decyzji lokalizacyjnych);
umiejętność współpracy wewnątrz w układzie terytorialnym Partnerstwa kolbuszowskiego;
wielkość gospodarstw rolnych i jakość gleb, niesprzyjająca produkcji rolnej;
poczucie bezpieczeństwa, w tym zagrożenia epidemiczne (m.in. pandemia COVID-19);
OZE jako odpowiedź na politykę ekologiczną w tym wzrost znaczenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej produkcji energii;
Zastana struktura osadnicza, o charakterze bardziej rozproszonym niż miejskim
koszty budowy i utrzymania infrastruktury sieciowej w sytuacji bardzo dużego rozproszenia i rozdrobnienia zabudowy;
niezadowalająca dostępność komunikacyjna wewnątrz partnerstwa, wynikająca z niskiej gęstości zabudowy, wymuszająca użycie samochodu osobowego (poza zasięgiem dogodnego dojścia pieszego);
kapitał społeczny, mocna strona: <i>silne poczucie tożsamości, związania z miejscem, lokalnością, jednocześnie;</i>
dostępność funduszy pomocowych (z UE);

4.4. Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej interwencji i współpracy

Kluczowe wyzwania wobec partnerstwa
Budowanie relacji sieciowych z otaczającymi ośrodkami miejskimi;
Umiejscowienie Partnerstwa w obszarze wysokich technologii, wyznaczonych w dokumentach wojewódzkich;

Prowadzenie polityki przestrzennej, zorientowanej na koncentrację, tworzenie struktur zabudowy miejskiej
Poprawa atrakcyjności osiedleńczej, w tym poprzez realizację zabudowy wielorodzinnej;
Kreacja nowoczesnych przestrzeni publicznych, będących elementami identyfikacji i tożsamości obszaru, dumy;
lepsze wykorzystanie zasobów lokalnych obszaru partnerstwa w celu ich urynkowienia;
poprawa warunków dla budowania lokalnej przedsiębiorczości, w tym oparte o łańcuchy kooperacji z ośrodkami zewnętrznymi;
rozwój oferty czasu wolnego (wypoczynek, rekreacja, sport i kultura);
poprawa efektywności gospodarstw rolnych;
wzmocnienie atrakcyjności obszaru jako dobrego miejsca do zamieszkania (szczególnie dla młodzieży i osób młodych), w tym poprzez poprawę jakości usług rynkowych;
wzmacnianie kapitału społecznego, w szczególności postaw społecznych charakteryzujących się otwartością, zaufaniem, umiejętnością współpracy;
poprawa umiejętności współpracy, umiejętności budowania instytucji, co warunkuje trwałość współpracy, także w zakresie organizacji i świadczenia usług publicznych;
zmiana paradygmatu dostępności transportowej, ukierunkowana na rozwój transportu kolejowego w relacjach zewnętrznych oraz pieszego i rowerowego w relacjach wewnętrznych,
ochrona środowiska naturalnego, w tym krajobrazu
poprawa dostępności do urządzonych terenów zieleni (parków).
Zwiększenie poziomu zaufania, szczególnie wśród młodych, do szeroko rozumianej sfery publicznej i społecznej, wzmacnianie kapitału społecznego

Obszary potencjalnej współpracy
wzmacnianie współpracy między samorządami tworzącymi partnerstwo;
zintegrowana promocja gospodarcza;
rozwój usług cyfrowych, w tym e-edukacji;
rozwój e-administracji (np. w zakresie ewidencji nieruchomości, planowania przestrzennego, kultury, edukacji, turystyki, ochrony zdrowia);
organizacja publicznego transportu zbiorowego;
integracja usług sieciowych (w kierunku wspólnego zarządzania infrastrukturą); integracja usług publicznych (wyższa jakość i dobra dostępność przy akceptowalnych kosztach, np. centrum usług wspólnych, zarządzanie oświatą, opieka społeczna);
gospodarka odpadami;
wzmacnianie współpracy na linii: sektor publiczny – przedsiębiorcy
samoorganizacja przedsiębiorców (sieciowanie współpracy);
wspólna organizacja OZE;
pozyskiwanie i obsługa przedsiębiorców/inwestorów;
wspólna troska o estetykę krajobrazu oraz przestrzeni publicznych i prywatnych;
tworzenie oferty czasu wolnego, szczególnie dla młodych ludzi;
współpraca przy organizacji usług rynkowych
rozwój produktów turystycznych, szczególnie liniowych (szlaki, ścieżki);
rozwój wspólnej informacji i promocji dotyczącej turystyki i kultury;

Spis rysunków

Ryc. 1. Partnerstwo kolbuszowskie – podział administracyjny.....	14
Ryc. 2. Klasy pokrycia terenu	15
Ryc. 3. Położenie geograficzne i dostępność komunikacyjna	16
Ryc. 4. Czas przejazdu samochodem osobowym pomiędzy Kolbuszową a wybranymi większymi miastami w otoczeniu partnerstwa	17
Ryc. 5. Sieć miast w województwie podkarpackim oraz jego otoczeniu	18
Ryc. 6. Rolnictwo w województwie podkarpackim.....	25
Ryc. 7. Turystyka w województwie podkarpackim	28
Ryc. 8. Dwanaście obszarów analizy statystycznej Partnerstwa.....	31
Ryc. 9. 3 wymiary analizy rozwoju Partnerstwa.....	32
Ryc. 8. „Czy teren Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” Wyniki badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i liderów lokalnych.	34
Ryc. 9. Wartość wskaźnika rozwoju obszaru „Sytuacja demograficzna” w okresie 2015-2019	35
Ryc. 10. Miejscowości wg liczby mieszkańców w 2020 r.	37
Ryc. 11. Zmiana liczby mieszkańców w ostatnich 5 latach jako % ludności w roku bazowym.....	38
Ryc. 12. Dynamika zmiany liczby ludności wg miejscowości w latach 2010 – 2020	39
Ryc. 13. Struktura wiekowa mieszkańców Partnerstwa kolbuszowskiego w latach 2010 i 2019	40
Ryc. 14. Wartość wskaźnika rozwoju obszaru Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	41
Ryc. 15. Wskaźnik syntetyczny obszaru Poziom bezpieczeństwa	44
Ryc. 16. Bezpieczeństwo osobiste – zestaw wskaźników (dane powiatowe) 2010 - 2019 roku	45
Ryc. 17. Najważniejsze wskaźniki Partnerstwa w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego w okresie 2010 - 2019 – dostępność usług zdrowotnych.....	46
Ryc. 18. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1 000 mieszkańców (dane powiatowe) w latach 2010 - 2019 – dynamika	47
Ryc. 19. Wskaźniki Partnerstwa w zakresie przyczyn zgonu na tle sąsiednich powiatów w latach 2009 - 2019.....	48
Ryc. 20. Opinie mieszkańców dotyczące działań i przedsięwzięć priorytetowych do podjęcia na terenie Partnerstwa	49

Ryc. 21. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców w Partnerstwie i sąsiednich powiatach 2009 - 2019 roku.....	50
Ryc. 22. Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1 000 mieszkańców.....	52
Ryc. 23. Oferty pracy (stan na koniec roku) na 1 000 mieszkańców dla Partnerstwa – powiat kolbuszowski oraz sąsiednie.....	52
Ryc. 24. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe).....	53
Ryc. 25. Opinie ankietowanych mieszkańców Partnerstwa na temat wysokość zarobków oraz ofert pracy.....	54
Ryc. 26. Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiednich ośrodkach.....	55
Ryc. 27. Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiednich ośrodkach.....	56
Ryc. 28. Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminach Partnerstwa i sąsiadujących ośrodkach.....	57
Ryc. 29. Liczba podatników ogółem – różnica w latach (2015-2019).....	60
Ryc. 30. Liczba wystawionych PIT-11 przez pracodawców z gminy ogółem – różnica w latach (2019-2015).....	61
Ryc. 31. Liczba otrzymanych PIT-11 w gminie ogółem – różnica w latach (2019-2015).....	62
Ryc. 32. Udział podatników z dochodami zagranicznymi w liczbie podatników ogółem.....	63
Ryc. 33. Wskaźnik syntetyczny obszaru „Stan finansów lokalnych”.....	70
Ryc. 34. Zmiany trzech składowych dochodów bieżących w budżetach gmin z terenu Partnerstwa w okresie 2010 – 2019.....	72
Ryc. 35. Zmiany trzech składowych wydatków w budżetach gmin z terenu Partnerstwa w okresie 2010 – 2019.....	73
Ryc. 36. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w 2019 roku.....	74
Ryc. 37. Kwota nadwyżki operacyjnej przypadająca na 1 mieszkańca - średnia 3 letnia.....	75
Ryc. 38. Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłaty długu przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku.....	76
Ryc. 39. Kwota nadwyżki operacyjnej zmniejszona o spłatę długu na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin parnterstwa.....	77
Ryc. 40. Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca w 2019 roku.....	78
Ryc. 41. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca w 2019 roku – poszczególne gminy Partnerstwa.....	79

Ryc. 42. Wskaźnik wymiaru środowiskowo-przestrzennego	80
Ryc. 43. Odpady zmieszane i segregowane w gminach partnerstwa	82
Ryc. 44. Odpady segregowane w gminach partnerstwa	83
Ryc. 43. Wydane decyzje w sprawie warunków zabudowy	85
Ryc. 44. Wydane decyzje w sprawie warunków zabudowy z uwzględnieniem podmiotów posiadających siedzibę na terenie gminy i podmiotów zewnętrznych.....	86
Ryc. 46. Rozkład wielkościowy miast w otoczeniu partnerstwa	89
Ryc. 48. Dostępność czasowa głównych miast w otoczeniu partnerstwa	91
Ryc. 49. Dostępność czasowa głównych miast w otoczeniu partnerstwa	92
Ryc. 50. Obszary funkcjonalne według PZPWP	93
Ryc. 51. Powiat kolbuszowski – Struktura funkcjonalno-przestrzenna.....	94
Ryc. 52. Powiat kolbuszowski – Środowisko przyrodnicze i kulturowe	96
Ryc. 53. Powiat kolbuszowski – Gospodarka wodno-ściekowa i ochrona wód	100
Ryc. 54. Powiat kolbuszowski – Komunikacja i infrastruktura techniczna	102
Ryc. 55. Średnia wielkość mieszkań - powierzchnia użytkowa na mieszkanie w 2020 r. .	107
Ryc. 56. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.	107
Ryc. 57. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.	108
Ryc. 58. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.	108
Ryc. 59. Liczba podmiotów gospodarczych wg sektorów w 2020 r.	109
Ryc. 60. Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w 2020 r.	110
Ryc. 61. Urządzone tereny zieleni wypoczynkowej – parki i zieleńce	112
Ryc. 62. Rozmieszczenie podstawowych usług społecznych na terenie partnerstwa	116
Ryc. 63. Dostępność przestrzenna do szkół podstawowych	117
Ryc. 64. Dostępność przestrzenna do przychodni zdrowia	118
Ryc. 65. Dostępność do dużych sklepów sieciowych	119
Ryc. 66. Aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz pokrycie obszarów gmin planami miejscowymi.....	120
Ryc. 67. Zwartość / rozproszenie zabudowy	122
Ryc. 68. Zasięgi aglomeracji - wymagane systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ...	125
Ryc. 69. Zwarta i w pełni wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna	127

Ryc. 70.	Średnia intensywność obecnej zabudowy jedno- (MN) i wielorodzinnej (MW) .	132
Ryc. 71.	Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w powiecie kolbuszowskim do 2030 i 2050 r	133
Ryc. 72.	Kolbuszowa rynek lata 1905-1915	137
Ryc. 73.	Kolbuszowa rynek obecnie	137
Ryc. 74.	Kolbuszowa - zmiany struktury przestrzennej miasta od 1938 r.....	139
Ryc. 75.	Krajobraz kulturowy powiatu kolbuszowskiego – okolice wsi Dzikowiec	140
Ryc. 76.	Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Hadykówki.....	141
Ryc. 77.	Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Kolbuszowej Górnej	142
Ryc. 78.	Zmiany struktury przestrzennej zabudowy w rejonie Kolbuszowej Górnej	144
Ryc. 79.	Silne strony Partnerstwa.....	146
Ryc. 80.	Słabe strony partnerstwa	155
Ryc. 81.	Przedsięwzięcia i obszary tematyczne najbardziej oczekiwane do realizacji na terenie Partnerstwa	158

Spis tabel

Tabela 1.	Podstawowe dane statystyczne	13
Tabela 2.	Ludność gmin ogółem w okresie 2010-2019.....	36
Tabela 2.	Wyniki części pisemnej egzaminu ósmoklasisty w 2019 i 2020 roku – powiat kolbuszowski, województwo podkarpackie i Polska.....	42
Tabela 3.	Wyniki części pisemnej na poziomie podstawowym egzaminu maturalnego w 2019 i 2020 roku – powiat kolbuszowski, województwo podkarpackie i Polska.....	43
Tabela 4.	Liczba wystawionych formularzy PIT-11 dla mieszkańców Partnerstwa.	58
Tabela 5.	Zmiana liczby wystawionych formularzy PIT-11 dla mieszkańców Partnerstwa.	59
Tabela 6.	Podmioty gospodarcze wg sekcji i działów PKD 2007 – stan na 2020	65
Tabela 7.	Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie w obrębie najliczniejszych działów w 2020 roku	67
Tabela 8.	Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie w obrębie sekcji C - przetwórstwo przemysłowe w 2020 roku.....	68
Tabela 9.	Liczba podmiotów gospodarczych w Partnerstwie wg wiekości zatrudnienia	69
Tabela 10.	Łączna wartość budżetów gmin w Partnerstwie w latach 2015-2019	71

Tabela 11. Ilość zmieszanych odpadów komunalnych zebranych w ciągu roku przypadająca na 1 mieszkańca (kg) w latach 2010-2019	81
Tabela 11. Udział rodzajów odpadów w odpadach ogółem oraz frakcji odpadów w odpadach segregowanych w roku 2020	84
Tabela 12. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań i tereny mieszkaniowe do 2030 i 2050 roku.....	134
Tabela 13. Zasoby partnerstwa według „Znaczenia dla partnerstwa”, „Możliwości wykorzystania zasobów dla generowania produktów lokalnych” i „Unikalność zasobów” w skali 0 do 10.....	148
Tabela 14. Produkty partnerstwa oceniane według „Potencjał i perspektywy rozwoju produktu dla całego partnerstwa”, „Aktualnej wartości dodanej dla całego partnerstwa” w skali od 0 do 10.....	151
Tabela 15. Kluczowe problemy Partnerstwa uszeregowane według stopnia istotności.....	159

